

Mor

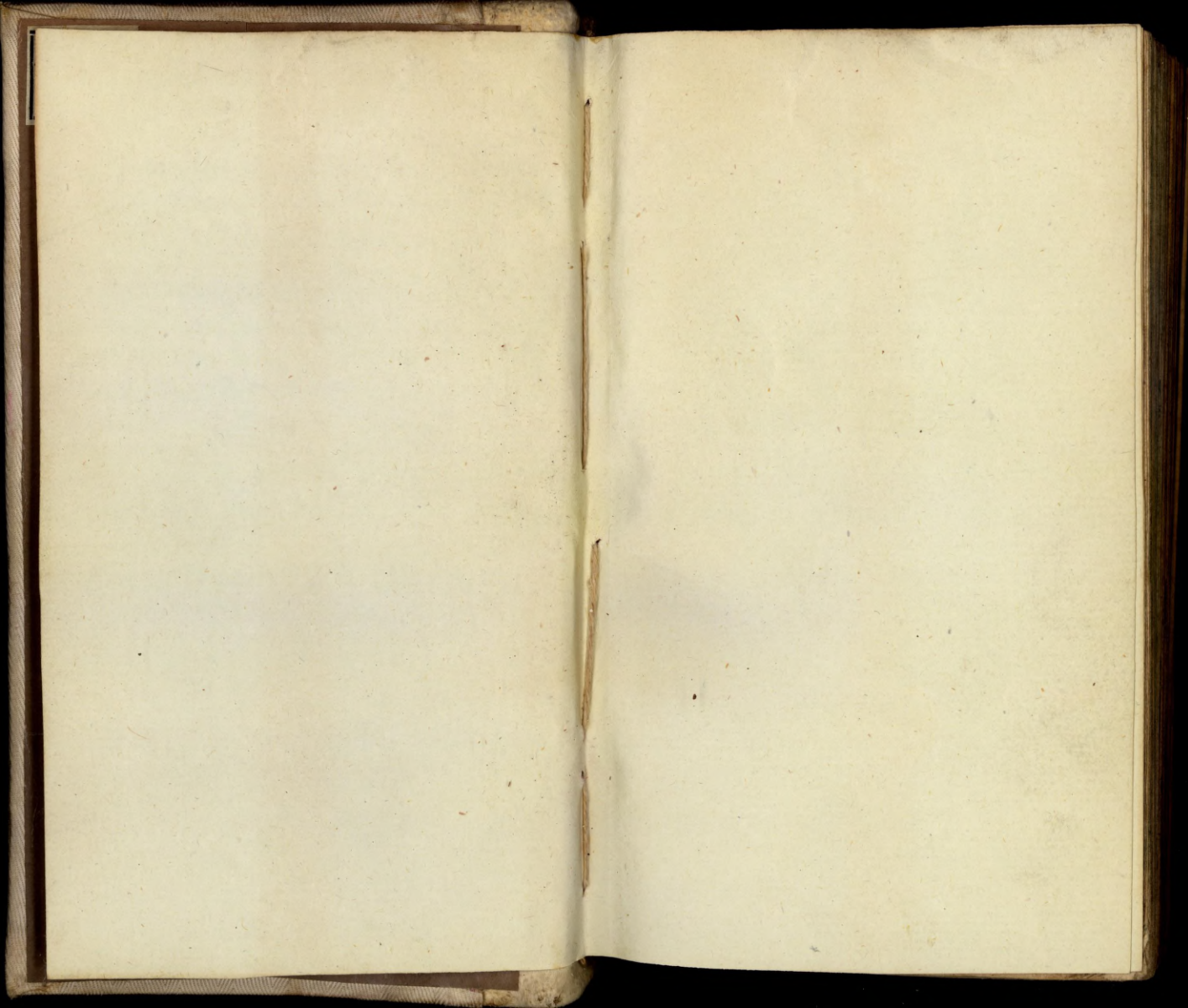
4721

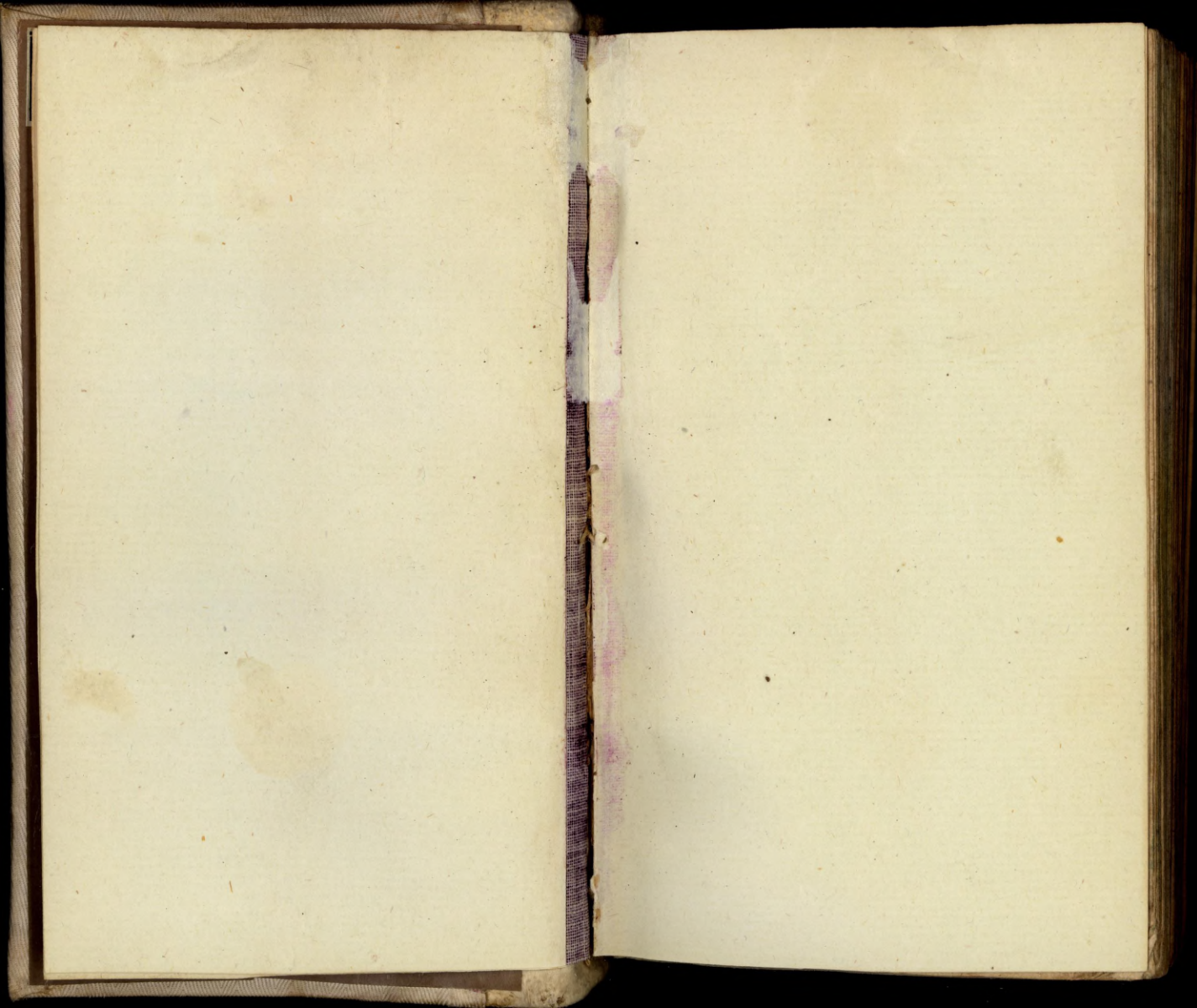
R. M. H. T.

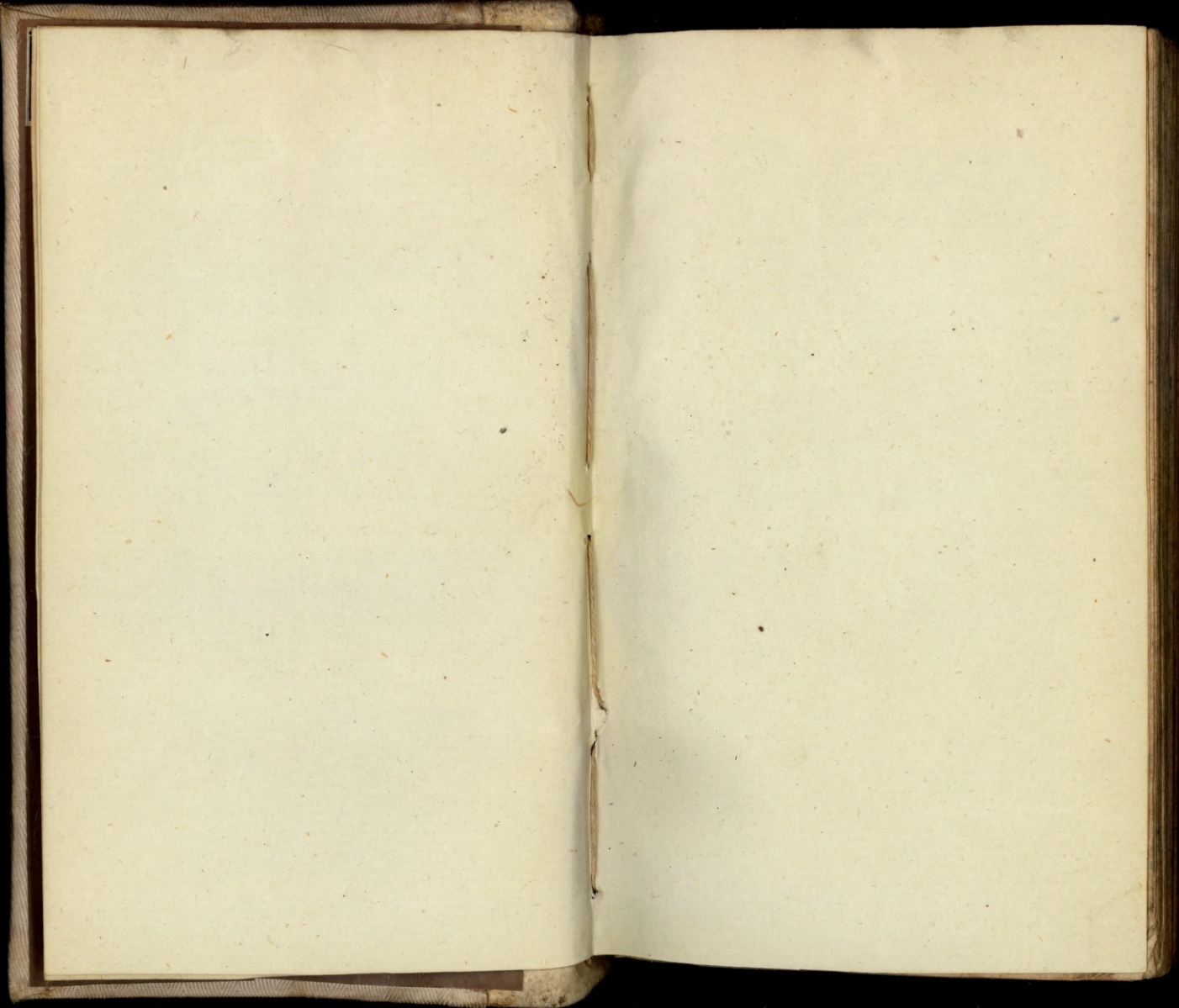
1420

1. pelol. (teljer)

1420

Job.

1420

2098
Eus. f. 1.

Tege

PRAXIS PIETATIS CONTRACTA.

Et Secundum

DOCUMENTA PRACTICA.

Compendiosè expofita.

az az:

A' Praxis Piétátisból vett és a' szerint elintéztetett, alkalmaztatott, és rövid summában befoglaltatott, kegyelség gyakorlására tartozó idvességes *Textusok* és Tanúságok.

Mellyekhez adattatott ama'

HARMAS KESERTETNEK

Michail, t. i. fejejt 1760.

Az ördög, a' test, és e' világ kísértetinek bizonyos Tanításokban foglaltatott.

LELKI DIADALMA.

Es a' Divertiumnak is

P R A X I S A.

Ama' jeles Templombeli és magánosan való valogatott könyörgésekkel edgyütt, mellyek közönséges lelki épületre ki-adattak.

D. P. J. L. E. T. A.

D E B R E C Z E N B E N,

Nyomtat. KASSAI PAL által, Anno M. DC. XCII.

1. Tim. 4. 7.

Gyakoroljád magadat az Isteni szolgálatban.

1. Cor. 10. 14.

De az Isten igaz, ki nem hágy titeket fellyebb kísértetni annál, a' mint el-szenvedhetitek, &c.

Matth. 5. 32.

En pedig azt mondom néktek, hogy a' ki meg-vetendő feleségét, parasztaságnak okának kivüle, paráznává téti azt, &c.

Matth. 26. 41.

Imádkozzatok hogy kísértetben ne essetek, &c.

H. g. 10. 11.

A 7 ANLO LEVEL.

AZ UR JEsus Christusnak drágalátos vérével megváltatott, és itt e' siralmas életben e' világ, a' test, és az Ördög ellen diadalmasan vívőzkedő keresztyén ANYASZENTEGYHAZNAK, CHRISTUS lelki jegyefének és titkos testének, minden híveknek és ennékem-is édes lelki Anyámnak, kegyelmet és békeséget kívánok.

UR JEsus Christusnak drága vérével megváltott K. Anya szentegyház, ki vagy az Evangéliomnak és a' mennyei világosságának fényes napjában felöltözött szent szűz A szfzonyi állat: Apoc. 12. Ki a' Christusnak világra való jövetele után, csak mint eg' hat száz esztendeig (avagy még addig sem, az Ariánismus és egyéb eretnek ségek miatt) járhatál a' mennyei világosságnak és Apostoli szent tudománynak tiszta feje és tündöklő öltözetiben; mert mi helyt az hatodic seculum eltelék, ottan hamar kezdte te tiszt. szűz A szfzonyi-állat, Evang. Anya-sz. egyház, a' pusztában elfutni, (Apoc. 12.) bujkodni, és titkos helyeken (mint Illyés idejében, 1 Reg. 19.) lappangani, tiszta tündöklő

döklő fejez őltözetedbül fekete gyász ruhában (Apoc. 6.) őltözni; ama' lelki *Egyptusnak* (kirül Apoc. 11.) nyomorgatásában; és ama' lelki *Babylonnak* (kirül Apoc. 17.) lelki fogfágában esni: kiben egynéhány száz esztendőig nagy infégben és lelki fogfágban tartatál, nem külömben mint régen az Izraél *Egyptomba* és *Babyloniába*. De megfána Isten tégedet, és küldte tenéked (az elmúlt *seculomokban*, *Móseseket*, *Aronokat*, &c. az az, bölcs tudós *Réformátorokat*, minéműek valának Angliában, *Wiclephus*, Helvétia-ban, *Zwinglius*, Cseh-Országban, *Hufs János*, Saxoniában *Luther*, Galliában, *Calvinus*, e' mi romlott magyar hazánkban mind azok kiknek neveket a' **SPECULUM MYSTICUMNAK** Præfatiójában ki tettem. Azért keserves Anya, sz. Ecclesiá, Christus jegyese, és titkos teste, kiben én-is akarván *incorporaltatni*, és az én jó tévő Atyának Istenének kedvét keresni, kihez most (méltatlanfá gomat és nag' bűnös voltomat ismervén) úgy folyamodom, mint a' Tékozló fiú az ő Attyához, Luc. 15. 19. Vedd jó néven azért tüllem keserves Anya-szent Ecclesiá e' kis adományo-

nyomat, nézven: nem az adománynak kicsiny és méltatlan voltát; hanem az én adó szívbeli indúlatomat, mellyet ebben mura-rok-meg, hogy mivel én az Istennek Anya-szentegyházát élő nyelvemmel kevesse épithetem, azért írássommal segitem s' épitem, melly kis méltatlan írássom térjen az örökké áldandó és imálandó Sz. Három-ságnak örök dicsőségére, az ő Anya-szent egyházának pedig hasznos épületire.

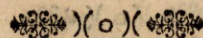
Amen.

A' KEGYES OLVASOHOZ.

HA' Sz. Pál 1 Cor. 15. 8. 9. magát idé-
lennek, és az Apostolok között leg kif-
febbnek mondgya, és csak megis vallja, hogy
ő nem volna méltó arra hogy Apostolnak
neveztesék, az ő nagy bűnös voltaért, mē-
nyivel inkább én romlott töredékeny cserép
edény, megvallom, mind azt hogy nem va-
gyok méltó, (az én nagy bűnös vólto-
mért) ennek a' szent és megbecsülhetetlen
drága könyvnek kiadáására, s' mind penig
azt hogy elégtelen vagyok ennek a' szent ki-
vánáginak bétöltésére. Melly dolog szívē
fájdalmára lehet, mert miképppen Jósiás
(azért hogy a' nép-a' Törvény könyvnek
beszéde szerint nem cselekedett) ruháját
megszaggatván keserveffen sira, 2 Reg. 22.
11. 19. Igy bizonyára méltó hogy mi elve-
temedett bűnös Magyarok nem ruháinkat;
hanem sziveinket megszaggatván: sirjunk,
hogy ennek az áldott sz. könyvnek (melly
némelyeknél csak a' porban hever) szent
kivánsága szerint nem cselekekszünk. Mi-
nek-

nekokaért hogy e' könyvek szent kívánsá-
git inkább megérthessük, és azt megértvén:
az igaz kegyességnek gyakorlására ferē-
nyebben igyekezhessünk, azért K. ember, im
e' szent könyvben elődben adom mi légyen
tisztod és hivatalod. Mihez képezt ha szin-
tén az hiba nélkül való tökéletességet ez
életben el nem éredis, de mivel nem fertel-
mességre, hanem szent életre hivattattál,
1 Pet. 1. 15. arra teremtetél, Eph. 2. 10. vá-
lasztattál, Eph. 1. 4. azért tellyes szível lé-
lekkel arra igyekezzél, és minden erőddel és
tehetségeddel azon légy, hogy az Isteni fé-
lelemnek és igaz kegyességnek kezdője, g'a-
korlója és végezője lehess. Ne is késedel-
meskedgyél ennek a' sz. könyvnek megol-
vasásában, hogy bűneid és megtérhetetlen-
séged miatt az Isten valamelly véletlen és
hirtelen halállal ki ne szólítson, és mineke-
lőtte által olvasnád e' *Praxist*, e' világból ki
ne végyen. Im azért K. O. ki adom tenéked
(más formában) e' *Praxist* (többel edgyütt)
Textusokra és *Documentumokra* intézvén azt:
hogy nem csak az írástűdök, hanem (a' prā-
dikálás által) az írástudatlanokis épüllye-
nek

nek belőle. Hogy pedig Exegesis nélkül ad-
datnak ki a' Tanúságok, ennek (a' többi kö-
zött) ilyen okait jelentem. 1. Hogy ez a'
könyv a' *Praxisnak* nevének és rendinek
megfelellyen, és ezis ahhoz alkalmaztassék,
mert a' *Praxisnak* neve úgy tetszik hog' nem
annyira a' *Theoriát*, mint a' *Praxist*, az az, a'
kegyefségnek gyakorlását mutattya s' kívā-
nya, így ehez képest ebben a' könyvben-is,
nem annyira nézünk a' *Theoriára* és az *Exe-
gesisre*, mint a' kegyefségnek gyakorlására.
2. Hogy e' könyv mentúl kisebbre szoríttat-
hassék. 3. Hogy a' K. Olvaso-is valamit
munkálkodgyék [lévén kész *Commentāriu-
sok*.] 4. Mert láttam másnak szép ki ada-
tott Prädikációit hasznok nélkül, azért ezt
a' *Praxist*-is idvességes épülettel olvashatni
Exegesis nélkül. Azért én e' könyvet úgy
intéztem, hogy tégedet K. O. segitlek is a-
zonban [hogy heverésre ne ad magad] mű-
kátis adok, hogy te is munkálkodgyál. Ha
penig olyan emberek találhatnának, kik ezt
a' félfelegséget megismérnek, és azért a' köny-
vet vellicálnák, tehát ők is ismerjék meg
magokban ezt a' vétkeket, hogy ők sem költsé-
geket

geket nem adgyák ez illyē könyveknek bő-
vítésére, &c. sem ő magok nem munkálkod-
nak [értem azokat a' kikre illik] azért ha en-
nél jobbat és bővebbet nem irnak ne itéllye-
nek; ha pedig itélnek az ítéletet önnön ma-
gokon kezdgyék-el.

Továbbá ezt-is tudtadra adom K. O.
hogy én a' *Praxisban* lévő imádságokat na-
gyob részént kihadtam; hanem azok helyé-
ben [hogy az épület és lelki haszon ne csak
magánossan a' tselédes gazda házában, hanē
közönséges helyen az Isten házában is le-
hessen] mind ama' régi és szokot közönsé-
ges könyörgéseket [mellyek közzül valo a'
Debreczeni népnek régi és szokott könyör-
gése] mind pedig a' magamébúl szép imád-
ságokat belé szerkesztetni, a' locufok citatio-
ja aránt és egyéb dolgok aránt valo fogyat-
kozasokatis [mellyeket nagy emberek keze
és elméje forogván ebben a' *Praxisban*: az e-
lőtt nem is ítéltet volna] meg jobbitottam,
és mind locufokkal s' mind egyéb szűkséges
és idvességes dolgokkal bővitettem. Azért
vedd jo néven tüllem K. O. ne nézd a' töre-
dékeny cserép edényt; hanem nézd a' cserép
edény-

edényben elrejtett drága kincset, 2 Cor. 4. 7. ne veld-meg a' lalsú és vékony főzatót, mert az URabban jelenti-meg magát, 1 Reg. 19. 12. 13. En fíves-fen igyekeztem a' *defectusoknak* elhárítására, de mivel ez életben *perfecta cognitio* nem adatik: 1 Cor. 13. 12. azért ha valami *defectus* esett, vagy az *Orthographiára* nézve, vagy a' dologra nézve, azt a' tudossabbaknak ítélleti alá bocsátom, igazítsa-el az értelmes olvasó, mentől jobban és helyesebben lehet.

Légy jó egészségben.

Approbatio Operis.

Conciones has practicas, ex inestimabili libello Praxis Pietatis, à Reverendissimo ac Doctissimo Domino Auctore, succinctè & orthodoxè concinnatas, inter multas & varias occupationes & distractiones, per breve tempus, quantum potui perlustravi, nihil in illis inveni, quod fidei Christianæ & Orthodoxæ contrariaretur; imò omnibus pietatem & sanctimoniam vitæ diligentibus callem optimum demonstrant, quò versus patriam cœlestem eundum est. Omnibus ergò pietatem sectantibus candidè commendo, & ut typis exprimentur, in orbeque Christiano lucem videant approbo.

Erdöd die 22. Junii.

Anno D. 1689.

Petrus Kõrmendi. Ecclesiæ Erdöd. Pastor, Tractûs Szólnok mediocris Senior, & Synodi Generalis Præses.

Alia

Alia approbatio.

Dispositiones has ex Praxi Pietatis à Clarissimo ac Doctissimo Domino Authore, hunc juxta ordinem distributas, occasione Synodi Generalis Bathorini habitæ jussu Rever. ac Clariss. Domini Superintendentis legi, itidemque relegi. Et nihil in ijs reperi quod sanæ atque Orthodoxæ religioni adversaretur: quin imò ulus necessarios ad piam sanctamque vitam passim deprehendi: eumque quâ ordinem, quâ Orthodoxum sensum cum accuratissima doctrinâ; qui meritò, quâ fidelissimis ubique DEI servis, quâ aliis pietatem colentibus suò jure se commendare possit. Quo circà omnes Christi servi, talibus donis, & consimilibus ad DEI gloriam ulterius promovendam ut stimulentur, nominatûsque Clarissimus Dominus Auctor diù publico commodo superstes esse possit animitûs precor.

Johannes Nadányi, olim Theologiz & Philosophiæ in Illustri Schola Enyedensi Professor, pro nunc mysteriorum DEI in Ecclesia Vitkajensi Dispensator.

Index

INDEX-e, a' PRAXIS

fzerint kiadatott *Documentumok*nak és
Textusok-nak.

DOCUMENTUMOK.

- I. Az Istennek ismérétrül.
Textus. 1 Joh. 2. 3.
- II. Az Istennel (Christusban) megbékéltet
embernek nyavalyáságáról.
Textus. Matt 26. 24.
- III. Az Istennel (Christusban) meg békéltet
kerestén embernek boldogságáról.
Textus. Pál. 1. 1. 2.
- IV. A' kegyesség gyakorlásában megkésle-
tő hét akadályokról.
Textus. 1 Thef. 2. 18.
- V. A' reggeli elmélkedésről, és a' reggelnek
kegyellen való elkezdéséről.
Textus. Pál. 63. 2.
- VI. A' sent írásnak olvasásáról.
Textus. Joh. 5. 39.
- VII. A' reggeli könyörgésekrül és több böl-
dog elmélkedésekrül.
Textus. Pál. 88. 14.
- VIII. Istenünkél való járáfunkról &c.
Textus. Gen. 5. 24.
- IX. Az estveli és levetkezés-kori elmélkedésről
és könyörgésről.
Textus. Pál. 141. 2.

X.

DOCUMENTUMOK.

- X. Az háziGazdának kegyességéről.
Textus. Deut. 6. 7.
- XI. Ebéd és vacsora előtt való elmélkedésről.
Text. Deut. 8. 10.
- XII. Soltár éneklésről.
Text. Eph. 5. 19.
- XIII. A'Szóbatnak megfenteléseinek mógyárul.
Text. Exod. 20. 8.
- XIV. A'bőjtölésnek igaz módgyárul.
Text. Joél. 1. 14.
- XV. Az alamisnálkodásról &c.
Text. Luc. 12. 33.
- XVI. Az UR Vacsorájáról.
Text. 1 Cor. 11. 28.
- XVII. Betegségben való maga viteléséről és a'
Testamentumról.
Text. Esa. 38. 1. 2. 3.
- XVIII. Beteg ember elmélkedéséről.
Text. 1 Cor. 11. 32.
- XIX. Betegségből megkönnyebedett embernek
elmélkedéséről.
Text. Joh. 5. 14.
- XX. Meg haló betegnek elmélkedéséről.
Text. 2 Sam. 24. 14.
- XXI. Ugyan arról, és az halálnak hasznairól.
Text. Apoc. 14. 13.
- XXII. Kétségben esés ellen való iz. elmélkedése.
Text. Pál. 13. 2.
- XXIII. Bctegeket meglátogatóknak oktatásáról.
Text. 2 Reg. 13. 14.

XXIV.

XXIV. Békételenleg ellen való vígastalásról.

Text. Jac. 5. 7.

XXV. Halálnak felelme ellen való vígastalásról.

Text. Pál. 2. 3. 4.

XXVI. Meg haló betegnek hét bent gondolatiról.

Text. 1 Cor. 5. 8.

XXVII. Pœnitentia tartó betegnek fel-öldoztatásának és (ha illendő) UR vocsorájával való élésinek hasznáról.

Text. Joh. 20. 23.

XXVIII. Mátyromságról.

Text. Apoc. 2. 10.

XXIX. A' Christus szenvedésének hathatóságos érdemességiről, &c.

Text. 1 Petr. 4. 1.

INDEX - è

Az HARMAS KESERTET-ben bé-foglaltatott Tanításoknak és Textusoknak.

I. Tanítás. Az ördög kifirteti ellé. Text. 2 Cor. 12. 7. 8. 9.

II. Ugyan az ellen. Text. 1 Cor. 10. 14.

III. Ugyan az ellen. Text. Luc. 7. 38-48.

IV. Ugyan az ellen. Text. Matt. 8. 26.

A' Testnek kifirteti ellen.

I. Tanítás. Textus. Coll. 3. 5.

II. Ugyan az ellen. Text. Gal. 5. 19-22.

III. Ugyan az ellen. Text. Rom. 8. 13.

IV. A' Szenteknek életiről. Text. Luc. 22. 60-62.

E. Vil

E' Világ kifirteti ellen.

I. Tanítás. Textus. Joh. 15. 19.

II. Tanítás. A' lelki vitézlegről és annak jutalmáról
Textus. 2. Tim. 4. 6-8.

INDEX - è

A' TEMPLOMBELI közönséges KÖNYÖRGES-eknek,
és a' magánosan való Imádságoknak-is.

Közönséges (avagy mindenkori) Imádság.

MAS.
Eftvéli.
Reggeli.
Eftvéli.
Közönséges.
Reggeli.
Reggeli.
Közönséges.
Közönséges.

MAS.
Eftvéli.
Eftvéli.
Közönséges.
A' K. Magisztrátusért.
Reggeli.
Eftvéli.
Eftvéli.
A' Sz. Háromsághoz
nyújtandó.

Az UR vocsorája előtt való közönséges vallás-tétel.

Az UR vocsorája után való közönséges hálá-adás.

Eddig a' Templombéli könyörgések. Következik a' magánosan való Imádságoknak.

MUTATO TABLAJA.

A' léleknek (az UR vocsorájakor mondandó) magános áhítatolsága.

Gyónáshoz készülő embernek könyörgése.

A' Tanítónak hálá-adása a' Sz. kenyernek felvételekor.

A' Ta

A' Tanítónak rövid könyörgése a' keresztségkor.
Erdög kifirteti ellen való Imádság.

Ugyan az ellen.

A' kétségben esés ellen.

Az ördög kétferteti ellen.

A' testnek kétferteti ellen.

Ugyan az ellen.

Ugyan az ellen.

E' Világ kétferteti ellen.

A' jóban való meg-maradásért.

A' megerősítő kegyelemért.

Az elvett jókért való hála-adás.

A' meg-térítő kegyelemért.

A' bent életért és boldog ki-múlásért.

Az Atyához, a' Fiúhoz, a' Sz. Lélekhez.

A' kifirtetnek idején mondandó.

Ugyan akkorra való.

A' bűnnek bocsánattyáért.

A' betegség és orvosság tételkor mondandó.

Kegyes elmélkedés a' mennyei Jérusálemről.

M A S.

A M E N.

I. TANUSÁG.

Az Istennek ismertetiről.

TEXTUS.

I. Joh. 2. 3. *Es ez által tudhattuk meg ha ötet ismértük, ha az ő parancsolatit meg-tartjuk.*

Δ. *Tsak azok ismértik jól, és igazán az Istent, a' kik az ő parancsolatit meg-tartják, in Textu. Ampl. & v. 4. 5. &c.*

Confirmatio Documenti.

Mivel azért itt a' Szent János szól (leg közeleb) a' Christus ismertetiről, azért hogy a' Tanúság világosabb legyen és hogy az inkább meg-erősíttessek, tégyük-fel (közfélgefen) az Istennek ismertetiről im e' kérdést:

Miképpen kell az Istent meg ismérni? R. Ugy hogy (a' bent irásból) hidgyük ötet edgy állatban, és három semélyben; de én erről bépen, irtam (és négy idvességes Tanítalokban) ki adtam a' SPECULUM MYSTICUMBAN. I. *Az Istennek állattjáról.* II. *Az Atyáról.* III. *A' Fiúról.* IV. *A' Szent Lélekről.* Azért innét a' kegyes olvasót oda igazitom.

A

Kelle

Kelle tovább menni az Isteni ismértben? R. Igen is, mert ő benne meg kell ismérni az Isteni tulajdonságokat, mellyek közölhetetlenek, és közölhetők; de erről is (a' több ide tartozó dolgokkal edgyütt) Lásd bővebben a' *Praxis Pietatist* az ő helyén, kiváltképpen pag. 43. & *sequentibus*.

I. *Usus Redargutorius.*

Vétkezel hát oh bűnös ember! az Isten ismérte ellen, ha az ő parancsolátit meg nem tartod, és ha őtet nem tiszteled, nem féled, mert ha hiszed az Istent mindenhatónak lenni; miért felf az Ördögtől az ellenségtől? Ha véghetetlennek hiszed őtet, hogy mered haragra ingerleni? Ha tista magán valónak hiszed, hogy merő előtte tettetes sível járni? Ha leg főbb jódnak hiszed, miért nem helyheztedet sívedet ő benne inkább hogy nem mint az egész földi jókban? Ha hiszed igaz ítélő Birónak, hogy merő illy bátran meg-téretlen a' bűnben élni? Ha hiszed bölcseségét, miért nem hiszed hogy minden keresztnak ki menetelit jódra tudgya fordítani? Rom. 8. 28. Ha hiszed hogy igaz mondó, miért kételkedel az ő ígéretiben? Erre lásd bővebben a' *Praxis Pietatist* pag. 69.

II. *Usus Hortatorius.*

Intetel: 1. Ismérd-meg az Istent természetiben, seméllýében, tulajdonságiban. Ismérd meg az ő örök-ké valóságát, véghetetlenségét, meg-változhatatlanságát, mindenhatóságát, minden tudását, jóságát, hűségét, avagy igaz mondását, túrését, szentségét, haragját, igazságát (a' meg-térhetetlenekhez) irgalmasságát a' meg-térőkhöz, ha bűntén nagy és igen gyalázatos bűnökkel

kel vólnának - is meg-terheltetve. (P. 51.) *Felségét* melly által mint Ur és Király minden teremptett állatokon uralkodik, igaz jussa, és tulajdonsága lévén neki mindeneken, és olly tellyes hatalma: hogy a' kinek kedvezni akar, annak kedvez, és szabad akarát érint könyörül rajta. Rom. 9. 15. ellenségét meg törheti: Lásd bőv. P. 55. 2. *Intetel.* Tártt-meg az ő parancsolatit, és mindenek felett kereszted őtet: *Erre Inditson:* 1. Mert a'ki Istennek idvezítő ismértire akar jutni, annak az Istent szeretet által kel ismérni, Joh. 4. 8. 2. Mert az Isten (minden jónak kút feje lévén) maga természetiben szeretethető; mert ha szépséget szeret, ő igen szép; ha gazdagságot kíván, ő igen gazdag: ha bölcseséget keres, ő igen bölcs. Lásd bőv. a' *Praxis Pietatist* pag. 69.

II. T A N U S A G.

Az Istennel (Christusban) meg nem békéltett embernek nyavalyásfágáról.

T E X T U S.

Matta. 26. 24. *De ímí annak az embernek &c.*

Δ. Nincsen böldegtalanab ember a' hitetlen embernél. Avagyigy:

Nincsen soha Eghalatt jayóssabb, és síralmassabb életű (s' állapotú) ember a' meg-vettetett, újjá síületetlen és hitetlen embernél. Amp. ex Apoc. 20. 15. Matt. 25. 41.

Confirmatio Documenti.

EZ a' te siralmas állapotod oh nyavalyás hitetlen ember! *Háromban áll.* I. Eletedben. II. Halálodban. III. Halálod után. I. *Eletedben való nyavalyáságod nézi.* 1. A' testieket. 2. A' lelkieket. *Testi nyavalyáságid 4.*

1.	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: center;"> <i>Gyermek</i>
<i>Az Iffiu.</i>
<i>Ember.</i>
<i>Vén.</i> </div>	<i>koriak.</i>
2.		
3.		
4.		

1. *Gyermekkori nyavalyáságodat érts-meg.* Mi vóltál Anyád méhében nem egyéb; hanem elsőben mintegy oktalan állat emberi formában lévén: a' gonos kivánságoknak titkos fégyeninek és az eredendő bűnnek fertelmének mélységében fogantattál, úndokságnak vériben kevertetvén: mezitelenül vétettél ez földre, melly nyavalyáságodat (bűletéledben) keferű írással jelentet ki. &c. pag. 79.

2. *Iffiu állapotod nem egyéb; hanem feléditelen vadtság, szilajság, majomi gyermekeskedés, hivság, jó tanácsnak hely nem adója, erkölcselenségnek folgai állapottya.* &c. pag. 77.

3. *Emberkori állapotod mint a' Tenger, mellyben a' habok két edgyik nyavalya, háborúság a' másikat ott éri, (az utolsó az elsőnél gonosabb lévén.)* Mert a' te saját tested gonos kivánságokkal östönöz, e' világ múlandó gyönyörűséggel édelget, az ördög minden bűnnek nemével keferget, az ellenség félelemmel res-

kettet,

kettet, házad népére való fok gond emélt, belől a' bűn östökél, kívül a' Sátán hányja a' lest, bal felől a' szerencsétlenség izgat, job felől a' szerencse hizelkedik. Hová fogod magadat? mert ha a' tengerre mégy; ott a' fok úizes tolvaj; ha a' sárazra mégy ott a' fok nyúzó fósó; ha kül földre mégy, ott az ostoba paraftság; ha Várasba, ott az egyenletlenség; ha Udvarba, ott az irégység &c. pag. 78. 79. Oh melly bűnös testtel vétettél környül? mert a' te semed hivság nézésének ablaka; füled az úndok bűnöknek sebes patakjának beléd folytató csatornája; érzékenységed a' gonos kivánságoknak felgerjesztő kén gyertyája; sived mint egy üdő, mellyen a' Sátán a' gonos indulatoknak ifonjú formáját kohollya. Mire fogod magad? mert ha gazdag vagy: fok irégyed vagy; ha segény vagy: útálatos vagy; ha nemes ember vagy: a' becsülletért gyakran veszedelemre kell magadat vetned; ha segény ember vagy, oh melly nehéz rabotás munkával kell élned! és ha valamicskét fok munkád után gyűjtögetz jó: kicsiny bizodalma lehet hozzá, látván a' példákat előted, hogy ha ki tegnap gazdag vólt, ma kóldúlásra jutott, ha ki tegnap egészségben vólt, ma meg betegült, a' ki tegnap örült, ma jajt kiált, a' ki tegnap eleven vólt, ma meg-hólt, magad-is ma vagy, hólnap meg-halhatz &c. P. 81.

4. *Vénkori állapotod minden nyavalyáknak féske; mert ebben rajtad toppan a' kopas fejű agság, az ő sárában állott esével, ránczos orcájával, bűdös lelekzetivel; el kedvetlenit a' fok izétlenséggel; el-fonnyaszt a' sárazsággal; el-burit a' betegséggel, és a' fok*

erőtlenekkel ugyan meg-görbeft; nehéz látóvá tén-
sen homályossággal; nagy fő hallóvá siketséggel, &c.
P. 83.

Lelki nyavalyáságodat is érts meg. Mert A-
dámban el vesztvén: Ama' te mennyei nagy kincsedet.
1. Az Isteni hasonlatossággal való részesülést. 2. A'
Szentséget. 3. Az igazságot, &c. (p. 84.) követke-
zett a' te lelkedre. 1. A' bűnösség. 2. A' meg-át-
koztatás.

1. A' bűnösség nem egyéb, hanem a' léleknek
mind maga természetiben; s' mind cselekedetiben való
közönséges meg-romlása: melly miatt az ő *terméseti*
meg-döglött, minden bűnre való hajlandósággal, bűn-
telenül elméje meg-rakodott hívsággal; értelme meg-
homályosodott, tudatlanságnak fetét felhőjével; aka-
rattya csak egyedül az hívságos dolgokra áhítozik,
minden ő cselekedeti gonosok. Meg pedig e' veset-
tség olly szilaj, hogy gyakorta még az újjonnan fűletett
lélekben is a' kívánó indulat, nem mindenkor enged
a' jó tanácsnak, hanem maga kénnyén nyargalózik
ide s' tova, és a' bűnös indulatokkal edgyett ért. Men-
nyivel nagyobb tehát ez a' meg vettett lélekben, (ki
azon *terméseti* romlottságnak sárában fekszik) a' kívánó
indulatoknak erőszakja? Lásd bővebben a' *Praxis*
Pietatis pag. 86. 87.

2. *Meg-átkoztatása a' Léleknek* (ez életben) nem
egyből hanem az 8 rajta lévő nagy haragja Istennek
(Lásd bőveb. p. 87) és a' lelki ísméretnek rettentése,
melly az Istenről őtet el-rettentí, úgy hogy lemmikép-
pen az ő tekinteti eleiben járulni nem mér, Gen. 4. 14.
hanem

hanem adattatott a' Sátánnak rabságára, Eph. 2. 2. a'
maga gonos kívánságának és hitván indulatának tisztá-
lanságára, és annak nagy lerénységgel való cselekedeti-
re. Rom. 1. 21. Coll. cum Eph. 4. 17-19. &c.
P. 87.

II. A' HALALBAN való nyavalyásága az el- kérhozandó hitetlen embernek.

Mikor el-jún a' halál a' természet el rontója, Isten-
nek átka, &c. akkor a' hitetlen embernek aranyért, e-
züstért &c. semmit nem kedvez; hanem az ő testének
fő részeit el-foglallja, és őtet az Istennek rettenetes ítélő
főki eleiben idézi. Uram a' főrnű nyavalyáknak
mennyi fok nyilait lövöldözi ő béle (vid. p. 89.) U-
ram minémű rettenetes akkor őtet nézni agyában, mi-
némű hideg izzadákok folynak le akkor az ő testén, mi-
képpen resketnek tagai, feje le-csügged, orcája elfárad
orra el-kékül, álla kapczája le-fakad, seme gyökere ro-
pog, nyelve tántorog, lélegzeti rövidék, és föld bűzűek,
torka és mellye horog, &c. p. 90. Oh szegény lélek!
esében vévén: hogy az ő földi hajléka a' test el-akar
romlani; mert miképpen e' nagy világnak utolsó el-
bomlásakor a' Nap setétséggé változik, a' Hóld vérré,
a' Csillagok az Egről le hullanak, az Egh fél-vesekkel
meg-telik, villámlik, &c. (P. 90.) A' föld resket, a'
Tenger zúg, az embereknek sive el-fogyatkozik, várván
a' somorú indulatnak végét: Igy a' kis világnak (melly
az ember) el-bomlásakor a' semek (mellyek mint a'
Nap és Hóld) el-veszik az ő fenyeket, &c. A' több
érzékenységek (mint a' csillagok) edgyik a' másik után
el-fogyatkoznak, el-hullanak; az elme, az okosság és az
emle

emlekezet, (mint az éghierők) a' felelmes kétségben eselnek fél-veşi, és a' pokol tűzének bönyü villámái miatt ösve ütköznek, e' földi teste meg-rendülvén és rešetvén: A' nedveségek (mint a' hátkodó Tenger) zúgnak és hörögnek az ő mellyében, várván a' bönyü indulatnak siralmas ki-menetelit. Azonban az Isten itélő feki eleiben idéztetik, ott a' törvénytévő, és azt ki-mondó semellyek (ha úgy kell mondani) önnön magából állattatnak elő, kik között az okolság mint edgyBíró úg' áll; azonban az Ördög a' vádoló könyvet ki nyitva, (melly olly nagy mint a' minéműt Zachariás látott vala, Zach. 5. 2.) mellyből minden gonos cselekedeti elő államlatnak, &c. pag. 91. Oh melly siralmas állapotod leszen akkor tenéked hitetlen ember! mert akkor tégedet a' magad lelki ísméreti vádol, emlekezeted mindeneket keferveesen esedben juttat, a' halál az ajtóban késsen áll, hogy mint kegyetlen hóhér úgy bányék veled, ha azért tennen magad így kárhoztatod magadat, hogy kerülhetnéd el az Istennek nehéz sententiáját, ki minden cselekedetidet jobban tudja, hogy nem mint magad-is? Örömet ki-vetnéd elmédből gonos cselekedetidnek emlekezetit, hogy ne rettegethénének tégedet: de annál inkább elmédben forognak és semmiképpen el nem távoznak tülled; hanem büntelenül ezt kiáltják utánnad: *Mi te munkáid vagyunk, an-nakokéért tégedet-is követünk.* Itt Felelged, Gyermekid, Atyádfiai kérnek hogy jó karban hadgyad javaidat, némellyek futtognak feletted, némellyek siratnak, intenek, &c. p. 93. Azonban az Ördög-is ki a' pokolból jött, hogy lelkedet elvigye, lelkednek meg jelenik, és le-

és lesi hogy mihelyt lelked kijön testedből, mindgyárt el-ragadgya s' pokolban tašitcfa. Segénj lélek melly örömet várakoznék ott ben, de érzi hogy a' test lassan lassan el kezd halni, és mint a' lenyvedt ház, majd nyakába szakad, iszonyodik nyavalyás ki jőni, a' pokolbeli kinzó lelkek miatt, a' kik őtet várni jöttek. Oh ez a' ki fok napokat &c. töltött hivságos dolgokban, most ez egész világot edgy óráig való várakozásért oda adná, ha adhatná, hogy me-térhetne, és Istenével meg-bekélhetnek, de az immár nem lehet, mert a' test mellyel edgyütt a' bűnöket cselekedte, tellyesselggel alkalmatlan ő vele ísmét edgyesülni a' meg-térésnek munkálkodására, a' meg-térést pedig kell az egész embernek cselekedni. Láttya már hogy egyéb nincs hátra, hanem csak a' nagy véghetetlen kín, ki mondhatná ki az ő lelki ísméretinek bönyü mardosását, a' meg-cselekedett bűnök miatt, rettenetes borongatást a' jelen való nyavalyák miatt, és bönyü retteget a' következő kínok miatt? ez utolsó borulásban néz minden felé segedelemért, és mindent segedelem nélkül talál, azért ekképpen veselkedvén: keferves panaszát hogy hogy forditva. 1. A' semre. 2. A' Fülre. 3. A' Nyelvre. 4. A' Libra. 5. A' Kézre. 6. A' Szívre. Erről lásd bőveb. a' Praxi pag. 94. ad. p. 98. NB. Az holott melly keferves sirást és zokogást tészen, hogy panasolcodik a' lélek, mint igérne magát a' meg-térésre, ha lehetne, mint átkozza a' születés napját, mint búcsúzik el az ündök dög testül, és hogy hogy mégyen nagy reszkette az örök kárhozatra. Ennek *Epistóláját* lásd meg kérlek K. O. és ugyan intek-is el nem láld;

lásd; hanem olvasd el a' nép előtt *publicè a' Praxisban le-
vantéve a' p. 98. ad p. 106.*

III. HALALA Után való nyavalyásága az el- kárhozandó hitetlen embernek.

1. A' lélek mihelyt a' testül megválík mindgyárt
(az ő testi szemei által való látálameg-szünnén) lelki
mód szerint fog látni, &c. p. 108. Es e' szerint, az
Önnön maga lelki ismérétének bizonyság tétele által,
amaz igaz ítélő Biró Jesus Christus ki minden dolgo-
kat tud és ért, &c. p. 109. meg-érteti vele az ítéletet,
és bűnével érdemlett kemény sententiát, és a' jövőd-
béli örök állapottát-is tudtára adgya, &c. *ibid.* Lásd
ezekre bővebben pag. 108. 109. és ekképpen elra-
gadtatik a' gonosz Angyaloktól, kik jöttek hogy nagy
sebesfeggel a' pokolban bé kapják őtet, holott mint edgy
tömlőczenben, örökké való büntetésének kötelében fe-
tétsebben tartatik, mind amáz ítéletnek nagy napjáig.
&c. p. 110.

2. A' lélek az ítélet napján (a' Christusnak min-
denható ereje által) ismét edgyesül a' testel. De oh
melly jajos edgyben kőszöngések leszén ott a' léleknek
és a' testnek! holott hogy hogy tűnődik a' lélek, hogy
a' bűndős dög test szereteti miatt, a' menyországot el-
vesztette, (és bolondúl az ő hasát Istenségnek alitván)
edgy kevés ideig való gyönyörűséggert magát örök
gyötrelésre vetette; hogy hogy reménykedik a' kőzik-
láknak, a' Hegyeknek, (*Apoc. 6. 16.*) hogy szakad-
gyanak ő reá, a' földnek hogy őtet nyelje-el, a' kárho-
zott kinzó lelkeknek, hogy őtet szaggatnákel, hogy
semmi-

femmiye lehetne, erről lásd bővebben és az *Epistolát
olvasd-el a' Praxisból a' pag. 111. ad p. 113.*

Oh szegény Lélek! (a' bűndős testel edgyütt) mely
nagy számádra kell menned az ítélő Biró eleiben, az
holott a' tennen magad lelki isméréti magadban belől
(melly ezer tanúnál-is többet téfen) vádol téged, az
ördög, ki minden vétkekre késérgetett, téfen edgy felől
vallált lelked ismérétivel edgyütt ellened: más felől az
Angyalok, Apostolok és a' lok Szentek állanak, és ja-
vallyak a' Christus ítéletit. Hát ha még a' szegény őz-
vegyek, árvák-is kiket megúttaltál, megnyomorítottál,
és a' Tanítók-is (*Joh. 5. 45.*) kiket halgatni nem akar-
tál elő állanak a' vádolásra.

Oh melly jajos állapotod lében akkor! mert *bátod
meget* az elkárhozott megvetetett *társaidnak* síbógo so-
kasága, &c. *Előtted is* vagyon mit látni, az egész vi-
lágnak illy sörnyű rettenetességében. *Feletted az ér-
demes bossú.* állának megharagutt Birája sententiát
mondandó ellened. *Alattad a' kőnköves tűzzel lán-
goló* melyseges kútnak torka tátog, hogy mindgyárt bé
nyeljen téged, e' sörnyű állapotba, magad elrejtése le-
hetetlen, elő állalod szenvedhetetlen, ugyan csak elő
kell állanod, hogy el vegyed e' rettenetes sententiát.
Matth. 25. 41. Atkoztak mennyetek-el, &c. p. 115.

Oh sörnyű sententia! melly előtt a' kárhoztak soha
el nem mehetnek, ellene nem álhatnak, fogást nem ta-
lálhatnak, nem-is *apellálhatnak*, és így az elkárhoztak-
nak semmiiek egyéb nem marad; hanem csak a' pokol-
béli kinok, mellyekben sem könnyeség, sem végezet
nem lében. Oh szegény kárhozott lélek! ki (elűztet-

vén az ítélő Bék elöl, az Angyaloktól, &c) az el-kárhozott *ördögökkel*, és meg *vertettekkel* edgyütt ama' külső fetétségnek mélységestavába (melly ég vég nélkül való tűzzel és kénkövel) bétáftatol, a' holott léfén sívás, rivás, jajgatás, fog csikorgatás, ordítás &c. p. 116. Ebben a' mélységes tóba, minekutánna edgyfer bémerülé, mind örök ké csak alá felé esel, feneket soha nem ér, és ott megfűnés nélkül zokog, senki rajtad nem könyörül; mindenkor csak sírs, a' tűznek rettenetes égetése miatt, fogaidat csikorgatod edgy kicsiny hivelítéért, sirni fogsz nyavalyáságnak orvoshatatlanságon, és a' megtérésre való igyekezet lehetetlenségének meg-gondolásán: sírs azon-is, hogy meg gondolod, hogy ejtéd magadat örök gyötrelmre, e' világ hamar elmúló gyönyörűségének árnyékokskája miatt, &c. p. 117. ott a' te búja *femeid* az ifonyú lelkeknek nézésével kinoztatnak; fűleid az elkárhozott feleidnek sívásával rivásával fogoknak csikorgatásával terheltetnek: finnyás orrod a' kénkönek bűdös fagával telikmeg, &c. *ibid.* Elmédet a' fok gondolatok gyötirik, hogy bolondúl a' mennyei örömet, e' világi hitván gyönyörűségnek be-reteri miatt elvéstetted, és magadat a' pokolnak örök gyötrelmében bécjtetted, lelked ísméreti mint edgy A-*pis* kigvó mind örökké csak furdal, midőn esedben jút, melly fokkor únbollott téged az Ur Jesus Christus sol-gai által a' bűn bocsánattal, a' Meny-Országgal, &c. csak his és megtéré vala, és melly könnyen meg nyer-hetted volna életedben az irgalmasságot, és fokkor mely közel-is vóltál a' meg téréshez, te mindazáltal inkább engedté az Ördögnek és e' világnak, hogy a' meg rög-zött

zött poenitentia tartatlanságban hizlallyanak. Ez-is e-lőtted léven: hogy már a' kegyelemnek napja elmúlt, és soha vissza nem tér, &c. *pag.* 119. Ez pokolgyöt-relmibe örökké megfőstol az Istennek meg-boldogí-tó látásától, mellyben a' leg főbb jó, és a' léleknek örö-me áll. *Lásd bőv. p.* 119. 120. Ott léfén a' büntetés könyörületesség nélkül; a' nyavalya pihenés nélkül; a' keletésig vigasztalás nélkül; a' kiáltás biztatás nélkül; a' gyötrelm enyhűdés nélkül, &c. *ibid.* holott a' *féreg* meg nem hal, a' tűz el nem alussik, *Marc.* 9. 46. Az Istennek bősűállása ugyan lobog, mint a' tűznek lang-ja (&c. *ibid.*) melly lángban te mind örökké ég; de soha meg nem eméftetel, mindenkor haló felben léfész; de soha meg nem hal, mindenkor csak ordítasz; de soha meg nem menekedél, (&c. *ibid.*) nem érvén soha örök-ké végét kinaidnak. Ugy annyira hogy minekutánna már annyi fok ezer estendeig gyöttrődnél is, mint a' földnek fűvei, és a' Tengernek fővennyei; mindazáltal fíntén olyan messze léfész kinnyaidnak végétől, mint a' mikor elsőben kinlódni csak kezdettél; sőt olly vég-hetetlenek léfnek a' gyötrelmek: hogy mind örökké csak kezdetekbő fognak lenni. Mert ha ezerfer való ezer estendők után reménlhetnéd-is kinvallásodnak végét, még-is valamennyire megvigasztaltatnál, mert el fok idő múlva végi őstán ugyan elkövetkeznék. De valame-nyisér az elme az ígérül elmélkedik: *SOHA*, mind annyisér újjabb újjabb pokla léfén a' pokolnak köze-pette. Innen fűg őstán a' kelesves *VÆ, JAJ*, és az örök *OH OH* következní. *Lásd bővebben a' Pra-xist pag.* 122.

I. *Usus Territorius.*

Ezek így lévén: felette igen meg-rettenhet lelki ismeretiben. 1. Az hitetlen a' ki nem hisen. 2. A' meg-térhetetlen, a' ki soha a' bűnből meg nem térhet, úgy annyira hogy jobb lött volna ha soha ingyen sem fogantatott volna. &c. *Ampl. ex super.*

II. *Usus Hortatorius.*

Tedd-felre azért edgy kevelsé goromba kívánságodat, és nézél-meg (velem edgyütt) siralmas nyavalyáságodat, és míg a' kegyelemnek ideje vagyon.

1. Hídgy a' Jesus Christusban. 2. Térj-meg minden bűneidből (*recense peccata*) de leg hamarébb is a' leg kedveslebb bűnődből, mert e' kettő által kerülheted az elő számlált rettenetes kinokat. Erre pedig inditson. 1. *Eletedben.* 2. *Haláladban.* 3. *Halálad után* következő nyavalyáságodnak meg gondoláta. *Recense superiora & ampl.*

NB. Ha sokalod K. O. mind ezeket edgyseben tanításban, csak az külön a' harmadik és utolsó csak este-kot, melly föl az hitetlen embernek halála után következendő nyavalyáságáról. Es azt tractáld *ex Textu.* Matth. 25. 30.

III. T A N U S A G.

Az Istennel (Christusban) meg-békélt kerefsztyén embernek boldogságáról.

T E X T U S.

Pfal. 1. 1. 2. Boldog ember az a' ki, &c.

Nin-

Δ. Nincsen boldogabb ember az igaz kerefsztyén emberrel. Avagy így:

Nincsen soha Egh alatt boldogabb életű ember, az Istennel meg-békélt újjá született, és bűneiből meg-tért Christusban hívó Kerefsztyén emberrel. *In textu & Psal. 119. 16. Rom. 5. 1. & 8. 1.*

Confirmatio Documenti.

EZ az igaz Kerefsztyén embernek boldogsága háromban áll. I. *Eletében.* II. *Haláladban.* III. *Halála után.*

I. Ez ELETBELI boldogsága a' Kerefsztyén embernek csak rész szerént való: áll ez hét dolgokban.

Rationes.

I. Mert ő bent Lélektől fogantatott (az ő anyjának az Ecclesiának méhében, Gal. 4. 26.) és született, &c. Joh. 3. 5. Joh. 2. 13. Es ő benne az Istennek (néki a' Christusban Attyának, Gal. 4. 6. 7.) képe napról napra jobban helyre áll, Col. 3. 10.

II. Mert minden ő bűnei, mind az eredet s' mind a' cselekedetbeliek; és azoknak kötelezések. (&c. p. 124.) az Ur Jesus Christus szenvedésének érdemeért, ingyen és tellyeségetlen meg vadnak néki bocsáttatván, Rom. 4. 8. & 8. 1. 2. A' Christus igalsága-is ingyen és tellyeségetlen tulajdonított néki. Rom. 4. 5. és így az Isten ő hozzá megengeszteltetett. 2 Cor. 5. 19. Annak-

Annakokáért mint igaz embert úgy véli és tartja Őtet a' maga tekinteti előtt. *Rom. 8. 33. col. cum Cap. 4. 3.*

III. Mert a' Sátánnak rabságából kimenekedett *Heb. 2. 14. 15.* és lőtt Christus Attyafiává, *Heb. 2. 12* s' mennyei Országának örökös társává, *Rom. 8. 17.* és Lelki Királya, s' Pappá, *1. Pet. 2. 5. 9.*

IV. Mert az Isten kedvez ő néki, mint az ember az ő maga saját fiának és könyörül rajta, *Psal. 103. 13* e' kedvezés penig ezekben áll: (1.) Nem emlekezik meg semminémű fogyatkozásáról, és bűneit nem nézi, *Num. 23. 21.* Irgalmasságát néki meg tartja, *Exod. 34. 7.* erőtelen gyarló állapotját meg-tekinti, *Psal. 103. 14.* (2.) Mikor fanyargattya nem bánik érde-
mes álnoksága szerint véle, *Psal. 103. 10.* (3.) Mi-
kor látta hogy semmi egyéb úton nem akar meg térni,
csak akkor sújtollya meg őtet, s' akkor is csak igen gyé-
gében, *2. Sam. 7. 14. 15. 1. Cor. 11. 32.* (4.) Nagy
kegyelmessen véli csak igyekezetit is, noha fogyatko-
zás nélkül még a' finscén, (az engedetlenség miatt.) Es
ekképen az ő elméjének kés vóltát fellebb tartja cse-
lekedetinek érdeménél, *2. Cor. 8. 13. (Ampl. & Gen. 22. 9. 10. coll. cum Heb. 11. 17.)* (5.) A' melly át-
kokat érdemlene, csak kereszte és Atyai dorgálásokka
változtattya, sőt mindeneket és ez életnek minden nya-
valyságát, (*Rom. 8. 28. coll. cum Psal. 119. 71.*) A'
halált is, és még bűneit is javára fordította, *Luc. 22. 32.*
Psal. 51. 15. Ampl. ex Gen. 50. 20.

V. Mert az ő Szent Lelkét adgya néki, a' ki (1.)
Meg-szenteli őtet naponként jobban jobban, úgy hog'
hová tovább a' bűnnek inkább inkább meg-hallyon, és
az igaz-

az igaságnak megelégedyen, *Rom. 8. 10. 11. (2.)*
Bizonyosá tési hogy fiúvá fogadtatott, *Rom. 8. 16.*
(3.) Bátorittya hogy bizodalmon járuljon az Isten-
hez, *Eph 3. 12.* (4.) Felindította hogy fejelem nél-
kül mondhasa, A B B A. *Rom. 8.* (5.) Bé Őnti fi-
vében a' könyörgésnek lelkét, *Rom. 8. 26.* (6.) El-
hiteti véle, hogy mind maga és mind könyörgése ked-
ves Isten előtt, *Rom. 8. 16.* (7.) Bétölti őtet, 1.
A' lelki isméretnek csendességével. 2. A' Szent Lé-
leknek örömével, melyre nézve minden földi örömö-
k hasontalanok.

VI. Mert a' teremtetett állatokon való uralkodá-
sát (mellyet elvéstett vala) vissza nyerte, *Psal 8. 5. &c.*
A' honnan tellyes szabadsága vagyon, hogy mindenek-
kel mellyeket Isten nem tilt, élhesen jó lelki ismőrettel,
1. Tim. 4. 3. 4. &c. p 128.

VII. Mert bizonyosá tétetett az Istennek ő fe-
lölle való gondviseleése felől, melly ezekben áll: (1.)
Gondot vitel mind testi s' mind lelki szükségéről, *Mat. 6. 31. 32. Psal. 34. 10. &c. p 128.* (2.) Parancsol
Szent Angyalinak, hogy mindenkor reá vigyázzanak,
Heb. 1. 14. Psal. 34. 8. &c. p. 129. (3.) Az Urnak
femei vadnak ő rajta, &c. *Psal. 33. 18. 19. & 34. 16. &c. p. 129.*

II. AZ HALALBAN való bődögsága az újjá
éületett embernek. Mikor Isten elküldi az halált,
mint követet az újjá éületett ember után, az újjá éületett
ember már fel útban vagyon ő elötte, mert az ő társal-
kodása és indulati az Isten előtt vadnak. Az halál sem
nem idegen, sem nem rettenetes ő néki: *Nem idegen,*
C mert

mert ő minden nap megholt, *1. Cor. 15. 31. Nem rettene-
tes*, mert míg élt megholt, *Rom. 6. 8.* és az ő élete el-
rejtetett a' Christussal az Istennél, *Col. 3. 3.* Azért az
halálbanis néki reménsége vagyon, *Prov. 24. 32. Ps.
23. 4.* És a' halál néki nem egyéb, hanem e' világi
gondok után való megnyúgóvála, haza menetele men-
nyei Attyának házában, *az élő Istennek Várárszában, a'
mennyei Jerusalemben, a' sok ezer Angyalok seregében, az
első szülötteknek gyülekezetiben, &c.* vid. *Heb. 12. 22-
24.* Midőn tette beteg, lelke egésleg, mert az Isten
erőfittit őtet (hittel békésleges türéssel) beteges ágyá-
ba, &c. És midőn ez egész világnak utára kezd in-
dúlni, Jákób és Móseskint, fiainak és felebarátinak jó
példát ad, inti és kéri őket, hogy az igaz Istennek sol-
gálynak, lelki áldásokkal illatozik, és kegyes becé-
dekkel, &c. és miképpen a' külső ember elhervad, a-
zonképpen a' belső ember (*1. Cor. 5. 5.*) nevedik
és erősödik. Midőn fava eláll, fivének fohászkodási
nagy hangosággal zengenek az Istennek füleibe: Mi-
dőn seme világa megfogytokozik: a' Szent Lélek belől
lelki világossággal világosította őtet, lelke semmit nem
fél, hanem bizodalma vagyon a' testből való kiköltő-
zésre, és az Urhoz való menésre, *2. Cor. 5. 8.* fohás-
kodik SzPállal: *cupio dissolvi, Phil. 1. 23.* és a' Dáviddal,
Psal. 42. 2. Könyörög a' Szentekkel, *Jaj-el Uram
JESUS hamar, Apoc. 22. 20.* És mikor kiköltözé-
sének rendelt ideje elérkezik, (*Job. 14. 5.*) tudván azt:
hogy az ő Attyához és Idvezítőjéhez megyen, jó lelki
ismeretnek békéségébe, és minden ő bűncinek a' Bá-
rány vérével lett el tisztogatási felől való bizonyos re-
mén-

ménységben, az áldott vén Simeonnal így énekel: *Mo-
stan bocsátod el a' te szolgálát békéséggel, &c.* és mint
edgy ugyan maga kezével adgyaki lelkét, mennyei Sz.
Attyának kezében, a' Dáviddal, *Psal. 31. 6.* és Sz. Ist-
vánnal, *Act. 7. 59.* *Uram JESUS vedd hozzád az én
lelkemet.* És a' melly hamar kibocsáttya megfentelt
lelkét, olly hamar fogják azt az Angyalok, kik őfűleté-
sétől fogva mind halálig ő környűlőtte vóltanak, és az
égben visik, miként a' Lázárét az Abrahámnak kebe-
lébe, a' Mennyeknek-Országába, hová csak a' jó An-
gyalok, és a' jócselkedetek kísírik a' jó lelkét; amazok
hogy tífteket végben vigyék: ezek pedig hogy jutal-
makat elvegyék, *Luc. 16. 22. Apoc. 14. 13.*

Az ő teste mint Sz. Lélek Temploma, a' Christus-
nak tagja, a' koporsóba, mint Christus ágyába, tíftef-
séggel bététetik, a' feltámadásnak jó reménsége alatt.
Es így a' hiveknek nem csak lelkek, hanem még testek-
is bódognak mondatik, *&c. p. 134.*

III. HALALA után való bódogfága az újjá-
fűletett embernek. Ez pedig háromban áll.

1. *Az halál órájától fogván a' feltámadásig.*
2. *A' feltámadástól fogván a' vég sententiának kimondásáig.*
3. *A' sententia után mind örökké.*

A' melly hamar az újjá fűletett ember lelkét az
UR JESUS Christusnak kezében ajánlya, ottan a' fent
Angyaloknak őrizetek alá megyen, és ők azontúl az ég-
ben visik azt, és a' Christusnak bémutattyák azt, *Luc.
16. 22.* holott a' Christus nagy örömmel fogadgya őtet
ezt mondván: *Jól vagyon, jól tőtél jó és hű szolgálóm, &c.*
mennyebe a' te Uradnak örömében, Matth. 25. 21. Oh

melly nagy öröm lésen az, nézvén az ezerni ezer *Che-
rúbin és Seraphim* Sz. Angyalokat, Királyi fiékeket, &c.
Col. 1. 16. Pátriarchákat, Papokat, Próphétákat,
Apostolokat, Mátyromokat, Tanítókat, jó akaróid-
nak, süléidnek, magzatidnak, &c. és a' több Ur Je-
susban hit által tüllel elbocsáttatott senteknek lelkeket,
álván Istennek Királyi fiéki előtt a' dicsőítségbe! Hogy
ha Sébának Királyné Affonya, látván a' Salamonnak di-
csőítségét, ugyan elámúla: &c. 1. Reg. 10. mint fog
tehát a' te lelked elálmélni azon a' mennyei dicsőí-
sége, nézvén a' Christusnak áldott arczúlatyát, és
halgatván az Isteni bölcseségnek temérdeki kincsét?
Mint fogsz örvezned, látván: mennyi ezernyi ezere
örveznek, meghóldoguláson! mert ha megté-
redes örültek, fokkal inkább örülnek megkoronáz-
tatáson, nézvén koronádnak elvételét, mivel ott a'
Mátyromságnak Koronája a' Mátyromoknak adatik: A'
Szűzességnek koronája, a' szűzeknek fejekben tétetik: A'
tisztá életűek koronája, azoknak fejekben kik tista szívűl
vallották a' Christust, és lelki ágyokat fertelem nélkül
tartották: A' jócselekedeteknek koronája, az alamsí-
kodóknak fejekben: Az hervadhatatlan dicsőségnek ko-
ronája a' Tanítóknak fejekben tétetik, 1. Pet. 5. 4. ki-
csoda jelenthetné ki elégképpen e' mennyei társaságnak
örömit? holott a' te Istened téged Királlyá téssen, Ap.
5. 10. Az igalságnak tündöklő fejez rubájában, Apoc.
7. 9. és fényes biborban öltöztet, 19. 8. Királyi fejekben
üllet, 3. 21. Koronát ad a' fejedbe, 2. 10. Győzödelem
pálma ágait a' kezébe, 7. 9. Holott lelki ételen lésen:
az elrejtett drága mannából, 2. 17. Legeltetted az élő
forrás-

forrásból, 7. 17. Örvezedezed a' Bárány menyekéz-
jében, 19. 7. lakáld a' mennyei Jérusálemben cap. 21.
Társalkodásod önnön magával az Istennel, a' Bárány
Christussal, a' sent Angyalokkal, és minden bődlog lel-
kekkel, Heb. 12. 22-24. De kicsoda mondhatná ki,
vagy gondolhatná megis azt a' bődlogságot? 1. Cor. 2.
9. *vid fuf. Prax. pag. 139. 140. Ampl. ex Apoc. 7. 16.*
17. & 21. 4. & sequent. Ebben a' bődlogságban nyug-
sók a' lélek a' feltámadásig. A' Keresztyen embernek ba-
lálaután való bődlogságának második grádicsa tart a' fel-
támadástúl fogva: a' vég sententjának ki mondásáig.

Mert az utolsó napon az Ur Christus lefall az ég-
bűl: Istennek trombitájával, &c. 1. Thef. 4. 16. és az
halottakat (mint edgy álombúl) felkölti; serkenti, és ő
fő lévén a' tagokat megeleveníti. Es akkor kinek ki-
nek lelke maga saját testében bémegyén és a' Christus-
nak Isteni hatalmas ereje által a' választottak ugyan azon
testel (ha fíntén porrá lettenekis, hamuvá égettetenek
is) feltámadnak, a' testnek épségében, tellyeségében,
minden hiba fellegfeg (úgy mint vakság, sántaság, né-
maság, süketség, görbeleg, sorvat vénség, &c.) nélkül
való tökéletes állapotban. Es ekképpen a' választottak-
nak testek feltámadván. 4. felséges természet felett való
nemínéműséget öltöznekfel, 1 Cor. 15. 43.

I. Hatalmasságot, melly által minden sükés-
gűl, erőtelenségtűl úrefek lévén: étel, ital, aluvás nél-
kül nem sükölködnek.

II. Rothadatlanságot, melly miatt semmi hiba-
ság, betegleg fogyatkozás, és halála alá nem vettethet-
nek.

3. *Dicsőfséget*, mely által az ő testek mint a' Nap sfglenek, tündökölnék, világoskodnak, mely dicsőfségnek három fengéi láttatának e' világon. (1.) *A' Móyses orezáján*, Exod. 34. 27. (2.) *A' Christus elváltószakor*, Matt. 17. (3.) *A' Sz. István ábrázatján*, Act. 6. 15. Mert ha mostan a' Napnak edgy feljövése, a' reggelt illy dicsőfségessé tési, hát akkor mely dicsőfséges lében az a' nap, mellyen annyi fámlálhatatlan sfgteknek testek a' lok ezer Angyalokkal edgyütt jelennek meg. A' Christufnak teste pedig mind ezeketis dicsőfséggel felül haladgya.

4. *Gyors könyöséget*, mely által a' mi testeink fels' alá járhatnak; az Urnak dicsőfséges eljövetelek or, az Ureleiben a' levegő égben elragadtatnak, 1. *Thef.* 4. 17. és mint a' Kefelyük az áldott testhez repülhetnek, *Mat.* 24. 28. E' négy dologra nézve, nevezi a' sfgt Pál a' választottaknak feltámadt testeket lelkieknek: 1. *Cor.* 15. Mert néminéműlegekben mind lelkiek lesznek, állattokban pedig ugyan azon élőbbiek. Így lévén azért a' dolog: méltán mondgya a' Christus. *Matt.* 22. 30. hogy olyanok leszünk mint az Istennek Angyalai: *vid. fuf. Prax. pag.* 148. 149. A' melly választottak pedig akkor elevenen találattanak, azokat az a' tűz; melly e' világnak vesetségét kiégeti, halandóságból, halhatatlan testükké változtattya: melly halál gyanánt lében nékik, *vid. fuf. Prax. ibid.* NB. *Akkor a' bódog lélek minémü örvendetes kösöntéssel termeg az ő testiben, arrúl lásd a' Praxist p.* 150. & *sequen.* és ha úgy testek olvasdel publicé.

Ekképpen a' választottak feltámadván: Az Angyaloknak

loknak szolgálattok által össze gyűjtenek e' földnek minden sgeletiről, és a' ködökben felragadtatnak a' Christus eleiben az Aérben, a' megvettetteknek, és gonosz Angyaloknak megítélésére, 1. *Cor.* 6. 2. 3. *lásd bőv. p.* 154. Az hely az holott a' törvény sfgk lében; úgy tanitták az Irástúdok (ha ez *temera assertio* nem volna) hogy az itéletnek helye, lenne a' Jofaphát völgye felett fen az éltető égben, az olaj fáknek hegyénél, Jerusálem mellett, mellyet igen hihetőnek mondanak. Ezokaért. (1.) Mert a' sfgt Iris erre láttatik czélozni: *Joel.* 3. 2. 12. (2.) Mert a' Christus ott a' tájon fešítettett és sfgyenitett meg, &c. azért illendő, hogy a' Christus azon helyen itellyemeg igaz itélettel e' világot, az holott e' világ őtet hamis itélettel megítelte, &c. *lásd bőv. p.* 155. 158. Utólsor a' választottak a' Christufnak jobb keze felől (a' levegő égben) állattatván: a' megvettettek bal keze felől itt e' földön maradván: (mert a' jobb kezén a' bódog állapot, a' bal kézen az átkozott értetik) Christus Urunk elsőbenis a' választottaknak mond menedék sententiát, (ez egész világnak láttára, és hallattára) így bőlván: *Fertek el Aryámnak áldottai, &c. Matt.* 25. 34. & *sequen.* Mellyet azért cselefkik. 1. Hogy ezzel a' megvettetteknek keserűségit öregbitse. 2. Hogy megmutassa magát halandóbnak lenni az irgalmasságra; hogy nem a' büntetésre. A' menedék sententiának értelmét, *lásd bőv. p.* 159. 162. Valamelly hamar ez áldot sententia kimondatik, olly hamar elvési ki ki koronáját, és sfg zengedezéssel ez éneket énekli: *Dicséret tisztesség, &c. Apoc.* 5. 9. 10. & *v.* 12. 13. A' megvettetteknek sententia-

tentiájoknak kimondása után (vid. Mat. 25. 41. & sequen.) két nevezetes dolgot fog végben vinni a' Christus. 1. *A' választottakat az ő Attyának bemutatniya mondván: Ezek azok kiket ennékem adtál volt, &c. Joh. 17. 12. 24. &c.* 2. *Kézhez adgya az Országot az Attyának: i. e. megfűnik a' Közben járás tisztinek munkájátul, úgy hogy tovább az ő népit fent igéjének prädikálásával, Sacramentomával, &c. nem igazgattya; hanem a' kegyelemnek orsága itt e' világon megfűnven: edgy átallyában mint az Attyával és Sz. Lélekkel egyenlő Isten, úgy regnál az ő Országába, örökön örök-ké. lásd bőv. p. 165.* A' Christus az itélő fékből telkél, és a' választottaknak és fent Angyaloknak minden feregivel, nagy győződelemmel felmegyen az egeknek egében, menyeyi mulika herfámokkal, ilyen éneket énekelvén: XLVII. Soltárból, melly ekkor tellyefedik tökéletesen bé: *Imé az Isten szépen felmegyen, &c. Psal. 47. 6. 7. és amaz éneket. Apoc. 19. 6. 7. &c. lásd bőv. p. 166.*

Harmadik és utolsó grádicsa az újjá fűletett ember halála után való bődög állapottyának, kezdetikel a' vég sententiának kimondása után, es tart mind örök-ké. Ezt az örök életnek bődogságát vóltaképpen lehetetlen kigondolni, kibefélleni, mindazáltal valami kis fikrácskájárúl lehet elmélkedni; mert a' fent irás azt a' bődogságot leirja.

I. HELYERŐL.

Helye az örök életnek az Egeknek Ege, 1. Reg. 8. 27. A' harmadik Eg. 2. Cor. 12. 2. A' menyeyi Paradicsom,

radicsom, v. 4. &c. p. 168. melly a' fenyés csillagokkal, és a' plánétákkal ékesítettett féleltséggel, mint valami ékes kárpittal minden felől bévonatott, hogy ez romlandó testnek feneivel senki oda ne láthaflon. A' Sz. Lélek erőten gyenge elménkhez fábván magát: azt a' dicsőőségnek helyét olly dolgok által jelentiki, mellyek az emberek előtt leg drágálatosabbak. Azért haonlittya igen nagy szent Városhoz, mondgya menyeyi Jerusálemnek, Apoc. 21. 2. mellynek leírását lásd fép rendel: Apoc. 21. a. v. 10 ad. v. 25. & 22. 1. 2. &c. Azért nincsen sobol hely, teremtéssel illy dicsőőséges, fűpséggel illy gyönyörűséges, lakással illy vigalságos, &c. p. 171. Itt a' világság nagyon letéség nélkül; az öröm somorúság nélkül; az egéség betegség nélkül, a' bűség fűkség nélkül; a' fűpség mocsok nélkül, &c. ibid. De mind ezekis csak a' mi vékony értelmünkhöz képest mondattatnak: mert mind ezeket a' menyeyi bődogság annyira fellyúl múllyá, hogy semmi nyelv ki nem jelentheti, 2. Cor. 12. 4. sőt csak meg sem gondolhattya, &c. 1. Cor. 2. 9.

II. AZ ÖRÖK ELETNEK TZELLYA- R U L.

Minden okos lélekkel fel-ruháztatott teremtet állatnak meg bődogító dicsőőséges czellya Menyörbágban lésen, az Istenfeg az három fémellyekben: kinélkül nincsen sem öröm, sem bődogság, mert minden tellyefsége az örömnnek áll az ő velle való közösülésben, melly két-képpen lészen.

D

I. Az

I. Az Istennek megbóldogító látása által.

II. Az Istenmel való közösülés által, &c. p. 173.

Az Istennek megbóldogító látása egyedül az, a mi az emberi elmének véghetetlen kívánságit betöltheti, &c. p. 173. Mert az emberi elme (mint a' Noë galambja) mind addigis meg nem nyughatik, sem nem örvendezhet, valamig az Istenhez vissza nem tér, és ő véle nem közösül. Valami jót az Isten Móféffel közlött, meg nem elégítheté az ő elméjét, valamig az Isten finét meg nem láthatá.

Azért könyörög az Ecclesia: Psal. 67. 1. *Az Isten világosítsa meg mi hozzánk az ő orcáját, &c.* Hogy bent Pál edgyéer e' bóldog bint meglátá, az után e' világnak minden gazdagságát és dicsőségét (chez képest) csak ganéjnak alitá, Phil. 3. 8. és az után minden ő élete csak merő tohajtás lón: *kivánok eloflatni, &c.* Phil. 1. 23. Ezért könyörgött a' Christusa' válastottakért, *hogy lássák az ő dicsőségét, &c.* Joh. 17. 24. Péter is csak fengéjét látta annak a' dicsőségnek mégis (meg elégedvén azzal) azt mondá: *Uram jó minékünk itt laknunk, &c.* Matt. 17. 4. Hogy ha a' Móyses orczája annyira tündöklött, mikor csak 40. napig vólt vólna-is az Istennel, Exod. 34. 29. és csak hatúlsó réseit láthatá meg ő Felségének, 33. 23. miképpen fogunk, mi tündöklelni, mikor semtől sembe láttyuk meg őtet, 1. Cor. 13. 12. még pedig mind örökön örökké, &c. p. 175.

Másodszor az Istennel való edgyefség (mellyet a' Praxis Istennel való közösülésnek mond) a' mellyet mi birni fogunk előéer a' mi fejkünkkel a' Christussal való edgye-

edgyesülésünk után, ki mivel (emberi természetire nézve) nekünk Atyánk fia, Heb. 2. Azért a' jó lélek (e' bóldog közösülésnek ereje által) bizodalmasan ezt kiálthattya a' Christusnak (miként a' Ruth a' Boofnak: Ruth. 3. 9.) *Terjezd ki édes Jესusom irgalmafságodnak köntösének szélit reám; mert közel való Atyájsa vagy.* Ezt emlegeti Idvezitőnk, Joh. 17. 21. lásd bőv p. 175. & sequ: Ide járulhat, az Istennel való társalkodás, mely az örök életbe tökéletes és örökké való leszen.

III. AZ ÓRÖK ELETBELI 4. FELSEGES MELTOSAGRUL, mellyet az Istennel való közösülés után fognak birni a' válastottak.

1. *Menyországban leszen az ő örökségek; és ők habados Polgári leszenek a' mennyei Jерusalemnek.* Sz. Pál (Római szabadságban született Polgár lévén) megmenekedék a' vereségtől és kinzástól, de a' mennyei Jерusalemnek Polgári az örök gyötremeitől és kintől menekednek meg; mert ez a' szabadság vétetett nekünk nem nagy summa penzen, hanem a' Christus drágalatos véréen.

2. *Királyokká és Papokká leszenek, hogy a' Christussal uralkodgyanak, a' Sátánon, e' világon, és a' megvettettek; és hogy áldozzanak Istennek dicséretnek és hálaadásnak áldozattyával, örökkön öröké.* Oh melly nagy vigasztalások leszen a' bűléknek, kik Istent felelemben nevelték magzattyokat! mert mint megannyi Királyoknak és Papoknak leszenek bűléi.

3. *Az ő testek félnének*, mint a' Napnak fényc, &c. p. 182. 183. Oh melly nagy bőcsüllet a' mi testünknek, mellyek noha illy elvetett állapotban esnek el, mindazáltal illy nagy dicsőségben kelnek fel, hasonlatosak lévén az Isten fiának dicsőséges testéhez! Phil. 3. 21.

4. *A' Szent Angyalokkal örök Szombatot ülnék*, a' Sz. Háromságnak tiszteltire, &c. a' teremtmének megváltásának, és az Istennek (a' menynek földnek igazgatásában mutatott) hatalmának, bölcseségének, irgalmaságának és jóvóltának emlékezetéért. Mikor valami ékes muzikának zengését hallod, jusson eszedben melly bódog lébész te, midőn minden Angyaloknak és Szenteknek éneklő karokkal edgyütt, énekelni fogod ama' lelki *HALLELUJÁT*, az örökké való áldott Szombaton; holott annyi sok külömb külömb fele gyönyörűségek s' örömök lésnek, és azok véget soha nem ísmérnek.

IV. AZ ÓRÓK-ELETBELI FEL- SEGES MELTOSAGNAK gyűmölcsérül.

Mert annak: 1. Gyűmölcsse lésen a' *tökéletes ísméret*, melly által tökéletes értelemmel megismérik az Istent, (a' mennyire a' teremtett állat a' Teremtőt megfoghattya) megismérik Attyokat, Anyyokat, Felesegüket, gyermekeket, és minden híveket, kik valaha vóltak és lésnek, &c. p. 185. & *sequ.* mellyekből tessék meg. 1. Mert ha Adám az ép állapotban megismérte Evát, mihelyt álmából felferkent (Gen. 2. 32.) fokkal inkább mi megismérjük rokonságinkat, &c. abban a' *tökél-*

tökéletes bódogságban, minekutánna fellerkenünk a' feltámadásban, &c. 2. Mert a' Sz. Péter megismérte Móyest és Illyést a' Christus elváltozalakor, (Matt. 17. 4.) holott a' csak fengéje vólt az Örök-élet bódogságának; azért fokkal inkább mi megismérjük az Örök-életben, &c. lásd több okait; p. 186--189. &c.

2. *A' tökéletes és tellyes szeretet*, mellyel az Istent szeretik, lásd bőv. p. 191.

3. *A' tökéletes és kimondhatatlan öröm*, melly fázmazik főképpen az Istennek, és a' Jესusnak, mi Emmanuelünknek látásából, és a' fent Angyaloknak és bódog lelkeknek is nézéséből árad ez az öröm: Ha az Izraeliták Salamont koronás állapottyában nézvén: annyira örültek, hogy a' föld is megrepedne, &c. 1. Reg. 2. 40. Hát mi? &c. *Applica.* Ha a' Keresztelő János örömében megrepede annya méhében, Idvezítőnknek csak olly gyenge jelen létéen-is, Luc. 1. 44. *Hát mi, &c. Applica.* Ha a' vén Simcon örült látván ötöt gyermek korában: *Hát mi Appl.* Ha az három Bölcsék igen örültek látván ötöt, &c. Matt. 2. 10. 11. *Hát mi &c. Appl.* Ha a' Józseph és Mária örültenec megtalálván ötöt a' Templomba, Luc. 2. *Hát mi &c. Applica.* Lásd bőv. p. 194-196.

4. *Annak a' bódog örömnök örökké valósága.* Ezért mondatik örök életnek. Egyéb minden vigaságnak (akár melly nagy légyenis) vége vagyon. Az *Ahasverus* nagy lakodalma, 180-napig tartta, Esth. 1. 3. 4. de a' csak múlandó vala, de az Örök-élet öröme örökké tart, ki vólna hát a' ki erről elmélkedvén: el nem ámulna.

I. *Usus Informatorius.*

Innen esedben vechedd: 1. Az hiveknek boldogságát, *Ec. p. 205.* 2. Az hitetleneknek boldogtalanságát, kik a' halálban hitvánbb állapottal lépnek az ebnél, és akár melly undok állatnál, kik a' halálban minden nyavalyától megmenekednek, és bűmadárra nem mennek, *Ec. p. 204.*

II. *Usus Redargutorius.*

Feddetnek e' világon a' hitelenek, &c. kik a' válastott hiveknek ezt a' nagy boldogságokat semmibe, hajtyák; sőt e' világi mulandó gyönyörűséget és élvezendő jókat fellyebb bűcsüllik az örök-életbeli boldogságnál, mint *Esau*, ki-is az edgy tal lencsét fellyebb becsüllé az első születésnek méltóságánál, *Gen. 25. 31-34.* kik inkább szeretik ebben a' *Bochimban* i.e. síralomnak völgyében lakni, &c.

III. *Usus Territorius.*

Jaj a' hitetleneknek, és megtérhetetleneknek, kik a' Christuson kívül vadnak, kik sem halálokban, sem felámadásokban meg nem boldogulhatnak, és ha bűntén a' Christust (mint igaz Birót) látták is az utolsó napon; de büntetésekre látták. 2. Jaj az Ördögöknek, kik a' fellyebb említett dolgok közössülésével való réfetlenfegek miatt, midőn látták is a' Christust, de csak így kiáltoznak: *Miközünk vagyon minékünk te veled.* &c. *Matt. 8. 29. Luc. 8. 28. Ec. p. 176.*

IV. *Hortatorius.*

Oh ne kapjunk tehát ez árnyék és elmúlandó világon, ez vesendő sárból csinált kunyóinkon, sárhá-

zon,

zon, melly csak istentelenségnek sátora, bűnöknek szállása, hamiságnak hajleka; hanem inkább óhajtozunk ez mennyei hazánkban, Várasunkban, &c. *Heb. 11. 16. Ec. p. 172.*

Erre inditsanak a' bűnteknek példái, kik azt óhajtották, kívánták, mint *Abrahám*, *Heb. 11. 10. 16. Sz. Pál*, *Phil. 1. 23. 2. Cor. 5. 8.* Igy kívánczók az Istenhez *Dávid*, *Psal. 84. 3.* Illyés-is azon kéré az Urat, hogy az ő lelkét venné magához, örömeit is mène oda; noha tűzes fűkér lön az útja. *1 Reg. 19. 4. coll. cum 2. Reg. 2. 11.* *Ruth* Asszony-is (elhagyván saját földét, és Naomit az ő Napját követvén) kívánczók a' Canaán földében, *Rut. 1. 16.* melly menyorságnak csak ábrázattya vala: Hát mi (bűnt Anyánkat az *Ecclésiát* követvén) hogy ne kívánczoznánk a' mennyei Canaánban, holott örömünk lészen a' Bárány jelen léte; Felekezetink a' bűnt Angyalok, *Ec. p. 202.* énekünk az *Allelujah*. Holott a' bűpség ékeskedik, melly soha meg nem hervad, a' szeretet bővölködik, melly soha meg nem hidegedik, az élet megmarad, melly soha el nem végeződik, *Ec. ibid.* Ide járul az *Agofton D.* példája, ki-is ezt annyira óhajta, hogy edgyütt azt mondá: hogy örömeitben elsenvedné ő a' pokolnac gyötrelmit, és úgy is megnyerné ezt a' nagy örömet; hogy nem mint el nem senvedvén: azt élveztené. Igy *Ignatius* (bűnt *Pál* tanítványa) ijesztvén a' kinoknak bűnyűségével, ezt felelé: *Tűz, Víz, Láng, Akasztófa, Vadak, kerekbe-törés, testemnek felnégylése, csigázás, sőt az Ördögöknek minden gyötrelmi, edgyser s' mind rohanynak tagaimra bár; így részesülök az én édes JEsusom-*
ba, &c.

ba, és az ő Országába. Több példákat láts: p. 201.

2. *Intetünk*, hogy ezt az örök-életet megnyerhesük, felelemmel és rettegéssel munkálkodgyuk idvességünket, süntelen imádságokkal, bűjtöléssel, alalmunkodással, könyhullatással, hittel, jó és keresztyéni bent-élettel, Isteni és atyafiúi bent-beretettel, jó és tiszta lelki ifjúsággal tárodozzunk azon, hogy annak megnyerése felől bizonyosok és bátorságok lehetsünk.

3. *Intetünk*, hog' ezt mindē világi jóknál fellyeb bec-süllyük, berelsük mint a' régi keresztyének, kik chez való beretetekből földi jószágokat és örökségeket eladgyak vala, Act. 2. 45. Es mint *Zachem*, ki is örö-mében minden jószágának felét a' begenyeknek adá, Luc. 19. 8. Erre inditson, mert ez ama' drága kő, mellyre nekünk kereskedőknek (minden jószágunknak vesetsége alattis) bent kell tennünk, Matt. 13. 45. 46. Ez amaz edgyetlen edgy leg búkségesebb dolog, Luc. 10. 42. *Ampl. ex super.*

V. *Consolatorius.*

Oh melly nagy vigasztalálunkra vagy on nekünk hiekeknek! mind életünkben s' mind halálunkban, a' fellyebb említett *Tanúság*; mert ámbár légyünk mi begények, betegesek, világ előtt elvetettek, &c. de elég az nekünk hogy miénk az a' fő vigasztalás s' fő boldogság; mellyet a' TANUSAGNAK mind a' három részeiben és ágaiban oda fellyebb igen nagy bőven megértünk. *Ampl. consol. ex tota confirmatione Documenti.* NB: *Mivel a' Tanúságnak Tractája* olly gazdagon kitölt: hogy bőséggel és kévérséggel az egész *Conciótis* (melly *Exordiummal*, *Exegésissel*, &c. felékesítettett) meg-

meg-halatta; azért az értelmes *K. Olvasó* ha ezt edgy beré tanításra sokallja, tehát *szakássa* három. részre: *Tanúságra*, a' *Tanúságnak első ágát*, *ex textu: Rom. 14. 8. A' második ágát* is ugyan abból. *A' harmadik ágát* *ex Apoc. 14. 13. tractálhattya.*

IV. TANUSAG.

Azokrúl az akadályokrúl, mellyek a' bűnös embert a' kegyesség gyakorlásába megkéslelhetik.

TEXTUS.

1. *Thes. 2. 18. De meg-bántott minket a' Sátán.*

Δ *Még a' jó és idvességes dolgokban (és igyekezetekben-) is gyakorta akadályi esnek és lehetnek a' K. embernek. in textu.*

¶ *Rom. 1. 13. & 15. 22.*

Confirmatio Documenti.

ENnek (a' Tudománynak) alkalmazóságával lássuk azokat az akadályokat, a' mellyek a' bűnös embert a' kegyességnek gyakorlásában megakadályoztatják és tartóztatják. *Efféle akadályok (a' többi kö-zött) hetek.*

1. A' bent Iráfnak némelley bizonságinak, és a' keresztyéni valláfnak némelley fundamentominak nem jól értéfe: *A' nem jól értett irások ezek: 1. Ezek. 18. 27. & 33. 16. Mikor a' hitetlen az ő hitetlenségéből*

E

meg-

megtér, &c. *vide locum*. Innen a' testi ember azt hozza ki: hogy ő valamikor akar megtérhet: Igaz az, hogy valamikor az ember megtér, az Isten megbocsát néki: De az írás nem azt mondgya: hogy megtérhet, a' mikor akar; hanem a' mikor Isten kegyelmét adgya néki. &c. p. 207. Mit bizakodol hát az írásban, holott még mind eddigis a' megtérést halogattad, és nem is tudod ha adatiké néked kegyelem a' megtérédre.

2. Matth. 11. 28. *Jöjjetek én hozzám minnyájan kik megfáradtatok*, &c. Innen a' testi ember azzal biztattya magát, hogy akkor mehet ő a' Christushoz a' mikor ő akar? &c. De vedd észben, hogy senki sem mehet a' Christushoz, e' világ fertelmeséginek eltávoztatása nélkül, &c. p. 208. A' Christushoz menni pedig, nem egyéb, hanem meg-térni és hinni. Mellyet csak a' cselekedhetik, a' kit az *Atya vonson magához*. Joh. 6. 44.

3. Rom. 8. 1. *Semmi kárhozzátások nincsen* &c. &c. *ibid*: *Kik nem test szerint* (mint te) *hanem lélek szerint járnak*, mellyet te még eddig nem cselekedtél.

4. 1. Tim. 1. 15. *A' Christus JEsus azért jött e' világra hogy a' bűnösöket meg-tarcsa*. &c. h. c. Az olyan bűnösöket, kik (mint Sz. Pál) megtérnek; mert az Istennek idevezítő kegyelme úgy tartozik reánk ha megtagadván a' hitetlenséget, &c. igazán és bűntől élünk, &c. Tit. 2. 11. 12.

5. Prov. 24. 16. *Az igazis elesik hétéssér*, &c. &c. Itt értetik a' nyomorúságban (mellyet a' hitetlen ember serez az igaznak) való eset, a' honnan mindazáltal *Isten ki szabadítja őtet*, Psal. 34. 20. De ambár a' bűn-

bűnben való eset, és felkelés értefféki itt, mi köződ vagyon néked velle? kinek esetidet az emberek látták, *penitentia* tartás által való felköltődöt pedig sem Isten sem ember nem látta.

6. Esa. 64. 6. *Minden mi igafságunk olyan mint a' megferteztetett ruha*, &c. Innen a' testi K. azt hozza ki, mi fűkség hát magamat faggatnom hibás áhítatolságon, &c. p. 210. &c. Itt nem áll; az újjá-fülettetteknek igaz munkájokról, mint a' könyörgés, alamisna, és több lélek gyümölcsei, (Gal. 5. 22.) hanem áll amaz Istenül elsőbált bálványozásra vetemedett Sidoság képeben, kinekis akkori elvetemedett állapottyában leg főb igafságais olyan vólt Isten előtt, mint az úndok vérben ferteztetett ruha, &c. p. 211. Es noha leg jobb cselekedetinkis a' J. Christus igalságához képest, nem sebbek a' vérben ferteztetett ruhánál, mindazáltal Isten előtt a' Christus érdemeért való kellemetelségre nézve, megigazulásunk tejér öltözetnek, és tífia feynyeb bibornak neveztetik, Apoc. 19. 8. melly sokat külömbözz a' te úndokságnak párduczti tarkaságátul, és Szerecseni ocsmány öltözetedtül. Jer. 13. 23.

7. Jac. 3. 2. *Sok dolgokban vétkezünk minnyájan*. &c. Igaz, de az Isten fia nem vétkeznek minden dolgokban (mint te) avagy megzabolázása nélkül a' gonos kívánságnak, avagy romlotságoknak meg öldöklése nélkül. Es noha a' bűnnek lepreje (és táplálója) az Istennek még leg szerelmesebb fiaibanis megmarad, &c. p. 212. mindazáltal az újjá-fülettettek, az Isteni szolgálatban és fegyhetetlen életben, buzgó tet-

tetefleg nélkül való igyekezetekre nézve, bűnteknek neveztetnek, és azok az iránt nem vétkeznek, 1. Joh. 5. 18. az az, nem vétkeznek tellyes akaratból, avagy (a' mint a' Praxis tartja) akaratyok szerint nem élnek úndok életben, és a' bűnt nem hadgyák magokonjuralkodni, Rom. 6. 14. Amp. ex v. 18. 22. Továbbá nem vétkeznek a' mennyiben Istentől fűlettetek, mivel hogy a' bűn ő benne eltöröltetett, a' mennyiben á Christus ő benne uralkodik, ne csaldmeg azért magadat a' keresztyéni névvel, mert a' ki valamelly sokott nagy bűnben él, nincsen a' még a' kegyelem alatt; ezért mondgya fent Pál: *távozzék el a' gonosztól*, &c. 2. Tim. 2. 19. Az újjá fűlettek vétkeznek, de erőtlenségből, azért megtérnek mindgyárt, Istenis megbocsát nékik. A' megvettettek gonótságából, &c. p. 213. gyönyörködnek a' bűnben, úgy hogy a' bűn hadgya hamarab-el őket, mint ő a' bűnt. &c. p. 214.

8. Luc. 23. 43. *A' Tolvaj idvezüle*, Igy ha nekem csak annyira való időm lébenis mikor meghaloc hogy ezt mondhaslam: *Uram JEsus irgalmaz nékem: én is idvezülök*. R. Hát ha annyi időd sem lében mit tése? *A' Tolvaj idvezüle*, mert megtére: de annak társának nem adaték kegyelem a' megtérésre, láld mit mond: Matt. 7. 22. 23. *col. cum Luc. 13. 24. 27. &c. p. 214. 215.*

9. 1. Joh. 1. 7. *A' Christus vére tisztít meg minket minden bűneinkből*, &c. 2. 1. Ha valaki vétkezik, vagyon főfóllónk, &c. R. Oh fép vigasztalás; de hald-meg ugyan ott mit mond: *Fiaokám ne vétkezzetek*, &c. p. 215 ha azért te is bűneidet elhadtad, tiéd e' vigasztalás, egyébként rád nem tartozik.

10. Rom. 5. 20. *Az holott a' bűn megfoka sodik ott a' kegyelem sokkal inkább bővölködik*. R. Hald mit vét utanna: Rom. 6. 1. 2. Itt azért arra tanít: hogy sok bűneinknek törvény szerint való megismérése miatt kétségben ne esünk. Azért csak egyis a' kegyelének igireti közzül, nem tartozik senkire; hanem csak a' *pénitentia*-tartókra, és a' megtérést somjúhozó keresztyénekre.

A' Keresztyéni Vallásnak nem jól értett néhány fundamentomi.

1. Mikor hallya hogy csak egyedül hit által igazulunk meg, tehát a' testi K. azt gondollya: hogy a' jó cselekedetek nem szükségese? R. Magára a' megigazuláfra (mivel a' hit csak egyedül forgódik a' Christus igazságának és érdemének megfogásában) nem szükségese a' jócselekedetek (mivel árra következnak) de az idveslegre igen szükségeselek, Eph. 2. 10. coll. cum 2. Pet. 1. 11. mellyek nélkül nem idvezülhetünk, Heb. 12. 14. Sőt azok jó fundamentomunk, &c. 1. Tim. 6. 19. A' Christus a' hét Ecclesiáknak Angyaliban a' jócselekedeteket vizsgállya, Apoc. 2. 2 & sequen. nem is lehet hogy valahol hit légyen, és a' gyümölcsével hathatós ne légyen. Igy az utolsó napon is azoknak adatik az örök élet, a' kik jót cselekedének, Matt. 25. 35. & sequ. &c. p. 218. 219.

2. Mikor hallya a' testi K. hogy a' választás váloghatatlan, &c. igy okoskodik: *Ha én el választattam, csak idvezülöm kell*, &c. de ha megvettetem, nincs haszna akarmint gyakorollyam a' kegyességet, &c. De

tud meg hogy a' ki az örök-életre elválastatott, az esközökreis elválastatott, Lásd Eph. 1. 4. Rom. 8. 29. 30. Joh. 15. 16. Ha azért a' bünt elhagyod, és Istennes életet él, tehát bizonyos lehet, hogy te vagy edgyike azoknak, kik az örök életre elválastattak, mert a' megtérésből tessék meg hogy te is a' választás alá tartozol. Térj meg hát az Istenhez, ő bizony kegyelmében véss, mint a' Tékozló fiat, &c. Luc. 15. &c. p. 221.

3. Mikor a' testi K. hallja, hogy a' romlóságban az embernek, *nincs szabad akarattya a' jóra*; romlott akarattját csak fájára bocsátja mint ha semmiben meg nem zabolázhatná, és hódoltathatná azt: és így alattomban az Istent bűn okává teszi, &c. p. 221. *Re.* De tud meg hogy a' romlóságban az embernek *szabad akarattya* vagyon csak a' gonosra, úgy hogy a' jónak csak meg-gondolására elég telen, 1. Cor. 3. 5. De mihelyt az ember újjá születik, mindgyárt felsabadítja az Isten kegyelme az ő akarattját a' jóra, úgy hogy a' jót szabad akarattya szerint cselekef, Phil. 2. 13. coll. cum 2. Cor. 3. 17. Mert a' fent Lélek vonja az ő elméjét szeretetnek kötelivel. Cant. 1. 4. &c. p. 222-224.

4. Mikor a' bűnben heverő ember hallja, hogy *az Isten törvényét bé nem töltheti*, bátorságosan vétkezik, mint egyebek, s' egynéhány jó gondolatotskával megelégszik; és magánál ha valakit rosbabbat lát, azt véli hogy ő (valamiben jó lévén) szintén olyan újjaszületett, mint a' jobbik keresztyén. Ezért minden jónak akarattya szerint való megvetésiben, és a' gonos el-

len nem állásban, a' törvény bétöltésének lehetetlen voltat hánnya. *Re.* De tud meg azt: hogy noha senki a' Christuson kívül a' törvényt tökéletesen bé nem töltheti, mindazáltal minden igaz keresztyén mihelyt újjá születetik, elkezd az Isten Törvényének bétöltését valóságosan, noha hibátlan tökéletesség szerint maga bé nem töltheti. Es így Dáviddal *az Isten parancsolatibangyönyörködik*, Pál. 119. 26. *Meg-örzi az ő hagyományit.* v. 22. Es így a' kegyelemnek lelke segilli ötet jó igyekezetiben, &c. Im már effele cselekedetekben Isten annak jóakarattját, és igyekezetit kedveli, és tellyesít gyanánt tartja, 2. Cor. 8. 12. a' fogyatkozást pedig (mellyben hozza való engedelmeségünk hibás) a' mi éretünk törvény bétöltő JEsus Christusnak elegendő érdeméből állítja helyre, övé lévén a' Christus érdeme: &c. p. 226. Ez értelem szerint mondgya: *hogy Zachariás és Ersebet fegyhetetlenül élték Istennek minden parancsolatiban*, Luc. 1. 6. Ezért parancsolgya a' Christus *az ő parancsolatának megtartását*, Joh. 15. 10. 14. &c. p. 227-229.

Erre nézve immár noha senki a' Christussal nem mondhatta: *Kicsoda fedd meg engemet kérézletek a' bűnről?* Joh. 8. 46. mindazáltal az újjá született ember mondhatta: *Ki fedd meg engemet gyilkosságomról, paráznaságomról, orolságomról, nyúzásomról, fosztásomról, látorságomról, hamis hitűségemről, és egyéb külső nagy czégéres vétkeimről?* &c. p. 229. *Excipe:* hogy néha még a' bűntekis ideig bűnben eshetnek, és esnekis, infer. in Textu. Luc. 22. 60. 62. egyébkint a' nem igaz keresztyén, a' ki lelki ísméretit hátra hagy-

ván:

ván: nem akar az Isten törvényétől birattatni, az Isten is néki veti a' zabolát, és az ő *szíve kívánságának* tiszteletanságára adgya, Rom. 1. 24. melly a' megvetésnek legbizonyosab jege. Így azért látod hogy ha az újja bűlettek a' törvényt bé nem tölthetik is *effectu* de bé töltik *affectu*, mert ő benne az Isten lelke lakozik, Rom. 8. 9. melly lelket Isten adgya, valaki azért könyörög, Luc. 11. 13. és szívében elánná hogy az ő törvényt megtartsa.

5. Mikor az újja bűletetlen ember hallja: hogy *Isten inkább gyönyörködik a' belső jó magunk viselésében*, hogy nem a' külsőben, tehát a' vallásban, a' külső tisztesség tételt, *superstitionnak* avagy kelleetlen dolognak véli, azért ő a' Templomban le nem térdeplik, süveg feltéve ül, mellyet csak e' világi Ur előtt sem cselekednék a' bolga, *c. p. 230.* 2. De oh testi ember! ne szakad két felé magadat, és gondolatodat, edgy részét Istennek tartván: a' másikat pedig magad tetszésének, (sőt a' Szombatonis ne ostozzál meg az Istennel) mert az Isten nem akar fél szolgálattal foglaltatni, mert egészen teremttette és váltotta ő meg az embert. Es a' miként utállyá ő a' külső foglaltatott szív nélkül (mint kép mutatást) ekképpen a' belsőt külső becsülletesség nélkül, *c. p. 231.* mert a' külső jele a' belsőnek, mellyről lárd bővebben az írástudókat, azért mind kettőt megkívánja az ő foglaltatására. Azért az imádkozáskor térdedet meghajtsad, alázatosságnak bizonyosságára: kezeidet és fejedet emeldfel, bizodalomnak jegyétől, fejedet hajts meg töredelmességednek jelentésére; de mindenek felett könyörögj Istennek tiszta szívűl,
 bolgály

folgálly néki bentül, folgálly néki egyedül és minde nélkül, *c. p. 231.* NB. *De gestu cultus externo vide Theolog.*

6. Mikor az újja nem bűletett K. az Evangéliom prädikállását hallja, azt csak *köz dolognak* tartja. 2. De lárd mit mond: Rom. 1. 16. Prov. 29. 18. Hof. 4. 6. és ha azt megveted, lárd mint jársz, Matt. 11. 22. 24. mert az Evangéliom prädikállása mint egy zárló emelése a' Christusnak; Esai. 11. 12. melly alá kell minden ő vitézinek és válastott seregenek gyülekezni, *c. p. 233.* Ne alitsd hát ezt csak köz dolognak avagy bolondtságnak; mert az által *tartatnak meg az hívők*, 1. Cor. 1. 21. *ez által nemz a' szent Lélek bűtet*, Rom. 10. 17. melly nélkül senki Istennek nem tétzik, Heb. 11. 6. *A' Christus szavának halgatása fő bűlye*ge a' Christus válastott juhainak, Joh. 10. 27. *Es annak nem halgatása a' megvetésnek*, Joh. 8. 47. Tudodé hogy a' ki ezt megveti, az Istent vetimeg? Luc. 10. 15. Tudodé hogy ennélkül az Isten kegyelmének csak edgy csöp elsőjeis nem fál read? Zach. 14. 11. és hogy e' nélkül *könyörgésed is útlatos*, Prov. 28. 9. Ha az Izraeliták az Ur Angyalát nem halgattyák vala, nem *sírtanak* volna *Bochimban*, Judic. 2. 1. 4. Ha Sz. Péter nem prädikált volna, *ama' 3000. emberek* *szíveiben*, nem *kesergettek* volna, Act. 2. 37. Ha Sz. Pál nem prädikált volna, a' *Lydiának szíve meg nem nyílt volna*, 16. 14. Ha *Jónás* nem prädikált volna, a' *Ninivébéliek meg nem tértek* volna, Jon. 3. 5. Ha azért te is nem akard az ígérhalgatni, és nem akarsz megtérni soha nem idvezülsz.

7. Mikor a' testi K. láttya a' *Sacramentum* ki-
szolgáltatását csak *püsta jegynek* és *pecsetnek* véli azt.
R. De tudd meg, hogy ha a' *Sacramentumot* hittel, és
meg téroni igyekező j. bándékkal, vesztűkel, tehát a'
Sacramentumok nem csak jegyzik és ajánlják nekünk
a' lelki kegyelmet, hanem kiis szolgáltatják valósággal
a' belső lelki kegyelmet, melyet ők külső köppen igér-
nek és mutogatnak. Ezért a' *Keresztesség újja* *Születésnek*
feredőjének, Tit. 3. 5. Az *Ur vacsorája* *Christus* testé-
vel és vérével való közösülésnek nevezetik, 1. Cor.
10. 16. &c. p. 236.

8. Mikor a' testi K. a' jót gonosznak nevezi (mint
a' józonságot, kép-mutatásnak, az alamisnálkodást ma-
ga mutatásnak mondgya) ellenben a' gonoszt jónak ne-
vezi, és a' jó cselekedetnek köntőseben öltözteti, mi-
dőn t. i. a' részeg jó kedvűnek, a' bor iszákot jó test tar-
tónak, a' tobzódót barátságosnak, a' vér ontót vitéz-
nek, a' főlvényt takarékosnak, a' bújja embert nyájja-
nak, a' felsuvalkodtat maga viselőnek, a' ravaszt okol-
nak, az ocsmány befedűt musikálnak nevezi. R. De
hald mit mond: Efa. 5. 20. &c. p. 237.

II. AKADALLYA A' *Kegyességnek*.

2. A' nagy embereknek, a' gazdagoknak, sőt e' vi-
lágnak nagyobb részeinek rossz példa adása; melyeket lát-
ván a' testi K. hogy az Isten igéjének halgatását, az Ur
Vacsoráját, a' fent Szombatot, &c. semmibe hajtyák,
azt vélik hogy a' *Régió* dolga, nem igen szükséges do-
log, mert ha nagy és szükséges volna, ez ilyen nagy és
okos emberek nem vélnék azt illy kicsiny dolognak, e'
mellett

mellett azt is lehetetlennek vélik, hogy az Isten annyi
fokaságot elhagyna kárhozni. R. De láld a' nagy em-
berekről, 1. Cor. 1. 26. & sequen. A' Gazdagokról,
Matt. 19. 23. 24. A' fokaságról, Matt. 20. 16. Tudd
meg azért, hogy a' kiket elől járók ká téssen Isten, azok-
túl megkivánnya, hogy a' kegyességben, és a' vallás
dolgában is azok legyenek első, egyébként a' fám a-
daskor nagyobb kárhoztatásokra fordul nekik. Láld
mit mondanak a' nagy emberek a' haragnak napján,
Apoc. 6. 15-17. Job tehát a' kevéssel megtartatni a'
Bárkába, hogy nem mind az egész világgal elmerülni a'
viz. Őzönben, mennyi inkább a' kevés jókkal a' fent írá-
nak keskeny ösvényén az Eg felé, hogy nem mint az I-
stentelen fokasággal a' veszedelemnek tágas úttján po-
kol felé.

III. AKADALLYA A' *Kegyességnek*.

3. A' büntetésnek sok ideig való elkerülése ez élet-
ben; mert hogy Isten hamar nem bünteti a' bűnőit, ab-
búl bátorságot vésszen a' gonosra, &c. Eccl. 8. 11. R.
De nem tudodé, hogy az Isten megtérésre inditana té-
ged azaz? Rom. 2. 4. és mikor Istennek ez tűrésével
nem jól él, a' bűn azonban megéri, és az Isten igaz-
sága a' halogatásban való későséget, büntetésnek ne-
hézségével pótollyá ki, haláloz óráján penig edgy fil-
lérig meg kell fizetned. A' kő (*Calculus*) a' hójjagban
nagy győtrelemnek oka; de csak semmi az fivben való
kőhöz képest, mely miatt Nábál vesztődvén meghala,
1. Sam. 25. 37. 38. és sok ezer lelkek vesztnek a' mi-
att. Mivel azért sok *Nemesség*, &c. az ő hamis hite-
ért,

kért, paráznaságokért, rébességekért, bombatrontásért, Isten igéje megvetésért, &c. nem mindgyárt büntetnek meg Istentől, azért ők kételkedni kezdenek. 1. *Az Isten gondviseléséről*, mint ha Isten az ő gonofságokat nem látná, (Psal. 49. 7.) 2. *Az Isten igazságáról*, mint ha Isten azt meg nem büntetné, és e' két bemeit Istennek (hogy így bolylyak) mint a' Philisteusok Sámsonnak ki akarják vájni. De a' mint Sámson bossút állott az ő két bemeiért. Judic. 16. 28. Így Istenis bossút áll ez ilyen istentelen, és megtérelen embereken, és nem csak házokat, de még egész Tartományokat is nyakokba fakaftya. Ne gátoljon meg hát az Istennek türelme megtérésedben: hanem inkább azért térj meg hová hamarébb lehet, hogy az Isten illy tűrő szenvedő.

IV. AKADALLYA A' Kegyelességnek.

4. *Az Isten irgalmasága felől való jól nem értés*, mert a' bűnben *convictus* ember e' pais alá fogja magát: *Irgalmas a' J'esus Christus*, és így a' Christust bűnnek Pátrónusává tési, mint ha bűn enyhegetni, nem ördög munkáját rontani jött volna ő e' világra. Innen a' telti K. azt véli, hogy noha régen él ő a' bűnben, mindazáltal nem róvidit meg Isten még az ő életét. De ez alattomban való Isten tagadoság, mert ez illyen ember kételkedik, hogy vagy az Isten nem látta az ő bűneit, avagy ha látta nem igaz ő; mert ha hinné hogy igaz az Isten, miképpen vélhetné azt, hogy a' ki másokat keményen megbüntet a' bűnért, őtet (ki még

még is a' bűnben él érethetné?) igaz hogy a' Christus irgalmas, de csak a' megtérőknek, és az álnokság elhagyóknak, &c. De valaki magának hízlekedik, ha binte szívének gondolatiban járand is &c. Deut. 29. 19. *nem akar az Úr kedvezni* avagy (a' mint a' Praxisban vagyon) irgalmas lenni *ez ilyen embernek*, &c. v. 20. Hadd elhát a' tegonós útadat, &c. Elai. 55. 7. A' kétségben e'felnél veszedelmesb a' kelletnél fellyeb való vakmerő tulajdonítás, mert a' sent írásban keveset olvasunk, kit a' sörnyű kétségben e'fés elborított volna. De e'féle vakmerő tulajdonítás sok ezer lelkeket vesztett. Ugy hogy ama' mondásként (melly vagyon 1. Sam. 18. 7.) mondhattuk: az Isten irgalmasága felől való kétségben e'fés elvesztette az ő ezerit, de a' vakmerő tulajdonítás elvesztette az ő tíz-ezerit; Meg kegyelmeze Isten a' Tolvajnak, Luc. 23. hogy senki kétségben ne e'fés; de annak társának nem, hog' senki ne tulajdonítson kelletnél többet magának. Szép vigasztalás ez annak a' ki megtér, de annak a' ki meg nem tér nem vigasztalás. Ha azért a' vakmerő tulajdonítástól nem akaró megakadályoztatni, emlékezzél meg arról, hogy ha a' Christus Idvezítő, a' Móyses vádoló, Joh. 5. 45. Ugy ély hát mint ha *Evangéliom* sem volna: Ugy hallymeg, mint ha a' Törvény nem is volt volna. Mig élis úgy viseld magadat, mint ha még is a' Törvénynek igája alatt volna: Mikor meghalé, úgy költözzél ki e' világból, mint ha soha senkit sem ismértél volna többet, a' te éretted megfeszítettet *J'esus Christusnál*; mondy ellene hát e' vakmerő tulajdonításnak, ha elveszni nem akaró, térj meg ha idvezülni kívánó.

V. AKADALLYA A' Kegyeségnek.

5. *A gonosz társaság*, melly igen fő ekköze az Ördögnek, a' begény bűnösnek megtérésének meggátolására, a' bűnösökhöz való Isten jó kedvének első jegye, az a' kegyelem melly adatik nékik a' gonosz társaknak elhagyására, *Éc. p. 249.* mert mihelyt Isten a' bűnöst maga népe közzé fogadgya; mindgyárt ezt kiáltya néki: *Jeretek ki Babilylonból*, Apoc. 18. 4. minden megveséett társaság *Bábyllon*, mellytül az Isten fiai avagy megörizzék magokat, avagy ha benne vadnak úgy tartsak mint ha ezt az ő bent Attyoknak hivat hallanák: *Jeretek ki fiaim Babilylonból*. Mihelyt a' Christus irgalmason tekinte *Péterre*, mindgyárt kiméne a' fő Pap udvarában lévő társaság közzül, és bűnein keservelesen síra, Luc. 22. 62. *Dávid* is új életre kötelezvén magát, azt mondá: *menyeiekel én töllem minnyájan, kik álnokságot cselekesztek*, (Plal. 6. 9.) mint ha ugyan nem lehetett volna új emberré addig mig a' régi társaságot el nem hadná, a' hivságos felekezeti fő ellenfele a' kegyes életnek, és a' jó indulatoknak megfőjtója, *Éc. p. 251.* Oh ne gátollyon meg e' földi bűnösök társasága, a' bent Angyalokkal és hivekkel való társalkodástól.

VI. AKADALLYA A' Kegyeségnek.

6. *Az hitván felelem*, (melly főképpen az Iffjakban vagyon) hogy t. i. a' kegyes élet komorrá es magának valóvá tértí az embert. *Éc.* Holott nincs nagyobb öröm,

öröm, a' kegyes ember örömenél. Mert mihelyt az illy ember hit által megigazúl, mindgyárt *bekecsége vagyon Istenel*, Rom. 5. 1: melynél nagyob öröm nem lehet. E' mellett a' kegyelem Országais késsen mindgyárt bívében száll, (jövendőben) a' *dicsőségnek Országában* felmennyen. E' kegyelemnek Országa pedig ezekben áll. 1. *Igasságba*, mert a' Christus igasságát hit által övévé téven: igasságban igyekezik jarni az emberek előtt. 2. *Bekecségben*, melly a' lelki ísméretnek békelsége, &c. Rom. 5. 1. 3. *Szent Lélek által való örömben*, mellyet csak a' jó lelki ísméretnek csendelégében érezhetni: olly nagyis az hogy minden *értelmet felül halad*, Phil. 4. 7. *ez ama' telljes öröm*, Joh. 16. 24 *Éc. p. 253.* Ez örömnnek érzését oh jtya Dávid a' poenitentia tartáskor, Psal. 51. 14. Es ha az Angyalok annyira örülnek az Egben, edgy bűnösnek megtérésen; hát magának a' bűnösnek sziveben az öröm melly nagy leszen! E' világi bánat meg jó eleve jegyül vagyon e' világiaknak fejeken, és be tölti az ő sziveknek minden szegit lyukát az halálnak keserűségével. *Az Isten szerinti való bánat* (midőn Istennek tetízik hogy próbállyá őket) *idvefsegre való bánatott szerez*, &c. 2. Cor. 7. 10. Mivel az inkább idvefseggnek segédgyére szolgál, és ők minden nyomorúságban bizonyolok a' felől, hogy a' bent Lélek ő nekik vigasztalójok, &c. Joh. 14. 16. 17. *Éc. p. 254.* De valamig ember istentelenségben él, nincsen semmi békefsege, Esa. 57. 21. Az ő öröme bolondság, gazdagsága sár, Hab. 2. 6. sőt csak *ganéj*, Phil. 3. 8. a' kegyes ember kéncsihez képest, minden örömöknek

nek vége jai, Luc. 6. 24. 25. Jobb hát néked nyomorulton menni (Lázárral) az Egben, hogy nem mint világi örömmel gyönyörűséggel (a' Gazdaggal) menni pokolba, jobb ideig zokogni az emberekkel, hogy nem mint örökké gyötörödni az ördögökkel, &c. p. 255.

VII. AKADALLYA A' Kegyesységnek.

7. A' hosszú élet felől való remény. Mert lehetséges volna, hogy ha az álnok életű ember e' jelen lévő ektendőt ö utolsó ektendejének: ez hónapot utolsó hónapjának: ez hetet utolsó hetinek gondolhatná: Istentelen életét meg nem jobbitaná? Bizonyára nem, &c. p. 256. R. De a' mint ama' Gazdag, Luc. 12. 19. 20. fok ektendőt igére magának, holott csak a' következő éczaka sem vala övé: Így sok Episcopusok has Isteniük fok ektendőt ígérnek magoknak, holott immár életeknek csak bintén a' végén akadtnak, &c. ibid. Erről bőv. lás a' Praxisban p. 257-280. De azokat majd az idvességes Hasznokban (Ufosokban) szép rendel kit edgyűvé és kit máfuvá békelyheztessünk, szerkeztessünk. NB. Ez elő bámlált hét Akadályokhoz adgyuk hozzá e' nyolczadikatis, t. i. a' Szenteknek esetinek példáját, melyet mikor hall a' testi K. bátorságot véssen magának a' bűnre. R. De hiszem azok nem azért irattattak meg, hogy te (mint a' pók a' fűvekbul) magadnak mérget szívál azokbul; hanem azért hogy a' megtérő bűnösök halván azokat kétségbe ne eslenek. De erről lárd ide aláb bőven in Textu. Luc. 22. 60-62.

I. Usus

I. Usus Informatorius.

Innen vedd esedben: 1. Az embernek nagy boldonságát, balgatagságát, kit a' bűnnek edgy szempillantásig való haszna, meg gátol az örök élet dicsőségerül. p. 171. Ugyan balgatag az ember Luther mondtaként: *Homo est fatuus usq; ad quadragesimum annum, deinde ubi agnovit se esse fatuum vita consumata est*, p. 259.

Nem nagy boldonságé vakjába menni a' pokolnak örök gyötrelmére, ámbár bűnbe élésével magájéva tehetnéis ideig az Augustus Csásárságát, a' Cræsus gazdagságát, a' Salamon gyönyörűséget, a' Gazdag viglakását, &c. p. 272. ha az ő lelkét pokolra ejti, &c. Matt. 16. 26. 2. Vedd esedben, melly nagy balgatagság legyen embernek, megtérését halogatni, és a' megtérésnek sörnyű fulljos terhét, megavult vénkori idejére vetni, holott még most leg jobb erejében lévén is nem bírja annak terhet, &c. p. 262. Az okos ember midőn messze földre akar menni, nem helyhezeti a' nagyob terhet gyengéb lovára. Az okos hajós mefiter ki veszedelmes tengeren evez, a' mig a' tenger csendes, a' hajó ép, és a' Kormányos jó egészséges, a' hajós legények is jó egészségben vadnak, tehát ő is az idő alatt nem hivalkodik, hanem inkább addig késíti a' hajót. Így te is. &c. Applic: lásd bőveb p. 263. 3. Vedd esedben, melly könnyű a' pokol úttya, és melly nehéz az örök élet úttya, Matt. 7. 13. 14. & 19. 23. 24. Ugy hogy kevesen mehetnekb, és a' kik bémehetnek is, azok is nagy erős igyekezet által mehetnekb, és némely

G

lyk

lyek az igyekezők között (nem elég erősek lévén) nem mehetnek be, Luc. 13. 24. mint ama' gyenge búzák, Matt. 25. 11. 12. Ezért a' Szentek telyes életben gyakor böjtöléssel, buzgó imádságokkal, bőv könyhullatással, áhitatosan foglalkoztak, hogy az Atya Isten az Ur JEsus Christust vigyebé ő országába &c. p. 279.

II. Investigatorius.

Vizsgál meg az elő fámlált 7. vagy 8 akadályok között tégedet melyik akadályoztat a' kegyesség gyakorlásában? és a' melyiket megismered haddel, haritsd el magad elől, és ha mindenik akadályoztat, annál inkább haddel mentül hamarab, és fies a' megtéréssel.

III. Redargutorius.

Feddetel te ki megleléssel ama' *kepes vallással*, melyet az újjá nem születettek koholtak, ki azt gondolod: hogy te elég jó keresztény vagy, mivel úgy cselekedel a' mint mások, és nemis vagy a' legrosszabbakhoz hasonlító. Senki oly istentelen nem lehet a' ki minden bűnt edgyaránt megcselekedhesse, (mert a' tékozló nem lehet fősvény edgyczer s' mind:). Ha idevezülni akarsz fellyebb járjon a' te igaságod a' *Pharisaeusok* igaságánál, &c. Matt. 5. 20. Ugy de ha azoknális aláb való vagy, a' böjtölésben, könyörgésben, ige halgatásban, alamsnába (melyet ők megcselekedtenek, Luc. 18. 12. Matt. 6. 2.) de te ha csak azt sem cselekeded, fellyebb járjon a' te fereteted, és jótéteményed a' fukaroknak és *Publikánusok*nak feretetnél, &c. Luc. 6. 32. & sequent. Gondold meg alattomban mennyi fok *Pogányok*

nyok haladtak meg téged a' jó erkölcsben, tisztelges életben, &c. Hát hol vagyon a' te Mesterednek a' Christusnak élete? melly messze vagy még az igaz kereszténységtől? Ha akaratom ferint megátalkodván élsz, és heverés valami nagy vétkekben, soha nem lehet újjá született lelked: noha sok egyéb bűnök közül megjobbitottad magadat *Héródeffel*, Marc. 6. 20.

Az igaz kereszténynek arra kel nézni: hogy *Sivének* igaz volta ferint járhason Istennek minden parancsolatiban, Lásd mit mond Sz. Jacob: Jac. 2. 10. Edgy meg bánás bánás nélkül való bűn, bintén elegendő az ember lelkének elkarhozására, &c. p. 278. 2. *Feddetnek* mind azok: kik a' fellyebb elő fámlált akadályok ferint (*recense*) a' kegyesség gyakorlásába meg akadályoztatnak. *recense sup.*

IV. Territorius.

Rettentetnek azok: kiket az elő fámlált dolgok megakadályoztatnak a' kegyesség gyakorlásába, és kik nem sietvén a' megtéréssel: vénségekre halasítják azt. Véledg azt: hogy midőn első estendőidet az Ördög solgálatyában töltötted, az Isten vénségednek seprejével meglegedgyék? Ugy cselekedgyél hogy valami képpen az Isten, régi mesteredre ne vessen ílmét viűsa, hogy a' miképpen egész életedben annak solgáltál, azért kinnal fizessen néked. Ugyanis a' volnaé alkalmas idő az igaz *penitentia* tartásra, (a' minden munkáknak munkájára) &c. a' mikor saját testednek elfordításárais (még minden erődből is ágyadban) elégtelen vagy? Ha most ilyen nehéz dolognak tartod ezt, akkor sokkal nehezebbnek találod. Mert bűneid mind erősöttek

erősödnek, ellenben pedig erőd fogyton fogy, lelked ismereti inkább inkább ijeszt, a' halál felelmi elámitnak, &c. p. 266. Ha a' hitnek békésfeges türesemnek, és vigasztalásnak bőségevel dolgoznak eleit nem véshed, &c. *ibid.* A' Haláltól való felelem vajki fokkal kiáltattya akkor ezt: *Uram Uram!* Matt. 7. 22. de a' *Christus* meg felel: *hogy soha nem ismertelek titeket; sőt fokban akkor (mint Esau) kelerű könyhullatással keresik a' meg térést, de nem találnak poenitentiára való helyet, Heb. 12. 17. NB. Az Esau poenitentiája nem igaz megtérés vala, vide Calv. in locum.* Es fokban akkor zörgetnek ostan az ajtón, amaz őt gyenge békéredző búzekkel: Matt. 25. 11. de nem nyitattik meg, mivel későn zörgetnek: és mivel hogy (oh te rusnya bűnös ember!) tenéked tellyes életedben nyitva áll az ajtó, te pedig soha nem fárados abban hogy bűneidet elhadnád, mind addigis valamig a' bűn maga el nem hágy téged, soha nem zörgetz *öklöddel* poenitentia tartó sívidnek ajtaján, méltán nem nyilikfel hát néked az égnek ajtaja, midőn csak halálod óráján zörgeted azt, és midőn csak akkorra hagyod zörgetéledet, holott még békesfegben vagy nem hagyod a' Christust (midőn zörget) bé menni sívednek ajtaján, Apoc. 3. 20. Ne bizzál a' késő poenitentiába, mert (a' mint a' Praxis tanittya) poenitentia *sera, raro seria;* mert felel, hogy a' poenitentia (mellyet a' halál fajtól ki az utolsó órán emberből) egdyütt az emberrel meg ne hallyon. *Az hypocriták* kik megcsalnak máfokat életben, ők is meg csalattatnak halálokban: a' hősű életben se bizzál; mert a' miképpen semmi nincs bizonyosb dolog a' halálnál, így semmi bizonytalanab

lanab nincs a' halálnak napjánál, &c. E' mellett az Isten gyakorta a' megtérhetetleneknek életeteket megőviditi, vagy fegyverrel, &c. vagy egyéb rettenetes be tegleggel. &c. p. 269.

V. Hortatorius.

Hort. 1. Intetnek minden rendek életeteknek meg jobbitására, magoknak elkéftésére, &c. 1. *Intetel: Cseledes gazda!* Ki fok rakás búzát rakf az aratásba, Kéftis magadat, mert majd magadat aratnak le; az halál mecz-le téged horgas farlójával. 2. *Kereskedő ember!* Ki azt mondod: *ma vagy holnap ama' Városba megyek, és ott estendeig lakom,* &c. Jac. 4. 13 &c. Kéftülly &c. mert a' te utolsó estendőd, és holnapodis elő érkedik &c. és nem kereskedhetél többé. 3. *Kemény Biró!* Ki másokat itél, magadnak kell az ítéletre menned. 4. *Nemes ember, Fejedelem, Király!* &c. Ki hirdnek nevednek öregbitésiben fárodozol, ezennel az halál minden tíftelegedet a' porban keveri, &c. ama *fatum* kint: *Mors sceptris lignibus equat.* 5. Isten embere! és te is ki most e' könyvet olvasod, hiddel hogy majd csak két lyuk hely léssen az, az hol ez könyvet olvasó két semeid most vadnak, és más fogja a' te meziten agy kaponyádon olvasni ennek a' leczkének való ságát, mellyet te mostan e' kis Könyvben olvasgat.

Hort. 2. Intetel, Ne gátollyon meg téged bizontalan hősű életed felől való család reménséged, és mind pedig a' több elő fámlált fő akadályok a' kegyes életnek halogatás nélkül való gyakorlásában; hanem mind azokat a' hét akadályokat *vesdki magadból,* mint *Mária Magdaléna a' hét ördögöket,* hogy így a'

kegyes életnek valóságos gyakorlója lehets, és hogy ez életben a' Christus kegyelmében, a' más életben dicsőfényt részesülhets.

Hort. 3. Intetel hogy ez: hamar légyen, most légyen, most (mert most vagyon Istenhez való megtérélednek ideje) mig életed, egészséged, erőd; és ifjúságod vagyon hozzá, a' mint Salamon mondgya: *EccI. 12. 3. Emlekezzél meg a' te teremődről a' te ifjúságodnak idejében; mig a' veszedelemnek napjai el nem jönnek, &c. v. usq. ad v. 9.* Erre inditson: (1.) Mert az Isten az ő szolgálattyaiba, az első súlított és az első fengőt (még pedig haladék nélkül) kívánta, *Exod. 13. 2. & 22. 29. Abel is juhainak első fajzásiból és kövériből áldozék, Gen. 4. 4.* (2.) Mert a' Christust jó reggel kell keresni, mint *Maria Magdaléna, Joh. 20. 1. Abrahám is jó reggel (még penig gyermek korába) víbá Isáket az áldozatra, Gen. 22. 3.* (3.) Mert a' példák is erre mutatnak. Ihon *Abrahám* ifjú korában víbá fel az *Isáket*, *v. 12. Jósephis az ifjú Bénjámint kíváná, Gen. 42. 20.* Sőt azt mondá Bátyainak: hogy a' nélkül az ő orczáját nem láthatyák, &c. Gen. 43. 3. Hát te hogy láthatod meg a' JEsus orczáját, ha iffiab idődet az őrdögnek adod? és a' JEsusnak semmit egyebet nem víbá a' vak, sánta, forvat, és meg görbet vénségnél. Ez illyen penig még a' külső Fejedelem előtt sem kedves, &c. *Mal. 1. 8. A' Babylóniai Király is Iffiakat, macula nélkül valókat kívána magának az ő Királyi palotájában, &c. Dan. 1. 4.* Igy &c. appl. lásd bővebb. p. 265.

Hort. 4. Intetel mégis térj meg hamar, mig ne-
vezte-

veztetik a' mai nap, és igen igen mególtalmazd magadat a' bűnnek csalságától, &c. Heb. 3. 13. Erre inditson. 1. Mert a' bűn, melly olly gyönyörűséget

nek tethet mostan romlott természetnek, edgy órában leg keferő ellenségnek mutattya magát, a' te szegény lelked ellen: és véletlen megkeményíti megtéretlen sivedet, ibid. A' bűn (mint a' kigyó) fépnek tethet el-
sőben a' semnek: de vigyázz a' kuláncjára hátul, melly-

nek mérges fajzást ha tudnád, fíntén úgy mególtalmaznád magadat attul, mint a' kigyótul. 2. Mert a' bűn soha senkivel jól nem tést, és mentul többet vét-

kez, annál gyűlöltebbé tétetel Isten és a' keres-tyének előtt. 3. Mert a' bűn hoz te rád minden ke-reftet, betegséget, átkot, &c. valamenyi rajtad eshetik, &c. Ezért mondgya Jeremiás: *Thren. 5. 16. Jai most nekünk mert vétkezünk.* 4. Mert ha mentul ha-maréb meg nem tést, a' te bűneid sokkal keferveleb csapásokat, szegyen vallást, átkot, &c. hoznak fejedre, hogy nem mint ekkéig, *Deut. 28. 15. & sequ. 5.*

Ha ugyan el nem veted tülled bűneidet; az Isten (mikor álnokságodnak mértéke bétellyesedik, *Gen. 15. 16.*) elvét tégedet bűneidért: &c. p. 275. Ha azért el a-
karod kerülni a' bűnnek átkozott tényéfést, és mind-
e' világon s' mind a' más világon való bőrnő bűntetést,
és ha bizonyos akarsz lenni, hogy te nem edgyike vagy
a' megvettetteknek, jer tehát a' te bűneidet igazsággal
válts meg, és a' te hamisságodat szegényekhez való irgal-
massággoddal, &c. *Dan. 4. 24* 6. Mert a' példákis
erre inditnak és nógatnak, mert *Náthán* csak edgy pél-
dát monda, *Dávid* menten megtért, 2 *Sam. 12. 13.*

Jónás

Jónás edczer prädikálta, Ninivé menten megtére, Jon.
3. 10. Máthét edczer fölita a' Christus menten kés va-
la, Matt. 9. 9. Igy Sz. Pál, Act. 9. 4-6. Igy Za-
cheus, Luc. 19. 8. Péterre csak edczer tekinté, men-
ten keferveffen fira, Luc. 22. 61. 62. Hát te ki illy
fok időtől fogva ónsoltatol? &c. 2. Cor. 5. 20. Marc.
1. 15. &c. appl. Térj meg hát mig a' JEsus Christus
irgalmassan tekintgel téged, &c. p. 276. 7. Mert
a' megtérés halogatása fokakat megcsal, mert megel-
hetik az is: hogy vagy guta út meg, vagy hertelen főr-
nyú halálos nyavalya fál reád, mellyben Istenedet sem
emlithed, (&c. p. 267.) avagy egyébként az ördög
(ki téged mostan elhitetett, menyörbágnak könyű meg
nyerésével) törben kerit tégedet, és úgy megcsal,
hogy jövendőben maga adgya elődben, hogy nehe-
zebb munka-is nincsen e' világon ennél, &c. p. 280.
Kéfen légy hát amaz őt okos búzékkel, &c. Matt. 25.
6. 7. (8.) Meri a' te életed csak igen rövid, Job. 14.
1. napid megfámláltattak, Psal. 90. 12. időd elrendel-
tetett, hólnapid meghatározattak, Job. 14. 5. mellyet
foha által nem hághacz; mert akkor az halál megjelenik
kapud előtt, és kezéd lábad kötve elragad tégedet, &c.
p. 261. Ugyanis a' te életed mindennapi halál, &c. 1.
Cor. 15. 31. életed csak lélegzet örrodban, &c. p. 258.
Ielked sár házban lakik, ki ma hólnap a' nyakadba fákad,
romlik mellyet efedben vehetz, femed homályoságá-
ból, orczád ránczabúl, rövid álmodbúl, őf hajadnak
minden fálai, mint meg annyi idézőid, terkengetnek
téged hogy kéfts magad, &c. p. 258. De minek előt-
te a' lenne, menny az Atyád koporsójához, felnyitván

azt

azt: nézdmeg hogy a' fir neked Atyád, a' fergek Anyád,
&c. Job. 17. 13. a' mint te ezeket látod, nem fokáig te
is akképpen léfész, térj meg hát ma; mert ha ma Isten ke-
gyelmével onsol. Heb. 3. 7. Kicsoda tett neked igé-
retet holnapról? Vajki fok ifiak vadnak már pokolba,
kik megtéréleket vén korokra halaftották volt: de a' ha-
lál megtéretlenségekben ragadta-el őket. (9.) Mert
mentül több ideig fekszel a' bűnnek nyavalyájáb-n an-
nál nehezebben gyógyúlhatz meg; mert a' bűn tétel-
nek meg fókála, őregbiti a' fivnek keménységét, Heb.
3. 13. Ampl. ex Jer. 13. 23. Azért a' bűnnek A-
fipis Kigyójat tojásában öldmeg, mert miképpen hogy
a' fat csemete korában kéfseleis lemetzhetni: de ha nagy
fa lefész fejszévelis nehezen vágod: Igy &c. Appl. Er-
re lásd ide aláb amaz emlékezetes Textusnak (melly va-
gyon, Coll. 3. 5.) Documentumának 12. okait, mel-
lyek mind annyi motivak lehetnek itt. NB Itt is nem
vagyunk igen jéjunosok; hanem miképpen oda fellyebb, úgy
itt is jó böven és gazdagon ki adtuk a' TANUSAGOT;
azert ha a' K. O. sokallya ezt is edzseri tanításra, te-
hát a' fellyebb elő számlált, VII AKADALYOKBUL.
(7.) Tanításokat tehet; sőt az elsőbül többet is választván
Textusnak: akar mellyik locust, a' melly azt a' materiát
helyesebben exhaustiálta.

V. TANUSAG.

A' Reggeli elmélkedésről, miképpen
kell a' K. embernek minden reggelit ke-
gyecsen kezdeni?

H

TEX-

T E X T U S.

Pfal. 63. 2. *Jó reggel kereslek tégedet.*

Δ *A' K. embernek az Istent jó reggel (mindeneknek előtte) kell keresni, Pfal. 5. 4. & 88. 14 & 119. 147. 148.*

Avagy így is formálhattuk: *A' K. embernek minden reggelit kegyessen kell kezdeni.*

Confirmatio Documenti.

U G Y de, *miképpen kell a' K. embernek reggeli órában elmélkedni, és a' kegyességet elkezdeni?*
R. I. Mikor fel kelő, elmélkedgyél arról: hogy a' melly könnyen a' mindenható Isten e' reggeli ágyadban a' természetnek álmából felferkente: olly könnyen felköltetheti az utolsó napon testedet (a' koporsóban) a' halálnak álmából, &c. p. 284.

II. Mikor felferkentő, elmélkedgyél arról: melly közel járult volt hozzád mikor alutál ama' gonosz lélek, *svó rívó Oroslán*, &c. I Pet. 5. 8. Kitől magad erejéből magadat meg nem óltalmazhattad volna, (mert meg gondolni sem tudod, melly nagy gonoszságot cselekedett volna rajtad) ha a' jó Isten mind magadat, és mind javaidat körül nem vette volna, Job. 1. 10. mindenkor vigyázó gondviselésével, Pfal. 121. 4. és tábor Angyalival, &c. Pfal. 34. 8.

III. Mi-

III. Mikor felferkentő, (meg halván a' Kakas főöt)

1. Jusson e'edben mindgyárt a' bent Péter, kit is a' kakas fő indita a' megtérésre: Igy te is kövesse Pétert, a' megtérésbe. 2. Azon kakas főöt halván jusson e'edben a' (halálból fel ferkentő) utolsó trombita fő, 1. Cor. 15. 52. Melly ha (a' kakas fő helyet) mostan boldana, micsoda állapotba találna? légy azért ollyan minden reggel a' minémü akkor kívánnál lenni, &c. p. 286. 3. Azon kakas főöt halván: mégis jusson e'edben: hogy a' miképpen mikor a' kakas főöl, mindgyárt meghül a' remenség a' lopóban (ama fatumként: *Gallo canente suas latro relinquit insidias*, &c.) Igy mihelyt az Ördög véő e'edben, hogy a' kegyes lelek vigyázásban legyen, reggeli buzgó könyörgése, és bent elmélkedése által, mindgyárt meg csökkönik a' kifirtésben, incselkedésben, &c. p. 282.

IV. Mikor fel ferkentő még is (ágyadban) jusson e'edben, hogy a' Mindenható Isten ágyad körül legyen, és jól láttya mind felköltődet, lefektedet, jól érti gondolatodat, láttya és tudgya cselekedetidet, (Igy az Angyalok is egész éjzaka vigyázván: láttják felköltődet, &c. ib.) Azért valamiket cselekedel, meg lád úgy cselekedgyed, mint illy nagy Istennek, és az ő bent Angyalinak bentséges tekintetek előtt.

V. Mikor öltözöl, jusson e'edben: 1. Hogy kezdetben a' ruha az ember semérmének elfedezésére adatott volt, Gen. 3. 21. Azért nem hogy abban kevélykednél, de még inkább megalázd magad, tudván azt: hogy akár melly czitra légyen is az, de csak a' bégýennek czikornyás fedele. 2. *Vedd e'edben*; hogy ha testi se-

mérmednek elfedezere ruhát ferezni igyekezel, inkább igyekezzél lelki ruhát ferezni, (melly a' *Christus igazsága*: 1 Cor. 1. 30. ama *menyekerzői ruha*: Matt. 22. 11. Ama *fehér ruha* és *czifra bíbor*: Apoc. 19. 8.) mellyel lelkedet elfedezzed, hogy meg ne láttassanak a' te *szeméid*, Apoc. 16. 15. hogy valamiképpen mikor leg *fényesebb öltözetben* vagy az emberek előtt, meztelenül ne találatssál az Isten előtt, Apoc. 3. 17. De oh boldog Isten, melly fokban vadnak kiken a' *czifra ruha* nem a' megfenteltetett léleknek a' fedele! &c. p. 290.

VI. Mikor a' nap feljön, annak újabb újabb *feljövételivel* azon igyekezzél, miképpen újjáülön meg rajtad minden reggel az Isten *kegyelme*, mint edgy újabb újabb életet vévén ő tőlle: &c. p. 290.

I. *Usus Investigatorius.*

Vizgáld meg magadat, ha a' reggeli órát ezek szerint a' VI. módok szerint kezdéd te? *recense* sup. és a' mellyikben megfogyatkozol, pótoldd ki. &c. Ampl.

II. *Redargutorius.*

Oh melly igen vétkeznek mind azok: kik az első *számlált VI. Módok* ellen vétkeznek! *recense* sup. & Ampl.

III. *Hortatorius.*

Intetel. 1. Hogy minden reggel *újjíts-meg* a' *pccenitentiát*, mivel hogy ottan ottan *újjítod* a' *bűnt*, és valamikor lehet minden reggel *előzd meg* a' *napnak* *felkelését* *hálaadással*, és *ágyad fejinél térdre elvén*: *Könyörögj* &c. 2. Reggel *felferkelvén*: *zárd be erőssen* *szivednek ajtaját*, hogy *femmi világi gondolatok* addig

addig *bé ne ferketzheszenek* *szivedben*, *mig Isten az első helyet* *el nem foglalja* *abban*. Igy a' *gonosz* *avagy bé* *nem mehet* *szivedben*; *avagy könnyebben kirekesztethetik*, és a' *sziv ostán* *azon az egész napon* a' *kegyességnek jó haszával* *inkább illatozik*. De ha *szivedet* (mikor *álmodból felferkensz*) az Isten *igéjének* *szépen meg tört* *olajával* *meg nem újítod*, (miként az *Ur sátorában cselekedtenek*, Exod. 27. 20.) és ha az *imádkozásnak* *jó illatú füstivel* *meg nem füstölöd*; tehát a' *Sátánnak* *leg első gondgyais* a' *lében*, hogy *világi és testi kívánságokkal*, &c. *tölthesse bé* *szivedet*; minckokáért *mindennapi munkádnak kezdeti légyen* az Isten *igéje*, és az *imádkozás*, és *vidd fel* *Istennek* *meg töredezett szivednek oltárán*, *lelkednek tohászkodásit*, és *ajakidnak tulkait*, Hof. 14. 3. Hebr. 13. 15. Erre *indítsanak* a' példák: kik *jó reggel keresték* az Isten, mint *Dávid in textu* & Plal. 119. 147. Igy *keresé* *Mária Magdaléna* a' *Christust*, Joh. 20. 1. Igy *Abrahám* az *áldozatot*, &c. Gen. 22. 3.

VI. T A N U S A G.

A' *Szent Írásnak* *hasznos és idvességes vóltáról*.

T E X T U S.

Joh. 5. 39. *Tudakozzátok az Írásokat.* &c.

Δ. A' *K. embernek gyakorta* (avagy *mindennapon*) *kell a' szent írást olvasni*, és *vizsgálni*, *tudakozni*, &c. *in textu*. Esa. 34. 16 Deut. 6. 6. 7. & sequ. Con-

Confirmatio Documenti.

UGy de miképpen kell annak lenni?

I. Meg-lásd minémű bép intés, &c. legyen abban a' Caputban (mellyet által olvastál) a' bēnt élet felől, &c.

II. Minémű fenyegetések és bosszú állásnak példái legyenek abba meg-írva.

III. Minémű áldásokat ígér Isten (abba) a' jámbor életűeknek, &c.

IV. Miképpen áldotta meg Isten azokat, kik Ő néki áhitatos szolgálai voltak, &c.

V. Mind ezeket magadra sabjad, ne is olvasd semmit a' Bibliából csak Historia kedvéért; hanem mint meg annyi újjontában az Egből hozzád küldött levelelt Istennek úgy fogadgyad.

VI. Valamit abban olvasz, fíntén olyan reverentiával olvasd, mint ha az Isten maga állana feletted, és Ő Felfege follaná azokat. Ezekre lásd bőv p. 292. 293

I. Usus Informatorius.

Itt vedd eszedben: 1. Hogy valamit a' Bibliából olvasz, sabjad e' kettőre: 1. Hitednek meg erősítésre. 2. Megtérésednek nevelésére, mert az egész kereszténységnek summája ez: CREDE & RESIPISCE? *Hidgy és térj meg:* 2. Vedd eszedben, hogy edgy Caputnak magadra való sabásával Őve köttetett el olvasása, nagyob lelki épületedre szolgál, hogy nem mint ha futva űtöt olvasnál-is el, *sine applicatione*. Ha azért e' mód berint minden nap három három részt olvasz

vaszfel, estendeig kicsiny hijjával által olvashad az egész bēnt írásnak minden bēvűt könyveit, &c. p. 295.

II. Refutatorius.

Vétkeznek azok, kik a' kölségbéli embereket tilalmazzák a' bēnt Bibliának olvasásától. *Amplifica.*

III. Investigatorius.

Vizgáld meg magadat, ha így cselekedél te? ha így jó; de ha különben, fogj hozzá e' berint a' mód berint, &c.

IV. Redargutorius.

Feddetnek, kik a' bēnt Bibliának olvasásában nem győnyörködnek, és kik e' világi forgalmatosság miatt annak olvasását elmúltatják. Oh ember, ember! miért nem emlékezel meg, minémű rövid ez a' te életed? és mind azok a' te foglalatosságid csak erre a' rövid életre tartoznak, az idvelesség pedig és a' kárhozat örökké valók. p. 290.

V. Territorius.

Rettentetel ember, mikor a' bēnt írást olvasod, és ugyan azon vétek (mellyet ott olvasz) találatik te benedis meg térés nélkül, mert te read is hasonló bűntetés következik, p. 291.

VI. Hortatorius.

Kelly-fel azért ember minden reggel, olvasz ha csak edgy ber is a' bēnt írásban, fozd meg inkább rothadandó testedet edgy kis álmától, hogy nem mint lelkedet illy idvelességes eledeltől, mind pedig Istenedet az Ő szolgálattától, szolgállyad Istenedet míg időd és egelességed vagyon hozzá. Es így olvasván az írást: jusson ebed-

cselekedben, hogy az Isten benti: és te túlleddis a' bentséget kívánnya, Lev. 19. 2. Azért légy bent, járj bent tisztában, &c. Erre inditsom: 1. *Mert* ha ez ellen cselekedel, és Isten te általad meg nem bentséltetik, az az, ha Ő néki nem foglalkozol a' bentség benti (mellyel tartozol) megbenteli az Isten Ő magát te beened, meg bementitvén téged igaz ítélletivel, mint *Nádábal* és *Abihúval* cselekedék, (Lev. 10. 2.) az idegen tűzzel való áldozatért, (mint ma is cselekednek azok kik a' gonolságnak, és hitván kívánságoknak tűzével gerjedező szívvel imádkoznak.) 2. *Mert* az Isten az ő népének táborában, még csak a' külső tisztaságot is meg kívánta vala, Deut. 23. 13. &c. hát inkább a' belsőt, &c. p. 298. 3. *Mert* ha valami tisztátalanság kezen kezdedben (az az, olly bűn mellyből még ki nem tértél) még imádságodis hasontalan, &c. *Esa* 1. 15. p. 299.

VII. *Consolatorius.*

Oh melly nagy vigasztalásodra vagy! mikor a' bent írásban olvasod Istennek szép áldását azokon: kik kegyes életűek; mert ha te is abban foglald magadat, hasonló áldással áld meg Isten tégedetis. p. 294.

VII. T A N U S A G.

A' Reggeli könyörgésről, és több bolog elmedkedésekről.

T E X T U S.

Pfal. 88. 14. *En te hozzád kiáltok Uram. &c.*

Δ. *A' Kembernek minden reggel kell Istennek könyörögni. in textu. & Pfal. 119.*

Confirmatio Documenti.

1. *Mert* a' könyörgés lelki áldozat, mellyben gyönyörködik Isten, &c. Heb. 13. 15. 16. ez az oka: hogy az Őrdög előtt igen gyűlösféges, a' magad testénekis unalmas. Hajts meg tehát indulatidat (vagy akarják vagy nem) el hívén azt: hogy annál kedvesebb Isten előtt, mentül keletlenebb az a' te testednek. (2.) *Mert* a' könyörgés felől való gondviséletlenség, mint edgy jegye a' megvettetésnek, Pfal. 53. 5. (*Op* 319.) Igy az igaz könyörgés az idvességre való meg-tartásnak Rom. 10. 13. mert a' könyörgés és az Isten kegyelme edgyütt járnak, Zach. 12. 10. Ugy hogy a' ki poenitentia tartó szívűl (reggel s' este) könyöröghet az Istennek, bir az valami kegyelemnek mértékével e' világon, a' másikon pedig a' dicsőfélegbenis rekesül. De a' ki így nem cselekedik, nincs annál a' bent Léleknek kegyelme. Erről lásd bőv. p. 320. (3.) *Mert* a' mint az eledelnek nem kívánása, és a' nehezen való állás, két fő jegyei a' beteges testnek: Igy a' könyörgésnek unadalmassága, (melly könyörgés által te Istennel beszélés) és ama' lelki eledelnek a' bentigének (melly által Isten beszél te veled) nem kívánása, restes halgatása, két bizonyos czimere a' meg betegedet léleknek. (4.) *Mert* a' régi bente példajais erre indit. Kik a' könyörgésben buzgók voltak, (recense) Né mit cselekedék Dávid, Pfal. 55. 18. & 119. 62. 64. Hát te hogy nem bemented a' könyörgésben, &c. edgy fertály órácskát foknak vélni, holott a' kártyázásban, tánczolás-

ban, vendégségben, &c. egész órákat sőt napokat és éjjeket eltöltesz, &c. p. 321. 322. (5.) Mert az ellenkező feleknek (kik a' hibás tiszteletben te náladnál áhitatosabbak) példája is nógat téged. Hát nézd meg a' *Pogányokat* mit cselekednek, nézd a' *madarkákat*, a' *Philémülét*, ki még éjszaka el kezd a' bép éneklélt. Így a' fecske is jó hajnalkor, &c. Így ama kis *Pacsirta*, &c. De itt azt mondod: Sok rossz gondolatok jönnek elmémbe, mellyek elfognak az imádságtól, és ide s' tovább vonnyák elmémbe. *Re.* Ezek a' madarak kiket a' gonosz küldel, hogy meg egyék a' jó magot, Luc. 8. 5. és a' te lelki áldozatodnak húsát, de igyekezzel Abrahámmal el hajtani ezeket, Gen. 15. 11. De ha ugyan elméd tünys és alkalmatlan a' könyörgésre, ne erőltessd felletéb magadat ideig (mivel a' testnek nehézsége megnyomot, mint a' *Tanítványokat*, Marc. 14. 40.) tudván azt: hogy Isten csak a' késő akaratotis kedvelli, 2. Cor. 8. 12. igyekezzél az után a' kárt (mellyet tünyságod miatt vallottal) duplász buzgosággal helyre állítani. *Ezekre lásd bőv. p. 322-324.* (6.) Ezért is kell minden reggel könyörögnöd (még a' nagy és fiető dolgod közt is) mert mentül nagyobb és fietőbb, annál bűkösegelebb könyörögnöd, hogy azt Isten inkább megadgya, és reá segillyen, tudván azt: hogy Isten segedelme nélkül minden munka hasontalan, Psal. 127. 1. 2. (7.) Mert a' melly időt a' könyörgésben eltöltesz, soha a' károdra nem esik, hanem inkább munkádat meg ferencsésíti, útadat bódogittya. Ha pedig azt gondolod: *most semmitül nem félek, könyörgés nélkül is elmehetek.* *Re.* Sokakon akkor esik nagyobb vesede-

lem

lem mikor attúl nem félnek, úgy járhatz te is. (8.) Mert sokak reggel házokból ki mennek, és vissza soha nem térnek. Sokak reggel jó egészséggben fel kelnek, és háka halva találtnak, úgy járhatz te is. Ha azért ki meneteled előtt testedrül annyira gondot viselsz, hogy étlen, itlan, meztelen ki nem megy: Hat lelkedrül nagyobb gondot kell viselned, és ki mented előtt áhitatoslan könyörögnöd, hogy lelked se maradgyon meztelen, &c. a' fok kisírtetek között. (9.) Mert mikor házadból e' világra szállsz kímégy, fok veszedelmes és halálos sánczokban lépsz, és olly törös helyben akadcz, hogy életedis vesélyben forog: e' mellett a' fok vadás, minden fele utánad, kik lelkedet elnyelni igyekeznek. A' mező mellyben járj gyönyörűséges ugyan, de alattomban tellyes tűzes kigyókkal. Meg ne próbáld azért hogy meztelen menny annyi fok bővevény között, minekelőtte nem könyörögnél a' Christusnak, hogy az ő igazságának ruhájában felöltöztessen; se illy törös és életedben járó *tolvajos* útnak néki ne indúilly, míg Istenednek nem könyörögsz, hogy gondviselésével vezérellyen tégedet: Mezt láb is ne járj illy kigyós mezőben, míg lábaidat meg nem saruzván &c. (Eph. 6. 14.) nem imádkozol, hogy e' kigyós mezőben alattomban nézhes (hitednek feneivel) mindenkor amaz igaz *érez Kigyóra*, &c. Num. 21. lásd bőv. p. 335.

I. *Usus Redargutorius.*

Feddetnek kik nem könyörögnek, és kiket az áhitatosságban az ellenkező felek (sőt még az oktan állatocskák is a' madarak) meg haladnak az ő módgyók

serint. *Ampl. ex Ratione Documenti quinta.* Oh melly fégyen ez tenéked, ki a' Christusnak igaz imádójának alitod magadat lenni! *Ampl. ex pag. 322. 323.* Num 3. Oh melly nagy túnyaság ez te benned, hogy mikor a' könyörgésnek ideje vagy akkor keményen alusol, és testi dolgokban foglalatoskodol! Ezt fedd é a' Christus a' Tanítványokban. Mat. 26. 40. *Ampl. ex p. 321: num. 4.*

II. Territorius.

Jaj azoknak kik nem könyörögnek, annál inkább ha nem könyöröghetnek. *Ampl. ex Ratione 2. membr. 1. & Ratione tertia.*

III. Hortatorius.

Intetel a' reggeli (és időközbeli) könyörgésre. Erre inditsanak a' Δ-nak minden felső okai.

IV. Consolatorius.

Vigasztalja azokat a' kik könyörögnek. *Ampl. ex Rationibus.*

VIII. T A N U S A G.

Arrúl mint kellyen minden naponként Istenünkkel járnunk.

T E X T U S.

- Gen 5. 24. Es mivel hogy Hánóch süntelen Isten-
nel jár vala, &c.
Δ. A' K. embernek minden naponként süntelen az ő Istenével kell járni, in textu
& v. 22. Gen. 6. 9. *Ampl. ex Gen.*
24 40. Con-

Confirmatio Documenti.

UGY de miképpen kell annak lenni? R.

Ugy hogy ha a' napnak első részében magadat Isteneften viseled, a' napnak hátra maradt részében is úgy viseld magadat, és (a' fent Lélek legitsége által, Ró. 8. 26.) forgalmatosan vigyáz: 1. Gondolatidra 2. Beszéddire. 3. Tselekedetidre, melyeket lássunk így rendel:

I. GONDOLATIDNAK REGÜLAI.

1. Első gondod a' légyen, hogy a' büntelső mozgásában és csiájában fojtsad meg, (mert az ő ember a' gonos kivánság miatt meg-vész, &c. Eph. 4. 22) A' Babylóniai gyermekeket mig kisdédek addig csapkod a' kősziklához, Psal. 137. 9. Az Aspist tojásában tapodgyadel, hogy nagy hamar kigyó ne kellyen belőle, &c. Eta. 59. 5. Jóvevény légyen ne lakos a' bűn sívedben, hogy valamiképpen annak meg fokáfa lelked ismériet el ne lopja, és tovább olly semtelen álnok emberré ne légy, hogy soha se az Istentől ne féllj, se az embereket ne becsülljed.

2. Ne forgasd elmédet a' lehetetlen és hasonatlan dolgon; hanem gondolkodgyál e' világi hijjában valóságrúl, hogy megútalhasd azt; a' halál felől, hogy várhasd azt; a' pokol felől, hogy meg menekedhessele attúl; az Eg felől, hogy oda kívánczohassál. &c. p. 340.

3. Ne vádgyón elmed minden dolgoknak tudására, és azokra: melyek megbotránkoztatják vallásodat, és útálatossá téstik semélljedet. A' mihez hozzá fogsz, elsőben végit gondold meg. &c. p. 341.

4. Igyekezzél naponként inkább inkább meg is-

mérni nyavalyáságot, *&c. ibid:* Ved eszedben az Isten irgalmasságának sükséges voltát, ismérmed meg a' Christus érdemet olly nagynak lenni, hogy ha kérdenék tülled: Micsoda leg drágalatosb e' világon? Szived így felellyen: a' *Christus urénnek edgy csepie az én bűneimnek elmosására, és ha kérdenek: Micsoda e' földön a' leg aláb való teremtetett állat? Lelked isméreti így felellyen: En (úgy mond) én az én nagy bűneim miatt.* Azért meg láld semmi sánt sándekos undok életben ne ély. Lásd bőv. p. 342.

5. Mutald meg magadat JEsus Christus igaz Solgájának, nem csak az ige halgatásba, és Sacramentummal való élésben; hanem minden tudva, és sánt sándekkel való bűnt elkerülő, és Isten parancsolatinak mindenikéhez engedelmeskedő lelki isméretnek megferzésében: mint *Jósiás*, ki megtére az Urhoz tellyes sivbül, és lélekbül, és tellyes erőbül, &c. 2. Reg. 23. 25. és mint *Zachariás*, Luc. 1. 6. És gyarlóságból nagy bűnben esel-is, benne ne feküdj; hanem hová hamarab igyekezzél abból fel kelni, igaz *penitentia* által, a' bűn bocsánatért könyörögven: mind addig mig leked isméreti meg nem csendesedik, bűn útálalod nem nevededik, és meg jobbúlásodnak bizonyása meg nem erőlsödik.

6. Ne kívány köz kedvesseget és nagy böcsülletet, hízkelés által: nincs ennek jó kimenetele, a' fák mentül selyeb emelkednek, annál töb fél veszt szenvednek, *feriunt summo fulmina montes*, el-keröld a' telhetetlen elmét, mert töb jajt hoz fejedre, *&c. p. 344.* Sok áldásit közli Isten veled, hogy a' sükség miatt (ő fia lé-

fia lévén) kétségben ne esel: keresetekkel is látogat, hogy jó ferencsédben el ne hidd magadat, *&c. ibid.* Boldog ember a' kie' rövid életben leg ismeretleneb e' világon, azonban penig ő mind Istenét, s' mind magát igazán ismeri! *&c. p. 345.* tarts meg itt ama' *fatumot: Qui notus nimis omnibus, ignotus moritur sibi*, Christustodat azért tartsad leg főb örömödnék, bűneidet leg nagyob bánatnak. Akar melly sükséget is Isten kegyelmenélkül való sükölködéshez képest: és minden vesetséget, Isten kedvének vesetségéhez képest: csak mind semminek tarts, *&c. p. 346.* Ha azért a' Satán telhetetlen indulatokat támaft elmédben, felelly meg a' sánt Pál savaival, 1 Tim. 6. 7. 8. és az Agurával Prov. 30. 8. 9. és a' Dáviddal, Psal. 39. 7. NB. *Insania damnandi sunt, qui tam multa tam anxie congerunt &c.*

7. Világi dologra keveset költs, 1 Tim. 6. 8. Leg főb gondod légyen a' mennyieikre, ne a' földiekre, Col. 3. 2. és inkább somorkodgyál az Isten nevének gyalazattyán, (hogy nem mint a' magadén) mint *Móyses*, Num. 14. 13-16. *Jósu*, Jos. 7. 9. A' *Phineás felesége*, 1 Sam. 4. 22. *Dávid*, Psal. 139. 21. coll. cum Psal. 69. 10. Sz. *Pál*, Phil. 2. 20. &c. A' magános bossúságot szenvedd békelséges türéssel, tarts meg ama' *fatumot.* Vincit qui patitur, mert ha békételenül faggatod magadat, sokkal több ártalmat szeresz magadnak, *&c. p. 348.* Ad azért a' könyörgésnek magadat, seméllýedet és igyedet bizván az igaz ítélő Biróra: mint *Jeremiás*, Jer. 11. 20. *Micheás*, Mich. 7. 7-10. *Dávid*, Psal. 27. 14. *Ampl. ex Hab.* 2. 3.

8. Mentül inkább dicsérnek tégedet az emberek valamí

valami jóért, annál inkább megalázd magadat gondolatidban, magad is ne dicsérd magadat, ély jól csak mások meg mivelik azt éretted, más cselekedetét ne vizsgál; hanem vigyáz arra; hogy senki semmi gonoszt ne tudgyon felőled, &c. p. 349.

9. Ne vélly edgy búntis kicsinynek, mert a' legkissebbikis Isten átkát érdemi meg: és a' legkissebbikis elkárhoztatna téged: ha az Istennek fia meg nem holt volna éretted. Siraflad hát nyavalyáságodat, jajgals az időnek hívságos voltán, mint Ezech. 9. 4. &c. p. 350.

10. Eleted rövidségérül, és halálod bizonyos voltárul, gyakran emlekezzél, és kívány inkább jól, hogy nem mint fok ideig élni, mert edgy Istenelesen eltölt nap nagyobbát ér (fokkal) az ember hívságban töltöt egész életénél. Veld egyben azért minden nap edzer a' te napidnak számát, az el múltakat ki tudván; és a' jövődöket edgyben vonván: (&c. p. 351.) és csak a' jelen lévődt számold magadénak; mellyet úgy töltel el, mint ha többet soha nem töltene, és mint ha a' volna utolsó napod. Nem is szabad néked csak a' hólnapi napról is forgalmatoskodnod, &c. Matt. 6. 34.

II. BESZEDIDNEK REGULAI.

1. Emlekezzél-meg arról; hogy mindenik hivalkodó beszédéről számot kell adnod, Mat. 12. 36. és hogy a' fok beszédben fogatkozás vagyon, Prov. 10. 19. Azért a' hivalkodó beszédet el-távoztasd, melybül fokkor nem haszon, hanem meg-bánás jö-k: Ojjad magad a' hirtelen felelettül, a' mikor a' nyelv az éf előtt

előtt jár. Tied a' fő mig fádbul ki nem esik, az után penig másé. Oh nagy pírónság, mikor embernek a' maga nyelve állattatik elő bizonyásra, maga orczájának meg-pírulására! befédid tehát kevesek de értelmesekek legyenek, eleve meg-gondold, ha a' mit mondandó vagy illendő-é ki mondani: Ne állasd a' mit igazán nem tudcz, mert job halgatnod, hogy nem mint helytelen állanod. &c.

2. Nyelved fiveddel edgyütt járjon, utálljad a' tettetéft másokban és magadban, mert az Isten gyűlöli az hazugót, (és annak Atyát az ördögöt) sőt ugyan el-is vešti azt, Pál. 5. 7. Mert ha az hazugságban benne érnek, az után igaz beszédnek sem hisnek; de ha igaz mondó vagy, nagyob hitelt adnak tenéked edgy favadnak, hogy nem mint a' hazugok esküvéfinek. Nagyön elfoglalta a' Sátán azokat, kik felettéb a' hazugságra foktatták ajakokat. Oh hogy hogy feretnek hazudni, mikor semmi hasznok nincs abban, és senki is őket arra nem kénseriti! &c. p. 353.

3. Tarts tisztán fájadat minden utálatos beszédektől, mint szintén elededet a' méregtől, beféded legyen sent, és kedves, hogy a' kik azt halgattyák, az által jobbúlhasznanak: &c. p. 354. Az Isten fiaitól tanully, te-is tanits őket minden jóra; mert így az Isten néked többet ád: mert a' mint hogy az emberi ajándék a' fok ki adással elfogy: így az Isteni ajándék a' fok ki adással nevededik, Marc. 4. 25. mint az özvegy olajos korsója, &c. 2 Reg. 4. 2. 6.

4. Ne hidd-el mind azt (és ne is mond ki) a' mit hallas, mert így nem fok ideig örüls barátidnak, háborúságod

rúságod-is meg nem bűneked. Tarts hát fivedben mint Mária, Luc. 2. 19. Soha a' harag ki ne monda-fa veled azt: a' mit az előtt a' feretet elfedezett. Tarcsmeg e' két dolgot: 1. Tsak az Isten felőt fogad barátodnak, mert az Isteni felelem semmi akarat szerint való dologra nem ereztíti ötet te ellened. *Vera amicitia, tantum modo est inter bonos.* 2. Köz barátod előtt csak olyan dolgot cselekedgyél, hogy (ha a' te köz barátod ellenfelegdéd lenne-is) az a' dolog tenéked károdra ne szolgállyon. *Lásd bőv. p. 356. 357.*

5. Ne indíts a' más nyavalyájáról tréfát, emlékezzél meg a' magadéról, &c. p. 357. Hanem ha tréfálódol tarts-meg ez hármat: 1. Tréfálód ne eslek a' vallás ellen. 2. Ne a' Izeretetellen. 3. Ne a' tisztaság ellen. Ezeket meg-tartván: tréfálódgyál és légy vig bár az *Urban. Phil. 4. 4.*

6. Ne örülly ellenfelegidnek esetin (mert magad se tudod holtod napig mire jut) inkább örülly annak meg-jobbulásán, &c. p. 358. Ne gyűlöld az embert, mert ne talántán a' Christus Izereti öteti és nem véli jó néven hogy te azt gyűlöld a' kit ő feret. Ha a' Christus feretet téged mikor ő ellenfelegé vóltal: azért meg-kivánnya tülled, hogy ő érette berefled ellenségidet, &c. p. 358. azért meg ne vesled kéréfit, &c. mert ő csak ház pénznek elengedését kíván tíz ezer talentumnak elengedéséért. Matt. 18. 24. 27. & sequ. meg-bocsás azért néki, mert ha te az ő kevés bűneit meg nem bocsátod, az Isten-is tenéked sok és számálhatatlan bűneidet meg nem bocsáttya, Matt. 6. 15. &c. p. 359. azért bár méltatlannak ítéllyed ellenfelegidet a' bocsátásra: de a' Christushnak engedni nem méltatlan dolog. 7.

7. Mikor Isten tiestefleges' felebarátod hasna kívánnya, mond meg az igazat, és ne felly az embernek orczájátul, meg-tartván ama' fátumot. *Nec mendacii militas est diuturna, nec veritatis damnum diu nocet. Lásd bőv. p. 359. 360.*

8. Mindenkör igaz barátodnak tarcsad azt, a' ki fogyatkozáfidat femedben beféli, &c. p. 360. Nyavalyás állapottya vagy on annak, a' kit midőn a' szükség kívánnya, nincs ki meg-intsen. Az intés akar kitül eslek, károdra nem esik. Mert az okos embert vagy jobba, vagy okosbá tési, ha penig a' feddést nem szenvedheted, semmi feddendő dolgot ne cselekedgyél.

9. Valamit Isten felől száll, felelemmel és nagy tiestefleggel szállad, mint ha Isten hallására szállnál, &c. p. 361. A' ki penig sokála ferint hijjában való dologban, hirtelenfelegben, vagy hamis esküvésben él azzal, jegye hogy az nem fele igazán az Istent. Azért könyörögj Dáviddal: *Eörizd-meg Uram az én sájjamat, &c. Psalmo. 141. 3.*

10. A' dicsíret tételben légy femes; a' köbföntésben emberfeleg; az intésben atyafiságos; a' meg-bocsátásban irgalmas; az ígérésben hű; és a' jó szolgáltnak meg-fizetésében kegyes: nem tévén a' jó cselekedetnek jutalmát, jó akarat adománnyá.

III. TSELEKEDETIDNEK REGULAI.

1. Gonóft ne cselekedgyél, noha meg lehetne: mert Isten csak a' leg kisebbik büntis (melly meg-fánás bánás nélkül vagy on) büntetetlen nem hadgya. Valamelly jót penig meg-cselekedhetel, meg-cseleked-

gyéd. De hivatalod nélkül semmit ne cselekedgyél, és még hivatalodbanis ne addig: míg az Isten ígéséből tanácsot nem kérde, mint Dávid, 1 Sam. 30. 8. ha kezdendő dolgodnak cselekedete szabadosé avagy nem, és ha szabados, könyörögven Istennek: mivelld meg azt, *Ōc. p. 362. elő mentét annak Istenre bizván, Ōc. ibid.*

2. Midőn valami gonosz dolognak cselekedetire kísértetel, ved eszedben: hogy valahol a' Sátánnak dolga legyen, maga-is ott legyen. Ne tegyed (ha Isten fia vagy) magadat illy kárhordozatos munkának közseve: isonyodgyál a' munkától, ha annak fő berző okától isonyodol. Kérjed e' két kérdésre lelked ismérétit: 1. *Akarnámé ha más én velem azt mivelné? Mat. 7. 12.* 2. *Mit felellyek a' Chrifusnak a' számadás idején. (Luc. 16. 2.)* ha ezt meg-cselekedem? &c. és meg-emlekezzél Jósephel, hogy noha senki nem látta a' mit mivelé, de az Isten lát mindeneket. El-fus hát (Jósephel) minden bűn felől, mind a' titkosok, s' mind a' nyilván valók felől. Mert az igaz Isten ha hirtelen meg nem térsz titkos bűneidet (mint a' Dávidét) nap fényre hozza, &c. 2. Sam. 12. 12. Szintén úgy fély azért a' titkos bűntől, mint a' nyilván való ségyen vallástól. Es eltávoztassad mindeniket, (még a' leg gyönyörűségesebbiket) mert a' ravas' őrdög, bintén olly erőssen meg-tartóztatya embernek lelkét edgy bűn által, mint fok által; sőt erősbé az által, melly gyönyörűségre vagyó tenéked, hogy nem mint mind azok által is a' mellyektől isonyodol. Es a' miképpé kívánod kell a' bűnnek el-kerülését, azonképpen annak alkalmatosságának is el-távoztatásában igen forgalmatos légy. *Ampl. ex Prov. 5. 8.*

3. A' melly jó cselekedetnek végben vitelét tited s' hivatalod tartya, ámbár semmi avagy igen gyenge módodot aránzodis abban, mindazáltal semmit Isten gondviseelésében ne kételkedgyél, és mód lévén a' dolgan: mivelld-meg, de meg lásd hogy a' jó módon avagy az esközben jobban ne bízzál mint az Istenben. A' munka rend berint való esköze Istennek, a' szabados hivatalban, melly által fiait külső előmenetellel megáldgya. Azért könyörögj, hogy ő Felfege a' maga esközt áldásával látogassa. Ez földi dolgokban mennyei elmével forgódgyál: igyekezzél jó fándékokat véghez vinni, a' fogamatosságát egészen Istenre bizván: A' melly esközöket pedig Isten meg-átkozott, soha azok által semmiben ne igyekezzél, lelked vesztéségével ne keress hasznot magadnak. Mind cselekedetidben s' mind az esközökben tarcs-meg a' jó lelki isméreret, Isten és emberek előtt, *Ōc. Mat. 24. 16. tégy bért amaz EDGY fűkséges dologra, Luc. 10. 42. Ōc. p. 366.*

4. Szeress minden jót Istenért. de az Istent magáért, míg az Isten jó akaród, nem fűkség félned, ki légyen ellenféged: Rom. 8. 31. Plal. 118. 6. Mert ő vagy jó akaróddá tési ellenségedet, *Prov. 16. 7. vagy meg-zabolázza-ötet, hogy ne árthassanak néked, Gen. 31. 7. Senki nem nyomtatott ellensége miatt, hanem a' kin elsőbe a' bűn vett birtokot, és kit az Istenis magának hágy, Num. 14. 42. 43. Ha azért ellenséged felelme ellen bátoraságos akaró lenni: válcs-meg bolondul eltöltöt idődet, igaz pccenitentia tartással, Ōc. p. 367.*

5. Kinek kinek érdeme szerint bősütlétét megadgyad, és az embert inkább becsüld *jóságáért*, hogy nem mint nagyságáért. A' ki veled jól tölt ahhoz hálá adó légy, könyörögi érette, *Ec. ibid.* Az Isten áldását az Isten szeretetinek zálogának, és kegyes életre ösztönöző jegynek aléts. *Ec.*

6. Külső belső javaiddal el ne hid magadat. Mert a' külső jó hamar elmúlik, a' belsőtis, a' mint Isten adta, úgy elis véli, ha (az adó Istenről elfeleltkezvén) nem jól él az ajándékkal, t. i. ha felfuvalkodol fivedben, és egyebeket meg-útál, kiknek kedvéért Isten meg-áldott vala téged. Mert ha valami jószág volna is benned, (melly magad alítására indithatna) bizony az enyet fok a' vétek benned, melly semmire keltté tehet téged, még magad semcid előttis, légy azért olyan Isten előtt, (ki fivedet által láttya) minéműnek az embereknek semek előtt láttatol. Ne elégedgyél meg csak a' külső hír névvel, ha lelked ísméreti belől érdemedet nem dicállyá, *Ec. p. 369.* Nem olvasiuk a' a' kép mutató hitetleneknek meg-téréseket: nem is csuda, mert holott a' bűn tétel után, egyedül csak a' meg-érés gyógyította meg az embert; minden bűneinek fékellyéből; hát micsoda módgya lehet annak a' meg-újulásban, a' ki még magát a' meg-térést is bűnné változtattya? Jaj tehát jaj az olyan léleknek a' ki nem kegyes, még-is kegyesnek, meg-térnek tetteti magát.

7. Tarcs fámot a' czégeres vétkűeknek rettentes kimenetelekre, hogy Istentelen cselekedetedtől el-ífonyodhassál: Ved ešedben a' kegyes életűeknek jó életeket, hogy legyen mit követned, és azoknak bődög ki me-

ki-meneteleket, hogy legyen magad mivel vigasztalnod. *Ec. p. 370.* Az Isteni szolgálatot nem sokásból, hanem jó lelki ísmérettel gyakorollyad, hogy az által a' bensőségben gyarapodhassál, *vešetségednek* meg erőtelenedését érezhesd, *Ec. ibid.* Szentségedet ne mutogasd *külsőképpen* annál fellyeb, mint *belsőképpen* vagyó sívedben. *Ec. ibid. Ampl. ex Esa. 58. 5. 6.*

8. Igyekezéssel az alattad valókat inkább szeretet által hogy nem mint félelem és kegyetlenkedés által igazgatni, meg-gondolván azt: hogy azok *Isten szolgálai.* *Lev. 25. 55.* néked szolgálj, Eph. 6. 9. Sőt Atyádfiai az Urban, *Philem. v. 16. Ec. p. 371.*

9. A' Magisztrátusok Istennek vicé Birái lévén: kövéssék Istent az igazságban. Azért Tíft viselő tarts meg ezeket: 1. Füleid mindenkor nyitva legyenek. 2. Ugy adgyad edgyik füledet a' vádolsnak, hog' a' másik füledet a' vádoltnak tartsad. 3. Mind két felnek feleletit halván: se jobbra ílmerődhöz való indulatból, se balra gyűlölségből ne hajolly. 4. Meg ne tagad az igazságot (melly *Regia mensura*) a' leg kisebb alattad lévőtül-is, és ha edgy felől a' ravaš Nagyságnak és erőšak tételnek halmái vadnak: más felől a' segénységnek, és igye fogyottságnak völgyei lapanganak: *Készítsed útadat a' völgyeknek be-tölésék, és a' balmoknak le-nyomások által, meg-egyengetvén az egyenletlenséget, &c. Luc. 3. 4. 5.* Azouban jó lelki ísméretből igyekezéssel *im dicere (secundum allegata & probata)* hogy nem mint *jus dare: sic volo sic jubeo, Ec. p. 374.* Az igazságban meg-emlekezéssel az irgalmaságról, és úgy vedd az igazságnak kemény semcit a' gonos

gonosz tételre, hogy edczer s' mind a' gonosz tevőre az irgalmasságnak hána közö semeivel tekints, a' holott a' kegyelem meg-jobbúlást reménlhet, &c. p. 357. Es mikor büntető *sententiát* mondasz másoknak; meg- emlekezzél hogy a' te *sententiád*-is fejed felett fűg, &c. *ibid.* Lásd bőv. p. 376.

10. Ne légy akár melly mulatságban foglalatos. A' gyönyörűségben való leg hosszabb élésis csak rövid, de a' büntetés melly azzal való nem jól élést követi, örökké való. Tsak annyiba ély a' szabados mulatság- gal, a' mennyiben a' tégedet testedben és elmédben al- kalmatosbá tésen az Isteni Szolgálatra, és egyéb hivata- los tisztédnek job kedvel való elkövetésére. Nagy a' dolog rajtad, az idő pedig rövid hozzá, és a' ki, minden- nek cselekedeti szerint meg-fűget, az aiton áll. Apoc. 3. 20. & 22. 12. Gondold-meg mennyi sok dolog va- gyon még-hátra, és melly resten munkálkodtál eddig, és minémű hámadásod lenne: ha ma sólitana tégedet Urad a' hámadásra. Vigyázóbb légy hát az után, &c. p. 377. Es mikor mulatni kűfűl emlekezzél meg melly kicsiny idő rendeltetett a' te életedre, és hogy azt nem illik henyélésben, játékban, &c. eltöltened: ho- lott ha minden szempillantást csak a' jóban tölténélis el még is rövid volna: mert az ember nem hívságra &c. teremtetett; hanem Isten szolgálattára, felebaráttya- nak háznára, és magának mind e' két dolog által, az örök-élet felől bizonyossá tétettetésére. Azért idő- béli veszteségedet ne utolsó károdnak alítsad &c. p. 378

I. Usus Investigatorius.

Vizgáld-meg magadat ha te az Isten útiban jársz-e?
és ha

és ha gődolatidat, befűdidet, és cselekedetidet (a' napnak minden részeiben) a' kegyességben foglalod-e? &c. Am.

II. Redargutorius.

Oh melly igen vétkeznek! 1. Kik nem akarnak Istennel járni, (űgy mint Enoch) hanem a' testnek, e' világnak, az őrdőgnek útiban gyönyörködnek. 2. Kik az ő gondolattyokat nem a' jóban foglallyák, el- méjeket nem a' jóban törik; hanem a' Tudománynak *confirmációjára* tartozó első *Sectióban* le tett 10. Ré- gulákat, *violállyák* rec. 3. Kik befűdekert nem a' jóba fog- lalllyák, arra nem vigyáznak, sőt a' második *Sectióban* elő hámlált 10. *Régulákat* *violállyák*, *recense*. 4. Kik cselekedeteket nem a' kegyesség gyakorlásában foglal- lyák, arra nem vigyáznak; hanem mind a' harmadik *Se- ctióban* elő hámlált 10. *Régulákat* meg-ronyák *recense*.

III. Hortatorius.

Intetel. 1. Szűntelen Istenneddel járj, mint Há- noch. 2. Vigyázz gondolatidra (a' napnak minden részeiben) Az első *Sectióban* le tött 10. *Régulák* sze- rint: *recense*. 3. Vigyáz befűdidre, a' második *Se- ctióban* le tött 10. *Régulák* szerint: *recense*. 4. Vi- gyáz cselekedetidre, a' harmadik *Sectióban* le tött 10. *Régulák* szerint: *recense*.

IV. Consolatorius.

Oh melly nagy vigasztalásod vagyon, ha szűnte- len Istenneddel járj! mint Hanocho, mert a' mint hogy Enocho és Illyűl itt e' földön ebben a' fialom vő- lygyében nem hadta; hanem magához az Egben felvitte

L

ragadta,

ragadta, Igy tégedetis felvilzen lelkedre nézve, utolsó Órádon, mind lelkestül testeitül az utolsó napon.

IX. TANUSAG.

Az estvéli és le-vetkezéskori elmélkedésrül és könyörgésrül.

TEXTUS.

Pfal. 141. 2. *Mennyen-fel az én imádságom te elődben, mint a' jó illatú füst: és az én kezeimnek felemelése mint estvéli áldozat.*

- Δ. *Minden Keresztényen ember köteles az estvéli imádságra, hogy azt (estvéli áldozatúl) Isten eleiben fel-bocsássa, és bé-mutassa. In textu. & Psal. 55. 18. Ampl. ex 2 Chron. 13. 11.*

Confirmatio Documenti.

NB: **E**Sigy az estvéli áldozatot véghez vivén: mondgyad ezt K. ember Dáviddal: Pfal. 4. 9. *Békeséggel elnyugvóm és alussom, &c. De minek-előtte elnyugodnál elmélkedgyél ezokrül.*

I. Mivel a' te napid meg vadnak számlálva; azért immár egy nappal kevesebb a' te napidnak száma: és immár edgy nappal közelebb vagy halálodhoz.

II. Elmélkedgyél: 1. Micsoda jót cselekedtél e' mái napon, és ha cselekedtél, Isten kegyelmének tulajdo-

lajdonitsad, adgy dicsőiséget néki. 2. Micsoda tíféd szerint való jót mulattál, és a' melly nap valami jót nem miveltél, úgy tartsad azt a' napot, mint ha csak elvesztetted volna azt. *Ama fátumként: Heu perdidisti diem!* 3. Főképpen elmélkedgyél, micsoda nagy bűnt tőtél ez napon, Isten és ember ellen. &c. p. 380.

III. Hogy ha a' gyarlóság, vagy valami erős kísértet miatt, valami nagy bűnt cselekedtél, meg ne próbald hogy addig elaludyál, mig térden álva Istenedet arról a' Christus által meg nem engešted, bűnődnek meg-vallásával, és buzgó bocsánat kéréssel, a' Christulban való igaz hittel, és az igaz meg-téréssel. Ekképpen bűneidnek ravását minden estve meg-vísgálván, és kissébbítvén: sokkal könnyeb dolgod és kevesebb fámadásod leszen amaz utolsó ítéletkor, az ítélő Bíró séki előtt. Ampl. ex 1. Cor. 11. 31. NB: *judicium poenitentiale, evocabit iudicium poenale.*

IV. Ha e' napon valakinek vétettél, a' nap a' te haragodon le ne mennyen, Eph. 4. 20. &c. p. 381. ísmérd meg vétkeket, kérjed felebarátodat, bocsásson-meg néked. Ha ő vétett-is még-is te a' békeséggel meg-kinállyad őtet; hanem akarja a' követtséget, te még is meg-bocsáts néki tellyes szívűl, &c. Matt. 5. 23. & sequ. Semmi életben magad kezével bossút ne áll; mert úgy cselekedvén: kettős bossúságot tennél Isten ellen: 1. Az Isten kezéből az igalságnak fegyverét láttatnál ki-venni, mint ha ő igaz nem volna a' bossúállásban, &c. p. 381. 2. Bíróvá tennéd magadat, &c. ib. nem bizván magadat az ő ítéletire, &c. p. 382. Meg-engedéfednek bizonyosságára könyörögi feleba-

felebaratodért, és tégy jól véle, hogy ebből meg-teszlek, hogy te Isten fia vagy, &c. Matt. 5. 44. 45. Lásd bőv. p. 382.

V. Ha le vetkezel, elmékedgyél arról, hogy a' miképpen mostan (ruhádból kiöltözvén) ruhazatod nélkül vagy, így jövőendőben minden világi javaidtól meg-fosztatván: mezitelenül mégis ki e' világból. Eccl. 5. 15. 1. Tim. 6. 7. és hogy e' világi jóknak a' hasznával csak ideig bírhatz, míg a' sáfárságot rajtad hadgyák, Luc. 16. 2. 3.

VI. Ha ágyadra tekintés, emlekezzél-meg a' te koporsódról, melly immár a' Christusnak ágya volt, mellyet ő (harmad napiglan való ben fekvésével) meg-fentelt az ő szentinek hideg testeknek, hogy a' koporsóban (mint Christus ágyában) nyugodalmasan fekhessenek, mind a' feltámadásnak reggeleig, &c. p. 411.

VII. Ha le-fekszel, és elaludsz, emlekezzél-meg halálodról, melly halál az hiveknek csak édes álom. p. 411.

VIII. Ha bé takaródzol, (paplanoddal, lofnokoddal, &c.) emlekezzél-meg a' földnek hantyaitól, mellyekkel temetéshedkor bétakartatol.

IX. Ha fel serkensz álmodból, emlekezzél-meg fel támadásodról. p. 412.

I. Usus Redargutorius.

Oh melly igen vétkeznek az olytán háláadatlan emberek, kik le fekvésekben az ő Teremtőjükről meg nem emlekeznek, és jó tévő kegyelmes Isteneknek nem könyörögnek! Az oktan barom ha le fekszik, fel-

emelt

emelt fővel nagyot foháskodik. De ládd ezt &c. Ampl.

II. Territorius.

Rettenny-meg te hálá-adatlan vakmerő ember, ki meg-mered próbálni, hogy minden estvéli áldozat és könyörgés nélkül fekszel-le, hát már jó leszen? (hogy te az Istenről így el-feleltkeztél) ha az Isten-is elfeleltkezik te rollad, ha nem óltalmaz, ha sient szárnyaival nem fedezget, ha Angyali tábor nem küld melléd. Haj ember! Emlekezel-é arról, hogy sokan estve le fekszenek, és soha fel nem kelnek? mind addig míg amaz utolsó napi rettenetes trombita bő fel nem serkenti őket. p. 383. ha későletlen? meg-téretlen talális hirtelen meg-balni, mint leszen dolgod? hogy hogy mégis a' samadársz? a' ki miben találattik abban ítéltek. &c. Ampl.

III. Hortatorius.

Intetel: 1. Ha le fekszel, ne ély az aluvással a' végre, hogy hitván tested túnyaságának teheszed kedvét; hanem meg-faradt tagaidnak nyugotásfokért: mert az mértékletes aluvás az elmét újítja, és a' testet eleve-níti; de a' mértékletlen meg-restiti, és semmire kellővé tébi. 11. Ha bátran és felelem nélkül akarsz alunni, ajánlyad magadat Istennek keze alá, az oda fellyeb mutatott mód szerint, sient írás olvasással könyörgéssel, &c. p. 382. 111. Ha könyörögsz: 1. Vald-meg bűneidet, kíváltképpen az akkori napiakat. 2. Kérj bocsánatot azoknak. 3. Supplicály a' sient Léleknek életed jobbító kegyelméjért. 4. Adgy hálát az el-vőtt

L 3

jókért,

jókért, és az napi meg-tartásodért. 5. Imádkozzá a' következendő északai nyugvásodért, meg-tartásodért. 6. Emlekezzel könyörgésedben az Ecclesiáról, a' Tiszt-viseletről, és integben forgó atyádfairól. 7. Ajánlyad magadat és javaidat, &c. Isten óltalma alá. &c. p. 384.

IV. Consolatorius.

Vigasztaltatnak az igaz hivek és válogottak, kik mivel igaz hitből, és töredelmes szívűl bármazott könyörgéssel feküsznek és kelnek, azért ők a' Christussal alusznak, és ő vele ferkennek p. 383. 2. Vigasztaltol te is K. O. Mert ha ilyen bennül nyitod fel mind reggel, és zárod be minden este az Isten igéjével, és az imádsággal (mint edgy lakattal) a' te bivedet, és ha így a' napot Isteni tisztelettedben kezded, és az ő felelmére végezed, elhagyod hogy minden te nappali munkádon és jó igyekezetedben az Isten áldását meg-tapasztalod; éj-jel pedig csendesen és bátorsággal nyugodol, az ő Fellege Atyai óltalmazásának szárnya alatt. p. 412.

X. TANUSÁG.

Az házi Gazdának kegyességerül.

TEXTUS.

Deut. 6. 7. *Es gyakoroljad azokat a' te gyermekid előtt. &c.*

Δ. *A' jó házi Gazdának tísti az, hogy az ő háza népét az Isten igéjére oktassa tanítsa,*

nítsa, a' kegyességre Isteni Solgálatra, &c. Soktassa. in text. & Deut. 4. 9. & 11. 19

Confirmatio Documenti.

*M*eg-tetozik ez a' Bent Írásbéli példakból, Ezt cselekedte: I. *Abrahám*, Gen. 18. 19. Mellyért Isten annyira kedvélle őtet, hogy maga five tikkát sem tikkolá el-tőlle: *ibid* v. 17. II. *Jósue*, ki is tudományt tön arról, hogy ha az Izraéliták minnyájan elszakadnak is az Istentől, de ő és az ő háza tísteli az Urat, Jos. 24. 15. III. *Dávid*, kinck házában nem laktanak a' családok, és az hazugok, hanem a' tökéletességnek útában járok solgáltak neki, &c. Psal. 101. 6. 7. IV. *Az Esther*, ki is az ő leányasszonyit a' bűjtőléfre, &c. tanítá Esth. 4. 16. V. *Cornélius*, ki is magát mind háza népével egybe Isteni felelemben foglalá, Act. 10. 2.

I. Usus Informatorius.

Vedd eszedben, hogy ha te házi Gazda lévén: Isten-felő ház népet solgát, &c. tartasz, kettős hason követtéged is. (1.) Az Isten inkább meg-áldgya, és szerencsésíti nálad ez ilyen Isten-felő solgának kézi munkáját, mint *Lábat* meg-álda Isten *Jákóbért*, Gen. 30. 27. Így a' *Jóseph* munkáját az *Ur* szerencsésé tévé, &c. Gen. 39. 2. 3. 23. (2.) Mentül igazábban solgál az ember Istenének, a' te solgád is annál hivebben solgál tenéked. Továbbá itt vedd eszedben azt is, hogy az házi Gazdának és az ház népnek minden munkája Isten áldása nélkülül hasonlatlan, &c. Psal. 127. 1. 2. &c. p. 418. 11.

II. Redargutorius.

Feddetnek kik az oda tellyebb említett jó példákat nem követik, és kik az ő gyermekit és házok népét, az Isteni felelemben és szolgálásban nem foglalják: mert ha mindenházi gazda azt követné, tehát az Urnak háza jobban meg-telnék, az Urnak általa is inkább gyakoroltatnék, a' Tanítóknak tanítási gyűmölcsösbe lennének, hogy nem mint vadnak. Az városoknak és faluknak útjai ennyi rétegekkel, paráznákkal, az igaz kegyességnek s' vallásnak guggolóival nem bővülök-nének, a' Fejedelmeknek Uraknak, &c: udvarok nem vólnának illy tellyetek nyalkákkal, lelkeződéssel, &c. p. 417. a' tömlőzők sem vólnának mindenkor olly tellyetek lopókkal, &c. *ibid.* De oh nagy Isten! többire mostan az Házi Gazdák, alig tartják egyéb végre szolgálókat mint barmokat, úgy hogy csak testekkel szolgállyanak nékiek, ám lelkekkel akár az őrdögnek szolgállyanak. Községes panasza ez köztők, hogy jó hű szolgálót ritkán találhatni. Igaz; de oka ennek ez, mert sokak a' kegyesség nélkül való szolgáló Urak: Mert az Istenes keresztyén Urnak tanítála és jó példája tenné a' jó hű szolgálókat, mint a' tellyebb való példák mutatják, kiknek jó szolgálói voltak, mert azok is jó Urakat szolgáltak, kik az ő szolgálókból Isten szolgálóit töltetnek, &c. p. 418.

III. Territorius.

Jaj azoknak az házi Gazdáknak, kik Isteni felelemben és szolgálásban nem foglalják házok népét, &c. mert az Isten haragját önti arra a' ház népre, melly segitségül

gitségül az ő nevét nem hívja. Erre lásd bőv. p. 419. Jaj mert nagy sámadásra mennek, &c. *Ampl.*

IV. Hortatorius.

Intetel, ha azt kívánod hogy az Isten meg-álgyon, mind magadat, s' mind házad népét, magad egyes könyörgésének vagy előtte vagy utánna, gyűts össze minden házad népét, a' bent írásból elolván: vagy el-olvasztván valamely részt: (és ha annyira való időd (vagyon hozzá, annak némely cikkelyéből intvén is öket) könyörögj Istennek, &c. p. 420.

XI. TANUSÁG.

Ebéd és Vacsora előtt s' az után-való elmélkedésről és háláadásról.

TEXTUS.

(*Eligatur vel 1. Tim. 4. 3. 4. 5. vel*)
Deut. 8. 10. *Mikoron azért ejendel és meg-elégedendel, akkor dicsírd a' te Uradat. Istenedet. &c.*

Δ. *Köteles a' K. ember arra, hogy valami-kor ő essik, (és a' mikor meg-elegessék is) mindenkor azt Isten bent nevének dicséretivel, és hálá-adással cselekedgye. In textu. Et Joël 2. 26. 1. Tim. 4. 3-5.*

Confirmatio Documenti.

M

Ugy

UGY de miképpen kell annak lenni?

R. I. Ugy hogy ételleddel és italoddal, ély inkább természeted erőtlenségének könnyebbítésére, és táplálására: hogy nem mint testi gyönyörűségednek és kívánságodnak bétöltésére. Egyél, és igyál azért hogy ély, de ne ély azért hogy csak egyél és igyál. *Œc. p. 436.*

II. Elmélkedgyél az Istennek mindenhatóságáról, ki mind ezeket (mellyek aştalodra felhozatnak) teremtetted; *bölcsességéről*, ki illy fok bántalan állatokat tud táplálni, &c. Pál. 145. 15. 16. *kegyelmeiségéről*, ki még a' maga saját ellenfegét-is tartya táplállyá, &c. Matth. 5. 45.

III. Elmélkedgyél az Isten gondviseléséről, ki mennyi fok rendbéli állatokat, vadakat, madarakat, halakat, &c. (és melly méssé helyekről) gyűjtögette össze mind azokat a' te aştalodra táplálásodért, és mint tart téged e' meg-ölettetett állati által életben egészlegbe.

IV. Gondold-meg, hogy mivel Istenednek hozzá való Atyai irgalmának, &c. mind annyi jelei vadnak aştalodon, a' mennyi étel és ital: Oh ne szenved hát ilyen helyen illy kegyelmes Istenedet fajtalan-ság, trágárság és rágalmazás, &c. által bossúsággal illetni! *Œc. p. 438.*

V. Gondold-meg, a' te édes Mesterednek a' Christusnak példáját, ki mindenkor meg-áldotta az eledelt, és azokért az ő mennyei fent Attyának hálákat adott, Matt. 14. 19. & 15. 36. Igy a' *Samuél*, 1 Sam. 9. 13. Igy a' *fent Pál*, Act. 27. 35. Azért kövesse az áldot fent példákat, *Œc. p. 439.*

VI. El-

VI. Elmélkedgyél, hogy a' te tested, mellyet most itt illy kényesen tartasz, az óráját sem tudod, mellyben fergeknek eledelvé lesz, &c. Job. 17. 13.

VII. Elmélkedgyél, melly sokszor az embernek a' maga aştala tör gyanánt lesz, &c. Pál. 69. 23. Ugy hogy az eledel (mellynek táplálni kellene a' tested) az őli-meg ötet, a' tobzódás, mértékletlenség, és háláadatlanság által, *Œc. p. 441.*

I. Usus Informatorius.

Itt vedd észedben, hogy mivel a' földet (mellyből étled italod ál) Isten az ember bűnéért meg-átkozta, Gen. 3. 17. Ezért is igen bükség hogy a' te eledeled meg-áldassék, és az Isten igéje, és a' könyörgés által meg-senteltesse, 1 Tim. 4. 3-5.

II. Informatorius.

Ne csudáld hát, hogy az Isten az ő áldását, a' kenyérnek tápláló erejét (melly kenyér pálczájának nevezetik, Ezech. 4. 16.) gyakorta elvéssé, úgy hogy az háláadatlan emberek esnek; de meg nem elégsznek, Lev. 26. 26. mind a' bűn és háláadatlanság ennek az oka.

II. Redargutorius.

Oh melly igen vétkeznek, ama' barom módgyára élő háláadatlan emberek, kik ebédnek és vacsorának e-lötte, és utánna nem könyörögnek, aştal-áldást nem mondanak, &c! Oh ember ember! nézd meg mit cse-lekedett az Istennek tulajdon saját fia a' Christus, ki-is fent Attyának olly nagy hálákat adott a' lovány árpa kenyerekből és kevés halatskákból álló etelért: minémű

M 2

hálá-

háláadásal tartoznál tehát, (illy bűnös teremtetett állat lévén) illy fok külömb, külömb fele jókért, és frís eledékért. Mennyi fok igaz keresztényen ember megenné azokat a' maradékokat, melyeket te el-vetz? Melly nagy munkával jutnak mások ahhoz, a' mit te könnyen meg-serezhet? Ha a' Pogány bálványozó emberek lakodalomokban dicsérték hamis Isteneket, Dan. 5. 1. 4. melly nagy séggyen a' keresztényennek (ebédgye s' vacsorája felett) nem áldani, dicsírni az igaz Istent, a' ki-ben élünk, mozgunk és vagyunk, Aét. 17.28. p.449. Ampl. ex p. 439.

III. Territorius.

Jaj azoknak az háládatlā, mértékletlē és tobzódó embereknek, kik asztalok felett az eledelt meg nem áldgyák, nem imádkoznak, Istent nem szolgálják, hanem csak az ő hasoknak szolgálnak, *hasok az ő Istenek*, Phil. 3. 19. Nincs penig alább való szolgálat annál, mint mikor ember a' maga hasának rabja. Eglő rajta hogy ez illyen mértékletleneknek, tobzódóknak az ő magok asztala örögyánant ne legyen, Pál. 62. 23. Ampl. ex Num. VII. Sup. Erre lásd bőv. p. 436.

IV. Hortatorius.

Intetel, le ne űlly az ételhez könyörgés nélkül, háláadás nélkül is ne kelly fel, tápláltsásl a' természet meg-elégedéséig. 2. Emlekezzél meg fűkölködő Atyádfiai felől, kik éheznek és fűkölködnek azok nélkül, a' melly jókkal te bővölködöl, &c. p. 442.

XII.

XII. T A N U S A G.

A' Soltár éneklésről, és annak módgyáról.

TEXTUS.

Eph. 5. 19. *Szólván ti magatok közt éneklések és Isteni dicséretetek által. &c.*

Δ. *Köteles a' K. ember a' Soltároknak éneklésére. In textu. & coll. 3. 16.*

Confirmatio Documenti.

Ugy de miképpen kell annak lenni?

I. Ugy hogy a' Soltárokat, hívságos mulatságodért ne énekellyed, Isten igéje a' Soltár, azt ajakidra hívságosan ne vegyed.

II. A' Dávid Soltárit, Dávid lelkével énekellyed, és ha énekel a' lelek által, értelemmel énekelly, a' mint fent Pál énekellett, 1 Cor. 14. 15.

III. Mezeitelen fővel énekelly, (Ampl. ex 1 Cor. 11. 4.) és úgy mint ha Isten tekinteti előtt állanál.

IV. Azon légy, hogy az éneknek seb, és méltóságos nótája a' sívedben légyen inkább, hogy nem mint a' külső zengedezés füledben, mert a' szívbeli kedves éneklés az, a' mellyben az Ur tellyesfégesen gyönyörködik. Ama' vers szerint:

*Nem só hanem só-fogadás;
Szív nem külső hangicsálás;
Buzgóság nem a' kiáltás;
Mennyekben az ének mondás.*

V. Vigyázz a' példákra-is, kik igaz szívűl, és tiszta lélekből énekeltek, mint *Móyses*, Exod. 15. 1. & *seq. Mária*, és több Ábssonyi állatok, v. 21. *De-bora* és *Bárác*, Jud. 5. 1. 2. *Esaiás*, Esa. 5. 1. *A' Christus* és a' *Tanítványok*, Matt. 26. 30. *Az Angyalok*, Luc. 2. 13. *Ama' tryumphans Ecclesia*, Apoc. 5. 9.

VI. Akár rendelj; akár bizonyos idők szerint énekellyed a' Sóltárokak szabad. Ha pedig bizonyos idők szerint választást akarj tenni, köztök, így cselekedgyél:

E N E K E L L Y E D.

Reggel, Psal. 3. & 5. & 16. & 22. & 141.
Este, Psal. 4. & 127. & 141.
Bűn tétel után Isten irgalmaságáért, Ps. 51. & 103.
Betegségben vagy somorúságban, Psal. 6. & 13.
 & 41. & 88. & 90. & 91. & 137.
Meg-terékedkor, Psal. 30. & 32.
Eörömödben, Psal. 80. & 98. & 107 & 136. & 145
Pradikáció előtt, Psal. 1. & 147. & c. pag. 452.
 és utánna *ibid.*
Ur Vacsorájakor, Psal. 22. & 32. & 103. &
 111. & 113. & 51.
Vasárnap, Psal. 19. & 92. & 95.
Lelki vigasztalásért, Psal. 15. & 19. & 25. &
 46. & 67. & 112. & 116.
Méltatlan bosszúságban, Psal. 42. & 69. & 70.
 & 140. & 144.

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd eszedben, melly igen hasznos a' Sóltárok éneklése, mert a' somorú szívét vigasztallja. *Ampl. ex*
 a Reg. 3. 15. II. Re-

II. *Redargutorius.*

Vétkeznek, kik a' fellyeb említett módok szerint nem énekelnek. *Recense sup.*

III. *Hortatorius.*

Intetel, tarcs-meg azokat a' Régulákat, mellyeket oda fellyeb elő bámlálánk, és azok szerint énekelly, ha azt akarod hogy Isten előtt kedves légyen.

XIII. T A N U S A G.

A' Szombatnak igaz meg-szentelésének módgyáról.

T E X T U S.

Exod. 20. 8. *Meg-emlekezzél a' Szombat nap-vul, hogy azt meg-szenteljed.*

Δ. *Köteles a' K. ember arra: hogy a' Szombat napot Istennek Szentelje. In textu.*
 & Exod. 34. 21. & c. Lev. 23. 3. Jer. 17. 21. 22.

Confirmatio Documenti.

U Gy de miképpen kel azt megszentelni?
 & A' Szombatnak meg-szentelése kettőben áll.
 I. A' külső dologtúl való meg-szüvésben, nyugovásban, & c. p. 540. meg kell azért sünnünk.
 (1.) Minden külső hivatalos munkáktúl, még az aratástúl-is

(2.) Ted

(2.) Tere hordozástúl, lovaglástúl, &c. (Neh. 13. 15.) mert az oklatan állatoknak-is nyugodalmat hagyott Isten azon a' napon, &c. p. 541.

(3.) Vásártúl sokadalmazástúl, Neh. 13. 16.

(4.) Akarmi tudomány, mesteresség, avagy bölcsesség tanítástúl, az edgy fent iráson és abbéli fent tudományon kivül.

(5.) Mindenféle világi gyönyörűségtúl, Efa. 58. 13. játéktúl, tánczolásról, alakozástúl, kártyázástúl, oltáblázástúl, lövöldözéstúl, laptázástúl, farsangolásról, majmoskodástúl, &c. mellyekkel lopják indújatinkat a' mennyei dolgoktól, mert a' ki az Urban gyönyörködik (Pfal. 37. 4.) elég gyönyörűség és mulatság annak az Ur napjának meg-fentelése, &c. p. 544.

(6.) Vendegeskedéstúl, tobzódástúl, töltözödéstúl, edgyes italtól, melly miatt alkalmatlan ember az Isteni szolgálatra. Ampl. ex Deut. 28. 47.

(7.) Minden világi dolgok felől való tractálástól melly nagy akadállyal a' Szombat illéfnék, &c. p. 546.

II. A' Szombathi nyugodalomnak egészben az Isten szolgálatyában való el-töltésben. Melly ismét három dologban áll.

I. Azokban: mellyek lesznek a' Templombeli szolgálat előtt.

II. Azokban: mellyek lesznek a' Templomban.

III. Azokban: mellyek lesznek a' Templombeli szent szolgálat után.

A' Templombeli szent szolgálat előtt való tisztaság ezek:

1. A' Szombat (avagy Vasárnap) estin jó idején hadd-

hadd-el a' munkát, hogy tested mentül inkább megnyughassék, elméd is jobban alkalmaztassék a' sombatnak meg-fentelére, &c. Lásd bőv. p. 553. Igy taníttya vala Móyses a' népet, az előtt való nap, a' Szombathatnak emlékeztetire, Exod. 16. 23. Igy cselekedtek a' régiek is, mikor a' harang szót az előtt való estvéli könyörgésre meg-hallották, a' Házi Gazda el hadta dolgát, az Aros ember is be-zárta bolytát, &c. Lásd bőv. p. 554.

2. Azon étfaka tartsad magadat fenttségben, és böcsülletben, hogy reggel mentül tisztábban mutathad be lelkedet az igaz Isten eleiben.

3. Szombaton jó reggel fel kelly, eléb hogy nem egyéb napokon, a' mennyivel az Isteni szolgálat helyeb becsülendő a' földi dolgoknál: mert nincsen Urat szolgálai jobb mint az Istent, munka is végre úgy meg nem jutalmaztatik, mint ez.

4. Vilgáld-meg magadban, (minek előtte a' Templomban mennél) micsoda nagy bűnököt töltél az elmúlt héten, vald meg Istennek, és esedezzel annak bocsánattyaért könyörögi a' benned lakó kegyelemnek nevedkedéséért, és azért, hogy az Isten ígését hasonnal halgathassad, lásd. bőv. p. 556. Es (háza népe közt elsőben Capuot olvaíván és könyörgést tévén) menny bé a' Templomban, és ott vilgáld-meg melly ruinya bűnös vagy te, és melly fent Isten eleiben mentél, ki láttya fivedet, gyűlöli minden tisztátalanságot, sin mutatalt, &c. p. 555.

Templomba menéskori, és Templombeli tisztaság im ezek:

1. Gondold-meg, hogy te a' Felséges Istennek háza-

házában indultál, ezért hogy te Istennek beszélgethesd könyörgésed által, és Isten is beszéllyen te veled az Ő szent igéje által, *Ec. p. 569.*

2. A' menés közben mondgyad azt magadban, a' mit Dávid mondott, *Psal. 42. 1. 2. & 84. 2. 3. 4. 5. 11. & 5. 8. & 112. 1. &c.*

3. Mikor bé-érkezel a' Templomban, mondgyad azt, a' mit Jácób: *Gen. 28. 16. 17. és Dávid: Pl. 26. 8. & 27. 4. Ec. p. 571.*

4. Ha a' Tanító az egész gyülekezettel edgyütt könyörög, fivedet te-is csatold össze Ő vélek, tudván azt: hogy az edgyes könyörgés nem hathatób az Anyaszentegyház könyörgésénél, és ha a' gyülekezet énekel, énekelly te-is. Rövid szóval a' könyörgéskor való le térdeplésben, fenn állásban, leülésben, és több ceremóniákban, alkalmaztald magadat a' magad Ecclesiájának szokásához. *Ec. p. 572.* Ha pedig az igét a' Tanító magyarázza reá néz, fenedet reá függőstvé: (mint *Luc. 4. 20.*) ne légy a' Christus iskolájában olyan mint a' tudatlan gyermek, ki jön s' mégyen a' Scholából, de semmit nem éppül, gyűlöld te azt gyermekedben, a' Christus sem tereti te benned. Hogy azért az éppület jobb módgyával lehessen, reá vigyáz a' felvett igéknek edgy mástul való függése, *Summájára, részre, a' Tanúságra, annak okaira, hasznaira.* Lásd *bév. p. 575.*

5. Az igé halgatás közben mindent magadra végy, bintén mint ha csak néked beszéllyene, nem annyira az ember; mint az Isten: (mint *Gal. 4. 14. 1. Thess. 2. 13.*) és ne gyönyörködgyél a' Tanítónak zengede-

zō fa-

zō savaiban, mint a' szent Léleknek fivedben indított munkájában. Ezért mondgya: *Apoc. 2. 11. A' ki nek füle vagyon, hallja mit mond a' Lélek, &c. Luc. 24. 32. Avagy nem gerjedez vala-e a' misztériünk, &c. Ezért mondatunk boldogoknak, &c. Luc. 11. 28. Christus Attyafiaiának, Luc. 8. 21. Ez nyilván való billyege az Isten választottinak, 1 Joh. 4. 6. Joh. 8. 47. A' Christus jubainak, Joh. 10. 27. Ec. p. 577.*

6. A' Tanítás véghez menvén: adgy hálákat Istennek a' Tanítás után való könyörgésben, és Soltár éneklésben, és mikor a' végső áldást mondgya a' Tanító, állj-fel hogy részt vehess abban, *Ec. p. 578.* Azonban ha azon a' Szombaton Ur Vacsorája ostatic, járully fel *penitentia* tartó fivednek menyekezői ruhájában. Ha akkor keresetelés esik, várd meg bizonyos okokra nézve, mellyeket lásd: *p. 579. 580.* Es ha akkor alaminna fedés vagyon, te-is azt fogáltald ki zúgólódás nélkül.

A' szent Gyülekezetnek el-ozslása után való ríszteid im ezek.

1. A' Tanítás után házadhoz meg-térvén: elméledgyél edgy kevés ideig a' hallott igékrül, és mint a' tista állatok az étel után kérődznek, *Lev. 11. 3.* így te is elmédben kérődzél a' hallott igék felől. Mert mig az igét tulajdonunká nem tessük, és szívünkben mint egy jó földben bé nem rejtjük, felő hogy a' Sátán ki ne lopja elménkbül, *Ec. p. 582.* Es mikor ebédhez ülő, hivas edgy vagy két búkolódó atyádfiát, *Luc. 14. 13.* Avagy ebédnek valami részt küld hozzá, követvén Jóbot, *Job. 31. 17.* mert ez hoz áldást

N 2

mun-

munkáidra, &c. Prov. 21. 24. Ennek fép jutalma
vagyon, Matt. 25. 35. *&c. p. 583.*

2. Ha az ebéd fel kel, (a' hálá-adás után) kérd-
meg házad népétől mit tanult a' Prædikáción? a' ki jól
tanult meg dicsirjed, a' tudatlant oktafjad, ez után
mondgy edgy vagy két Sólárt vélek. Es ha az idő
engedi, a' Catechismusnak is bizonyos részeiben gya-
korollyad őket, *&c. p. 584.* Az után a' délyesti
Tanításra is elmenvén: úgy viseld magadat mint a' reg-
geli Tanításkor cselekedtél. Vacsorád felett és est-
véli könyörgéshedben is viseld úgy magadat mint az élők
elődében adaték.

3. Vacsorádnak vagy előtte vagy utánna (ha al-
kalmatos időd vagy hozzá) mennyel ki sétálni, és el-
mélkedgyél az Istennek munkái felől: mert minden
teremtett állatban, mint egy felnyitott könyvben olvaf-
hatod az Istennek bölcsességét, hatalmát, gondviselé-
set, és jóságát, Esa. 40. 26. Es hogy olyan sok fám-
talan dolgokat senki az Ő formájoknak, erejeknek, fép-
segeknek, életeknek, mozgásoknak, és néminéműsé-
geknek, annyi külömbbségi fserint senki nem alkudhat;
hanem csak a' mi jó tévő édes Istenünk.

5. Meg gondolván azt: melly kegyelmes az Isté,
a' ki mind azokat teremtette a' mi szolgálatunkra, Pfal.
8. Végy alkalmatóságot (innen) és indittasálfel az ő
hatalmának, bölcsességének, jóságának, &c. csudálá-
sára, és imadására. Holott azt is meg-gondolhadd,
melly hálá-adatlanok lésünk mi, ha mind ezekért a' mi
jó Istenünket nem szolgállyuk, őtet nem imádgjuk,
&c. p. 586.

5. Ha

5. Ha valamelly felebarátod betegséggben, vagy
egyéb somorúságban vagyon látogafd-meg azt. Ampl.
ex Matt. 25. 35. & *sequ.* Ha valaki meg háboro-
dott, légy azon hogy őšve békéltetted őket. Mat. 5. 9.

I. *Ufus Informatorius.*

E' Tudománynak alkalmatóságából végy ešed-
ben a' Szombatról edgynéhány dolgokat. (1.) Hogy
a' Szombat a' hetedik napról, a' hétnek első napjára
változott, a' nem emberi találmányból; hanem vagy a'
Christusnak; vagy az Apostoloknak rendeléséből lett.
Ampl. ex Apoc. 1. 10. & 1 Cor. 16. 1. 2. vel ex Mat.
28. 1. coll. Luc. 24. 1. Mellyet mivel a' fent Ec-
cléšia keresztényeni fent szabadságából immár bévött, azért
jobb már annak helyben maradni, hogy nem mint azt
éretlen elmével bontogatni, ezt tartván a' Szentek eg-
gyesége-is: melly az *Híšek egy Istennek* edgy része. Lásd
böv. p. 469 utq; ad p. 492. (2.) *Vedd ešedben*, hogy
ez Szombatról való parancsolat nem eltöröltetett Ce-
remóniás Törvény; hanem erkölcsökről való, és mind
végiglen meg-maradandó Törvény légyen. *Vide A-*
mes. Med L. 2. C. 15. 1b. 6. Másként csak kilencz
vólna a' parancsolat, nem tiz. Lásd bőv. pag. 494-
532. (3.) *Vedd ešedben*, melly igen soroſlan meg-
kivánnya Isten ennek a' Szombatnak meg-fenteléseét,
és melly keményen meg-büntesse annak meg-fegéslet,
mintha ugyan csak e' vólna minden ő tífetetinek e-
gés Summája, *&c. p. 496.* Ezért-is helyhezettette I-
sten e' parancsolatot a' két Táblának közepiben; mért
ennek meg-tartása leg jobb segéd a' többinek meg-tar-
tására.

társira. A' Szombatnak lelki ísmérete s' meg-fentelése, Annya a' vallának, &c. *ibid.* Ezért parancsollya Isten nem csak azt, hogy meg-fenteljük a' Szombatot, hanem azt-is hogy meg-emlekezzünk arról, &c. p. 553. holott az Ur más parancsolatában avagy hágy, avagy pedig tilt, e' parancsolatában pedig mind kettőt cselekedni, kíváltképpen való emlekezetre. Mint ha valamely Ur, tiz igen nagy dolgokról parancsolna, foglájának, de a' tiz között egyiket kíváltképpen való emlekezetre hagyná, &c. p. 554. (4.) *Vedd eszedben*, hogy ez a' Szombatnak napja igen méltóságos dicsőséges és áldott *szent* nap legyen, mellyen Isten az Ő foglájának fájok által meg-áldgya a' maga népét, mert noha a' Szombat nap magában nem áldottabb a' több napoknál, mindazáltal (mivel az Ur azt más napok felett való *szent* dologra rendelte) *szintén* úgy felül haladgya a' Hétnek egyéb napjait, mint *szintén* az Ur asztalán lévő meg-fenteltetett kenyér, a' magunk asztalán való közönséges kenyeret. (5.) Azt-is *vedd eszedben* Szombaton minemű munkák legyenek szabadok. 1. A' Kegyezségnek munkái 2. A' Bereteneinek munkái. 3. A' Bükségnek munkái, de erről lásd bőv. a' *Palat. Célchéfse*re való *szent* munkát. *Conc. LXX. Quast. VI. Exeg. lásd a' Praxist*-is p. 587-589.

II. Investigatorius.

Vilgáld-meg magadat, ha lelki ísméretben járó dolognak tartodé a' Szombatnak meg-illését, ha úgy, tehát közel vagy a' kegyességhez, de valakinek lelki ísméreti nincs a' Szombatnak meg-fentelésében, a' több paran-

parancsolatokéban sincs, &c. p. 496. 497. NB. *Usum Ref. pete ex pag. 525.*

III. Redargutorius.

Feddetnek: 1. Kik a' Δ. Confirmációjában elő fámlált hét dolgokat *violállyák*. *Vide supra & recense.* 11. Azok, kik a' Templombéli *szent* foglalat előtt való tífteket elmúlattyák. *Vide supra Num. 1. 2. 3. 4. & recense.* 111. Azok, kik a' Templomban menéskori tífteket elmúlattyák. *Vide supra Num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & recense.* IV. Azok, kik a' *szent* Gyülekezetnek closlása után való tífteket elmúlattyák, *Vide supra Num. 1. 2. 3. 4. 5. & recense.* V. Azok, kik nem a' büntül való meg-fűnéssel, (melly belső meg-fentelésnek mondatik) hanem csak a' külső munkátul való meg-fűnéssel állenek Szombatot, azok csak azt mivelik a' mit a' barmok. Mert a' munkátul-való meg-fűnés ez napon, csak annyiban hagyatott, a' mennyiben segedgye a' Szombat *szent*elésnek: és a' dolog tétel-is annyiban tiltatott-meg, a' mennyiben akadállyá az Isten külső vagy belső foglalatjának. p. 546.

IV. Territorius.

Jaj azoknak, kik az Ur napját Bachusnak állik, nem a' Christusnak *szent*elik; mert ha egy órácskúig foglaltlyák az Urat külső mutogatásért, az Ur napjának több részét tobzódásban (mint Balchasár, Dan 5. 1.) magok czifrogatásában piperzésében (mint Jézabel, 2 Reg. 9. 39.) ételben, italban, játéokban, tánczolásban, &c. (mint az Izraéliták, Exod. 32. 6. 19.) töltik-el. A' régi Doctörök kefervelesen feddőztek az ellen, úgy annyira:

nyira: hogy Agoston Doctor azt mondgya vala: hogy *job volna Szombat nap sántani hogy nem mint tánczolni.* Hihető hogy ott járt az elméje a' jámbornak: hogy a' sántás más napokon sabados, de a' tánczolás soha nem sabados. 2. Jaj azoknak kik az Urnak napján az ördögnek munkáit cselekefűk, a' testnek és e' világnak szolgálják. Oh balgatag ember! ki óhatná keferű sírás nélkül mikor te a' lelkednek három fő ellenségednek szolgál. Mi meg: csal (és elhagy) tégedet e' világ, a' test meg-öl, (Rom. 8. 13.) az Ördög-is kinnal fizet. 3. Jaj azoknak a' bentségtörő orvosoknak, kik (a' miképpen az Urnak pohárát az Urnak asztaláról elorozzák, mikor azzal méltatlanul elnek, így ezek az Urnak napját az Istentől ellopják, mikor azt vagy egészen, vagy annak főb részeit, a' magok testi kívánságainak töltésire fordították. De felő rajta hogy úgy ne járjanak mint Achán, Jos. 7. 25. De még (ez ilyen csalárdoknak) a' munkájokat sem áldgya meg az Ur; hanem úgy jár mint az *Achán aramya*, mely Istent parancsolattya ellen gyűjtögettetett lévén: az ő átkának tűzét, még sabados kerelményére is reá hozza *ibid.* v. 24. 25. 4. Jaj azoknak, kik az Ur napján nem csak jobbagyokat űzik, kergetik ide s' tova, de még az okatlan baromnak-is nem hadnak nyugodni. Jaj, mert azoknak nyögések *fohaszkodások* (mellyről szól Szent Pál, Rom. 8. 22.) Isten elciben fel hatnak, *etc.* p. 542.

V. Hortatorius.

Intetel. 1. Hogy minden dolgodat a' hat napokon (mellyek tized) végezzed-el, sőt még mulatságodatis

dat-is azokon berezzed-el, mert semminémű testi mulatság nem sabados e' napon, hanem csak a' mennyiben segillik az elmét, az Urnak serényebb szolgáltatásban. 2. Mivel a' Szombat Isten sokadalma avagy Vasárnapja, azért vásárolly akkor minden pénz nélkül *Angyaloknak kenyerét, életnek vizet, Sácramentumnak borát, az Isten igéjének tiszta tejét, 1 Pet. 2. 2.* lelked táplálására: a' J. *Christus igazságának feje ruháját*, meztelenlegetednek rútságának takargatására: sem gyógyító íret lelki vakságod gyógyítására. Apoc. 3. 18. p. 497. 3. Mivel e' meg-romlott állapotban csak edgyis az élők között képeleg érint a' Szombatot meg nem bontelheti: p. 590 hanem sok képpen meg bontelheti, gondolattában, beszédében, cselekedetében, azért könyörögj Istennek, adgyon neked Szent lelked, kinek kegyelme által igyekezzél tellyes tehetségeddel ennek meg-bontelésére. Erre indítsanak: 1. Mind azok az indító erősegek, melyeket elő fámlál, Exod. 20. 8-11. 2. *A' büntetések*, Lev. 26. 34. 35. Neh. 13. 18. Num. 15. 35. Jer. 17. 27. Es azok a' fomorú példák, melyeket a' Praxis elődben ad, kik között im csak ezeket említem. *Edgy eselédés Gazda* az Urnak napján búzát örölvén: nagy hirtelen listi felgyulada, és elégvén: hamuvá lön. *Más ember is búzát hord vala ez napon, és azonban a' következendő étfaka az égből tűz szállale, és mind csúri s' mind penig egyeb élete ott ége.* *Ismét edgy Nemes embernek is* (a' sokásban ment Szombati vadászáért) tulajdon saját feleségétől edgy eb fejtű gyermeke föltetették, kinek mind tüles s' mind órra olyan vala mint az ebnek,

és szintén úgyis sivalkodik vala mint az eb. *Ismét egy fősvény lennel, gyapottal bándó Asszony, midőn az Urbanak napjánis edgyre dolgoznék leányival edgyütt, egy Vasárnap úgy tetzék nekik, mint ha tűz jött volna ki a' lenből gyapotból, de semmi kárt nem tön, következő Vasárnapis midőn dolgoznának, akkor ugyan valóban a' len gyapot felgerjede, de hamar meg-aluvék: és midőn mind ez jelekből is nem tanulnának, harmadik Vasárnap a' len és gyapot ismét meg-gerjede, és a' házis felgyuladván el ége, és ez vakmerő Asszonyis két magzatival meg-sülé, &c. De (Istennek csudálatos irgalmaságából) a' bölcsőbeli gyermek, elevenen minden éges nélkül találtaték ki a' tűzből. Erről és a' több példákra: Lásd bőv. p. 529-531. 3. Indításának az ígéretek. Eia. 56. 4. 5. & 58. 13. 14. Jer. 17. 24. 25.*

VI. Consolatorius.

Nagy örömszörökre vagy az azoknak, kik az Urban gyönyörködnek, a' Szombatnak meg-szentelése, mert ugyan is leheté a' meg-szenteltatott embernek nagyobb öröme, mint Fejedelme házához való menése, bűne bocsánattyának meg-pecsételése? avagy az halálos betegnek, mint mikor olly orvoshoz megyen, ki meg-gyógyítja őtet? avagy mint a' diákok mosléklájára törtült tékozló fiúnak, mint mikor be-bocsáttatik édes Attya házához, az életnek kegyerének ételére? Lásd bőv.

P. 545.

XIV.

XIV. T A N U S A G.

A' böjtölésnek igaz módgyárul.

TEXTUS.

Joël 1. 14. *Hirdessetek böjtöt, híjjátok össze a' népet, &c.*

Δ. Kőteles a' K. ember a' böjtölésre. In textu. & Joël. 2. 12. 15. &c. Matth. 6. 17. 18.

Confirmatio Documenti.

UGY de micsoda módon kell végben vinni a' böjtöt?

R. A' böjtnek módgya: Külső és Belső.

A' KÜLSŐ az, midőn a' böjt napon meg-tartóztatjuk magunkat.

I. Minden világi munkától, böjtölő napunkat mint edgy Szombat nappá tévén: Lev. 23. 28.

II. Minden eledeltől, sőt még a' kenyértől és víztől is a' mennyire erőnk elsenvedheti, 2 Sam. 3. 35. Esdr. 10. 6. Esth. 4. 16. NB. Itt némellyek úgy tartják: hogy a' véneknek és erőtelenekek valami ételkét venni nem tilalmas, sőt ha több napokon böjtölnek, valami ételt és italt is venni (*ex vilioribus*) meg-lehet. Dan. 10. 3. Ravan. part. 1. pag. 749.

NB. Miért kellesek pedig magunkat elfogni az ételtől

ételtül és italról? ennek fűp okait lásd p. 611. 612.

III. A *crifras öltöztetn*, alázatoságunknak bizonyosságára, &c. Ez volt az oka hogy a' régiek gyásiban és sáokban öltöztetnek, Est. 4. 1. Joél. 1. 13. Ennek egyenlő igafsága (avagy tanító habna) mais fenn áll, főképpen a' köz böjtnben, &c. p. 613.

IV. A' sokott aluválnak rendelt mértékítűl,
mint ki tetzik, ex 2 Sam 12. 16. Acháb hypócrita
lévén, az ő bűjtyének idején, étzakai álmát meg-
fakaftván, a' sákban hála, &c. 1 Reg. 21. 27. Hát te
mit gondolsz ki a' bűjt napon még a' Templomban-is
alufol. Lám nem bánod meg-fakaftani álmodat este
s' reggel, c' világi nyerekedésért, &c. p. 613.

V. *Minden külső és világi magunk gyönyörköd-
tetésüül, mint ki tetzik, ex. Efa. 22. 12. 13. sőt még fe-
leségünk tülis, Joél. 2. 16. 1 Cor. 7. 5. Es mivel
hogy nem csak torkunk vólt a' vétkes, így ne is csak
torkunk bűnhődgyek; hanem minden külső érzékeny-
ségünket eltiltsuk a' gonostúl, (a' böjt napon kivált-
képpen) semeinket a' hívságnak nézésüül, füleinket a'
vétkes musika ső hallástúl, &c. órrunkat a' jó szagok-
nak illatozásától, nyelvünket a' hazudozástúl, rágál-
mazástúl, &c. p. 614.*

BELSő módgya a' bőjtnek áll a' meg-térésben,
Éc. p. 615. Melly meg-térének két részei vadnak,
 1. A' meg-cselekedett bűnökkről való penitencia tar-
 tás. 2. Az életnek jövőendőbeli meg-jobbítása.

A' pœnitentia tartás (a' Praxis ferint) ismét há-
rom dologban áll.

I. A' bűnök helysô meg-tekintelésiben, és nyava-
lyászá

lyáságunknak észleiben: melyet ferez bennünk: 1. Bűneinknek kiváltképpen a' nagyobbaknak környül álló dolgaival való jól meg-hányáfa, vetése, &c. 2. Az Isteni Felfegnek (melly ellen a' bűnt cselekedtük) meg-gondolása, &c. *vide Praxin.* 3. Az Isten átkáinak, és a' következőzendo nehéz sanyarúságnak meg-gondolása, &c. p. 616 617. mellyel Isten igen hamar meg-sanyargat, hanem ha hirtelen való igaz meg-téréssel meg-előzzük őtet. Ez illetőn elmélkedésekkel úgy meg-furdaltasd s' úgy meg-keserítsed five-det, hogy a' mardosás miatt benned ugyá meg-olvadván: könnyullatásoknak kút-fejévé változhassék s' keservevel rattathasson. Melly fíralom kezdeti az igaz böjtnék, &c. p. 617. NB Itt (a' mint másutt is) csak *summa* szerint emlittyük a' dolgot, azért a' K. O. bővebben láf-fa-meg a' bép dolgokat a' meg-említett paginákon.

II. Vessett állapotunknak meg-ajgatásában. *A'* meg-ajgatás vagy siratás pedig bűneinknek belső zokogásának külső firás és könyhullatás által való kiöntése, *etc. p. 615.* Ezzel engeftelhettyűk-meg-mennyei Atyánkat. Mert ha az Oroflány kőlykök őt kik az éhség miatt orditnak, és az éh holló fiakat kik ő reá kiáltnak meg-fánnya, s' ételeket meg-adgya, Pfal. 104. 21. & 141. 9. és ha az Hágárnak firalmát és Ismaélnek kiáltását (utolsó bűkségeekben) meg-hallotta, Gen. 21. 17. Mennyeivel inkább füleiben vésti zokogó firalmát az ő tulajdon fiainak, *etc. ibid.*

III. *Bűneinkről való vallás tételünkben.* Azért meg kell vallanunk bűneinket, és nem csak edgy sum-
mában, hanem egyenkéntis meg kell ismértünk a-
zokat.

zokat. Oka: Mert míg Isten kegyelmét nem adta a' meg-térésre, inkább bűnyenlettük bűneinkről vallást tenni, hogy nem mint azokat még-cselekedni: több okait lásd p. 619. Mentül nyilvánban víselbertyük mi itt magunkat, az Isten is annál kegyelmesebben bánik mi velünk. Lásd 1 Joh. 1. 9. NB *Itt a' meg-említett 4. paginán az őt bézár, hat bézár kellett változtatni; mert a' paginán az előtt defectus esett.*

A' Meg-terésnek második része az életnek meg-jobbítása: melly (a' Praxis szerint) áll.

1. A' Könyörgésben.
2. Az áhitatos cselekedetben.

A' Könyörgés a' bűjtölésben léfén bizonyos okokra nézve, (mellyek a' Praxisban p. 621. 622. le vadnak tétetve) A' Könyörgésnek pedig kell lenni alázatossággal, úgy hogy miképpen a' Benhadád solgai, (meg-értvén hogy az Izraélnek Királya igen irgalmas Király) kötelet vetvén nyakokiban: kegyelmet nyérének, 1 Reg. 20. 32. 33. Így mi is tudván azt: hogy a' mennyeknek Királya igen irgalmas Király azért borúllyunkle ő előtte, &c. annál is inkább mivel maga ajánlya magát, Pfal. 50. 15. bizony sok kal irgalmasságnak találjuk őtet az Izraélnek Királyánál, &c. p. 622.

Az áhitatos cselekedet a' bűjtölésben (a' Praxis szerint) kettő.

1. A' gonoszak el-távoztatása.
2. A' jónak elkövetése.

1. *A' gonoszak el-távoztatása, fő vége a' bűjtnék, ama' fatum szerint: Pulchrum est corporis jejunium cum*

cum sit animus à vitiiis jejunus. Mert a' bűjtha a' bűntől való meg-fűnéssel öfve nem köttetik, kedvetlen Isten előtt, Efa. 58. 5. 6. Minem a' gonoszak üresfeg, hanem a' éivnek tisztasága az, a' mire Isten tekint. Ha azért azt akarod, hogy Isten az előánt fanyargatásnak gonoszsát elfordítsa rólad, tenéked bűkség elsőben a' bűnnek gonoszsát elfordítanod előled, és a' mil-éppen igyekezned kell minden bűneidnek elkerülésében közönségesen, azonképpen mindenek felett azt a' bűndőt erőlköd el-távoztatni, melly Istenedet nagyon felingerttetted, &c. p. 624. Ezt pedig az ő sent Lelke veled lévén: olly bűndékkal cselekedgyed, hogy soha többé azokat a' vétkeket nem cselekeded. Mert egyb-ként mit használ a' bűjtben a' bort és réfegséget elkerülni, azonban botúsággal, gonoszsággal meg-réfégedni? Avagy hűst fájadon bé nem erefteni, azonbá az hazugságot, bídalmat, régalmazást (mellyek minden rút eledelnél otsmánybak) ugyan ki főrni? meg-fűnni az eledelnél, és hitetlenléget cselekedni, &c. p. 625. 2. *A' jónak el-követése:* Mellyet cselekedned kell mindenkoron, de főképpen bűjt napon, avagy Istenre néző kegyelség, avagy felebarátodra tartozó szeretett. Az Istenre néző kegyelségnek munkái az oda-fellyeb meg-irt sent magad gyakorlati, &c. vid. supr. Felebarátunkhoz való szeretetiünknek cselekedeti áll: (a' többi között) azokban a' jó cselekedetekben, mellyekről fől: p. 626; de kiváltképpen a' fűlkölködő ügye fogyottakhoz való alamlánál odásban, &c. p. 626.

I. *Usus Informatorius.*

Igy meg értv mind ezekbül a' bõjtnek külsõ és belsõ módgyát: érts meg és vedd eszedben. 1. Annak szerzõ okátis, mellynek fõ és elsõ szerzõ oka az Isten õnnön maga, ki elõször a' bõjtöt rendelé a' Paradicsomban, meg-tiltván ama' fának gyümölcsének megételét, Gen. 2. 17. az után az õ Törvényben parancsola, Joël. 2. 15. Az Uj Testámentumban a' Christus javallya, Luc. 5. 35. 2. Vedd eszedben annak idejét, hogy tudniillik akkor bõjtölly mikor az alkalma-tolság kívánnya, Matt. 9. 15. mint midõn valami nagy bûncid bocsánattyáért akarš esedezni; avagy mikor a' Sátán kifirtetiben forgaš; vagy mikor valami nagy áldást akarš Istentül nyerni; vagy mikor valamelly (ma hólnap rajtad esendõ)nagy büntetést elakarš távoztatni; avagy mikoron testedet meg akarod lelkednek hódóltatni, &c. p. 610. 3. Vedd eszedben annak végét, mivel a' bõjtöt a' végre cselekeded: 1. Hogy azzal a' testnek fajtalan-sága, silajsága meg-selidüllyõn. Esdr. 8. 21. 1 Cor. 9. 27. nem úgy mindazáltal mint ha testedet hintén annyira clerõtelenitenéd, hogy tellyeséggel alkalmatlan lenne hivatalos dolgoznak tetelére. Mert ha az ember irgalmas az õ barmaiboz, Prov. 12. 9. hát inkább a' maga testéhez. 2. Hogy késebb lehess a' könyörgésre, Isteni szolgálatra, &c. p. 634. 3. Hogy annál inkább meg-alázhassad magadat Isten elõtt, és hogy a' magad meg alázása és itélése által, az Isten itéletét elkerülheszed, 1 Cor. 11. 31. &c. ibid.

II. *Investigatorius.*

Vigáld

Vigáld-meg ha te gyakorlodé a' bõjtöt? és ha gyakorlod, mellyiket gyakorlod, mert a' bõjt, ennéhány fele: mert vagyon. 1. *Jejunium coactum.* 2. *Physicum.* 3. *Politicum.* 4. *Miraculosum.* 5. *Quotidianum.* 6. *Religiosum.* De mind ezek között, bár csak a' két utolsót gyakorlanád, t. i. a' mindennapi bõjtöt, melly a' mértékletes élet, mellyben magadnak nem meg-nehezededés; hanem inkább az Isteni szolgáltra való terényebbé való létet érezheted. De NB: Ez bõjt szerint bár csak a' Tanítók és Birák bõjtölnének. De még ezzel meg ne elégedgyél; hanem az utolsót, tudniillik: Az Istenes bõjtöt kell szabad akarat szerint felvenned, valami nagy szükségedért, és az Isteni szolgáltra való késebségedért, &c. mind ezekre láld bőv. p. 604. 605. NB. *Usum Ref. pete ex Conc. Cat. pag. 343.*

III. *Redargutorius.*

Vétkeznek: 1. Kik a' bõjtnek külsõ módgyában amaz V. dolgokat *violállyák, recense sup.* 2. Kik a' bõjtnek belsõ módgyában befoglaltatott fent dolgokat (vide sup.) elmúltattyák.

IV. *Hortatorius.*

Intetel: 1. Az Istenes bõjtre. Erre inditson: 1. Mert az Istenes bõjttel közelites az Angyalok életéhez. Ama' fatum szerint: *Qui jejunat Angelorum vitam vivit, & cum paucissimis contentus est, similitudine cum illis associatur.* 2. Mert a' terméket is meg-tanít tégedet a' te tisedre, a' menyiben kicsiny fáját, és forros torkot adott tenéked: mivel a' terméket kevéssel

P

meg-

meg-élegzik, a' kegyelem annális kevesebbel, *Ec. p.* 608. 3. Mert a' bõjtnék gyönyörúséges hafna és jutalma vagyon; mellyre láts lép és emlekezetes példákat és locufokat, a' CATECHETICA CONCIOKBAN a' LXVI-diknak fíntén a' végén. 2. *Imetel* a' buzgó kõnyörgésre, meg-térésre, melly nélkül a' bõjt hason-talan. 3. *Intetel* a' bõjtölés közben a' sent alamisná-ra. Adgy annyit azért leg aláb (a' bõjt napon) a' fû-kõlködőknek, a' mennyit aránzod hogy magadra kõi-tenél, egyéb kõzõnséges napon. Azonban úgy sa-nyargasson téged bõjtölésed, hogy ugyan azon bõjtõd, segény felebarátodat meg-enhitse: Örvendez is rajta, hogy másokban ebédelhettél és vocsorálhattál; avagy inkább hogy meg-éhült Christulodat, fûkõlködõ tag-jaiban meg-vendéghelhetted. *Accipiat esuriens Chri-stus, quod jejunans minus accepit Christianus.* Ide való ez is: *Jejunium tuum te castigat, sed alterum latificat, Ec. p.* 627.

V. Consolatorius.

Oh melly nagy vigasztalására vagyon az Istenes bõjt a' kegyes embernek! mert ennek gyönyörúséges hafna, és jutalma vagyon, mint másutt meg-mutattuk. Mert ez az elmét tisztává tési, az értelmet meg-világo-sítja, és az indulatokat meg-zabolazza; meg-öldökli a' testet, és a' semérmertes tisztaságot meg-tartya; meg-ment a' gonostól, hoz sok lép áldást. Lásd bõv. *p.* 608. Ez Istenes bõjt, és az Istennel való befélgetés ragyogtatá a' Móyses or-czáját az emberek előtt,

Ec. p. 609.

XV!

XV. TANUSAG.

Az Alamisnálkodásról.

TEXTUS.

Luc. 12. 33. *Adgyátok a' ti jószágokat, és ad-
gyátok alamisnás, &c.*

Δ. *Köteles a' K. ember az alamisnálko-
dásra, Matt. 6. 29. 1 Tim. 6. 18.
Deut. 15. 7. 8.*

Confirmatio Documenti.

UGY de miképpen kell annak lenni? és e-
gyeb jó cselekedetekben-is miképpen kell
magunkat gyakorlani?

R. I. Ugy hogy az alamisna és egyéb jó csele-
kedetek igaz hitből, és tística sivből származzanak, 1.
Tim. 1. 5. *Mert valami hitből nincsen bűn az.*
Rom. 14. 23.

II. Hogy az légyen Isten parancsolattya szerint,
és az Isten parancsoláttához való engedelmeslének
okáért. Mert effele jó cselekedetbeli engedelmeslé-
get fellyebb becsülli Isten az áldozatoknál, 1 Sam.
15. 25.

III. Hogy a' légyen Isten dicsőffégére. Joh. 15.
8. 1 Cor. 8. 19. 1 Cor. 10. 31. Phil. 1. 11.

IV. Nem kell adnod alamisnát az
P 2 sem-

semtelen vándorlóknak, kik szabad akarattyok szerint élnek kenyélésben és rusnyaságban; hanem a' keresztyéni és tisztességbeli szegényeknek, kik vagy betegek, vagy vének s' nem munkálkodhatnak, avagy ha munkálkodhatnak, de abból el nem élhetnek. Keresztfel hát ez illyeket a' kunnyókban, Elpotályokban, &c. ha pedig útdobban találó alamisna kérőt a' JEsus nevében, s' nem veheted, eszedben, ha méltóé az alamisnára avagy nem, adgy neki; mert sokkal jobb tiz csalárdnak adakozni, hogy nem mint a' Christust egy szegény szentiben segítség nélkül hadni. Ne nézzed azért magát a' semélyt az alamisnálkodásban; hanem a' Christust a' semélyben. NB. Az alamisnálkodásnak Régulájáról, lásd bőveb. p. 628. 629.

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd eszedben, hogy az alamisnát és egyéb jó cselekedeteket kell gyakorlani, nem azért, hogy abból érdemet várnánk, hanem 1. Hogy azok által Isten dicsőíttessék. 2 Cor. 8. 19. 2. Hogy azok által a' te hivatalod, és válfatásod meg-erősíttessék, 2 Petr. 1. 10. 3. Hogy azokból egyebeknek is jó példát adhass, és azokat meg-nyerhesse, 1 Petr. 2. 12. & 3. 1. 2. *U. e. p. 629.*

II. *Redargutorius.*

Vétkeznek az alamisnálkodni nem tudó irgalmatlan emberek, mint Nábál, 1 Sam. 25. Ama' Gazdag, Luc. 16. és mind azok, kik a' fellyebb említett Öt. V. Rágulák ellen cselekednek. *recense,*

III.

III. *Hortatorius.*

Intetel az alamisnálkodásra. Erre indítsanak. 1. Mert az alamisna kiváltk éppen való eszköz az Istennek felindítására, hogy elfordítsa rollunk kemény ítéletit; mikor t. i. igaz hitből (melly illyen gyümölcsök által jelentiki magát) meg-térünk ő hozzá, Dan. 4. 24. Az alamisna jele a' meg-térésnek. Luc. 19. 8. 2. Mert az alamisnálkodók Isten fiai, Luc. 6. 35. Eő javainak Sáfári, Luc. 16. 1. Eő alamisna oőto kezei. Ha azért nagy tisztesség valamelly Királynak Komornyik jává lenni; mennyivel nagyob a' menyeyi Királynak alamisna oőto Sáfárának mondatni. 3. Mert a' jó cselekedetek soha minkét el nem hadnak; midőn az egész világ elhagy minket, egyedül csak a' jó cselekedetek, és a' szent Angyalok lesznek késérőink, Apoc. 14. 13. Plal 91. 11. 12. Luc. 16. 22. Amazok azért, hogy meg-jutalmazassanak, ezek hogy tisztet vigyék végben. 4. Mert az alamisnálkodással magunknak örökké meg-maradandó kincset szerzünk ez életben. 1 Tim. 6. 19. Melyet a' lopók el nem lopnak, Matt. 6. 20. 5. Mert az Isten előtt kedves, Phil. 4. 18. Hebr. 13. 16. 6. Mert az által táplállyuk a' Christust az ő tagaiban, Matt. 25. 40. 7. Mert a' lok példák erre indítanak, melyeket lásd: a' CATECHETICA CONCIOKBAN: az LXXXVIII-ban. Ratione V. A-ti.

IV. *Consolatorius.*

Vigasztaltanak az alamisnálkodók. 1. Mert az írás őket bódogoknak mondgya, Matt. 5. 7. Plal. 41. 2. 2. Mert a' mit a' szegényeknek adnak nem vesztik el hanem

hanem az Urnak adgyák kölcsöniben. Prov. 19. 17. Ezt forgattya a' Christus az utolsó napon, Matt. 25. Több egyéb vigasztalásokat láts. Prov. 11. 25. 26. & 22. 9. Matt. 6. 4. Luc. 6. 38 & 18. 22. Esa. 58. 7. 8. NB. Itt a' Praxinak rendi szerint, A' s'ent Inneplésről kellenék tractálni, de én azt elhalgatom. 1. Mert az Author is arról keveset tractál. 2. Mert a' mint tractál is majd job ré s'ent az Anglusok ünnepléséről (mely e' mi magyar Hazánkhoz nem alkalmaztatott) tractál. 3. Mert oda feljebb a' s'ent Innepről a' Szombatról tanítánk.

XVI. T A N U S A G.

Az Ur-Vacsorájának vételének módgyárul, és arra való készületről. &c.

T E X T U S.

I. Cor. 11. 28. Próballya meg azért minden ember magát, &c.

Δ. A' K. embernek jó módgyával, maga meg próbálásával, és nagy jó készülettel, kell az Urnak Sz Vacsorájához járulni, és azzal idvességessen élni. In textu. Ampl. ex v. 27.

Confirmatio Documenti.

U GY de a' ki ezt így akarja véghez vinni, mit és miképpen kell annak cselekedni?

R. Itt

- R. Itt K. ember három dolog vagon előtted.
- I. A' Vétel előtt, melyly készületnek mondatik.
 - II. A' Vétel közben, melyly elmélkedésnek mondatik.
 - III. A' Vétel után, melyly cselekedésnek mondatik.

I. A' Készületről.

Hogy el kellyen tennem magadat késítened, meg-
tetfik. 1. Mert a' s'ent Pál ezt tanácsollja, in textu. 2. Mert a' Hufvétí Báránt nem volt szabad enni a' környülmeteletleneknek. Exod. 12. 48. és a' tisztatalanoknak, Num. 9. 7. mennyivel inkább ezt nem szabad, &c. p. 643. 3. Mert a' Christus példájais erre tanít, ki a' vég Vacsorának alkalmatossággával az ő tanítványinak lábokat edgyenként meg mologatá, Joh. 13. 5. melyből azt tanúlhadd meg, hogy t. i. tenéked is azonképpen kell sívedet meg-tisztítani, s' bűneidnek ocsmány bennyiből és mocskából sépen meg-mosodni, és alázatossággal, és szeretettel a' s'ent Vacsorával élni.

NB. Itt egy akadály vagon. Mert a' Praxinak Authora azt írja: hogy a' Christus a' Tanítványoknak lábokat a' vég Vacsorának előtte mosogatta, hogy azzal el késíttetnének, az Ur Vacsorájának vételére, de a' s'ent János azt mondja: hogy azon dolog a' Vacsora után lett legyen, Joh. 13. 4. 5. R. En a' kettő között egyb igazítást nem tudok tenni; hanem mivel akkor kettős vacsora volt. 1. A' Hufvétí Bárány meg-étele. 2. Az Ur-Vacsorája: azért hihető, hogy azon dolog a' között lett, t. i. a' Vacsora után, melyben az Hufvétí Báránt meg-ették, és az Ur-Vacsorájának előtt, melyet a' Christus (kemérből és borból) akkor szerzett. A' kinak ez nem elég olvasson többet róla, s' igazítsa jobban. 4. Mert

3. Mert a' régi sentségek is az Isteni titkoknak illetéshöz, és a' sentségekhez sentsül késültének, mint a' Dávid, *ki is az ő kezét meg-mosá ártatlanságban*, és úgy közelite az Isten oltárához, Psal. 26. 6. Ugyan azon Dávid és az ő foglaltatásán tarták magokat Áffonyi állattúl, &c. és minden edényeket meg-sentelték, és úgy chették a' sentségek kenyeret, 1 Sam. 21. 4. 5. Így tenéked is meg kell sentselni tisztítani fivednek edényit a' meg-térés által, &c. és ha az Ur meg-kivánta Móysesztül és Jósuetül az ő sarujoknak levetését, &c. Exod. 3. 5. Jol. 3. 15. Így te túlled-is meg-kivánnya, hogy földi indulatidnak saruját levetkezzed, és úgy közlegés ahoz az helyhez, holott a' Christus meg-mutatya magát a' te hitednek semeinek, &c. p. 646. Továbbá miképpen az Izraél népe az Istennek sents Törvényének meg-halgatására, &c. sentsül elkészítettetek, Exod. 19. 14. 15. &c. Így te is sentsül késítsel tennen magadat, &c. *Amplifica.*

5. Mert az Isten eleitül fogván rettenetes ítéletit ferint bánt azokkal, kik a' sentségek dolgot illetlenül és törvénytelenül illettek és a' kik azokat becsstelenül bántanak, mint Adámot és Evát ki üző Paradicsóból, hogy ama' fának gyümölcseit, (melly Sacramentü vala) illette, &c. Gen. 3. 23. coll. cum v. 6. Így az után-is az Isten a' Cherubimoknak villogó két élű fegyvert ada, hogy többé az ember az életnek fájának gyümölcseiben (melly is Sacramentum vala) ne egyék: Így te is fély, hogy az Isten bösös állásának fegyverivel meg ne csapdostalsál, ha az élet Urának Sacramentumát (bit és meg-térés nélkül) ejended. Így veré-meg az Isten *Bethsemes Vá-*
rosbe-

rosbéliet a' frigy ládában való becsstelen bé tekintésért, 1 Sam. 6. 19. Így *Uzzás* főrnü halállal azon ládának vakmerő illetéért. 1 Sam. 6. 6. 7. Így *Uzzás* belpoklósággal az Urnak oltárán való füstölésért, 2. Chron. 26. 16. 19. *Amplex* 1 Reg. 13. 1. 4. Így ama' menyekéző ruha nélkül való embert a' külső fetétfegre való vettetésél, Matt. 22. 12. 13. Így a' *Corinthusbéliet* erőtlenességgel, betegleggel és halállal, 1. Cor. 11. 30. &c. Lásd bőv. p. 648. & 649.

II. Az Elmélkedésről.

Mellyet az Ur Vocsorájának vételkor kell cselekedned, a' melly fok ágakból áll. Azért mihelyt az Ur vocsorájának dolgához fognak, ottan:

1. Emlkezzél-meg arról, hogy a' miképpen Abraham elhatta foglalt, mikor Isákot meg akará áldozni, Gen. 22. 5. Így te is haddel és ted felfre minden világi elmélkedésidet, mikor az Ur vocsorájának lelki áldozattára felmenendő vagy, hogy a' Christust tisztán szemlélhesd, és lelket néki meg-áldozhald, &c. p. 717.

2. Elmélkedgyél arról, melly nagy szeretettel hivattatol te az Urnak asztalához, Esa. 55. 1. Matt. 22. 4. és melly meg becsülhetetlen drága jótt ígér a' Christus tenéked abban. Matt. 26. 26. 27. 28. *Ezekben vegyetek egyeteket, ez az én testem*, &c.

3. Elmélkedgyél az Isten fiának, (ki az égnek földnek igazgatója, és az hóltaknak, és eleveneknek ítélő Birája) az ő sents testének és verének méltóságos becsülletes és drágalatos vóltatúl, mellynek meg-kostolására te érdemetlen vagy, &c. p. 718. Q 4.

4. Elmékedgyél a' te nyavalyáságodról, méltatlanságodról, és nagy bűnös vóltodról, ki nem vólnál méltó arra, hogy meg ferteztetett kezeiddel illy sz. és méltóságos testnek a' Christus testének fent jegyéhez a' Sácramentumbeli kenyérhez nyúlnál, avagy illy drágálatos vérnek a' Christus vérinek fent jegyét a' Sácramentumbeli pohárt illy hamis és hazug bájjal innád; nem vólnál méltó arra; hogy te útalatos bűnös ember lévén: illy meg-becsúlhatetlen drága vendégségben részesülnél, avagy illy áldott vendéget illy tisztátalan fálálásra (minémű a' te fived) fogadnál: mert ha K. János méltatlannak ítélte magár arra, hogy a' Christus sarujának kötelit meg-óldaná, Marc. 1. 7. 8. Sz. Péter is arra, hog' ő vele egy hajóba lenne. Luc. 5. 8. Es ama Százados is arra, hogy illy Istenes vendég az ő házában bémenne, Matt. 8. 8. Oh melly méltatlan vagy hát te a' Christussal nem edgy hajóban avagy házban való lételre, hanem az ő fent testinek vételére, és drágálatos vérinek italára. *Ec. p. 720.*

5. Mikor meg-látod a' Sácramentumbeli kenyert és pohárt, elmékedgyél a' Christusnak nagy szeretetiről, mellynek fő jegyüül hatta nekünk ezt a' Sácramentumot: mert miképpen ama' fegény ember, 2. Sam. 12. 3. abban mutatta-meg az ő barátságához való nagy szeretet; hogy azt az ő falattjából éteti vala, és az ő pohárjából itattya vala: Igy a' Christus ebben mutattya-meg az ő nagy szeretet az Anyafentegyházhoz, hogy azt a' maga saját testével éteti, és tulajdon vérével itattya lelki és örök táplálásra, *Ec. p. 722.*

6. Mikor látod, hogy csak illyen edgyügyű és földi efszők által (minémű a' kenyér és bor, *una cum*

actionibus sacris) léssen az Ur vocsorája, elmékedgyél az Istennek jó tettezéséről, ki (meg-gondolván erőltene-gyünk) úgy akarja, hogy az illyen efszők által lelkünket inkább felemeljük az ő mennyei kegyelmének valóságos semléléjére, *Ec. p. 724.*

7. Mikor látod, hogy nem egyéb materiából; hanem kenyérből, és borból léssen az Ur vocsorája, elmékedgyél arról, hogy a' miképpen a' mi testünknek a' kenyér és bor a' leg jobb tápláló efsző: Igy a' Christus teste és vére, a' mi lelkünknek edgyetlen edgy fő és leg jobb tápláló eledele, &c. az örök életre. Es mikor látod, hogy nem külön csak kenyérből avagy borból, hanem edgyer s' mind mindeniből a' fent Vacsora léssen, elmékedgyél arról, hogy miképpen az ételben és italban áll a' tellyes táplálódás: Igy a' Christus teste és vére, minékünk nem reszserint való, hanem edgyetlen edgy tökéletes lelki táplálás. *Liturg. p. 18.*

8. Mikor immár látod, hogy a' Tanító az Ur asztalán a' kenyeret és bori elő téfi, elmékedgyél arról, hogy az Atya Isten a' Christust az ő örökké való végezésből fenten igy rendelte; a' mi idvefegünknek végben vitélre. 1. Petr. 1. 20. *Liturg. p. 17.*

9. Mikor látod hogy a' Tanító készíti magát a' kenyérnek és bornak ostopogatasához, elmékedgyél arról, hogy ama' nagy Király (ez fent vendégségnek Gazdája) az asztal felett áll vendégeinek semlélésére, és hogy tégedetis néz ha vagyoné menykezői ruhád? Elmékedgyél arról-is, hogy a' fent Angyalok-is ott jelen vadnak, és azokis semlélik ott magad vifeletet, kívánván ők is illy fent és titkos dolognak ki bold. ltatását nézni: *Ec. p. 726.*

10. Mikor a' Tanító a' kenyeret és bort felvésti, elmélkedgyél arról, hogy az UR JESUS CHRISTUS, bintén olyan szabad akarattából s' jó kedvel vettfelel ama' ke-serves kinsenvedéseket, és a' keferű halált, &c. Plal: 40. 8. 9. Joh. 10. 18. Lásd bőv. Liturg. pag. 18. 19.

11. Mikor a' Tanító hálákat ad, elmélkedgyél a' Christufnak az Ő sent Attyához való hálados fel-buzdulásáról, mellyről lásd bővebben a' Liturgiát, pag. 20. és a' Palatina Catéchésifre kiadattatott VIA SALU-TIS nevű sent munkát, Conc. XLIX. quast. 2. Exeg.

12. Mikor a' Tanító a' kenyeret elördeli, elmél-kegyél a' Christus testinek meg törtetetéséről, és az Ő sent haláláról, hogy a' melly bizonynal (az elördelés-ben) a' kenyérnek edgyik része a' másiktól külön sa-kasztatik; bintén olyan bizonynal a' Christufnak teste és lelke a' keresztfán (az Istennek rettenetes haragja mi-att) egymástól külön szakattak és váltak, és edgyser s' mind elmélkedgyél bűneidnek rettenetes vóltáról, és az Istennek azok ellen való börnű haragjáról, látván azt hogy az Istennek igaságának ilyen áldozat nélkül elég nem tétetett. p. 725. Liturg. p. 21.

13. Mikor látod, hogy a' Tanító a' meg-áldott és fegdelt kenyeret (igy a' bort-is) ki adgya és nyújtja ezt mondvan: *vegyétek s' egyétek*, &c. Elmélkedgyél arról, hogy a' melly bizonynal a' Tanító nyújtja és ad-gya a' külső kenyeret tested táplálására, bintén olyan bizonynal önnön maga a' Christus, mind ajánlya s' mind péig valóba adgya (hitednek) az Ő valóságos testét és vérét, senvedésnek és halálának érdemével edgyütt, lelked örök táplálására. Lásd bőv. p. 735. Liturg. p. 21.

14. Mi-

14. Mikor a' kenyeret (s' ily a' bort is) a' Tanító kezéből elvéted; hogy azt meg-egyed, &c. Elmél-kegyél azon, és lelkedet ugyan felbuzditván) légy a- zon, hogy a' melly bizonynal a' kenyeret, &c. kezede-del meg-fogod, és testi sájjaddal hozzád véfed, bintén olly bizonynal a' Christust (és az Ő érdemét) lelkednek kézével, az igaz hittel meg-foghassad és magadhoz kap-csolhassad, és bintén úgy lelkedhez borithassad (hitednek karjai közt) mint a' Simeon testi öleiben fogta, és meg-ápolgatta őtet. Luc. 2. &c. p. 736. Lit. p. 22.

15. Mikor a' kenyeret esed és azt rágod, elmél-kegyél arról, és úgy képz-ied elmédben, mint ha a' Christust akkor látnád, és néznéd a' keresztfán függeni, és mint ha (az Ő kimondhatatlan kinnyai által) akkor tenne az Isten igaságának eleget minden bűneidért, és igyekczzél azon, hogy úgy résesülhels a' lelki kegye-lemben mint a' külső jegyekben. Es mikor a' bort i-sod és a' pohárból sádban és gyomrodban kiöntöd, elmélkedgyél arról, hogy (a' Christus keresztfán ki on-tott vérenek érdeme által) minden te bűneid olly való-ságosan meg-bocsáttattanak, melly valóságosan te most ezt a' Sacramentumbéli bort isod. NB. Ugyan akkor függesszed elmédet a' Christusra (abbéli állapot-tyában mikor a' keresztfán függött) mint ha Mária és sent János helyet te láttad volna őtet által liggalva, és mint ha a' te semeid nézték volna az Ő vérenek sent Oldalan való alá folyását ama' halálos sebből, &c. lásd bőv. pag. 739.

16. Mikor a' bor a' kenyértől külön adatik né-ked, elmélkedgyél arról, hogy a' Christus vére bintén úgy

úgy elvált az ő testétől (a' keresztán) a' bűnöknek meg-
bocsátásáért, *Űc. p. 738.*

17. *Mikor a' bévött és meg-ivott bor gyomro-
dat melegíti, (annak erejét gyomrodiban érezvén) igye-
kezzél azon: hogy érezhesd a' Szent Lélek vidámitó e-
rejet lelkedben, örvendeztetvén lelkedet, fok bűneid-
nek az UR Jásus Christus vére érdeméért való meg-
bocsátásának bizonyos voltával. Űc. p. 740.*

18. *Mikor a' kenyérnek étele, és a' bornak itala
után, azok a' külső jelek a' te testedd lének, és veled
eggyesülnek. Elmékedgyél és igyekezzél azon, hogy
miképpen a' bévött kenyér és bor testi mód szerint (az
emésztő melegség által) a' te testedd lének, és veled
eggyesülnek: Így te is lelki mód szerint *Mysticè* (az
hitnek és a' Szent Léleknek munkálkodásának általa) a'
Christussal edgyé lehets, és ő véle eggyesülhets, és a'
Christus is te veled; érezhesd a' Christussal való kö-
zösülésednek erősítésének napról napra való öregbű-
lését; hogy a' melly lehetetlen a' kényeret és bort (mel-
lyek már testedd váltak) edgymástól elválastani, an-
nális lehetetlenebb lehesse lelkednek a' Christustól, a-
vagy a' Christusnak lelkedétől való elválása. NB. *Ed-
gyesülünk mi maguk között; mert noha mi hűvek sokan va-
gyunk, mindazáltal csak edgy tirkos testet reszünk, mely-
nek feje a' Christus. Lásd bőv. p. 742.**

NB. *Igy látod hogy ezekben, Űc. a' Christus
úgy irattatik meg, mint ha mi előttünk, vagy mi közör-
ünk fejtettetett volna meg. Gal. 3. 1.*

III. A'

III. A' Tselekedetül.

Mellyett az UR Vocsorájával való élésünk után
kell tennünk. Ez penig avagy *Templombéli*, avagy
Házunkbéli. A' Templombéliis penig avagy *magá-
nos* avagy *közönséges*.

A' Templombéli magános tiszteid im ezek:

1. Mivel a' Christus tégedet meg-vendéglett,
(és mivel ő Fellege immár benned is lakozik) azért te is
meg-vendégellyed őtet *Sívedben*, tista indulatiddal:
mint a' Józseph ki a' Christus testét tista gyölcsban ta-
kará, és új koporsóban helyhezteté, Matt. 26. 59. 60.
Igy kell tenéked is Christufodat (tista indulatokban) új
Sívednek állására fogadnod, és mint a' Móyses ki a'
mannát tista arany vederben tartá, Heb. 9. 4. Igy
kell tenéked is a' mennyei mannát (melly a' Christus)
tista *Sívednek* rejtekében meg tartóztatnod: Es mi-
képpen *Somorodott* *Sível* jöttél vala bé (mint Józseph
és Mária, Luc. 2.) hogy a' Christust keresnéd a' Tem-
plomban: Igy immár feltalálván őtet, Igéjenek és sz.
Sácramentumának közepette, meg-lásd hogy áldozat
tétellel és nagy lelki örömmel vigyed őtet házadhoz.

2. Mivel a' Christus meg-áldozta magát te éret-
ted (és valamit te ő neki adhatz többire csak semmi)
azért eggyesen magadat mutatd be ő neki kedves áldoza-
tól, *Űc. Rom. 12. 1.* *Élőlgálván ő neki igazságban*
és *Síntességben*, *Űc. p. 758.*

3. Mivel a' Christus fok jókat közlött veled, a-
ért te is háladatosságnak áldozatnyával kedveskedgyél
ő Fel.

ő Fellegetnek; Es miképpen ama' három Bölcsék, megtalálván őtet a' házban mellyben ő vala: adának neki aranyat, temjént, és myrrhát, Matt. 2. 11. Így te is megtalálván őtet a' Sácramentumban: melly lelkedet ő hozzá vezérli, oda a' hol ő üll az ő fent Attyának jobbján: oda emeldfel ő hozzá fivedet, imádgyađ őtet, és a' tífia hitnek aranyat, az imádságnak és háládalnak jó illatu temjényét, és a' meg Őldöklött fivnek myrrháját, viddfel, és mutaldbe ő neki, &c. p. 746.

A' Templombéli közönséges, és a' sz. Gyülekezettel együtt lévő tífseid ezek:

1. Az Háláadás, imádkozás, Soltár mondás, &c.
2. Az álamisna oştirás.
3. A' Tanító által mondandó utolsó áldásnak fenn alva, és nagy becsűlettel való meg-halgatása, &c. p. 760.

Othon házadnál lévő tífseid im ezek:

1. Igen meg-czirkađ magadban, ha a' Christust ugyan valoban vetted? mellynek így mehetz végire. Mert holott a' Christus teste valofagos étel, vére valofagos ital, és hogy ő olly tellyes kegyelemmel, hogy valaki őtet (hit által) ha csak meg-illetis, hasznos erőt vett tőle, mint ama' vér folyásban lévő Aššony, Luc 8. 46. Így ha te is az ő testet és vért veszed, avagy vetted mondom, (hit által) lehetetlen hogy erőt és hatalmat nem vettél volna, minden bűneidnek elűstogatalára. Es miképpen annak az Aššonyi alattnak vér folyása el állat: Így eláll a' te bűncidnek vér folyása, ha etted és ittad a' Christ-

Christusnak testet és veret, &c. p. 761. NB. De ha a' folyás semmiképpen nem sűnik, méltán gyanakodhatol hogy meg soha a' Christust valójában nem illeted.

2. Mivel immár Istennel meg-békellettél, és véle való fővetségedet meg-újítottad, és új életre köteleztet magadat, azért igen rajta légy, hogy a' melly bűnökben eddig éltel, ez után azokat soha meg ne cselekedgyed: tudván azt hogy utolsó állapotod sokkal gonosabb legyen az elsőnél, Luc. 11. 26. Joh. 5. 11. Ne légy olyan mint az eb, ki reátér az ő maga okádására, és a' meg-mosódott disznó a' sárnak fertőjére, 2 Petr. 2. 22. Ne térj vissza a' bűnre mint a' Vipera, melly midőn iszik, mérgét kifújja; és az után meg fel sűjja. Hanem mikor az Őrdög, a' te saját tested, &c. kifirt tégedet, és ugyan kénserit előbbeni bűnődnek cselekedelgre, felly ekképpen: *levettem* (előbbeni vétetségemnek) ruháit, *hogy* *hogy* venném ismét fel: meg mostam lábaimat mi módon keverném-bé? &c. Cant. 5. 3.

3. Ha valaha örömet vagy vigasztalást érzettél fivedben, a' fent Sácramentum vételiből, ennek után: más áhitatoslan kívánnyađ azt, és vágyakodgyál annak kóltolására, Pál. 34. 9. *Lásd bőv. pag. 763. 764.*

I. Usus Informatorius.

Itt vedd észbe. 1. Hogy ezek a' Sácramentumbéli jegyek, t. i. a' kenyér és a' bor, nem csak valami pústa jegyek, hanem ugyan ollyan eszközök, mellyekkel a' Christus (fent Lelkének titkos munkálkodása által) részeltet minden méltó vendégeket az ő testben és vérben. Ez az oka hogy ezek a' fent jegyek Christus testének és vérének; sőt ugyan Christus te-

Itével és vérével való közösülésnek módosítanak. *Quaest. Cateches. Palat. 79.* Mert a' miképpen a' Christus sz. lehellésének jegye által adá a' Szent Leket Tanítványinak, Joh. 20. 22. Igy ezekkel a' Szent jegyekkel adgya az ō Szent testét és véré: Es miképpen azon Ur Jesus Christus, ama' vér folyást szenvedőnek, ruhájának illetésc által adá a' meg-gyógyulást, &c. Luc. 8. 44. Igy &c. *Applica.* Lásd bőv. p. 678. 2. *Vedd eszedben,* hogy valaki a' Christus testét hittel vési, és ési, hasznos erőt vésen tülle; mert ha ez a' vér-folyást szenvedő, a' Christuśnak csak ruhájának perémjének illetése által is elegendő erőt von (a' Christusból) a' meg-gyógyulásra, mennyivel inkább a' ki a' Christus testét nem csak illeti; hanem ugyan vési, és ési azt hit által, &c. *applica.* Mert ha az Illyés pogácsája és vize 40. napra való erőt ada nékie, 1 Reg. 19. 8. és ha a' manna (melly csak példázó árnyék vala) a' pusztában az Izraél 40. ésten-deig tartá s' táplálá, mennyivel inkább amaz igaz életnek kenyere, és mennyi manna a' Christus teste, hogy ha azt hittel véssük örökké el-tartya lelkünket, Joh. 6. 51. 3. *Vedd eszedben* hogy ebben a' Sacramentumban, némelyek csak a' külső jegyet véssik, a' leki kegyelem nélkül, mint Júdas (ha ő is élt azzal) némelyek véssik a' leki kegyelmet a' külső jegy nélkül, mint a' keresztfán függő Tolvaj, és töb' fámlálhatatlan keresztyének, kik meg-akarván halni: kívánnák a' Sacramentumot, de valami akadályok miatt nem vehetik: A' méltó vendégek pedig mind kettőt véssik az Ur vo-csorájában. p. 658.

I I. In-

II. Investigatorius.

Vizsgál-meg jól, ha méltó vendég vagy-e és próbáld-meg magadat A' próbálás pengig áll. (1.) *Az igaz vallásnak* első *fundamentominak*, és leg közelebb az Ur vocsorája felől való igaz tudománynak *értésében*. Mert itt (a' többi között) meg kell értened ama' kiváltképpé való titkokat. 1. Mit példáz (avagy jelent) a' kenyér és bor? 2. Mit példáz a' kenyérnek meg-törése, és a' bornak ki-öntése? 3. Azoknak kiadása. 4. Azoknak elvétele? 5. Etele és itala? 6. Azoknak a' mi testünkkel való egyesülése? &c. melyeket bőven kitettem. CONC. CATECH. III. *Quaest. 1. Exeg. num. 2.* (2.) *Az igaz idvezítő hitbe*, mely áll nem csak az igaz Isteni ismeretben; nem is csak az Isten igéjének pusztá értésében, és annak elhívésében, hanem kiváltképpen áll az Isten ígértében való bizodalomban, a' Christuśnak és az ō érdemének s' elég tételének (avagy az ō vére hullásával szerzett jóknak) tennen magadra való szabásában, &c. Mert miképpen hogy a' Christus hit által lakozik mi bennünk, (Eph. 3. 17.) Igy hittel kell ötet meg-fognunk ebben a' Sacramentumban, és hittel kell ennünk, &c. *vid. ibid. Num. 3.* (3.) *Az igaz meg-térésben*, mely áll nem csak a' bűnnek meg-ülmerelésében; hanem kiváltképpen áll a' bűnnek el-tavoztatásában, és az új, és Szent életben. Mert miképpen hogy a' frigy láda nem lehetett edgyütt a' Dagonnal. (1 Sam. 5. 3. 4.) Igy a' leki frigy láda a' Christus nem lehet edgyütt az úndok és fertelmes sivekkel, &c. (4.) *Az Atyafüi Szent-Szeretetben*. Melly áll felebará-

R 2

tod

tod büneinek fiwbeli meg-engedéliben, melyet külső jelekkelis t. i. jó sóddal, magad vífeléscével, és egyéb jó cselekedetekkelis meg kell mutatnod; mert ha te meg nem bocsátasz, néked sem bocsátatik meg, &c. Matt. 6. 15. azonban áldozatodis annélkül kellettlen. Matt. 5. 23. 24. Lásd ezekre a' Praxistis, pag. 709-714.

NB. *Calvinus a' meg-próbálást csak a' kettőben t. i. az Hitben és a' penitentiában állítja, hozzá foglalván mindazáltal a' penitentiához a' szeretetet is.* vid. Calv. in hunc locum. NB *Usum Ref. pete ex praf. loco Calv.*

III. Redargutorius.

Vétköznek: 1. Kik e' Sacramentumot meg-vetik mert az a' meg-vetés: jedzi a' Christus szeretetének, és vére ontásának meg-vetést s' útálását, mellynél mi lehet rettenetesebb vétek, &c. Heb. 10. 29. Oh te veszett bűnös ember! láddé hogy nincsen semmi akadály, melly miatt te az Ur ástálahoz nem járulhatnál; hanem az. hogy inkább Istened szerelme nélkül akarsz el lenni, hogy nem ocsmány bűneidet elhagyni, &c. p. 651. (2.) *Vétköznek* kik nem magokat próbállyák meg, hanem más felebaráttokat rostállyák. *Contra* Matt. 7. 1. 3. 4. 5. (3.) *Vétköznek* mind azok, kik a' *Documentum Confirmatiójában*, és a' vizsgáló hasonban elő fámlált dolgokat *violállyák:* vid. *sup. & recense.*

IV. Territorius.

Meg rettenhetnek, a' kik méltatlan, és késületlen illetik és vésik ezt a' sent kenyeret, és bort. Mert ha ama' vérfolyást szenvedő Asszony a' Christusnak csak ruhája perémjéts felve és resketve illeté, mint kell hát tené;

tenéked resketned, ki a' Christusnak nem ruháját, hanem ugyan az ő sent testének és vérenek Sacramentumát illeted, még penig késületlen. Tudodé mint jára *Uzza* a' frigy ládának vakmerő illetéscéért? Ezt *amplificálhadd* azokból a' bomorú példákából, mellyek oda tellyeb a' késülettről. Num. 5. meg irattattak. Jaj hát minden méltatlan vendégnek, mert a' magának esik ítéletet: idő szerint valót ha meg-tér; hanem örökké valót s' még penig olly rettenetesképpen, mint ha az Urnak saját teste és vére ellen volna bűnös, melly nagy légyen penig a' Christus vére ellen való bűnösség, meg-tetűik a' Sidóknak nyavalyáságokból, mind az óltatúl fogván hogy azt kívánák: hogy az ő vére légyen mi rajtunk és a' mi fiainkon, Matt. 27. 25. A' ki a' Király pecsétit meg tapodgya mint jár? Igy &c. *Applica.* Lásd bőv. p. 649.

V. Hortatorius.

Mivel a' mi Christussal való edgyesülésünket az Irás nagy titoknak mondgya: Eph. 5. 32. melly a' mi gyenge elménket fellyül haladgya, azért arra intetünk. (1.) Hogy ha e' Sacramentumnak mélységes titkainak kirajzolásában tovább nem mehetünk, tehát az hitet kell elő vennünk, és mivel hogy a' Christus maga igé-ri nekünk az ő testét, &c. (ezekben: ez az én testem, &c.) ebből hidgyűkel, hogy a' Christus adgya miné-
künk lelki mód szerint az ő testét, &c. Es mivel a' sz. kenyeret Christus testivel való közösülésünknek: így a' pohárt is az ő vérivel való közösülésünknek mondgya az Irás: ebből hidgyűkel, hogy mi a' Christus testiben és vériben részesülünk lelki mód szerint, és azzal az örök-
életre

életre tápláltatunk. Ezeket minékünk el kell hinnünk, ha sítén annak a' részesülésnek, és a' Christussal való egyesülésünknek módgyát vóltaképpen a' mi elménk meg nem foghattya. Tartsuk-meg itt *Calvins*nak ama' mondását: *quicquid enim super naturale est, id perfectò captum ingenii nostri superat. Proinde magis laborandum ut Christum sentiamus potius in nobis viventem, quam ut communicationis ratio nobis pateat Calv. in Eph. 5. 32.* (2.) Intetünk hogy magunkat úgy tartsuk mint Christus sènt testinek mocsok nélkül való tagait, és magunkat minden fertelmelségtől meg ójjuk, tudván azt: hogy minnyájan mi a' Christusban élünk, a' vagy a' Christus él mi bennünk. p. 669. (3.) Intetünk, hogy mikor e' sènt Sácramentumokhoz járulunk, a' mi méltatlanságunkat az egész Tíz-parancsolat sèrint meg-vísgállyuk, és a' sèrint minden bűneinket meg-vísgálván: mint edgy meg-sententiáztatott gonos' tévők, elsünk ama' nagy Birónak lába eleiben, &c. p. 690. E' mellett próbállyuk-meg magunkat ama' 4. próba kővek sèrint, mellyeket a' *vísgáló hásonban* elő bém-lálánk.

VI. Consolatorius.

Oh melly bóldogok kik gyakorta esik az Sácramentumot! kik leg aláb egyhèr egyhèr minden hólnapban kóstollyák a' meg-újító gyümölcsöt, amaz igaz életnek fájárul, mellyet Isten az ő Anyasèntegyháza Paradicsomának közepette plántált, &c. p. 686. Oh járully fel hát! de járully későlvé, ne fély és ne rettegy semmit ez ideiglen való sok bűneidtől, mert soha néked azok sèmedre nem térnek, hanem minden bűneid tel-

lyel-ség-

lyel-séggel meg-bocsáttatnak, és a' Jelus Christus drágalátos vére által elmosattatnak, ha hitben, meg-térésben, és sèretetben járulánda' elő. Ne irtózzál tehát, mert ez a' Sácramentum nem a' tökéletes igazakért sèretetett, hanem a' meg-térő bűnösökért. Nézd mit monda' Christus: Matt. 9. 12. 13. & 11. 28. Joh. 3. 16. & 6. 37. Férőzd-meg hát beteg lelked a' Jelus Christus véreinek kút fejeben, bűneiből való tisztul-sodra, és mosódásodra Zach. 13. 1. Ne fély még is mondom, mert nem a' bűnösök, hanem a' kik bűnők-ből meg-térni nem akarnak, azok fosztatnak-meg a' Sácramentumtól, &c. p. 721. 722.

Ha penig mégis báortalankodol, azért hogy kicsiny, és gyenge hited vagy, azon le müllyékel, mert a' gyenge és erőtelen hitis azon Christust fogja-meg, és azont kapesollya magához, az ő módgya és mértéke sèrint. A' P R A X I S, úgy tartya: (p. 651.) hogy a' Sácramentumnak használattyát, a' vevők hitknek mértéke sèrint vésik. Ugyan ott *in margine* azt tébi fel: *Efficacia Eucharistia non aequaliter se habet quoad omnes fideles, sed pro ratione fidei communicantium.* Calv. in locum 1 Cor. 11. 28. Így ből: *Neque verò perfecta aut fides, aut poenitentia requiritur, &c.* Fides enim inchoata; ex indignis facit dignos. Ugyan ott meg így ből: *Si inquit serio animi affectu ad Dei iustitiam aspiras, & miseria tua agnitione humiliatur, totus in Christi gratia recumbis & acquiescis: Scito te dignum esse convivium qui adhanc mensam accedas.* NB. Ezt a' vígástaó hasznót amplificalhad ha ugyan akarod, az Urvórsorájának hát, vagy hét végeiből, mellyekről lásd pag. 660. & sequent.

XVII.

XVII. T A N U S A G.

Betegségednek idején való magad vi-
felésérül, és Testámentum teteledrül.

T E X T U S.

Esa. 38. 1. 2. *A' napokban halálos betegség-
ben esék Ezechiás, &c.*

Δ. *A' meg-haló beteg embernek Isteneffen
kell magát viselni, és háza népét is jó
rendben kell hadni. In Textu. Gen.
48. 21. 22. Amp. ex Gen. 49. 1. & seqv.*

Confirmatio Documenti.

Két ága vagyon a' Δ-nak, most az elsőrül.

UGY de miképpen kell annak lenni?

I. Meg-gondolván azt, hogy a' nyomorúságok
nem a' porból következnek, &c. Job. 5. 6. Hanem a'
bűnért állanak az emberekre; azért ne essék kétségben
a' te fived, hanem alázd-meg magadat Isten előtt, tud-
ván azt: hogy a' szelidség sok bűnököt le csendesít, mi-
kor a' minden Fejedelmeknek Fejedelminek haragja fel-
gerjed te ellened. Ampl. ex Eccl. 10. 1. Estérj meg
az Istenhez, tudván azt: hogy ha meg-térsz, a' te nyo-
morúságodban, az őtet keresőnek segítséggel léfszen, &c.
2 Chron. 15. 4. &c. p. 766.

II. Vis-

II. Visgáld-meg fivedet ágyadban, és minden
úrtaidat próbáld-meg, &c. miképpen Jósug cseleke-
dék Akánnal. Jos. 7. 16. &c. mind addig mig fel nem
találsz Mert noha Ilté midőn fiait fanyargatni kezdi, néz
minden ő bűnökre; mindazáltal midőn haragja felger-
jed, leg főképpen a' nagyobbik bűnrül (mellyben poe-
nitentia tartatlanul éltenek) vésen alkalmatosságot ma-
gának azoknak fanyargatásokra.

III. Így minden bűneidet meg-visgálván bo-
rúlylye arczal az Istennek ítélő séki előtt, mint valami
gonos tévő, és fivednek keferőségével vald-meg Iste-
nednek minden feltudott bűneidet, nevezet szerint a'
nagyobbakat, mellyekkel őtet leg inkább meg-bántot-
tad, fámláld elő azokat minden környűl álló dolgaival,
idejével, helyével, módgyával edgyütt, mellyek a' bűnt
könnyéteni és nehezíteni szokták. Emeld fel kezeidet,
és ismérd-meg magadat, a' nagy ítélő Birónak séki e-
lőtt, méltónak lenni őrók kárhozatra &c. Es így
bé vádolván és meg-ítelvén magadat, essél az ő kegyel-
mének sámollya eleiben, Psal. 99. 5. azzal biztatván
magadat: hogy ha az Izraélnek Királyi kegyelmes Ki-
rályok. 1 Reg. 20. 51. Az Izraélnek Istene sokkal
kegyelmesebb. Azért kiálts fel ő hozzá, &c. Lásd
böv. p. 768.

Második ága a' Δ-nak, a' Testámentum teteledrül

I. A' Testámentumban leg első gondod is a'
légyen, hogy házadat jó rendben hadgyad, a' mint Esai-
ás inti Ezechiást, in textu: (ha az előtt Testámentu-
mot nem törtél) ha pedig tettél, visgáld-meg azt, és
S
crőlits

erősíts meg keresztyén bizonyságok előtt, azt meg pecsételvén: bizd valamellyik K. jó akaródra, és így a' te halálloddal a' Testámentum erős, és meg-változhatatlan lében: Hebr. 9. 17. *coll. cum* Gal 3. 15. p. 784.

II. Ha Isten téged nagy jóssággal áldott-meg, jó egészségednek idején iráld-meg akarodat. melly dolog sem el nem idegeníti javaidat, sem halállodat hamarabb el nem hozza; hanem inkább nagy könnyedségére léfő elmédnek, mert midőn házad jó rendben vagy, inkább job módgyával állathatod lelkedetis jó karban, és útara inkább elkészítheted. Ha pedig egészségedben elmúlattad, most betegségedben addig viselly gondot erre, miglen igen meg nem nehezedel, s' elmédis meg nem botránkozik. *Ec. p. 785.*

III. Ha gyermekid vadnak, ad ki még életben részeket, de az adásban ne te, hanem ők fűgjenek te tőled. Mert ha mig élő mindenedet magadnál tartod, tehát ők majd nem annyira néked köszönik részeket, mint az halálnak. Ha pedig gyermekid nincsenek, és javaidat valamelly Istenes házonra akarod badni, ne bizzad akar kire ennek ki szolgáltatását, tudván azt: hogy gyakorta effle jó dologban a' ki *szolgáltató*, magának *koporító*, főképpen halála után embernek, *Ec. p. 786. 787.* Azért életben magad légy Testámentumodnak ki-szolgáltatója; magad saját kezéd légyen Testámentumodban sáfárod, és magad seme gondviselőd; had előted, ne hárad meget tündököllyek *lámpásod*: (jó cselekedeted által) mellynek te-is elvéfő jutalmát. Matth. 10. 42. Luc. 14. 14. & 18. 22. *Ec. p. 788.*

IV. Jó rendben állatván házadat és lelkedet: bizd

bizd Istenre magadat; mert ha Isten abban rendelte halállodat, semmiképpen el nem kerülheted az halált; ha pedig napidnak sáimok bé nem töltenek, vagy az hogy az Isten meg könyörűl rajtad, &c. Job. 33. 24. vagy az hogy orvosságot parancsol, 2 Reg. 20. 7. De meg lárd hogy a' Nézőkhöz, Bűvös bájolókhöz, Babonálokhöz ne folyamodgyál, *Ec. p. 789.*

V. Mikor orvos Doctorért küldesz, meg-lárd hogy a' Doctorban reménségedet Istenednél fellyebb ne vedd, mint *Asa*, ki nem az Urat keresz, hanem az orvosokat, 2 Chron. 16. 12. melly dolog neme az bálványozásnak, és felgerjeszti az Isten haragját, s' az orvosságot hasfontalanná teszi. Az orvossággal azért mint Isten *csközé*vel úgy ély, és mivel még a' rend szerint való ételhezis könyörgéssel kell nyűlni, 1 Tim. 4. 4. mennyivel inkább az orvosságot (mellynek minden hasna csak az edgy Isten áldásában vagy) könyörgéssel kell venni, *Ec. p. 790.*

I. *Ufus Informatorius.*

Oktattatol azoknak bődögságára; kik a' meghallott Tudomány szerint cselekednek. Es ellenben azoknak bődögtalanságokra, kik az ellen cselekednek. *Amplifica.*

II. *Redargutorius.*

Vétkeznek. 1. Kik a' Tudománynak első ágában elő sámlált dolgok ellen cselekednek. *Recense.* 2. Kik a' Testámentumra jó idején gondot nem viselnek. 3. Kik ha fíntén Testámentumot tesznek is; de abban, az Istenrűl, az ő dicsőségerűl, és a' sęényekrűl

rül elfelelkeznek. 4. Kik az holt ember Testámentumát elrejtik, vagy semmisé ténik, elfordították, avagy csak elmocskolják azt, holott az holtak Testámentumát nem szabad felbontani, Gal. 3. 15. Sőt ha valamely kötés és akadályos fő elnéki a' Testámentumban, mégis úgy kell magyarázni, hogy az Isten dicsőségéhez, és a' Testátornak Istenes igyekezetihez legközelebb esék, *Œc. p. 787.* 5. Vétkeznek mégis kik az ő betegségekben a' Nézőkhöz, bűvös-bájosokhoz, babonásokhoz elnek, mint *Acházias*, 2 Reg. 1. holott soha az olyan esközöket az Isten meg nem áldgya, a' melyeket meg-átkozott, hanem ha meg-engedi is hogy a' Sátán, és a' gonosb esköz alkalmatosságával azoknak testek meg-gyógyítsák, de felő hogy el ne kárhoztassa lelkeket. Meg-ójjad hát magadat, mert kísértetel ilyenkor, Deut. 13. 3. 6. Vétkeznek azok is, kik a' Doctóban reménségeket Istennél fellyeb vetik, *Œc. p. 790.*

III. Hortatorius.

Intetel hát az elő számlált bűnöknek eltávoztatására s' mind penig a' Δ-nak első, és második ágaiban elő számlált idvességes dolgoknak elkövetésére. *Vide sup. Membr. 1. Δ-ti.*

IV. Consolatorius.

Bóldog léssel ha a' fellyeb meg-irt dolgok szerint később az halálra, mert ha lelkedet így elkészited, és igaz hitben a' te Christufodnak meg-adod, bévitetik lelked az Angyalok által az Abrahamnak kebelében, a' fényes Menyországban.

XVIII.

XVIII. TANUSAG.

Beteg embernek elmélkedésiről, melyek az Isten fanyargatásának végeiből hoztatnak ki.

TEXTUS.

1 Cor. 11. 32. De mikor büntettettünk az Úrtól tanítattunk, hogy e' világgal el ne kárhoztassunk.

Δ. Az Isten az ő hiveit jó végre fanyargattya. *In textu.* Psal. 119. 71. coll. cum v. 67. Esa. 26. 9.

Confirmatio Documenti.

UGY de micsoda jó végre fanyargattya Isten az ő hiveit? Lássuk rendel.

1. Hogy a' fanyargatás által az hivekkel az ő természetű vesetségeket meg-úntassa: és így jó eleve megtartóztassa őket több fok bűnben való eléstől, melyekre eggyébként hanyatt homlok mennének; mint az eszes Atya ki kisdéd csecsemőjének gyertyában kapását elsenvedi, hogy tanúllyon magát a' tűzben eléstől óltalmazni, *Œc. p. 796.* Edgy kereszben Isten kettőt keres: a' cselekedett bűnert való sújtólást; a' cselekedendő ellen penig meg-előzést, mert noha a' bűnnek örök büntetése (a' mennyiben azt az Isten igazsága kívánja vala) tökéletesen elengedettett a' Christus ál-

S 3

dozat

dozattyában: mindazáltal a' bűnért való idő feri sanyargatások alól ki nem vetettünk, *Œc. p. 797.* ezért monda Náthán Dávidnak: *az Úr is elvette a' te bűneidet,* 2 Sam. 12. 13. *mindazáltal a' sanyargató fegyver el nem távozik az ő házától,* v. 10. *Œc. vid. ibid.* Mert az Isten tudván azt: hogy a' testnek uralkodása, romlása a' léleknek: azért a' mint a' jó Doctor sanyarúságnak keferű italát adgya b' az őveinek, hogy az által a' test romollyon, a' lélek épüllyön, a' test meg-öldösköltesse, a' lélek meg-benteltesse, *Œc. p. 798.*

2. Hogy a' sanyarúság legyen nem meg-vettetésünknek, hanem fiúvá való fogattatásunknak, bizonyos jele, pecséte, és b'lyege, Heb. 12. 6. 7. 8. Mert a' hol Isten a' bűnt látta s' nem sújtollya (jele annak hogy) ott ő lakni nem feret, *Œc. p. 798.* Nincsen az Isten Atyai ferelminek, és vigyázásának bizonyosab b'lyege, mint midőn az hivek valamely keresz-viteléssel mind annyisor serkengettetnek, valamennyiser vétkeznek, *Œc. p. 799.*

3. Hogy a' nyomorúsággal elszakassa fiúvunket a' világnak ferelmitől, és hogy azzal inkább edesgesen bennünket az örök-életnek kívánására. Mert miképpen az Izraél fiai, ha sanyarúan nem tartattak volna Egyiptóban, soha a' Canahán földé felé olly örömezt ki nem indultak volna: *Igy Œc. applica.* Es miképpen a' Sopratós Dajka keferű ürömmel keni-meg emléjét, hogy a' gyermekkel a' csecset inkább elhagyathassa. *Igy Œc. applica, Œ Amplifica, ex pag. 801.*

4. Hogy a' nyomorúságok által az Isten megpróbállyon (és építsen) bennünket hitünkben, remén-

ménységünkben, feretetünkben, békefleges tűrésünkben, engedelmségünkben, és egyéb jó cselekedetünkben. Mert a' b'ldog állapotban, minden ember dicsekedhetik az hittel, reméniséggel, &c. de a' próba és kifirtet válastya-meg, Rom. 5. 4. Mert miképpen a' jó Gubernátort a' háborúság, és a' jó vitézt az erős harcz próbállyá és válastya-meg: *Igy Œc. applica.* Es miképpen az ezüst a' tégelyben, és az arany a' tűzben próbaltatik-meg, Prov. 17. 3. & 27. 21. Igy a' mi hitünk a' kifirtetekben próbaltatik, &c. 1 Petr. 1. 6. 7. és (mint a' tűzben a' rosdás vas) ugyan meg-tisztittatik, és mint a' letapottatott *seksű,* és a' meg-terheltetett Pálma fa jobban nevelkedik. *Igy &c. Lásd bőv. p. 803.*

5. Hogy a' sanyarúságból meg-mutassa Isten e' világ előtt hogy az ő fiai igazán feretik; és b'lgállyák ötet. Mert az Isten fiai a' nyomorúságnak mélységiben-is (midőn Isten haragudni, és Őket nem kedvelni láttatik is) Istenhez ragaszkodnak, sőt mikor (az ő leg nagyobb búsulásában, és kedvetlenségiben) Isten láttatik is Őket meg-vetni, és jó akarattából ki rekesteni, sőt mikor ugyan meg-ölni láttatik is Őket, még akkor is Ők Istenben biznak, Job. 13. 15. 16. Nem úgy mint a' képmutatók, kik csak addig b'lgállyák Isteneket örömezt mig Őket áldgya, fereti, ferencséfiti, miképpen az ördög mondgya vala (hamisan) Jób felől, Jób. 1. 9. 10. Az Istennek fereteti és b'lgálattya, és az ő irgalomságában való bizakodás (a' sanyargatásnak idején) leg igazab jegyek az Isten fiainak *Œc.*

6. Hogy a' meg-benteltetett nyavalya kíváltsé-
képpen

képpen való segédgye legyen igaz meg-térésünknek, és igaz meg-térésünk által mennyei Atyánkhoz való vonattatásunknak, &c. Mert a *Sidó népet-is* Egyiptom terhe indítá fel Istenhez való kiáltásra, Exod. 3. 7. Ugyan azon nép a' nyomorúságban kiáltott Istenhez, Nehem. 9. 27. abban látogatta-meg Istent, Efa. 26. 16. Igy *Dávidot* a' nyomorúság könyörgettette, Pál. 86. 7. *Ezékhiást* a' betegség zokogtatta, Efa. 38. 2. 3. Elég példák előttünk, kik a' nyomorúságtól indítottak, és a' keresztyenélés alatt tértek-meg, *mint a' Tékozló fiú*, Luc. 15. 17. 18. *Ephraim*, Jerem. 31. 18. *Juda*, &c. Hof. 6. 1. *Manassé*, 2 Chron. 33. 12. *Sz. Pál*, Act. 9. Es fokak, kiket az Evangéliomban olvalunk, és kiket a' nyavalya kénserített menni Urunkhoz, kik ha bódog állapotban élhettek volna, ne talám soha az idvességességért és kegyelemért fel nem keresték volna őtet. Mert miképpen a' *Noë Bárája*, mentül fellyeb hányattatik vala az őzön-viztől, annál közeleb esik vala az Eghez: Igy a' meg-benteltetett lélek, mentül inkább sanyargattatik, annál közeleb emelkedik Istenhez, &c. p. 806.

7. Hogy a' nyomorúságot meg-köszolván: más felebarátunkon is (kik hasonló nyavalyákban forognak) inkább tudgyunk könyörölni. Ezért köszöl-meg a' Christus is a' mi nyomorúságinkat és kéfertetinket (a' bűnön kívül) hogy annál inkább tudna rajtunk könyörölni, Heb. 2. 18. & 4. 15. Innen a' nyomorúságban lévő ember bizvást kiálhattya a' Christusnak: *Christe keze nyavalyát köszöltsd ió segedelmul*, &c. p. 807.

8. Hogy a' mi nyavalyánk &c. példájúl legyen a' gyenge

gyenge hitűeknek meg-erősítésére. Mert hova lehet a' gyenge keresztyének nagyob bátoritása mint mikor más nagy hitű felebarátját kinos betegségben láttya igen bekés és vigasztalos lélekkel lenni. *Lásd bőv pag. 808.* Ez igen használ, mert ha fokak (azok közül kiket Isten fiainak tudunk lenni) mi előttünk már hasonló nyavalyában nem forgottanak volna, a' rajtunk lévő nyavalyának nehézsége gyakorta kétefelekké tenné bennünket, ha vagyunké Isten fiai avagy nem? Ezért mondgya hogy példájúl vegyük a' *Próphétákat*, &c. Jac. 5. 10.

9. Hogy a' keresztyenélés által mi (úgy mint tagok) a' mi fejünkhez a' Christushoz hasonlatosokká tétessünk. Mert ha ő szenvedett. nekünk is szenvednünk kell, Matt. 10. 25 & 20. 22. Joh. 15. 10. *Hogy ő vele edgyütt szenvedén ő vele edgyütt dicsőüllünk*: Rom. 8. 17. &c. p. 709. 810.

10. Hogy a' mi keresztyenélésünk alkalmatossá-gával az Isten neve dicsőítessék. Mert noha olly tiszta ember soha nem találtatik, kiből Isten (ha az álnokságot valóban meg-vilgállja) elegendő okot nem talál a' bűnért való büntetésre: mindazáltal az ő nagy irgalomságából nem mindenkor néz a' bűnre fiainak sanyargatásokban; hanem néhanyszor nevének dicsőítésé-géért is bocsáttya reájok a' nyavalyát, és kilírtet, Joh. 9. 3. &c. p. 811.

NB. *Óstán ebből is az Isten neve dicsőítetik, midőn ő az bűneket a' nyomorúságból meg-sabadítván: az bűneket az Istent dicsőítik a' meg-sabadításért*, Pál. 50. 15.

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd eszedben. 1. Az Istennek jó voltát, ki a nyavalyákat (mellyek egyébként fégyen vallásúl, és lakolásúl volnának a' bűnért) rajtunk, maga tiszteletire és dicsőségre akarja fordítani. p. 811. 2. Ved eszedben a' fellyeb említett dolgokból, hogy a' nyomorúságok nem Isten gyűlölésinek (és nem is a' meg-vettetésnek) jelei, hanem inkább Atyai szerelmének bizonyos zálogai az ő fiain. Mert ihon inkább ez életben süjtollja őket, (holott a' poenitentia tartóknak reménségek vagon a' bűn bocsánat felől) hogy nem mint a' jövődő életre halasztaná a' büntetést, a' hol semmi reménség az engedelem felől nem találhatik: s' a' büntetésnek is loha végé nem léhen. pag. 812. 3. Vedd eszedben a' keresztviseletének használatos voltát, melly által a' meg-vettendő bűnös Istenhez vonattatik. Oh áldott kereszt, a' melly a' bűnöst (bívénnek térdein) vonja a' Christushoz! &c. p. 806. Oh légyen áldot, örökké áldott légyen az a' Christus, ki loha a' hozzá menő bűnöst meg nem veti, noha a' bűnös mint edgy kés-kéntelen mégyen a' fanyarúság és nyavalya által ő hozzá.

II. *Redargutorius.*

Vétkeznek, kik csak e' világi jókban, testi gyönyörűségben töltik idejüket, mint látunk fok *Epicurus discipulis*, kiknek eszében sem jutna az Eg, csak testi gyönyörűségekben maradhatnának mind végig; kik (mivel loha job örömben nem részesültek) nehezen mehetnek ki e' világból, holott az Apostol e' világiakat csak merő *garéznak* nevezi, Phil. 3. 8. kikre méltán reájok

reájok illik ama' bölcs mondás: *Mundanus affectus praesentia amat, temporalia cumulat, spiritualia negligit; & cum totus se spargit in imis, nihil potest amare de summis.* &c. pag. 800.

III. *Territorius.*

Jaj azoknak kiknek az embereknek nyomorúságában nincsen részek, &c. Pfal. 73. 5. coll. cum v. 18. Jerem. 12. 3. Job. 21. 13. Jaj azoknak is a' kiknek Isten bűnőket láttya s' nem fujtollja, &c. mint ám elsenvedé Isten az Eli Pap fiainak bűnben való jobbúlatlan buborékolásokat, mivel meg-akarja vala őket élni, 1 Sam. 2. 25. p. 798.

IV. *Hortatorius.*

Intetel. 1. Gyűlöld-meg bát a' bűnt, melly illy fanyarúan tartattattya Istennel az ő fiait, kiket egyébként ő igen szeret: p. 798. 2. *Int.* Ne irtózzal a' keresztviseletűl. Sőt örömmel senvedd azt, mint az Apostolok, Act. 5. 41. A' K. Sidók, Heb. 10. 34. p. 813. 3. *Int.* Könyörögj Istennek hogy miként maga bocsátta reád a' keresztet: azonképpen maga-is méltozatszék hozzád menni a' keresztel és nyavalyával edgyütt, a' fellyeb említett jó végeknek meg-tanítása, és bívásban való béöntése által. *ibid.* Kérjed Istent adgyon békesleges tűrő lelket azoknak elsenvedésire.

V. *Consolatorius.*

1. Ha igen nagy és sok keresztviselettel fanyargattol, kétségben ne eszel, mert az igazabb keresztény fanyargattatik kezevessebben. Mint a' búza mennél tisztább, annál több rostálás esett rajta. Az aranyis mennél

nél frisseb, annál több próbákat latott: A' földös men-
nél édesb, annál inkább meg-őszongattatik a' fajtóban:
Igy: *Œc. applica. pag. 799*

2. Vigasztald magadat a' nyomorúságoknak őrvendetes kimenetelivel, Jac. 5. 11. hasznával és gyűmölcsével, Heb. 12. 11. *Œc. p. 813.*

XIX. T A N U S A G.

A' betegségbűl meg-könnyebedett embernek elmékedésűrl.

T E X T U S.

Joh. 5. 14. *Ime meg-gyógyúltál többé ne vétkezzél. &c.*

Δ. A' betegségbűl meg-könnyebedet (avagy meg-gyógyúlt) embernek, a' meg-gyógyulás után Isteneffen kell magát viselni. *In textu Ampl. ex 2 Reg. 5. 17. Esa. 38. 19. 20.*

Confirmatio Documenti.

UGY de miképpen kell annak lenni?

I. Ugy hogy, mint hogy mostan mint edgy újjonnan vetted életedet Istenedtűl: azért ez után új életet élly, és Isteni tiszteletben tölcse del idődet, hallgass meg bűneid betegséggeddel, *Œc. p. 814.*

II. Vakmerőb azért ez után ne légy, hogy egéslegedet most meg-nyerted, ne is hízlekedgyél magadnak azzal,

azzal, hogy most elkerűlhetted az halált: hanem inkább azt gondollyad, hogy az Isten (mivel még késűletlen vóltal) még az egyfēr kedvezett néked, és életedet valamivel hosszabba tette: hogy mind életed meg-jobbithassad, mind penig jobban elkészíthessed magadat halálad órájára. Mert ha az edgy betegséget meg-lábolhattad is, de a' következendőt vagy lábolhatod-meg vagy nem.

III. Gondold-meg melly nagy számadálra kellett vólna menned, ha most meg-hóltál vólna. Ugy igyekezzél azért ez után élni, hogy a' mikor Isten lelkedért elkűld, jó lelki ismérrettel és meg-téréssel, igaz hittel, késűlhes a' számadálra, *Œc. p. 815.*

IV. Ne vesled igen messze életednek határát, mert nem tudod, ne talám igen közel vagy. Légy azért eheseb ez ntán, mert ha többé már késűletlen találatol, kissé magad mentsége léssen, itéleted peniglen nagyobb.

V. Ha fogadást tettél Istenednek hogy életedet meg-jobbíto, a' mit fogadtál meg-telleyítsed. Es ha már a' tistátalan lélek kiűzetett: ne engedd oh ne engedd, őtet más két ártalmasb lelkekkel vissza térni! Mat. 12. 43. *Ne térj vissza az ebbel okádásodra, Œc. 2. Petr. 2. 22.* Tudod mennyit őhajtoztál töredelműlegednek fohászkodásival? *Œc. p. 816. 817.*

I. Usus Informatorius.

Ennek a' betegnek példájából ki (mint edgy hólt eleven) 38-estendeig nyavalygot, ved ehesben: 1. Melly nehezen, és melly fok időre gyógyúlhat-meg a' bűnös

bűnös lélek (még az Istennek sullyos ostroma alatt) az ő nyavalyáságából. 2. Melly igen mélységek legyenek a' bűnnek gyökerei az emberben, hogy azok a' kicsiny idő alatt ki nem szaggathataak. Mert hogy a' Christus itt ezt mondá ennek az embernek, hogy *többé ne vétekezél*: ebből Calvinus azt *colligálja*: hogy ennek az embernek lelke még jól nem vala minden bűnőktől meg-tisztulva. *Vide Calv in hunc locum.*

II. Redargutorius.

Feddetnek azok, kik a' meg-gyógyulás után vissza térnek az ebbel az okádásra. Oh bűnös ember, néked álllok igazán meg-tért bűnös! ki meg-mosódtál, (és gyógyultál) nem a' Jerusálembéli Bethesda nevű halastóban, (mellynek őt porticusa vala) hanem amaz véres sebekből a' Christus sebeiből ki folyó Bethesda tavában (melly a' bűnőkért való bofsú-állással háborítatott vala fel) hogy hogy térnél azért vissza mint a' meg-mosódott Dióno a' sárnak (előbbi bűneidnek) fertő-jére, 2 Petr. 2. 22. *lásd bőv. pag. 816. 817.*

III. Territorius.

Jaj azoknak. 1. Kik a' bűnnek úndokságától meg-győzöttetvén: előbbi bűnőkre vissza térnek, és kik meg-térnek (hogy már) és ímért a' bűnnek sáros fertőjében keverődznek, mert azoknak utolsó állapottok gonoszság és siralmasabb az elsőnél, (*in textu & Matt. 12. 45.*) Három okokra nézve. 1. *A' Sátánra nézve*, mert azt az embert a' Sátán, mint egyfő el-szalasztott, de meg-újjonnan meg-kötöztetett rabját erősebben (és nagyobb őrizet alatt) tartja, és más hét magánál

nál gonoszság lelekkel *infestállyan*. 2. *Az Istenre nézve*, mert miképpen a' Doctor az ő túlle egyfő és kétfő meg-gyógyított, de az mértékletlenség miatt újjobban előbbi nyavalyájában vissza esett beteget végre meg-útállyan: Így az Isten-is az illyet meg-útállyan, és el-hadgya, és el-is veti, Jer. 51. 9. & 15. 6. *Ampl. ex Esa 6. 10. Rom 1. 24. &c.* 3. *Eónnán magára a' bűnösre nézve*, mert ha a' bűnt meg-fokja, nehezebben tér meg Istenhez, Jer. 13. 22. Mert miképpen a' kurva ki sem a' lánczot, sem a' tömlőczőt nem ségyenli: Így ez illyen bűnös &c. Jer. 3. 3. Ezért mondgya *Augustinus: Lib 8. Conf. cap. 5. Ex voluntate perversa fit libido, & dum servitur libidini, fit consuetudo; & dum consuetudini non resistitur fit necessitas, &c. ibid.* Bóldogok hát azok, kik eleve a' meg-vesett akaratot meg-zabolázzák, a' bűnnek ellene állnak, és az (bűnre okot adó) veszedelmes tekintet, nyájaskodást, és befélgetést eltávoztatták. 2. Jaj azoknak kik az ő betegségek közül (Isten verefégiéből meg-gyógyúlnak, és még-is (az után-is) Isten ellen engedetlenkednek, mert ha az Istennek Atyai veséje nem használ nekik, az után kemény és sullyos ostromokkal ostromozza őket, és mint edgy idegen ábrázatban öltöztet: (ez a' kegyelmes Atya) haragos orcáját fordítja ellenek, Lev. 26. 17. és ha a' középső bűntetés nekik nem használ, az után annál kezeveslebb és rettenetesebb büntetéssel, mint egy pöröllyel rontya-meg őket, *rövid szóval*: ha az Istennek edgy, és két verefégre fíveket meg-keményítik, hétserrel keményebben ostromozza őket, Lev. 26. 18. *Calv. in hunc locum.*

IV. Hora

IV. Hortatorius.

Ha meg-gyógyultál intetel. 1. *Arra* hogy discsõtsed Istent mint: Luc. 5. 25. & 13. 13. 2. *Arra* hogy reá vigyázz ez után az Isten útaira, és az Isten kegyelméért könyörögj, hogy bölcs fiwel járhas, &c. Pál. 90. 12. 3. *Intetel, többé ne vétkezzél, ut in textu.* De azt mondod: lehetetlen hogy minden bűntől üres lehessék. *Resp.* Nem az a Textusnak értelme: hogy minden bűntől üres lehessen ember tellyeséggel, hanem (Calvinus mondta-ként) *comparatio fit superioris vitæ;* mellyre nézve a' kívántatik, hogy ez után ne légy olyan minémű voltal; hanem térj meg igazán, &c. 4. Ha már egybér meg-tértél és újjá bűltetettél, ne térj vissza a' bűnnek fertőjére. Erre inditsanak.

Motivæ.

1. Mert már meg fereztettek és tiszta inget attak reád, (lábadat is meg-mostad, Cant. 5. 3.) azért nem illik azt bé keverni.

2. Mert levetkezted az ő embernek ruháit, ibid. azért nem illik azt felvenni; ki űzttetett a' tisztaalan lélek, nem illik azt vissza fogadni

1. Mert ki jöttél a' bűnnek Sodomájából, azért (a' Loth feleségével) nem illik arra vissza nézni s' tekinteni, hogy te is keményen meg ne büntettedél.

4. Mert már te Isten fia és cselédgye vagy, Christus tagja és jegyefe vagy, azért nem illik, &c. applica.

5. Mert már te űent Lélek temploma, lakó háza vagy, és a' űent Lélek lakozik te benned, azért nem illik a' űent Lélek templomát meg fereztetned, és a' űent

Lel-

Lelket meg-somoritanod. NB. Itt amaz három okokis, mellyek a' retentó hasonban (oda fellyeb) említetttek, meg annyi indító okok lehetnének.

V. Consolatorius.

Vigasztaltatnak az Isten fiai, kiket néha Isten betegséggel meg-látogat, és gyakorta mint edgy ugyan meg-lajtol, mindazáltal mint az Atya könyörül, &c. ampl. ex Pál. 103. 9 14. Kiket noha Isten az ő bűnökért keményen meg ostoroz, és ha ugyan nem térnek, annális keményeb büntetésekkel (mint egy pörölyel) ugyan őűve rontya, mindazáltal mégis az ő örök-ké való irgalmasságát nekik meg-tartya. *Ampl. ex* Pál. 89. 29 34.

XX. TANUSAG.

A' meg-haló betegnek első rendbéli elmékedésiről: Avagy arról: melly kegyelmessen bányyék az Isten az olyan beteggel.

TEXTUS.

2. Reg 20. 5. *Meg-halgattam a' te imádságot, láttam a' te köny-bullatásaidat.*

Δ. *Az halalos betegségben (és egyéb nyomorúságokban-is) irgalmassan bánik Isten az hívekkel. In textu. Ampl. ex* Pál. 89. 33. 34. 2 Sam. 24. 14.

Confirmatio Documenti.

V

Minéma

*M*Iném üdolgokból tetšik-meg az Istennek
veled való irgalmas bánása. Mellyekről
halálos betegségedben elmélkedned kell?

I. Ebből, Hogy Isten e' űomorúšagot tetšedre
orvošság gyanánt bocsátotta, lelkédnek gyógyulásáért,
kénserítvén tégedet (ki a' bűnben igen beteg vagy)
hogy *penitentia* tartáűod által a' Chriřtushoz, edgyet-
len egy orvosodhoz folyamodgyál, hogy így lelkédnek
gyógyúlást nyerheš.

II. Hogy még a' leg űomorúb nyavalyád, és ki-
nos beteglegidis, csak semmi azokhoz a' űörnyű ki-
nokhoz képeřt, mellyeket Idvezitőd űenvedett te éret-
ted. Lářd: Luc. 22. 42. 43. &c. Pšal. 18. 9. & 22.
2. &c. Eša. 53. 2. 1. 4. &c. Heb. 5. 7. Gal. 3. 13.
Ha azért az Isten űia illy fokot űenvedett te éretted, nem
űenvedhetšé te bűnűs ember egy keveřet az ő kedveért,
és magad hařnáért? *űc. p. 829.*

III. Hogy még leg nehezeb űinléfedis kiřleib,
hogy nem mint bűneid érdemenék. Ne zűgolóđgyál
hát, űőt inkább fok bűneidet meg-gondolván: adgy halát
Istennek hogy ennélis nagyob ořtorát nem bocsátta re-
ád. Gondold-meg csak a' kárhoztakat, melly őř-
mest még a' leg nagyobb gyűtrelmeket is elűenvednék,
ha űintén ezer eřtendeig kellenékis, csak reműnségek
lehetne idvelségek és annyi fok gyűtrelemből való
meg-űabadúlások felől. Es látván melly nagy irgal-
malsag hogy inkább meg nem eméřtett mikor űanyar-
gatott: hogy ne kellene békével űenvedned az ő csak i-
deig tartó dorgálását, *űc. p. 830.*

IV. Hogy

IV. Hogy te rajtad a' te betegségedben semmi
hallatlan dolog nem eřik, hanem űcsak a' mellyeket már
más űelebarátid meg-űenvedtenek: kik (míg éltek Isten
űerelmeři lévén) mořtan immár dicsűőřleges űentek a'
Chriřtusfal az Egben, mint *Jób, Dávid, Lázár, &c.*
Ezekis ideig mint te mořt hařonlő terhek alatt nyűgte-
nek, de már minden nyavalyájoktűl meg-űabadűltak.
Teis bűzonyára nem űokára (ha békével varod az Ur
meg-kűnnyebítéřt) meg-menekedel minden kűnvallá-
űidűtűl: vagy eřűőřgednek vétele által *Jűbbal*, vagy a'
mennyei nyűgodalomra való meneteleddel *Lázárral*,
űc. p. 831.

V. Hogy nem kegyetlen ellenségid keziben a-
dott tégedet rabságra, hanem (űerelmes Atyád lévén)
maga űajat irgalmas kezeivel dorgálgat tégedet: E-
zért monda Dávid: *hadd eřsem az Ur kezeiben*, &c. ki
nem magyarázna akár mi űanyargatářtis jű végre, holott
Isten kezébűl űármazik a' nyomorűőšág, kitűl jűl tud-
gyuk, hogy semmi jűnűl eřűeb nem űármazhatik. E'
dolognak meg-gondolűsa csendeřitű-meg Dávidnak űi-
vét, Pšal. 39. 10. 2 Sam. 16. 10. 11. Így a' Chriřtus
is meg-gondolván hogy mennyei Atyának akarattyá-
ból kűőřtetett ő reā) ama' keřerű pohár, űabadolűan
reā adā magāt annak meg-italára. *űc. Luc. 22. 42.*
Lářd bűv. pag. 832. 833.

I. *űfus Informatorius.*

Itt vedd eřűedben, hogy semmi nem hařnál jobban
a' békűőřges tűrűfre, mint annak meg-gondolűsa: hog'
mennyei Atyádnak kezeibűl űármazik a' nyomorűőšág,

V 2

ki űo-

ki soha egyébkor nyavalyát reád nem bocsát, hanem csak a' mikor búk legelnek és használatosnak aránza azt néked lenni, p. 833.

II. Redargutorius.

Vétkeznek a' zúgolódók, minémü vala a' *Jób felesége*, Job. 2. 9. Az *Izraél népe*, Exod. 16.

III. Hortatorius.

Intetel. 1. A' békélséges türelre. 2. Arra hogy ha vétkezel Isten ellen, ne fuless Istenből, *Cainnal*, hanem inkább Istenhez folyamodgyál *Dáviddal*: elsőbbségig a' Christushoz menny, mert ő Atyád fia, mondgyad azt néki: a' mit *Ruth* mond vala *Boáznak*: Ruth. 3. 9. A' Christus által ostan folyamodgyál az Atya Istenhez, mert ő Atyád; mondgyad azt a' mit a' Tékőző fiú, Luc. 15. 19.

IV. Consolatorius.

Vigasztaltatol azzal: hogy e' te mennyei Atyád még haragjábanis megemlekezik irgalmalságárúl, és kedvez tenéked a' keresztfelében. *Ampl. ex super.*

XXI. TANUSAG.

A' meg-haló betegnek másod és harmad rendbéli elmélkedésirül: Avagy arról, minémü fok gonosztúl ment-meg az halál, és minémü jókat hoz?

TEXTUS.

Apoc. 14. 13. *Bóldogok lesznek ezután az halot-
tak, kik az Urban halnak meg, &c.* Δ. A'

Δ. A' kik az Urban halnak-meg, azok nagy gonosztúl (t. i. e' világi fáradságos nyomorúságoktól, &c.) menekednek-meg, és nagy jót (t. i. az ő cselekedeteknek drága jutalmát) nyerik-el.

Confirmatio Documenti.

Két ága vagyon a' Documentumnak.

I. Minémü nagy és fok gonosztúl ment-meg az halál?

I. Az halál meg-ment tégedet rothadandó testedtől, melly fogontatott a' bűja kívánságoknak hűségében, a' bűnnek rútságában, és az ocsmány vérben bűltetett: melly test lelkednek eleven tömlőcze, a' bűnnek élő eszköz, bűdös ganéjnak sákja, &c. p. 834. Ugy annyira hogy holott a' fák, és füvek meg-virágznak, gyümölcsöznek, és illatoznak, az embernek teste peniglen természetű szerint egyebet serkénél, feregnél, rothadással, bűdösségnél nem terem. Az ő szívének minden indulattya, és gondolattya süntelen gonosz. Gen. 6. 5. Innen vagyon: hogy az Istentelen ember meg nem elégedhetik semmi fele kívánsággal, a' tisztesség kívánó semmi felmagasztalással, a' bűja semmi fellellemmel, a' földvény semmi nyereséggel, a' részeg semmi itallal, a' vér szopó, semmi bősű állással, &c. p. 835. Ugy annyira hogy még a' kegyes emberis soha olly helyen nem lakhatik, az holott *Lóth* módgyára az ő Lelké nem gyórtrené, &c. 2 Pet. 2. 8. II. Az

II. Az idvesteges halál végett vét minden bűn-
idnek s' mind azokkal érdemlett nyavalyáidnak: *Ec.*
Ampl. ex Apoc. 21. 4. Sőt az halál ment meg tege-
det az Istentelennék társaságától, a' következendő ve-
bedelemtől, *Esa. 57. 1. 2 Reg. 22. 20 Ec. p. 836.*
Ugy annyira hogy a' mennyei Paradicsom mint egy
rév helye a' léleknek örömének: azonképpen a' kopor-
só a' testnek kikötő partya, &c.

III. Holott a' bűnös test hitetlen világban él,
annyira hogy a' nyavalyás lélek ki nem tekinthet a'
semeken meg-vevés nélkül, nem halgatozkodhatik a'
fűleken elvonatás nélkül, a' kezek nem illethetnek bé-
fertezés nélkül, *Ec. pag. 837.* Es minden érzékeny-
ségek, akarmi kísértéskor kések elárulni a' lelkét. De
az halál által meg-sabadúl a' lélek ez árultatástól, a'
rothadandó testis ez halál által áltözik rothadatlansá-
got, az halandó halhatatlanságot, &c. *1 Cor. 15. 53.*

II. *Aga a' Documentumnak.*

II. *Minémű sok jót hoz a' halál?*

I. Az halál költözteti a' K. embernek lelkét, e'
világi nyavalyáságokból, a' bűnösöknek társaságok-
ból, az élő Istennek városában, &c. a' mennyei Jerusa-
lemben, és a' sok ezer Angyaloknak társaságokban, az el-
ső sülteteknek gyülekezetiben; *Heb. 12. 22. 23.*

II. Az halál juttattya a' lelkét a' mindeneknek
Birájához, az Istenhez, v. 24. és az Új-Testamentum-
nak Közben-járójához a' JEsushoz, ibid. Ampli.
Minémű bődoltságban legyen pedig a' Bárány Chri-
stussal edgyütt lakozni? arrúl láld: *Apoc. 7. 15-17.*

III. Az

III. Az halál juttattya a' K. E. lelkét a' men-
yei örökségnek, és véghetetlen bődol örömnck vég-
nélkül való bírására, *Ec. p. 839.*

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd eszedben: 1. Melly áldot legyen az a'
halál az Urban, melly minket ily gonof világtól, &c.
meg-ment. *pag. 838.* 2. Hogy jobb az halál a' kele-
rű élettel, &c. *Sirá. 30. 17.* Mellyre nézve ki vól-
na az, ki iffiú lévén: mentől hamaréb meg-vénhedni
nem kívánoznék, hogy a' mennyei Paradicsomban
való bemenetelre rendeltetett idő hová hamaréb elér-
keznék? az holott rézen, *aranyat, híjjában valóságon,*
állandó bődoltságot, halandóságot, halhatatlanságot ese-
relhetne. 3. Hogy a' ki ez bődoltságot mindének fe-
lett nem kívánozza, mindeneknél méltatlanb az, ennek
elvétele. *p. 840.*

II. *Redargutorius.*

Feddetnek s' orczáztatnak, kik nem akarnak vig
örömmel és kedvel menni a' mennyei örömben. Cä-
tő és Cleombrotus (kik mind ketten Pogányok valá-
nak) olvaíván Plátónak a' lélek halhatatlanságáról írott
könyvét, sántfándékkal edgyik nyakát töré meg; má-
sik maga fegyverébé ugrék, hogy mētül hamaréb azok-
bá az örvendetelésekben (ítéletek szerint) részesülhetné-
nek: minémű nagy ségyen hát berestýén embernek
(lokka nagyságosh úton értvén e' dolgokat az Isten
könyvéből) nem kívánozni ez mennyei örömben
mennie? kíváltképpen hogy maga az örömnck Ura hív
tégedet oda, és édelget téged az ő sēp ígérivel.

III. *Hors*

III. *Hortatorius.*

Adgyad hát és ajánlyad örömezt, és vigan lelke-
det Idvezítő Christufod irgalmas kezeiben, és ha oltán
a' bódog óra elérkezik, mint az Angyal, *Manoah* és
a' Felelőge láttokra az oltárúr az Egben az áldozat-
nak lángjában felméne, (Judic. 13. 20.) Ekképpen
igyekezzél te is, hogy lelked környüled álló jó emberid-
nek láttokra (vagy mondgyam azoknak tapasztalásokra)
mehesten fel a' töredelmes éivnek oltárúrú menyorság-
ban a' te imádságodnak jó illatú fűti közöt. p. 841.

IV. *Consolatorius.*

Ne fély, ne rettegj hát az haláltúl, holottannak
keserű mérgét meg édesítette tenéked a' te édes Idve-
zitőd, és a' tenéked nem halál, hanem csak álom, és el-
kerülhetetlen által út az örök életre.

XXII. T A N U S A G.

A' kételkedés avagy kétségben esés el-
len való szent elmélkedesfrül.

T E X T U S.

Pfal. 13. 2. *Uram miglen felelkezel-el róloom min-
denszül fogva, &c. vel ex 2 Cor. 4. 8.*

Δ. *Még az igaz hivesis gyakorta kételked-
nek, és lelkekben nyughataatlankodnak
és busonganak ideig. In textu. Et Pf.
42. 6-12. & 77. 8. 9. 10.*

Conq

Confirmatio Documenti.

*Honnan vajon ez az Híveknek ideig való
kételkedése, és lelki háborúja?*

℞. A' bűntül, és a' bűn miatt csett kifizetektül,
és a' Sátánnak nagy és erős ostromlásátul, mellyek im
ezek: 1. *Ostroma a' Sátánnak ez: Hogy lelked is-
meretit hűlálod óráján (a' mikor leg erőteleneb vagy) há-
borgattya, még penig in'áb akkor hogy nem életedben.*
℞. Te azért elsőben vald meg bűneidet Istennek,
nem csak közönlégesképpen, hanem ugyan nevezet
berintis. 2. *Békélyél-meg azokkal kiket bossúság-
gal illetél, ha annyi erőd és módod lehet, és ha valamit
valakitül törvénytelenül elvettél, vísgáld-meg, és Zák-
heusl ad vissza Lásd bőv. pag. 852.* 3. *Kérjed I-
stentül (a' Christufert) bűnöd bocsánattját, mutatván
a' meg-térésnek igaz jeleit, és oltán a' te elmédnek há-
borúsági nem kétségben ejtők, hanem bátorítók lé-
nek, ibid. azok téfnek néked bizonytságot hogy te az
igaz útban vagy: mert az az út, melly menyorságban
visen a' Pokol ajtija mellett, (melly a' testnek fájdalmi,
és az elmének kétségi) megycen el: hogy e' te életednek
állapottya mindenképpen keserű lévén: a' jövendő ö-
rök-életnek örömiannal édesbeknek láttaslanak tené-
ked.*

II. *Ostroma a' Sátánnak.*

*Hogy azt veti semédre, hogy nincsen bited, mert
nem érzed azt.*

℞. 1. *Még az erősebb hitnek is igen kicsiny ér-*

X

Te

zéle vagyon némellykor, kétségi ellenben nagyok. Te pedig meg-tért és meg-igazított ember lévén: mivel hogy útalod afféle kételkedéseket, &c. azért nem tulajdoníttatnak azok vétékül tenéked; mert azok a' testül vadnak, mellytől te majd meg-válsz. Es mikor a' test elromol, erőtelen belső embered (ki azokat gyűlöli, és az UR J. Christust szereti) meg-tartatik.

2. A' leg kisebb hitis (bár ne légye egy multár magocskánál nagyobb) elég annak a' léleknek idvélségére, mely a' Christust szereti és hisz ő benne. Mert a' kicsiny hitis (minémű vala ama' meg-kefereket Atyának, Marc. 9. 24.) ugyan azon Christust fogja-meg, mellyet a' nagy hit, minémű vala a' Cananeának, Matt. 15. 28.

3. Az Isten fiai, kik az Isteni kegyelemnek érzését kívánnyák, elvésszik kívánságoknak bételylefedésit az ő idejében. Mert a' kicsiny hitnek nevelkedési felől szép ígéretek vadnak, Marc. 4. 32. Luc. 19. 26. Rom. 1. 17. né felly hát, mert a' füstölő gyertya belet nem oltja-meg, &c. Efa 42. 3. Igen szép pelda erre Glover. A' Christushnak fent mártíra, kinek soha nem lőn addig bátorító érzése, valamig a' büntető helyre jutván: a' nyársat meg nem látá; akkor ostan hirtelen felkiáltván: örömben kezét ösve csapá, &c. és így szólá: *Oh eljött, eljött, értvén az hitnek és a' fent Léleknek örvendetes érzését. Várjad azért az UR-t és legy erőss, és meg-erőssiti a' te szívedet, &c.* Psal. 27. 14. *Bizál az Istenben,* Psal. 42. 6. és várjad őtet, v. 12.

4. A' mint hogy az hit és jó lelki ismérlet két fele: erős és bádgyatt, tűndőklőbb, és elnyomattatobb: Igy az idvélségnekis bizonyos volta néha inkább meg-
érez-

éreztetik; néha pedig vagy az értelemnek gyengesége miatt, vagy az erős kísértetek miatt, vagy az hiveknek olly vétékben való cselekedet miatt, mely a' lelki ismérletet gyötri és meg-sebesíti, míg azok (a' fent Lélek által, és igaz poenitentia által) gyógyulni nem térnek, annyira elnyomattatik, hogy csak úgy legyen az emberben, mint a' fika az hamuban, mint a' Nap az őtet béborító felhőben, mint a' földi tőke télben, és mint a' Hóld az ő elfogyásában.

5. Ha fíntén a' lelki háborúban, nem érzi-is a' K. emher az hitet, de ebből nem következik az hitnek nem léte, mert az hitnek öröme, &c. érzése, nem állattára az hitnek, hanem annak jól létére, és gyümölcsére tartozik. Elég a' lelki háborúban ad fidei essentiam, a' Christust fivedben te meg-váltódnak válaštani, és ő hozzá tellyes fiwel ragaszkodni. *Ameſ. Caf. C. L. 2. cap. 7. quaſt. 1. & alibi: erről lásd bőv. ide aláb az hármás KISÍRTETNEK LELKI DIADALMABAN: in textu.* Matth. 8. 26.

III. Ostroma a' Sátánnak.

Hogy erőssen hánnya bűneidnek nagyságát, sokságát, és rettenetes voltát.

2. 1. Az igaz meg-térés után fíntén ollyan könnyű Istennek a' leg nagyobb bűnökétis meg-bocsátani, mint fíntén a' leg kisebbeket, és hogy úgy meg-is bocsátta a' fokakat, mint az edgyet. Az ő irgalmassága inkább ki tetűk a' nagy bűnöknek hogy nem a' kicsinyeknek meg-engedelemben: mert az hol meg-neve-

kedik a' bűn, a' kegyelem ott sokkal inkább bővelkedik; Rom 5. 20. 2. Hiszem talán nem vagy nagyobb bűnös azoknál a' kik az élő Istennek fiát, az életnek Urát megölték, Aét 2. & 3. de még is hogy azok megtértek, kegyelmet nyertek: *ibid.* ostan hová lehet nagyob bűnös, mint az *Aron* ki bálvánt önte az Isten népének, *Salamon*, kiis vénségében vetemedék a' bálványozásra, *Pál*, ki Isten káromló, és Christus kergető vala, *Péter*, kiis Christus tagadó vala, *Manasse*, kiis fok ártatlan vértonta ki, mellyel egész Jérusálem megtölt vala, 2 Reg. 21. 16. ki rettenetes bálványozó, ördöngösösknek párt tartója, &c. vala: Igy ama' *Záchem*, a' fok *Publikánusok*, *Magdaléna*, *Dávid*, a' keresztán függő *Tolvaj*, &c. De talán mind ezek a' meg-térés által kegyelmet nyertek: Igy te is, &c. *Appl.* 3. A' Christus a' nagy bűnösöket (kik felette igen megterhelettek a' bűnnel, és annak érzéssel) hijja, és azoknak tési a' fép ígérte, Matt. 11. 28. Sőt e' világra is azért jött, hogy azokat hijja a' poenitentiára, Matt. 9. 13. Ugy hogy *valaki ő hozzá megyen* (ki vagy on mondva hogy) *el nem veti tüle*, Joh. 6. 37. Meg is tetfik ennek valósága ebből, mert soha csak edgy bűnöstis (a' ki poenitencia tartó sível, ő hozzá folyamodott) meg nem vonta irgalmságát. Bizonyosság erre az Evangélium historiája. Elővének a' Christushoz minden betegek, *Recense*, de csak edgyis azok közzül (a' ki az ő segedelmét kívánta) hijjában nem járt, &c. *pag.* 856. Sőt még a' ki nem kérte is, annak is nyújtotta az ő könyörületességét (csak magától indúlván arra) mint, Luc. 7. 13. &c. Joh. 5. 6. hogy

ne

ne könyörülne hát te rajta, ki olly könyvező személlyel, és töredelmes fiúval folyamodál ő hozzá; Avagy csak téged magadat tagadnae meg? Távúl legyen az, &c. *pag.* 857. Mertha Isten a' Ninivébelieknek (kik ellen már a' sententia ki vala mondva) megkegyelmez, és az elbánt gonost elváltoztatta, mihelt poenitentiát tartának: Igy tenéked is megkegyelmez, &c. *Ampl. appl. lasd bőv p.* 858. NB. *It a' K. O. írtetik hogy ez illyen példákbul a' bűnre okot ne vegyen.*

IV. Ostroma a' Sátánnak.

Hogy azt veti; hogy ezek az Isten kegyelme felől mind igazak, de ez nem tartozik te reád, mert a' te bűneid, (mellyeket sántsándékkal sok estendőskül fogva Isten és lelked ismérte ellen cselekedtél) sokkal nagyobbak a' másokénál. Azért ha Isten másoknak megkegyelmez is; de tenéked soha meg nem kegyelmez.

2. 1. Sokak (kik már most az Egben dicsőült fentek) hasonlatosképpen vétkeztenek (mik or a' földön éltek) mint te, és olly fokáig, (még ha nem több ideig éltenek (a' megtérés előtt) az ő bűnökben, de mihelyt megtértenek menten megkegyelmezett Isten nékiek: Igy tenéked is mihelyt megtérs, menten megkegyelmez, sőt azoknak példája, mint egy zálog bizonyosság helyett vagy on tenéked, hogy téréseket látván Isten: ugyan azont cselekefi veled is a' mit azokal. Mert miképpen a' leg kisebb bűn az Isten igazsága előtt megtérés nélkül kárhozatos: azonképpen a' leg nagyob bűn az ő könyörületességére nézván a' megtéréssel megbocsáthatandó. A' te leg nagyobb,

X 3

és

és megrögzöttebb vétkeid, ugyan csak emberi vétkek, de az ő irgalomságának csak leg kisebbik részeis Isteni irgalomság, *É. c. p. 862.* Sokak *Esaías* idejében (mivel olly sokáig éltenek az ő bűnökben) azt itélték (mint te is mostan) hogy az Isten kegyelméhez való meg téréleknek kérése (avagy hogy ezis hozzá tégyem) az Isten kegyelminek kerestele immár későis volna. De az Isten megfelel. *Esa. 55. 6. Keresétek az ÚR-at* (úgy mond) *mi megtalálhatatik, bűjások öt segítségül mi közel vagyon.* Mintha mondaná: mi elítetek fenn vagyon, és mi az én igém hirdettetik, közel vagyok azokhoz kik keresnek engem, és meg nem talál tatom ő túllók, *É. c. p. 863.* A' nép visont mint ha így állana: *Ugy vagyon Uram, de mi igen nehéz bűn öket cselekedtünk, azért nem merünk téged segítségül hi ni, és szentségedhez közel járulni.* Erreis az Isten meg felel, *v. 7. Hadgya el* (úgy mond) *a' gonosz ember az ő útát, és térjen az ÚRhoz és könyörül rajta.* Lásd bőv. *ibid. É. pag. 864.* Ha azért te olly nagy bűnös vol náis a' minéműek az egész világon élő bűnös emberek, mindazáltal csak térj meg, és hidgy, az ÚR J. Christus vére (melly az Isten vére) meg tisztít tégedet minden bű neidből, *1 Joh. 1. 7.*

2. Az Isten e' világot (kinek bűnei sörnyű na gyok, és megfájlalhatatlan rettenetes temérdeki so kak) annyira szeretete, hogy az ő edgyetlen edgy fűlött Fiát adná érte, *É. c. Joh. 3. 16.* hát téged (kinek bű nei kisebbik része e' világnak bűnének) hogy nem szeret ne, ha megtér és hisz, *É. c. p. 865.*

3. A' Christus annyira szeretett tégedet megtérő bűnös

bűnös ember, hogy megholt te érte, és az ő drága látos vérit, (még pedig a' mint a' Praxis tartja fiúveinek vérit) fizette érte, hogy ne lenne hát kegyelmes te néked, az a' ki olly drága áron vett és váltott meg tégedet, és csak edgy kegyes tekintetivelis meggyógyíthat tégedet. Ne nézz azért bűneidnek nagyságára, ha nem az ő irgalomságának és jóvóltának véghetetlen voltára, melly olly nagy: hogy ha minden bűneidet össze hordanád, és azokhoz Cain és Júdás bűneit hozzá adnád, sőt a' megvettetteknek minden bűn öket a' hoz fámlálnád (mellyek megfájlalhatatlanok lennének) mindazáltal ha Isten véghetetlen könyörüle tességivel egyben vetné őket, csak ollyanoknak tetzenék mint edgy kis halom, edgy nagy magas hegy mel lett, (ha szabad légyen így állanunk) a' nagyobb bű nekis felhatását nem olvastuk hogy fellyeb érne az Egnél. (mint *Apoc. 18. 5.*) de az Istennek jóvólta az Egeknek felette felmagasztaltott, *Psal. 108. 5.* és ek képpen minden mi bűneinket fellyül haladgya: mert a' te bűneid akar melly sokak és nagyok legyenek is, ugyan nem vég nélkül valók, de az Istennek irgalmas sága véghetetlen. Azért csak térj meg: ne kételked gyél semmit bűnöd bocsánattyáról, és a' Christus vé re által való váltásáértül.

V. Ostroma a' Sátánnak.

Azért veti, hogy sokszor köteleztet magadat a' meg térésre, és ideig ideig mutatad annak; de ismét ugyan azon bűnökben léledzettél, és ottan ottan azt cselekedtem: szin-mutató penitencia tartásoddal, csak meg-jádoztattad

rad az Isten, azért az Isten megvonta már tulled kegyelmét, és szerelmét megváltoztatta. &c.

R. Ez jóllehet rettenetes dolog, mindazonáltal nem elég kétségben esefedre. Itt azért elmélkedgyél.

1. A' Példákról, megíráthatatlan keserves romlás (az Adám maradékiban) a' természetnek romlottsága, melly miatt gyakorta még az Isten hívei is a' melly jóra kötelezik magokat, végben vihetik. Példa Péter Luc. 22. 23. coll. cum v. 60. A' Tanítványok, Marc. 14. 31. coll. cum v. 50. Az Izraél népe, Exod. 19. 8. coll. cum Cap. 32. 1. 7. 8. A' Júda, Jer. 34. 9. 10. 11. 15. 16. & 42. 20. 21. Ugyan azon Sidó nép, Neh. 10. 29. 37. 10. coll. cum cap. 13. 10. de ezt a' bünt meg kell vallani, ílmérni, &c. mint a' Sidók, Esa. 59. 13. Hamissan cselekedtünk, és hazudtunk az UR-nak, &c. NB Ne csudáld a' hitben ezt az erőtelenséget, Lásd mit mond: Jóh. 15. 15.

2. Az Evangyéliomi sēp ígéretekéről, avagy az Isten ígében le tett bizonyosságokról, és bátoritalokról Luc. 17. 4. Azt parancsolja a' Christus: hogy ha a' te felebarátod te ellened edgy nap hēűser vétkszik, és mind a' hēűser te hozzád térénd, (&c. ibid.) meg bocsáss nekik, mellyből sēpen kōvetkezik, hogy ha neked (ki irgalmatlan bűnös ember vagy) azt parancsolva, mennyivel inkább ő Fellege (véghetetlen irgalmasságnak Istene lévén) meg akarja neked naponként való fogatkozásídat hetven hēűser bocsátani, csak igazán megtérj. ő hozzá, &c. p. 868. Az Irás azt mondgya: Num. 21. 9. hogy valakit az Izraél fiaik kōzzúl a' tűzes kigyó megmardosott vala, tekintvén az érczből ontott kigyóra

gyóra, meg-gyógyúl vala, mellyben elődben adgya, hogy te is a' megtérésnek könyhullatásában, a' Christusban való hit által meg-gyógyúl, valamennyiser bűncidnek mérges kigyói halálra mardosnak tégedet, p. 869.

A' Sidó nép az Istent elhatta vala, Jer. 2. 19. Ő róla bámtalanbor elfelekezett vala, v. 32. és sok társával paráznalkodott vala, Cap. 3. 1. mindazonáltal ezt a' bűnös népet az Isten kegyelmessen hívja a' megtérésre, ibid: és kegyelmessen ígérget téfien neki, v. 12. Ugyan azon Sidók felől azt mondgya: Neh. 9. 28. hogy a' mikor megnyúgósának vala, ílmét térnek vala az Isten ellen való gonolságra. De visont mikor azok megtértek, és Istenhez kiáltottak, az Isten meghalgatta és meg-sabadította őket sokszor, &c. ibid. és az ő nagy irgalmasságáért sēntén meg nem eméste őket, sem el nem hagyá őket, &c. v. 31. NB. Talám ez is hozzátehettyük: hogy Abrahám kétser tagadta meg, hogy Sára neki nem felesége, Gen. 12. 18. & 20. 13. Jácob kétser hazudott, magát Esau-nak mondván. Gé. 27. 19. 24. Péter háromszor tagadta meg a' Christust.

3. Tudd meg ez is, hogy kettő vagyon az újjá sēűletett emberben, ő és új rés (az ő rés ő embernek, az új rés új embernek neveztetik.) Azért az híveknek fogadala megmutattya az új és lelki embernek jó kívánságát, annak megfegése pedig a' bűnös testnek erőtelenségét p. 864. NB. Itt tessék-meg K. ember lelki nyavalyáságod, hogy a' mit a' lélek és az új ember akar, azt a' test, és az ő ember nem cselekesi. Hald mit mond maga felől (és a' több kereszténynek felől) a' sēnt Pál, Rom. 7. 18. akaratom vagyon a' jóra, hogy

hogy azt elvégezzem, de nem tehetem, v. 19. mert nem cselekesem a' jót a' mellyet akarék: hanem a' gonoszt cselekesem, mellyet nem akarok. NB. Az hívek akaratai ellen mondatnak vetkezni, mert toto cordis affectu & pleno voluntatis consensu nem vetkeznek.

De erről, t. i. az embernek ő és új részéről, és mind kettőt kifejező locúsokról ide aláb: Num XII. bővebben tanítunk.

4. Tudd-meg aztis, hogy kettő között lett a' frigy kötés, (mikor a' megtérésre kötelezted magadat) te közötted, és az Isten között, e' kettő között pedig a' te idvességed, nem a' te engedelmessegednek álhatalos voltán; hanem az Isten frigy kötésének bomolhatatlanságán fundáltatott; azért noha te a' te részéről által hágtad, és megsegted a' frigy kötést, mindazáltal az Isten részéről éppen vagyoni; mert az Istennél nincsen változás, vagy változásnak árnyéka, Jac. 1. 17. és az Istennek ajándéki olyanok, hogy soha ő azokat meg nem bánnya, Rom. 11. 29. ki megtartja fogadását és irgalmaságát az ötlet szeretőnek, &c. Neh. 1. 5. Dávid által is így szól Isten. Pál. 89. 29. mind örökké megtartom néki az én irgalmaságomat, és az én szövetségem ő velem erős lében. v. 32-34. Ha az én rendelkezésem meg-szerzik, és az én parancsolatimat meg nem őrzi, meglatogatom vesztéssel az ő bűnöket, &c. ibid. De az én irgalmaságomat el nem vesztöm ő tülle, &c. ibid. v. 35. Nem romlom-meg az én szövetségemet, és a' mi kijött az én számból el nem változtatom

Ne tély hát, csak hidgy és térj-még. Fel nyitotta Isten az idvesség ajtaját, a' kulcsot pedig a' bemenésre a' te

a' te kezében adta: (melly az hit, és a' megterés) E' kulcs által nyitotta meg bent Peter (ki is az ő kötetit megsegte vala, Luc. 22. 60.) az eget: vide v. 62. Ha azért e' kulcs nállad vagyoni, bizonyosan elhiheted, hogy idvességed bizonyos és megváltozhatatlan, mert a' kit Isten szeret, mind végig szereti, Joh. 13. 1. & c. p. 870.

5. Tudd-meg ezis, hogy a' K. emberben kettő vagyoni: *Virtus & Vitium*, azért ha te benned valamely vétkek vadnak, a' mellet talám olyan *virtusok* is lehetnek benned, mellyek emlékezetre méltók lehetnek, mint Dávidban vétkek találtaték, de a' mellet kiből volt nagyobb buzgóság mint ő benne? Pál. 69. 10. Igy Mária-Magdalénábanis, Joh. 20. 1. & sequen. Igy az Ephélusbeli gyülekezetnek Angyalában, melly szép és gyönyörűséges *virtusok* és jó cselekedetek találtatának, Apoc. 2. 2. 3. 6. de a' mellett bünt talála Isten benne, ezt t. i. hogy az első szeretett elhadt vala, v. 4. Azért miképpen az Ephélusbeli Angyal arra inteték, v. 5. hogy megtérjen, és az előbbi cselekedeteket cselekedje: Igy te is arra intetel (ha gyógyulni akar) hogy térj meg, és az előbbi jó cselekedeteket gyakorollyad, köveld a' Tékozló fiat (a' megtérésben) ki jöllehet az ő Attyát elhadta vala, és igen megbántotta, és semorított vala, de ugyan nem tudá mit tenni, hanem (magát igen megalázván) ugyan csak az ő Attya árnyéka, és bányá alá voná magát, &c. Luc. 15. 18. 19. 21. Az ő Attyais örömmel fogadá őtet, v. 20. Igy te is, &c. Appl.

NB. Ezt bűklég megtartani, mert a' Sátán mikor téged kifirget, valamenyi *virtust* lát benned, azt mind eltemeti, hát megé hadgya, és halálig csak a' *vitiumos* tor-

forgattya femed előtt, és lelked várátis nem az erősebb
hanem az erőteleneb réfirúl vijja, és ostromollya.

VI. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: hogy mivel régtől fogván csak ketes elmével vagy, azért jobb ha kétségben esel, holott bűneid nevelkednek, a' büntetés is közelit hozzád.

Re. Nem kell kétségben elni, mert hogy (mindé hivőknek és megtérőknek késen vagy a' bűn bocsánat, ezt az Isten mind igéjével (avagy ígéréttel) mind penig esküvéssel megerősítette, mint Ábrahámnak az Isten nem csak ígérést tett, hanem (hogy Ábrahám hitiben inkább megerősödjék) megis eskütt nékie, Heb. 6. 13. *Igy az ígérést örökösinek, ígértiben esküvést vete közben: hogy a' két változhatatlan dolog által, melyekben lehetetlen dolog hogy az Isten hazudjon, erős vigasztalásunk lenne nekünk, v. 17. 18. Az ige (avagy ígértet) ez: Az hitetlen ha megtér, élvén él, &c. Ezech. 18 21. 22. Az esküvés ez: Elek en azt mondgya az UR Isten: nem akarom az hitetlen halálát, hanem hogy az hitetlenki térjen az ő útárúl és éllyen. &c. Ezech. 33. 11. mint ha mondaná: Nem hisztek az én ígémnek? esküsdöm életemre, hogy nem gyönyörködöm, &c. p. 872. Ennek vizsgálása kénseríté Teruliánt ekképpen fel kiáltani: O felices nos quorum causa jurat DEus! O miserrimos nos, si non DEo quidem juranti credemus.*

VII. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti, hogy vénségedben tértél-meg, azért már késő a' megtérés, elis múlt a' kegyelemnek ideje.

Re.

Re. Nem késő addig mig a' kegyelemnek megeresztett zárlója ki vagyon téve, azért hogy kétségben ne eszel elnielkedgyél. [1.] A' keresztán függő Tolvajrúl. [2.] A' példákruól, minémű a' Salamon példája, ki mikor immár megvenhűtt volna, akkor vetemedék bálvány imádálra. 2 Reg. 11. 4. A' Lóth példája, kinekis elete vénségekben lött. Gen. 19. 31. & seqv. (kiknek idvésegek felől nem kell kétkedni. Salamonruól, lásd 2 Sam. 7. 15. Lóthruól lásd 2 Petr. 2. 8. [3.] Az hivatalnak idejérül, Matt. 20. 5. 6. honnet meg tetsik, hogy az Isten nemelyleket hat órákor hiv az idvésegre, az az, életeknek megért idejekben [avagy jó koros idejekben] mint a' sent Pált, az Apóstolokat, &c. Nemelyleket kilencz órákor, az az, meghajlott [avagy vénségre hajlandó] idejekben. Nemelyleket pedig tízen edgy órákor, az az, életeknek végén utólfo vénségekben, avagy halálok előtt kevés idővel. De mind ezek így levenis: az utólsóknak azon örök életet adgya, a' kit az elsőeknek, v. 9. 14. Ne kétkedgyél hát, hanem inkább keresed az URat, mig megtalálthatik, hijjad ötet segítségül mig közel vagy, [Esa. 55. 6.] az az, mig életed fenn vagy, és mig az Evangelium hirdettetik, keresed idvésegedet, mig ne verzetik a' máj nap. Heb. 3. 13. Engedgy Isten hivatalának, mig az mondatik: ma ha az ő szavát hallándgyátok, &c. v. 15. Késits olajt lámpáladban, mig a' Vőlegény el nem jún, &c. Mat. 25. Mert az idvésegek és meg-térének helye, és ideje, csak ez életben vagy, nem az halál után, nem a' más világon, &c.

Ne félyl hát csak hídgy és térj-meg.

Y 3

NB.

NB. Ezeket nem azért mondom, hogy ezekből a' bűnre bátorságot vévén: megtértesd te vénségedre balafszad, (mert ki tudgya ez éjjel megkerik a' lelkedet, Luc. 12. 20.) hanem csak azért, hogy a' kétségben való esetül lelkedet megmentsem.

VIII. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: *Meszsze és nehez az örök-élet útja, te pedig igen hajlandó vagy es elefel, és így kiesel az Isten kedvéből*

R. Nem, mert én nem a' magam hatalmában vagyok; hanem Istennek erejével, öríztetem hit által az idővségre, 1 Pet. 1. 5. Az Isten ereje az én erőtlenségem által végeztetik-el, 2 Cor. 12. 9. Ampl. ex Colos. 1. 11. Elkezdette bennem a' jó dolgot, elis végezi, &c. Phil. 1. 6. coll. cum Cap. 2. 13. Nem-is elem ki az Isten kedvéből: Lásd ide fellyeb az V-dik ostromot: Num. 4.

Objekt. A' Sátán erős, te pedig erőtelen vagy, mind addig rostál tégedet, hogy a' te hited meg-fogyathozik, és így te rajtad erőt veszzen, &c.

R. Nem, mert a' Christus imádkozott én érettem, &c. Luc. 22. 31. 32. az Isten az ő kezével tart engemet, Psal. 37. 24. az Isten kezénél pedig semmi nincs hatalmasabb, a' Christus kezében vagyok, mellyből engemet senki ki nem ragadhat, Joh. 10. 28. az Isten szerelmétül semmi teremtet állat el nem szakaszthat, &c. Rom. 8. 38. 39. a' pokolnak kapui nem vehetnek diadalmat, &c. Matih. 16. 18.

IX.

IX. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: *Elvetett Isten tégedet, mert rettenetes próbákkal és kísértetekkel nyomorgat.*

R. 1. A' bődög állapot gyakorta jele az hitetlenségnek, Luc. 16. 25. Jer. 12. 1. 2. Job. 21. Psal. 37. de ellenben a' nyomorúság edgyik jele és czimere a' hitveknek, Luc. 16. 25. 2 The. 1. 7. Apoc. 7. 14. Act. 14. 22. Heb. 12. & leqv. 2. A' nyomorúságok nékem jómra folgálnak, Psal. 119. 71. Rom. 8. 28.

X. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: *Az Isten kegyelmét nem szabhatod magadra, mert nincsenek a' hitnek gyümölcsei benned, mellyek által azt magadra szabhatnád.*

R. Meg vadnak, mert az hit az ő gyümölcset ki mutattya belőlem, melly a' bűnre teret, 1 Tim. 1. 5. a' megtérés, a' k. bent élet, Gal. 2. 20. és minden bennem való jócselekedetek, Jac. 2. 18. mellyek nem én tölem hanem Istentől vadnak, 2 Cor. 2. 5. Phil. 1. 6. & 2. 13.

XI. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: *Mi haszná ha te veád nem tartozik az Isten kegyelme, mert nem vagy a' Christusnak tulajdona.*

R. Tudom hogy én a' Christus vagyok, &c. mellyet e cemben vétek ezekből a' jelekből:

(1.) A' bent Léleknek (melly a' Christusnak lelke) bennem lévő bizonyosság tételiből, Rom. 8. 15. 16. mert a' kében nincsen a' Christusnak lelke az nem övé, v. 9. Ampl. ex 1 Joh. 4. 13.

(2.) Az

(2.) Az hitből, mert a' kik a' Christusban hisz-
nek a' Christus azokban lakozik, Eph. 3. 17. azokban él,
és azok ő benne, Gal. 2. 20. Miképpen kell pedig az
hit által a' Christust magunkra szabni? Lásd *Conc. Ca-*
tech. pag. 64. 65.

(3.) Az hitnek gyümölcseiből, mert a' kik sok
gyümölcsöt teremnek, azok a' Christusnak tanítványai,
Joh. 15. 8. azok a' Christusban vadnak, ő benne marad-
nak, v. 4. 5. a' kik pedig a' Christusban vadnak, azok
el nem vehetnek.

(4.) A' Christus hármastestűnek, t. i. az ő pró-
phétaságának, papságának, és Királyságának reám ki-
hatott erejéből, melyre nézve én is a' Christust Prófétá-
támnak, Papomnak, és Királyomnak mondhatom,
mert a' Christus kegyelme által, én is az Istennek aka-
rattára megtanítottam, én is áldozom Istennek *könyör-
gessel*, Psal. 119. 108. *alamisnával*, Heb. 13. 16. *töre-
delmes lélekkel*, Psal. 51. 19. *sőt ennen magammal*,
Rom. 12. 1. én is vitézkedem és tusakodom, a' test, e'
világ, és az ördög ellen, mert a' kinek ezekkel edgyesé-
ge vagyon, annak lelki edgyesége Istennel, és a' J' Chri-
stussal nem lehet, Rom. 8. 8. Jac. 4. 4. 2 Cor. 6. 15.

*Avagy rövidebben így fejezzük-ki ezt a'
dolgot:*

Tudom hogy én a' Christuse vagyok, mert erős
bizonyosságim vadnak reám:

(1.) Belső bizonyság, töképpen való a' bent Lé-
lek, elsőképpen való az hit, Rom. 8. 16. coll. cum
Eph. 3. 17.

(2.) Külső

(2.) Külső bizonyság, a' hitnek külső gyümöl-
csei s' munkái, és a' hitből mint egy élő gyökérből
(avagy kút főből) kifáramzó idvefűges jócselekedetek,
Jac. 2. 18. 22: Ezek a' hitből fáramznak, az hit pedig
a' bent Lélek munkájából.

NB. *Ursinus (in expl. Cat. p. 22.) ezt így expo-*
nálja: hogy az igaz hitnek gyümölcsei, melyeket ma-
gunkban érzünk a' poenitentia, és a' hitre és az Isten
törvényének engedelmeslegére való serény igyekezet,
mellyből bizonyosak vagyunk az igaz hitről; a' hitből
pedig bizonyosak lehetünk az örök idvefűgről. Ez
a' fő vigasztalásnak több részeinek (avagy ágainak) fun-
damentuma, melly nélkül a' kifizettekben minden fő
vigasztalástól megfosztatnánk.

NB. Itt tudd meg azis, hogy a' K. ember az I-
sten törvényének engedelmeslegére való serény igye-
kezetből is magára fahattya a' Christus kegyelmét,
Vide infr. in Usu Consol.

Object. Azok a' Christusei, a' kik a' testet meg-
feszítették, &c. Gal. 5. 24. *de te ezt nem csalekefzed:*
Ergo &c.

R. 1. A' bűnnek testét megfeszíteni, öldökleni,
&c. ez életben nem lehet *perfecte*, úgy hogy a' bűn
mindenestül eltöröltessék, &c. *vid infr. Num. XII.*
meg lehet *imperfecte*, úgy hogy a' bűn mi bennünk ne
uralkodhassék, hanem a' Léleknek fölgáttya alá vet-
tessék, Rom. 6. 12. *Ampl. ex v. 18. 22.*

2. Nem lehet *completive*, meg lehet *inchoative*.
Ne essél hát kétségben, azért hogy a' bent élet mostan
te benfied kicsiny mértékben vagyon, mert a' naponként

Z

őreg-

őregbedik, 2 Cor. 4. 16. sem pedig azért hogy a' fent élet te benned olyan mértékben nincsen mint a' nagy bűntekben, mert az nem egyenlő mértékben adatik ez életben, &c. Amef. M. L. 1. Cap. 29. Thef. 16.

XII. Ostroma a' Sátánnak.

Azt veti: *Micsoda a' te fent életed, és kegyességed, ha sok bűnökkel ferteztetted meg?*

R. (1.) Nem csuda, mert minékünk a' leg job cselekedetünkis, a' míg e' gvarló telti életben vagyunk, nem tökéleteslek, hanem bűnökkel megferteztettek. *quæst. Catech. pal. 62.* (2.) Nem csuda mégis, mert ez életben az Isten törvényéhez való engedelmeslegnek csak kicsiny kezdeti vagyon bennünk: *quæst. Cath. Pal. 114.* mert miképpen az óltovány fában edczer s' mind vad és felid fa ágak vadnak: így az újjá született emberben kezdő vagyon: ő és új rē, Gal. 5. 17. 1 Petr. 2. 11. Jac. 4. 1. Rom 7. 17-25. mert jóllehet hogy az hűveknek bűnök (a' megigazulásban) elfedeztetnek, és úgy megengedtetnek, mint ha azt soha nem cselekedték volna, úgy hogy azok kárhózatyokra nékiek nem tulajdonítatnak, és (quoad formale) az örökké való büntetésre való kötelezésre nézve egészen eldöröltetnek, mindazáltal (quoad materiale) a' bűn ő belőlők gyökereitől ki nem baggattatik, hanem a' bűnnek taplója, és annak maradványa, és a' bűnre való vetett hajlandóság ő bűnek megmarad, (vid loca paulo ante citata) de az a' bűn olyan, mint az halálos mérgitől megfőstottott kigyó. *Ampl. Resp. ex Rationibus Doctrina, infr. in Textu. Luc. 22. 60-62. habita.*

XIII.

XIII. Ostrom.

Mi haszna ha a' Törvényt be nem töltheted, és ennek a' fent könyvnekis fent kívánságának eleget nem tehet, az örök élet pedig azoknak ígértetik, kik a' Törvényt be tölthik, Rom. 10. 5.

R. (1.) Az Isten fiaia' Törvényt be nem tölthetik effectu, de be tölthik affectu: *Vide infr. in Usu Consol.* (2.) Az az ígértet conditio alatt való, t. i. ha valaki betölthetné a' Törvényt, örök életet nyerne általa, de mivel a' lehetetlen, azért az idveflegget kell keresnünk a' Christusban, kia' törvényt miérettünk be töltötte, Gal. 3. 13. & 4. 4. 5. kell keresnünk az Evangéliumban, (melly a' fent Lélek munkájával egyben köttetvén) minket meglevenit, 2 Cor. 3. 6. (3.) A' Törvény által senki meg nem igazulhat, Gal. 3. 11. mert a' kik a' Törvénynek cselekedetiből vadnak, azok alatt vadnak, v. 10. Ez így lévén azért ki tessék, hogy ugyan csak hit által igazulunk meg, Rom. 3. 28. Továbbá, hit által idvezülünk, Joh. 6. 47. hitből élünk, Gal. 3. 12. és ha borosan lében dolgozunk, hit által tartatunk meg Luc. 8. 48. Azért ne fély, csak hídgy, &c. v. 50.

NB. Ezeket mindazáltal ne úgy érts, mint ha az hit jó cselekedetek nélkül lehetne, Jac. 2. 17.

XIV. Ostrom.

Mi haszna teneked a' fellyebb megemlitett fent dolgokkal dicsekedned, ha a' te rút és tisztátalan természeted, és a' bűnnek magva, és maradványa te benned meg vagy, melly miatt Iste eleibe nem mehet, és o' előtte meg né alhat.

Z 2

R. Isten

R. Isten elciben mehetek, &c. mert az én fejmemnek a' Christusnak (kiben én hit által béoltattam) tőkélletes igasága nékem tulajdonittatik, 2 Cor. 5. 21. coll. cum. Jac. 2. 23. merthaa' Jácób az Esau ruhájában öltözvén: kedvet talált Isák előtt, és az áldást ő tülle elvette, mennyivel inkább én a' Christus igaságát (mint valami fényes fehér ruhát) sőt önnön magát, a' J. Christust felöltözvén: (Gal. 3. 27.) az én büneimnek elfedezéfire, kedvet talállok Isten előtt, &c.

XV. Ostrom.

Te a' Sátán rabja vagy azért elkárhozol.

R. (1.) Az vóltam, de megváltattam. Apoc. 5. 9. (2.) Csak egyedül az Istené a' kárhozatnak sententiáját ki mondani, a' Sátán pedig nem Bíró, hanem vádló, Apoc. 12. 10. (3.) Nem kárhozom, mert Isten mondgya: Rom. 8. 1.

XVI. Ostrom.

Mi hasznaha a' kísértetben semmi vigasztalást nem vehet, hanem éjjel nappal gyötörődöl, lelkedben somorkodol, &c.

R. (1.) A' somorú kísértetben vigasztalást vések, ex Matth 26. 37. 38. Luc. 22. 44 Pál. 42. 6. 12 & 77. 3. 4. (2.) Biztatom magamat a' szabadulással, Pál. 30. 6. & 42. 12.

XVII. Ostrom.

Nem érzed bűnöd bocsánatját, azért nem lehet reménség bűnöd bocsánatja felől.

R. (1.) A' bűn bocsánat, és megigazulás, nem a' ter-

a' terméket szerint belénk öntetett igaságban, hanem az Istentől nekünk való tulajdonításban áll, &c. vide *Capten. Salut. Conc.* 2. (2.) Hiszem bűnöm bocsánatját, mert Isten azt megígérte a' megterés mellé, Act. 2. 38. & 3. 19.

XVIII. Ostrom.

Mi haszna mert Isten tégedet elhagyot. &c.

R. (1.) Vigasztalom magamat, az én fejmemnek a' Christusnak példájával, Matt 27. 46. a' Dávid példájával, (ki is a' Christus képiben ezen dologról panaszkodik) Pál. 22. 2. a' Sidó népnek példájával, Lamét. 5. 20. (2.) Az Isten a' hiveket végképpen soha el nem hagyja, Neh. 9. 31.

XIX. Ostrom.

Te mindenek előtt megüáltattál, megvetettél, azért az Isten is megvetett tégedet.

R. Itt-is biztatom magamat, az én Mesteremnek a' Christusnak példájával, ki a' állás fogadó házból kirekesztett vala, Luc. 2. 7. jábolban helyheztetett vala, ibid. és ki minden emberek között utálatos és megvetett vala, Esa. 53. 3. azért én is nem fégyenlem a' Christus keresztét *Simonnal*, Matt. 27. 32. sőt inkább dicsekedem abban *sent Pállal*, Gal. 6. 14.

XX. Ostrom.

Mi hasznaha nincsen reménséged, a' nyomorúságból való megszabadulásod felől.

R. Az emberi reménségnek felette is reménség által hiszek *Abrahámmal*, Rom. 4. 18. & sequ. és megis

várom az Ú Rat, mert nem kélik. Hab. 2. 3.

XXI. Ostrom.

Nagy nyomorúságokból, és veszedelmekből szabadított meg Isten tégedet, de te arrúl elfelejtkezél, és ismét Isten ellen vétkezél, azért az Istenis immár megújál tégedet, &c.

Re. Olyan megíráthatatlanképpen megromlott az emberi természet, mint ezt a' Noé, Gen. 9. 21. Loth, 19. 33 34. Dávid, 2 Sam. 12. 7-9. Ezéchiás, 2 Chr. 32. 24. 25. az Izrael, Exod. 32. 7. példái mutatják.

NB: Itt a' Praxis az első, avagy hat ostromokról emlékezik, de a' többi más Authorokból, és a' szent Írásból szedegettük.

I. Usus Informatorius.

Itt vedd észbe a' Sátánnak csarárd mesteriségét, hogy ő az híveknek valamely bűnben való cselekedben, serez legnehezebb kilírteteket az hívek ellen, és hogy az halál előtt (mikor a' hívek legerőtelenebbek) ugyan megkettőzteti az ő erejét, mert jól tudja, hogy ha akkor erőt nem vehet, soha nem vehet, &c. p. 851. Azért mentül inkább lehet úgy néki keűl, és az embernek minden bűneit, melyeket életiben cselekedett, eleiben rakja, azokkal érdemlett büntetésekkel edgyűtt, hogy akképpen kétségben ejthesse őtet, melly fokkal nehezebb bűn egész életiben cselekedett bűneinél, ibid.

II. Redargutorius.

Vétkeznek, kik az Isten kegyelme felől kétségben esnek, mint Cain, holott Isten maga ünfolá irgalmosságával Caint, így bolyán: ha jól cselekezel, avagy nem leszezzé kedves? Gen. 4. 6. az az, ha irégységedet és gon-

nolsá-

nolságot elhagyod, és töredelmes szívűl áldozol, mind áldozatod, s' mind penig magad kedves léfés: Így Júdas is vétkezék, holott őtetis a' szeretetnek édes nevezetivel barátjának nevezé, melly ígét ha csak úgy vett volna is Júdas a' Christus szájából, a' mint Benhadád az Atyafinak nevezetét az Acháb szájából, 1 Reg. 20. 32. kétség nélkül irgalmatlannak találta volna Júdas az Izraelnek Istenét, hogy nem mint Benhadád az Izraelnek Királyát. De Cain (a' mint a' Praxis tartja) fokkal nagyobb kedvetlenülre indította az Istent azzal, hogy az ő irgalmatlansága felől kétségben esett, hogy nem mint Abelt megölte, &c. p. 859. mert azzal fokkal nagyobnak ítélte az halandó embernek bűneit, az halhatatlan Istennek irgalmatlanságánál, holott a' Christus vérének csak a' legkisebbik csepjeis fokkal érdemesebb az Isten kegyelmének idvelegedre való megnyerésére, hogy nem mint minden te bűneid az Isten haragjának kárhozatra való felingerlésére. Így azért megtetűk, hogy nincs semmi a' mi az embert megfoszthassa az idvelegedtűl, hanem csak a' hitetlenleg és a' meg nem térés p. 873.

III. Territorius.

Jaj hát azoknak, a' kik az igaz és semmiképpen hazudni nem tudó Istennek (ki minden hívőknek és igazán megtérőknek, bűn bocsánatot és örök életet ígér) nem hisznek, és kik az Istennek (ki megígérte hogy nem hágy minket fellyeb kiseríteni annál, a' mint elszenvedhetűk, &c. 1 Cor. 10. 14.) nem hisznek, és az ő szabadításában (mellyről ígéretet tében, Psal. 50. 15. & alibi) kétel-

kétel-

kétkednek. (2.) Jaj azoknak, kik az Istennek irgalmassága felől kétségben esnek, job volt volna azoknak, ha nem születettek volna, *&c. Ampl.*

IV. *Hortatorius.*

Ne kétkedgyél hát, hanem inkább győzd-meg a' kétkedéledet, és ved ki elmédből azokat. *Demiképpen győzheted-meg a' kétkedéseket?*

℞. Ha meg-gondolod ezeket:

1. Hogy Isten tégedet nagy büntetéssel t. i. az örök kárhozattal büntet-meg, ha nem hisz, Joh. 3. 18. de ha hisz, örök életet ad, v. 16.

2. Hogy Isten parancsolja hogy hidgy a' Jesus Christusban, 1 Joh. 3. 23.

3. Hogy hit nélkül Isten előtt kedves nem lehet, Heb. 11. 6. és hogy hit által idvezülhet, Joh. 6. 47.

4. Hogy az Istennek ígéreti köszönségek, és csak edgy hívő embertis magánosan ki nem rekesztenek, Joh. 3. 16. azért mikor az Istennek irgalmasságáról kétkedel, akkor te magadat az Istennek ígéretitől kirekesztet, holott Isten csak edgy hívő embertis ki nem rekeszt.

5. Hogy te a' kétségben eszszel, és a' kétkedéssel (hogy nem hisz az Isten ígéretinek) bintén úgy ingerled, és bántod-meg az Istent, mint egyéb bűneiddel, holott tenéked *emberi remenség felettis remenség* által kellene binned, Rom. 4. 18.

6. Hogy ha te az Istennek igaz ígéretinek nem hisz, tehát az Istent hazuggá téved, 1 Joh. 5. 10. de ha hisz, tehát valóban elhíszed hogy az Isten igaz legyen, Joh.

3. 33.

7. Hogy

7. Hogy ha te az Istennek irgalmasságát (a' melly véghetetlen) a' te bűneidnél aláb valóvá téved, tehát az Istent az ő dicsőségétől megfosztod, de ha hisz, tehát dicsőséget tulajdonítasz Istennek, Rom. 4. 20.

8. Ha az Istent kéred, hogy te benned az hitet felgerjess, és az hitetlenséget és kétkedést megfojtsa. Mind ezeket azért meg-gondolván: ne fély, csak hidgy, &c. Luc. 8. 50. mert ha az egész föld kerekiségén talátnak valakik, a' kikért a' Christus az ő drágalatos vérét ki ontotta a' keresztfán, hidd-el hogy te vagy minden kétség nélkül az edgyik, &c. p. 872. hidd-el hogy bizonyára te vagy edgyik kiért a' Christus meg-holt, és a' kiért a' megkelekedett lélek ezeket a' jaj szokat kénscrittetett mondani: *En Istenem, én Istenem, miért hagyál-el engemet*, Matt. 27. 46. Semmit ne kétkedgyél hát, mert a' mint hogy a' Christussal edgyütt szenvedtél, így ezentül veleis uralkodol, &c. p. 873.

V. *Consolatorius.*

(1.) Végy vigasztalást, megtérni igyekező begény bűnös lélek, mert a' te meg térni igyekező fedhetetlen kívánságod [avagy indulatod] bintén olyan kedves Isten előtt, mint ha tökéletes megtérés volna, a' mint Ambrús Doctor tanit, [ha bé vehető ez tanítás] midőn azt mondgya: hogy *az Istenhez való engedelmestség áll inkább az arra való indulatból, hogy nem annak meg-cselekedéséből.* Végy példát az édes Atyáról, ha az édes Atya az ő kis fiának [nagy követ mutatván] azt parancsolná, hogy azt ő néki elő hozná, látván az Atya hogy az ő kis fia a' követ mozgattya, de felvenni

A a

és né

és néki eleiben vinni nem bírja, azt a' kis gyermeknek jó
 szándékát és igyekezetét az Ő Attya úgy tartja, mint ha
 az Ő parancsolatját tellyességgel végben vitte volna:
 így az Isten a' mi mennyei Atyánk az Ő fiában a' jó szan-
 dékot, és igyekezetet tellyesítés gyanant véli, mint az A-
 br. hám példája mutattya, kiis igyekezik vala megáldoz-
 ni Isákot, klt jóllehet Ábrahám meg nem ölt, &c. de
 még is azt mondgya felőle: Heb. 11. 17. hogy *hitnek*
általa áldozá-meg Ábrahám az Isákot. Ampl. ex 2 Cor.
 8. 12. Tudd-meg ezt is, hogy a' jó cselekedetre való
 igyekezettel tennen magadra szabhatod a' Christus által
 lett nagy váltságot, &c. Tit. 2. 14. Így a' válastáltis
 &c. 2 Pet. 1. 10. (2.) Vegy vigasztalást bűnös miatt
 rettegő, és töredelmes szívű bűnös ember, mert
 miképpen a' földi Atya, az Ő fiát az Ő testén lévő pé-
 ldért és fogyatkozásáért (avagy véle üfletett romlottsá-
 gért) el nem veti; hanem sőt inkább fedezgeti azt, és azon
 igyekezik, hogy hogy orvosolhasssa-meg azt: így az Isten
 az Ő hiveinek fogyatkozásit, erőtelenségit, &c. elfede-
 zi, fent fiának igaságának ama' lelki ruhájával, mint a'
 Tékozló fiúval cselekedék az Ő Attya, Luc. 15. 22.
 Nézd a' szép vigasztalásokat, mikor azt mondgya: *nem*
a' mi bűneink szerint cselekešik velünk, és nem fizet miné-
künk a' mi álnokságink szerint, Psal. 103. 10. *miképpen*
az Atya könyörül az ő fiaim. Így &c. v. 13. mert ő tud-
 gyá hogy romlandó edények vagyunk, &c. v. 14. Nem
 tekintette a' Jácóbnak hamisságát, &c. Num. 23. 21.
 Es miképpen a' jó Pásztor az erőtelen és beteges juhocs-
 kát nem rontya-meg az Ő pástori bottyával; hanem in-
 kab a' meg-sebültet beköti, és a' beteget megerősíti, Ezech.

34. 16. a' bányákat őlibe hordozza, és az ellőket nagy
 gyengén hordozza, Efa. 46. 11. *a' töredelmes és keserves szív-*
vet ő nem állja, Psal. 51. 19. *A' megtöredezett nádat*
el nem rontya, Efa. 42. 3. Sőt még nekünk is azt pa-
 rancsolja, hogy a' ki az hitben erőtelen azt felvegyük,
 Rom. 14. 1. Ugyanis, ha a' nyavalyás bűnösöket an-
 nyira úrná, nem hiná magához olyan édesgető be-
 féddel, vide Matt. 11. 28. (3.) Végy vigasztalást még-
 is, és elmékedgvélezekekről, és ezekhez hasonló Evan-
 gyéliumi batorításokról. Meg látod (te töredelmes
 szívű) hogy halálod óráján Isten az Ő lelkével megjele-
 nik néked, hogy midőn a' Sárán leg nagyob győzödel-
 met remenlené rajtad, fentén akkor vall leg nagyobb
 fégyent: Sőt mikor semed gyökerei fakadoznak, ug'
 hogy már semmit nem látnál, &c. az UR JESUS Chri-
 stus megjelenik néked, hogy vigasztalja lelkedet, és té-
 gedet fent Angvali által az Örök boldogságban vitessen
 Akkor környűled lévő jó emberid néznek tégedet,
 mint edgy Manóah Angyalát, (Jud. 13. 20) tsudát cse-
 lekedni, midőn (t. i. az erőtelen ember az Isten lelké-
 nek jelen léte által a' bűnnek erején, az halálnak keferü-
 segin, a' Sáránnak minden hatalmán erőt vévén) a' te lel-
 ked az igaz hitnek tűziben, a' könyörgésnek jó illatú fű-
 stiben, a' fent Angyalokkal győzödelmelen felmégyen
 az égben, az Örök dicsőségben. Amen.

NB. Itt ha a' sokban változás esett pótollja-ki
 a' K. O. a' mint helyesebben esik a' Praxist meg-
 tekintvén: pag. 874.

Cc.

XXIII. T A N U S A G.

A' beteget meg-látogatóknak oktatásáról.

T E X T U S.

2. Reg. 13. 14. *Elifcus pedig megbetegedék, melly betegségben meg-is hala, és alá méne ő hozzája Joás, &c.*

Δ. A' K. ember köteles arra, hogy a' beteget meg-látogassa, &c. in textu, & Gen. 48. 1. 2. Job. 2. 11. & sequ.

Confirmatio Documenti.

Micsoda tisztek azoknak, kik a' beteget meg-látogatták?

R. Kérdezni és emlékeztetni kell a' beteget ez néhány dolgokról.

I. Ha hisie hogy ez betegség nem vak ferencséből, hanem az erős, és hatalmas Istennek (a' ki mennyet földet teremtetett: és ki az ő bölcs gondvilelése által igazgat mindeneket) tanácsából, és végeztéséből felett rajta? bővebben p. 876.

II. Ha megvallya-e, hogy az Istennek parancsolatit megrontotta? Lásd bőv. p. 877.

III. Ha megkeseredetté szívében azoknak megrontásáért? &c. *ibid.*

IV. Ha kíváné tellyes szívéből az Istennel meg-békélleni, az UR Jesus Christus által, ki az egekben c-fedezi ő érette? Heb. 9. 24. &c. p. 878.

V. Ha

V. Ha nem vetette é bizodalmat más egyéb közben járókban, a' Christuson kívül, ki a' megtartásra e-légleges? Lásd bőv. Heb. 7. 25. & p. 878.

VI. Ha el hisie bizodalmasan, hogy az ő érette eleget tévő Christus által fog idvezülni, és hogy nincsen senkiben másban idvelesség? &c. Act. 4. 12. & 10. 43. & p. 879.

VII. Ha megbocsátotté tellyes szívűl az ő elle-ne vétetteknek, és ki vetette szívűl minden mátok ellen való gyűlölléget? &c. *ibid.*

VIII. Ha vádollya-e lelki ismérleti, hogy valakitől valamit torkon verve elvett? és ha el-vett Zacheussal adgya víssa, (hatalma lévén rajta) Lásd bőv. p. 880.

NB. Ha annak a' kit megrontott víssa nem adhatná, (mod nem lévén benne) tehát igaz keresményiből adgyon az URnak annyit, a' mennyi illik. *Ampl. ex Num. 5. 8. A' pedig legyen igaz hitűl, és tiszta szívűl, &c.*

I. Usus Informatorius.

Itt vedd ebedben azoknak boldogságát, kik a' beteget meg-látogatták, mert azok a' Christust mondatnak meg-látogatni, Matt. 25. 36.

II. Redargutorius.

Feddetnek kik a' beteg felett néma módon ülnek, avagy hijjába való dolgokról kérdezősködnek ő töle, avagy bústtyák, &c. p. 875.

III. Hortatorius.

Intetnek a' beteg meg-látogatók arra. 1. Hogy a' meghaló beteget intsek arra: hogy magát készítse az örök

Aa 3

örök-életre, ne édeselgesék ötet ez életnek hasonlalan reménységével, &c. p. 876. 2. Könyörögjenek a' betegért, mint *Dávid* az ő fiáért, 2 Sam. 12. 16. és ellenfégiért, Psal. 35. 13. A' *Chanan* az ő leányáért, Matt. 15. 22. *Ama'* megkecseredett *Atya* az ő fiáért, Marc. 9. 22. A' Százados az ő szolgájáért, Luc. 7. 3. 3. Olvasák előtte a' fent Írátnak kiválteppen való részeit: mint Job. 1. & 14. & 19. Esa. 38. A' Christus kinszenvedelének historiáját. Item Rom. 8. 1 Cor. 15. 1 Thes. 4. 2 Cor. 5. Heb. 11. & 12. Jac. 1. & 5. Apoc. 21. & 22. lásd bőv. p. 890. Es így intvén a' beteget: hogy várja az Istent, hit és békeféles tőrés által, míg elküld ő érette, &c. p. 891.

XXIV. T A N U S A G.

A' békételenség ellen való vigasztalásról.

T E X T U S.

Jac. 5. 7. *Békeféleségek legyetek azért Atyámfiai &c.*

Δ. A' K. Embernek a' betegségben, és nyomorúságban békeféles - tőrőnek kell lenni. In Text. & v. 8. Luc. 21. 19.

Confirmatio Documenti.

*M*icsoda okoktól indittatik a' K. ember a' békeféles tőrésre, mellyek mind annyi vigasztalók a' békételenség ellen?

R. I.

R. I. Hogy búneid a' pokolnak fájdalmis megérdemlették volna &c. p. 892.

II. Hogy ezek mennyei Atyádnak sújtólási. Ha azért földi bűnéidnek dorgálását elkenveded, mennyivel inkább mennyei Atyádnak dorgálását, &c. Heb. 12. 9.

III. Hogy a' Christus testében és lelkében sokkal nagyobb győzelmeket kenvedett érette *Ampl. ex Esa. 53. 2. 3. 4. 5. & ex historia passionis Christi.*

IV. Hogy a' mennyei kentekis, hasonló nyomorúságokat kenvedtek, míg ez életben voltak, sőt sokak őrómmal kenvedtek azokat, &c. p. 893. Holott (in margine) így szól: *S. Romitus cum cum quotannis gravi morbo tentaretur à Deo. doluit quod uno anno liber esset, ac si à Deo tunc desertus fuisset.*

V. Hogy szép ígéréted vagy tenéked, mind a' megfabadulás felől, Psal. 34. 20. & 50. 15. s' mind a' felől hogy az Isten nem hágy tégedet fellyeb kiseríteni annál, a' mint elkenvedheted, &c. 1 Cor. 10. 14.

VI. Hogy az Isten bizonyos időt rendelt nyomorúságidnak végezetire, &c. mint ama' Bethesda tavamellert feküvőnek, 38. estendőt, Joh. 5. Ama' vér folyást kenvedőnek, 12. estendőt, Matt. 9. 20. Ama' meggőrbett aszsonyi állatnak, 18. estendőt, Luc. 13. 11. A' Smirnai Gyülekezetnek Angyalának, és a' véle valóknak, tíz napokat, Apoc. 2. 10. A' Dávid népének harmad napot, 2 Sam. 24. 23.

VII. Hogy megtesse hited, békeféles tőrésed, és hogy ha fent jobbal olyan jó néven vékedé Istentől e' kis nyomorúságot, mint az elvőtt sok jokat, Job. 2. 10. &c. p. 897.

VIII.

VIII. Hogy a' nyomorúságok jódra folgálnak,
Rom. 8. 28. Plál. 119. 71.

IX. Hogy a' nyomorúságok tégedet el nem sa-
kaszhatnak az Isten szerelméül, Rom. 8. 28. és hogy te
soha el nem veszhetsz, Joh. 10. 28. mert az UR tart té-
ged az ő kezével, Plál. 37. 24. Istennek erejével örösztetel,
&c. 1 Petr. 1. 5.

I. Usus Informatorius.

Itt vedd eszedben a' nyomorúságnak hasznos vól-
tát, mert a' lelkedet Istenhez való megtéréire indittyá,
mert minden nyomorúság a' Pokolnak kinnyainak meg-
előzőlc, p. 897.

II. Redargutorius.

Feddetnek a' békételenek, mint a' Jób felesége,
Job. 2. 9.

III. Hortatorius.

Intetel: 1. Hogy a' nyomorúságban gondol-
kodgyál a' Christus lebeirül, mert azzal gyógyulsz meg.
2. Légy hív mind halálíglán. Apoc. 2. 10. &c. p. 896.
3. Légy jópéllda adó másoknak is halálóddal, &c. p. 897.
4. Vedd-fel (Simonnal) mind két válladra a' Christus
keresztét, és viseltyed azt ő utanna, és így fájdalmid e-
zentül elmúlnak, de az öröm melly következik soha el
nem múlik, p. 898.

IV. Consolatorius.

Vigasztaltatol, mert Isten könyhullatásídat az ő
éomlójében rakja, Plál. 56. 9. Mert a' Christus nyo-
morúságídnak idejét csak edgy kevésnek mondgya: Joh.
16. 16. Apoc. 6. 11. Athanasius edgy kis föllegecs-
kéhez

kéhez hasonlittyá: mikor azt mondgya: *nubecula est, cito
transit, &c.* p. 895. Ne fély hát, mert miképpen sz.
István, látván a' Christust az Egekben: minden lebeir,
az halál felelmit, a' köveknek rettenetességét el-
felejté, és lelkét nagy örömmel Idvezitője kez. ben a-
jánlá, Act. 7. Igy te is, &c. *Applica, & Ampl. ex p.*
896.

XXV. T A N U S A G.

Az halálnak félelme ellen való fő vi-
gasztalásról.

T E X T U S.

Plál. 23. 4. Még ha bintén az halálnak árnyé-
kának völgyén járok is nem felek, &c.

Δ. A' K. embernek, még az halálnak fé-
lelme ellen is sűp vigasztalása vagyjon.
Intextu. & Prov. 24. 32. Amplif. ex
Phil. 2. 17.

Confirmatio Documenti.

UGY de micsoda vigasztalási vadnak a' K.
embernek az halálnak félelme ellen?
&c. Ha beteglegedben az haláltól megijedsz el-
mélkedgyél.

I. Hogy az haláltól való félelem jegye a' tétová-
zó elmének. Mert a' Christus Ecclesiájában nincsen
halál, Esa. 25. 8. és valaki él, és hiszzen ő benne soha meg-
nem

nem hal. Joh. 11. 26. Azért azok féllenek az haláltól, kik a' Christus kivül vadnak. A' kereszténynek nem hálnak-meg; hanem mikor Istennek tessék, mint Enoch az Istenhez vitettetnek, az ő nyavalyáságok csak az ilyes tűzes sekerc, mellyben az Egben vitetnek, &c. p. 899.

II. Hogy mivel a' te életednek 3. grádusi vadnak. (1.) Anyád méhében. (2.) Születésetől fogva egész világi éltedben. (3-)dik. A' következő életben léssen, mellynek soha vége nem lesz, azért ha már életednek a' ket grádusira fel-léptél: el-kerülhetetlen-képpen az harmadik és utolsó grádusra-is reá kell lépned. Melly dicsőfséges grádusára az életnek, ez ajtó által, kellett még ő magának-is a' Christushnak, és az ő benteinek te előtted által menni: Így kell ő utannok a' többinek, és tenéked-is által menni, &c. p. 901.

III. Hogy az a' kár mellyet a' halál által vallasz, (és a' melly tenéked az halált rettenetessé tehetné) csak semmire való. Mert: 1. Ha itt hagyod bizonytalan jószágodat (mellyet a' lopó el lophat) az Egben olly kincset találss, melly soha el nem vétetik tőled. Tsak ideig bizattatott volt az te reád, mint a' sámadó Sáfár. 2. Ha elhagyod Felelőgedet, a' mennyei Vőlegényt a' Christust (a' ki leg kedvesse) megtalálod. 3. Ha elhagyod gyermekidet, atyádfiait, &c. ez életben megtalálod ki múlt édes magzatidat, s' atyádfiait, elmerődet a' régi bűnteket, és a' bűnt Angyalokat a' más életbē. 4. Ha elhagyod sárból csinált házadat, és földi öröklegedet, találss ott nem kézzel csinált házat, hanem örökkévalós 2 Cor. 5. 1. Mit vesítesz tehát az halálban? Nem nye-

nyereségé inkább néked az halál? &c. p. 902.

IV. Hogy az halálnak fájdalmi (mellyek-is az halált rettenetessé tehetnek) nem olly rettenetessék. Mert azoknál gyötrelmeseb az haláltól való félelem né-mellyeknek, *Timor mortis ipsa morte peior.* Azért itt is Istenben bizzál, ki megígérte, hogy *erőtleneséged által víssz vegben az ő erejét*, 2 Cor. 12. 9. *Es hogy nem hágy tégedet fellyebb kísérteni annál, a' mint elsenvedheted.* 1 Cor 10. 14. &c. p. 903.

V. Hogy az halál után következő rettenetes büntetétek, (mellyek-is az halált rettenetessé tehetné) nem te reád tartoznak, ki Christus tagja vagy, mert a' Christus az hivek résziről az halálnak füláncját elvette, úgy annyira hogy *semmi kárhozzatások nincsen immár azoknak kik a' Christushban vadnak*, Rom. 8. 1. Azért ne féllj, mert a' ki hisz az a' kárhozzatra nem mégyen, hanem által ment az halálból az életre: Joh. 5. 24. Azért mondatnak boldogoknak az halottak, a' kik az Urban hálnak-meg, Apoc. 14. 13. Azért az halál a' hivekre nézve elnyelettetett a' diadalomig, &c. 1 Cor. 15. 54. és az ő füláncja (melly a' bűn v. 56.) a' Christus által elvétellett, Joh. 1. 29. Azért ne féllj az haláltól, mert a' Christus te éretted megholt, Rom. 5. 8. Ne az ördögötől, mert azt megrontotta a' Christus, Heb. 2. 14. &c. p. 904.

I. Usus Informatorius.

Itt eszedben vehedd: (1.) Hogy az halál testünk-re nézve, csak álomnak, és nyűgodalomnak hivattatik: Lelkünk-re nézve pedig, mennyei Atyánkhoz való me-

netelünknek, békefegyes el költözésnek, és testül való megválásnak, avagy elöslésnek, hogy a' Christussal le-
hesünk. Phil. 1. 23. Testből való ki költözésnek, hogy
az Úrhoz mehesünk: 2 Cor. 5. 8. mit mondgyak mind
ezekre? drágaiatos oh Uram te előttd a' te bntidnek
halalok! ki volna hát a' ki még a' Pokol által-is (ha úgy
kellenék lenni) Paradicsomban menni nem akarna, an-
nál inkább az edgy kis idő alatt való halál által? p. 905.
(2.) Vedd eszedben, hogy ha az idősebbi fájalmok (mel-
lyek csak testiek) illy nehezek: Oh Uram! ki bény-
vedheti hát el, az emésztő tűzet? Ki lakhatik az örökké
való láng között? p. 911.

II. Redargutorius.

Fddetnek azok, kik ezeket így értvén: még-is an-
nyira felelmeskednek az haláltúl; mert ha még a' Pogá-
nyok között-is némellyek, mint *Socrates, Curtius, Se-
neca*, &c. akarattok berint meg-hóltanak, a' léleknek
halhatatlanságának reménsége fejében, csak te vono-
gatnád magadat, (illy fokáig tanulván a' Christus Schó-
lájában) holott mostan amaz áldott Báránynak örökké-
való menyekzőjében hivatatol? Apoc. 19. 7. Távul
légyen. p. 900.

III. Hortatorius.

Ne fély hát csak te egyedül attúl, melly az Isten-
nek minden válastottival köz. Ne fély hát az haláltúl
mert a' mint az halál a' rosz életnek ki menetele, akkép-
pen a' jobb életnek kezdete: az ideig való életnek vége,
de az örökké valónak eleje. Menny haza hát, menny
haza, mi-is nem sokára követünk téged. p. 903.

IV.

IV. Consolatorius.

Órully hát inkább, majd a' Christus minden ideig
való nyomorúságidat örökké való örökre fordittya.
ibid. Nincs semmi az halál után a' mitül felhetnél, nem
a' bün' mert a' Christus megfizette a' te válságodat, ele-
gett tett a' bünért; nem az ítélet, mert a' Christus néked
Átyádfia; nem a' koporsó, mert az az Urnak ágya; nem
a' Pokol, mert a' te Idvezítődnél a' Christuśnál vagyon
annak kulcsa: (Apoc. 1. 18.) Nem az ördög, mert
azt megrontotta a' Christus, Heb. 2. 14. és megba-
ditotta valakik az haláltúl való félelemnek miatta, tellyes
életekben rabok valának, v. 15. Mert az Istennek An-
gyali tábort járnak te környölötted, Psal. 34. 8. (Ampl.
ex 91. 11. 12.) és nem hagynak tégedet mind addig
valameddig az Egben fel nem visnek, foha nem vóltál
illy közel az örök élethez: dicsőítsd-meg azért a' Chri-
stust, meg-áldott halálad által, mondgyad álhatatos lé-
lekkel: Jövel Uram Jesus; mert a' te bögád mégyen te
hozzád. Jó kedvel mégyek, Uram segéld meg az én
erőtelenlégemet. p. 905. Ampl. Usum Consol. ex
Matt. 26. 41. Heb. 5. 7. & ex quast. Catech. 44.

XXVI. T A N U S A G.

A' meg-haló beteg embernek hét szen-
tséges gondolatirúl, és lelki fohás; kodásirúl

T E X T U S.

2 Cor. 5. 8. Bizodalmunk vagyon penig, és in-
kább kívánczunk ki költözni a' testből, és az Úrhoz men-
ni lakni.

Bb 3

Δ. A'

Δ. *A' K. embernek nagy kívánsággal (és siralmas lelki fohászkodással) kell kívánni ez balandó testből való kiköltözését és az Egben az UR JEsus Christussal való örök lakását. In Textu. Amplif. ex v. 2. 14. Phil. 1. 23.*

Confirmatio Documenti.

*M*icsoda gondolatok indíthatták fel a' K. embert arra, hogy a' testből való kiköltözését a' halált, és a' Christussal való örökös lakását kívánhatta?

I. Gondold-meg, hogy az ember siralommal jön-bé e' világra, itt e' világon veritékkel és társadsággal él, búval és bánattal költözik-ki innét: Oh miért kívánczozhatnál hát több ideig élni! *&c. p. 907.*

II. Gondold-meg, minémű bűnös testtel vagy te megterhelteve. *A' test törekedik a' lelek ellen, Gal. 5. 17. a' testi indulatok a' jó ellen: úgy hogy méltán fel kiálthat: Szent Pállal: Oh én szegény ember, kicsoda szabadít-meg, &c. Rom. 7. 24.* Így azért csak edgy vagygon hátra (melly az ütközetnek véget vethet) t. i. az halál, ki elválastya lelkedet testedtől, lelkednek tiszta és újjonnan született részét, attól a' résztől melly még tisztátalan és újjonnan születlen. *&c. p. 909.*

III. Gondold-meg, hogy mivel bizonyos vagy arról, hogy lelked a' Christusé: azért néked haláloedban is nyereséged a' Christus, Phil. 1. 21. *&c. p. 911.*

IV. Gondold-meg, hogy az halál nem hogy

kárt

kárt tenne tenéked, de még inkább lelkedet hamaréb jutattya Idvezítő Christushoz, és mennyei örömhöz, *&c. p. 913.*

V. Gondold-meg, (ha felsz az haláltól) hogy a' Sion hegyén nincsen halál, Eia. 52. 7. 8. *Ampl. ex 1 Cor. 15. 54. 55. és a' ki a' Christushan hiszen soha meg nem hal, Joh. 11. 26. és ha meg hal-is él, v. 25. és ha él-ni akarék, az örök élet (mellyre ut az idő féri halál) felül halad minden életet, &c. p. 915.*

VI. Gondold-meg hogy te (az igaz keresztyén Anyaszentegyházban élvén) igaz keresztyéni hitben hal meg, oh melly nagy áldása ez Istennek te rajtad, e' világnak sok tíz ezerifelett, kik avagy Pogányok, avagy tévelygők, &c. vide p. 917.

VII. Gondold-meg, mint benvedte meg Christus Urunk éretted az átkozott halált, és az Istennek bosszú-állását, mellyet bűneid miatt te érdemlel vala, és az Istennek bosszú-állását, mellyet büneid miatt te érdemlel vala; és az Apostolok és Mártýrok is melly rettenetes gyötrelmeket és kínokat vallottak Christushan való igaz hitek mellett, *&c. p. 919.* mennyivel nagyobb örömmel kell tenéked a' Christus hitiben kiköltözned, holott mind kisebb gyötrelmid vadnak, s' mind penig több vigasztaló eszközök bátoritnak.

I. Usus Informatorius.

Itt vedd eszedben ember magad balgatagságot, hogy annyira irtozol életed végső napjától, holott az Hájós minden erejével azon igyekezik, hogy a' Rév helyre, és a' kívánt partra ki evezhesselek, az úton járó is azon va-

gyon,

gyon, hogy mentül hamarébb hazájában (avagy utának végire) érkezhessék; csak te ember irtózol ki kötő helyedtül, ki e' világi háborúknak tengerén töredezett bárkadat örömeft még is hátráb viselnéd, hogy a' fél vesékben több ideig hanyódnál! Zokogol mikor sárándokságodnak végét látod, útadnak meghosszabbítását kívánod, hogy még is tovább bolyonganál ki tudgya minémű keresét útakon, p. 908.

II. *Redargutorius.*

Feddetnek e' világnak Istenetlen fia, kik az eget nem kívánnják, és kik (há lehetne) soha meg nem halának, hanem e' rósi sár házban laknának. *Ec. Ampl.*

III. *Hortatorius.*

Mivel az irgalmas Isten úgy mértékli fájdalmidat a' betegségben, hogy nem mindenkor vagy az spiczen: hanem leg nagyob kinaid között is valami pihenélt ad könnyebbégre: Azért intetellegyen kíváltképpen való gondod arra, (meg-gondolván) melly rövid időd vagyon az örök bölödságnak élvezésére, avagy megnyerésére) hogy minden szempillantásit hátra maradott rövid időnek hasonlóan költthesd-el, és a' kicsiny idő alatt, mint edgy ugyan erőt gyűjtögethels nagyobb kinaiddal való megűtközésre. p. 906. (2.) Intetel még is, várjad nagy fohászkodással a' te testednek tellyes válságát. *Ec. Rom. 8. 8. 23.*

IV. *Consolatorius.*

A' fellyeb elő fámlált hét dolgok, mind annyi vigasztalási lehetnek lelkednek.

Amplifica.

XXVII. T A N U S A G.

Az halálhoz közelgető pœnitentia tartó betegnek fel-öldoztatásának és (ha illendő) UR Vocsorájával való élefinék vigasztalásos hasznairúl.

T E X T U S.

Joh. 20. 23. *Valakinek meg-bocsáttatok bűnöket, meg-bocsáttatnak nékik, &c.*

Δ. Egyedül csak az hivatalos Egyházi Szolgáknak adott a' Christus hatalmat és méltóságot arra: hogy valamidön megter a' bűnös ember, felöldozhassák azt, *Ec. in Textu. & Matt. 16. 19 & 18. 18.*

Confirmatio Documenti.

Ugy de honnan tesszik meg ez az Egyházi Szolgáknak hatalmok?

R. I. Ebbül mert ezeknek hatalmok vagyon arra, hogy a' Sátánnak adgyák a' térhetetlen botrántoztató bűnösöket, 1 Cor. 5. 5. p. 923. és arra is hogy a' megtérőknek megnyissák a' menyország kapuját.

II. Mert miképpen hogy senki nem kerestelhet, hanem csak az Egyházi Solga: *Igy Ec. Appl. p. 982.*

III. Mert csak őket hivta Isten arra a' méltóságra, Heb. 5. 4. p. 828.

C c

IV.

IV. Mert ő nékiek adatott, és reájok biztatott a' békeféségnek foglaltatása, 2 Cor. 5. 18. és a' meg engesztelésnek befeje, v. 19 p. 828.

V. Mert nem azt mondgya az Irás: hogy a' kinek bűneit jelentitek meg bocsátandóknak; hanem a' kinek bűneit megbocsátjátok. p. 925.

VI. Mert az Isteni ígéretek a' bűn bocsátás felel csak ő nékiek adattattak *in Textu & alibi*. Mert miképpen a' Námán belpoklofságát semmi víz a' Jordán vizen kívül el nem moshatta, (noha más vizek is vóltnak olly tiszták és épek) mivel az ígéretek nem egyéb vizek mellé; hanem a' Jordán vize mellé adattattak: Igy eképpen noha egyéb ember is el mondhatná ezen ígértet, de nem lenne azon hathatósága vagy munkalkodó ereje a' lelki ilméretben, mint mikor a' Christus foglalt mondgyák azokat az emberre, mivel az ígértet ő reájok tartozik, *Œc. p. 926.*

VII. Mert ő nékiek adattattott a' Szent Lélek, Joh. 20. 22. Őket küldötte és bocsátotta ki a' Christus erre a' munkára, Luc. 10. 3. Ők *inauguráltak*, felbenteltettek, *Œc. p. 926.*

I. *Œsus Informatorius.*

Itt vedd eszedben. 1. Hogy az Egyházi foglalt megbocsátják a' bűnt, mert a' Christus az ő foglaltatok által bocsátja meg a' bűnt. Miképpen hogy *Lazárt a Tanítványi által öldozá meg*. Mert a' Christus ő általok az Egből, mint a' földön hagyott foglalt által hirdeti ki, a' kinek bűnet avagy megbocsátja, avagy megköti, és a' kinek a' menyország kapuját megnyit.

nyitja a' megtérés által, és bézárja a' tétetlenség által, *Œc. p. 925.*

II. *Redargutorius.*

Feddetnek a' híváságos emberek, kik az Egyházi foglaltoknak Istenes hivatalyoknak méltóságos vóltnak meg nem fontolják, mert ha arról józanon gondolkodnának, inkább tételnék e' méltóságos hivatalt, és a' hivatalos személyeket is nagyobb becsületben tartanák. (2.) Feddetnek kik e' világi igyekben s' bajjokban jó tanácsló emberhez tolyamodnak, betegségekben tudos orvosnak tanácsával élnek. De halálos és kárhozatos állapotokban lelkek javára bölcs tanítót magokhoz nem hivatnak. *Cont. Jac. 5. 14 Œc. p. 928.*

III. *Hortatorius.*

Intetel: 1. Hogy ha halálos betegségben valamelly nagy bűnöd háborgattja lelked ilmeret, hivald az Egyházi foglalt, könyörögjenek érerted, Jac. 5. 14. es ha ugyan nem fűnik lelki háborúd, a' Praxis úgy tartja: hogy az ollyan *casusban* vald meg az Isten foglaltjának azt a' bűnt, kérdgy tanácsot tőle, mint lelki orvostól, és ha igazán poenitentiat tartasz vegyed fel tőle a' megöldozást: és így semmi ketséged ne legyen *in foro conscientie* lelked ilméretiben, hogy minden bűneid bűntén olly valóságosan meg nem bocsátattanak volna ez földön, mint ha bűntén a' Christustól magától hallottad volna *in foro iudicii* a' Szent Szentén, azoknak megbocsátásának kimondását, (Luc. 10. 15. *qui vos audit, me audit*;) próbald meg ezt, és megtapaftalod lelked ilméretinek csenedefedéset, *Œc. lásd bov p. 934.* (2.) A' Tanítótól menedék et vévén: és lelked ilméreti

megcsendeledvén: ha lelked megéhült, és somjúhozza az UR Vocsoráját, jól cselekeded (több keresztényeket magadhoz hivatván) ha az UR Vocsorájának Szent Sácamentumát magadhoz veszed, bűnöd bocsánatjának megerősítésére, hitednek nagyobb bátorítására, és az Őrdög ostromlásának falban rontására (annyival is inkább ha nyomorúságod miatt Egyházhoz nem mehettél az UR vocsorájának vételére.) NB. *E' dolog próbáltatik ezekből:* (1.) *Mert az UR vocsorájának első szerzése edgyes háznál volt,* Luc. 22. 12. (2.) *Mert a' Christus ígéretet téstén &c.* Matt. 18. 20. Ellenben pedig hogy a' betegnek az UR vocsorája magánosan ki ne szolgáltsék, *próbáltatik* ezekből. 1. Mert azt a' Christust gyülekezetben szolgáltta ki. 2. Mert a' saját vocsorát tilalmazza Szent Pál: 1 Cor. 11. 21. 3. Mert a' लोकoknak közösülésének jele, 1 Cor. 10. 17. 4. Mert abban *supersticiót* tartnak: *vide alibi.* Mindazáltal talám meg lehet kísérletezni az hitben gyengélkedő betegnek az olyan nagy *casusban*, és lelki háborúban csak hogy az legyen *legitimo modo & ordine*, minden *supersticio* és *profanatio* nélkül, és hogy az egyben legyen kötve az Evangéliomnak prädikálásával, és kevés számú hiveknek-is egyben gyűlésével és lelki közösülésével. En az első dolog iránt nem tudok mire kifakadni hanem erre: hogy mikor a' lelki beteg afféle lelki ísméretet gyöttrő nagy bűn miatt vesződik, és vigasztalás nélkül búskodik, tehát azt a' bűnt melly lelki ísméretit háborgattya, vallyá-meg az Egyházi szolgának, ki a' Christus képit viseli, és ki őtet mind az Evangéliomi ígéretekkel biztathattya, és nyavalyáját megértvén: (több

hivek-

hivekkel edgyütt) könyörgésivel segítheti s' mind pedig (ha úgy kívántatik) az ő neki adatott hatalom szerint (igaz poenitentiát tartván az a' bűnös) annak bűne bocsánatját hirdetheti és miniseriáliter abszolválhattya. Jobb ezt cselekedni annak a' bűnösnek, hogy nem mint (magának eleget nem tehervén) kétségben avagy a' Sátán kezében esni. NB. (*Ordinarie*) a' Christus tanítványát az Egyházi szolgát, (ki itt e' földön a' Christus képit és követtségit viseli) nem kell megvetni, mert a' Christus az ő szolgálatála által bocsáttya meg a' bűnt de ha a' bűnös az Egyházi szolgában megfogyzatik, folamodgyék a' főböz, t. i. a' Christushoz, az ő Mestseréhez, *ki velünk vagyon minden nap világ végéig*, Matt. 28. 20. és ki az igaz poenitentia tartó bűnöst *Magisteriáliter abszolválhattya*, mint Luc. 7. 48. Matt. 9. 2. és lelkében megnyugodhattya, Matt. 11. 28. 29. Summa szerint: ha Egyházi szolgán nincsen, tehát az Isten a' bűnösnek bűnét a' nélkül-is megbocsáttya, s' meg is oldozza, csak megtérését lássa, Prov. 28. 13. cum Pál. 32. 5. 1 Joh. 1. 8. Azért itt az igaz poenitentia kívántatik, melly nélkül a' bűnös sem itt e' földön (szolgai képpen) sem oda fel az Egben (Uri képpen) meg nem oldoztatik.

NB. Ezen fellyebb említett dolgot némellyek próbállyák, ex 2 Sam. 12. 13. vel ex Jac. 5. 16. melly locust némellyek jóllehet *interpretállyák*, de *injuria quā proximus afficitur*; mindazáltal vadnak olyanok-is, kik azt az olyan bűnről magyarázzák, melly a' lelki ísméretet gyöttri, avagy háborgattya: *ut supra.*

A' másodikat a' mi illeti, arra azt mondom: hogy

Cc33

noha

noha az ollvan *casusban* a' lelki beteget az UR vocsorájatul nem kell megtoftani, mindazáltal azt kívánnám, hogy egélekekben élneek a' kereftyének az UR vocsorájával gyakorlatossággal, (az hol olyan fokas vagy, minden holnapban egybér egybér) mert így nem kellenék a' Sácramentumtul való megtoftatas miatt magokat törniek, faggatniok, &c. p. 937. Mert a' mint *Perkinsus* állattya: a' Sácramentumnak gyümölcse, és hathatósága, nem csak vételének idejeig tart; hanem az után-is embernek egész életére kiterjed, &c. p. 938.

IV. *Consolatorius.*

Vigasztaltatol, ki bódogúl mégy, és késűlő az halálra. Mert miképpen midőn az hitetlen meghal, azt mondhattya az halálnak, a' mit *Acháb Illýsnek*: Avagy előmben kellett volnaé jőnőd te én ellenségem? 1 Reg. 21. 20. Ezenképpen midőn a' meg-térő embernek hirt téőnek hogy az halál az ajtón zörget, &c. azt mondhattya az halálnak, a' mit *Dávid Achimáz*nak: hadd jöj-jön, jó hírrel jó, &c. 2 Sam. 18. 27. jó hirt mond majd nékem az rők életfelől, &c. p. 939. Es miképpen a' veres Tenger mélyseges örvény lőn az Aegyptombélieknek elmerítésekre; de az Izraélnek által menetel a' Canaín földére Ezenképpen az halál, örök pokolban és kárhozatban való merűlés az Ittenteleneknek; de a' kereftyéneknek kapu az örök életre, &c. Edgy napja az áldott halálnak, változált béréz a' keferű életnek minden bomorúságiban. *Summum hominis bonum, bonus ex hac vita exitus.*

XXVIII.

XXVIII. T A N U S A G.

A' Márttyromságrúl, avagy az URért való ki-múlásra nézendő kegyefség gyakorlásrúl.

T E X T U S.

Akt. 21. 13. *Mert én nem csak meg-kötöztetni, hanem meg-balnis Jérus-lemben kéő vagyok az UR JEsusnak nevéért.*

Δ. A' ki az örök-életet el akarja nyerni. annak kéőnek kell lenni az halálra (avag' a' Márttyromságra) a' Christus nevéért. In Text. & 2 Tim. 4. 78. Dan. 3. 18.

Confirmatio Documenti.

UGy de miképpen leszen az, avagy miképpen kell lenni a' Márttyromságnak?

Ꝥ. I *Voluntate*, akarattal, mint bēvede a' bēnt János Evangyélísta, kinek az olaj serpenyőben való tövele, nem annyira megfővéltére mint meg kenetélére bōlgála, mert annak utánais eleget ált, és vőn korábá hala-meg *Ephesusban*

II. *Opere*, valóság bērint: mint a' Bethlembéli ártatlan gyermekek bēvednek, Matt 2.

III. *Voluntate & opere*, akarattal és valósággal, avagy cselekedettel, mint bēvedének az ő Telt: *Abel*, Gen. 4. *Zacharias*, 2 Chron. 24. *Uriás Propb.* Jer 26. A' 760

A' Jerabeltül meg ölettetett *Própheták*, 1 Reg. 18. A' Izraélitáktól meg ölettetett *Própheták*, 1 Reg. 18. A' Jérusálemiül meg ölettetek, Matt. 23. Az Uj Testam. mint *Szent István*, Act. 7. K. *János*, Matt. 14. Sz. *Péter* Joh. 21. Sz. *Pál*, 2 Tim. 4. Sz. *Jakab*, Act. 12. *Antippos*, Apoc. 2. Az előddedi Anyaszentegyházban, mint *Polycarpus*, *Ignatius*, Sz. *Lőrincz*, *Romanus*, *Antiochus*, és több sok ezerek. A' nem igen régi időben, *Huss János*, *P. Hyéronimus*, *Glover*, &c. kiknek neveket lásd: p. 945.

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd eszedben, hogy nem a' kegyetlen halál, hanem azoknak ártatlan és *Szent* vólta téfi a' Mátyrt. *Causa non passio facit Martyrem*: p. 946. 2. Hogy nem a' Christus Mátyrja azok, kik az igaz valláson kívül egyéb tévelygésért vagy gonofságért halált szenvednek, és kik az Apostol tudományától fokokban eltávoztak, mellyről lásd p. 947. usq; ad 953.

II. *Redargutorius.*

Feddetnek: 1. A' *Fejedelmi* avagy *URi* rendek, kik a' becsülletért, és világi dicsőségekért meghalni képesek, de a' mennyei dicsőségért nem, &c. 2. A' *vitezlő* rendek, kik földi hazájokért meghalnak, de a' mennyei örökös hazájért meghalni nem akarnak. 3. A' *parafci* rendű emberek, kiknek ha öröket, dísnójakat, gabonájokat, &c. az erőszak tévő elvébi, azt mondgyák: a' *miéinkert* halunk meg, de nem mondgyák azt: hogy az *Evangéliomért* halunk meg.

III. *Hortatorius.*

Könyörögj Istennek, engedgyen *Szent* életet élned, hited-

hitedhez illendőt, és erőtelenségedben erőítsen, és hogy *Szent* lelke által elkészítsen, hogy haláloddal is örömetl megpecsételhesd az *Evangéliomi* igaz tudományt mellyet hittél s' vallottál, p. 957. 2. *Intetel* ötrülly az *Apostolokkal*, hogy *Szenvedhetél* a' Christufért, magasztalsék-fel a' Christus a' te testedben, akár életedben, akár halálodban, Phil. 1. 20.

IV. *Consolatorius.*

Vigasztaltatnak a' Mátyrok. 1. Mert ök mivel az ő halálokkal az Isten dicsőit, Joh. 21. 19. Azért az Isten is megdicsőíti őket, 2 Tim. 4. 8. Apoc. 2. 10. 17. & 3. 5. 12. 21. (2.) Mert ő érettek bofsút ál Isten, mint a' példák mutatták. 2 Reg. 9. 7-10. Matt. 23. 35. & 27. 25. Apoc. 18. 20. & 19. 2. Ampl. ex Act. 12. 23. Exod. 14. 27. 28. Esth. 7. 10. 3. Mert ök ha világi rövid életet elvéstük, az örök életet megnyerik, Matt. 10. 39. Joh. 12. 25.

XXIX. és utolsó T A N U S A G.

A' Christusnak keserves kin-szenvedésinek hathatóságos érdemessége felől.

T E X T U S.

1. Petr. 4. 1. *Mivel* hogy annakéért a' Christus mi érettünk *Szenvedet* a' testben, &c.

Δ. Az UR JEsus Christus minden keserves kin-szenvedést csak mi érettünk (avagy a' mi lelki hasznunkért és idvességün-

günkért) szenvedte, és cselekedte. In
Textu. & 1. Petr. 2. 21. & 3. 18. Esa.
13. 5.

Confirmatio Documenti.

Melly ezekből tetfzik-meg, per quæstiones
Miért?

I. (Elsőben is) hogy olly helyre ment, (a' szenvedésnek el kezdésére) a' melly helyet Júdás jól tudván: ott ötet fel találhatta?

R. Hogy megtudhassad azt, hogy ő fíntén olly sabadosan ment bűneidért a' szenvedésre, mint te néha napján valamelly helyben a' bűn tételre.

II. Miért hogy a' kertben kezdé el a' szenvedést?

R. Mert a' te bűnöd a' kertben kezdetett.

III. Miért hogy akkor merültek a' Tanítványok a' mély álomban, mikor a' sörnyű lelki kínoknak mélységes örvényben kezdé bé merülni?

R. Hogy meg tudhassad azt, hogy ő csak maga (és nem másal edgyütt) munkálkodta idvességedet. Esa. 63. 5.

IV. Miért fogták-meg ötet álnoksággal, tört vetvén néki?

R. Hogy te ama' lelki vádosnak az ördögnek álnok les vetélit és töreit elkerülhesd. Amplif. quæst. ex p. 960.

V. Miért hogy (mint edgy elvetett ember) olly élőson 1. i. 30-pénzen adatott-el?

R. Hogy ő benne bétellyesedgyék az, a' mit rég-
gen

gen mondott Zachariás. Cap. 11. 13. NB. Hogy a' contextusban, Matt. 27. 9. Jeremiás vagyon emlékezetben, az valahogy hogy esett, de a' Próphétia Zachariásnál találtatik.

VI. Miért imádkozott olly nagy erős kiáltásokkal és könyhullatásokkal? Heb. 5. 7.

R. Hogy azzal mególthassa az Isten igazságának búsulását, &c pag. 961.

VII. Miért ijedett volt meg olly igen?

R. Hogy te mentül bátrab lehels az halálban, és sok vigasztalást találhass keresztviselekedben &c. p. 961.

VIII. Miért könyörgött hogy a' pohár (mellyet ő meg-ivott) elmúlnektül?

R. Hogy megtudhassad, hogy ő néki az Istennek haragjának keferü pohárát kellett megköstolni, melytül jóllehet hogy a' tett irtózott, mindazáltal ő akkor bűneid érdemes átkainak sörnyűségét itta és szenvedte-meg.

IX. Miért hagyá magát (könyörgése után) bent Attya akarattýará?

R. Hogy te-is nyomorúságidban azt cselekedgyed, &c. p. 962.

X. Miért veritett vérrel?

R. Hogy tégedet megtisztítson véres lebbhedéscdből, &c. ibid.

XI. Miért hagyá magát meg-fogni? &c. ibid.

R. Hogy a' te lelki ellenféged meg ne fogjon tégedet, és a' külső setétségnek tömlőczében ne vessen.

XII. Miért hagyattatott-el Tanítványitúl?

R. Hogy bétellyesedgyék az Irás, Zach. 13. 7. és

és hogy ebből-is meg-tessek, hogy ő csak maga vitte végben a' megváltásnak munkáját, avagy a' mint a' Praxis tartja, hogy tégedet Istennel (kitől te is elhagyattatál vala) megbékéltessen.

XIII. *Miért állá elő hogy csak maga fogattatnék meg?*

R. Hogy meg-tessek, hogy ő szabad akarat szerint ment az halálra, és hogy az ő páfitori tisztinek-is megfelelően, mert a' jó páfitor nem várja azt, hogy a' farkas reá mennyen a' juhokra, hanem jó eleve elől áll a' juhoknak óltalmára, avagy a' mint a' Praxis tartja, hogy meg-tudgyad, hogy ő benne a' te idvességednek szerető nagybó volt, hogy nem egész Tanítványiéd, &c. *Ampl. quest. ex pag. 963.*

XIV. *Miért kötötetett meg?*

R. Hogy hitetlenségidnek idegit megöldözze.

XV. *Miért tagadtatott meg sent Pétertől?*

R. Erre való felelet (több dolgokkal edgyütt) meg vagyon ide alább. Vide Text. Luc. 22. 60-62. meg vagyon a' Praxisban-is pag. 964.

XVI. *Miért koronáztatott tövissel?*

R. Hogy tégedet életnek, és dicsőségnek koronájával megkoronázzon, &c. p. 965.

XVII. *Miért adának nadar kezében?*

R. Azta' Sidók csúfolásképpen királyi pálcza helyett adták a' Christusnak, ki igazán megmutatta azt, hogy ő nem jött a' meg-törődöt nádnek el-rontására. Matth. 12. 20.

XVIII. *Miért csúfoltatott meg?*

R. Hogy te az ördögöt bosszonthassad, ki egyé-

egyébként megcsúfolt volna tégedet, mint a' Philistefok Sámson.

XIX. *Miért mocskolták sent orcáját pököséssel?*

R. Hogy (az Istennek képit melly a' bűn miatt megmuttatott vala helyben állítván) tégedet tisztán, és macula nélkül állithasson az Atyának eleiben.

XX. *Miért körek-té szemeit?*

R. Hogy (lelki bemednek homályát elvévén) semtül semben nézhess az Atya Istent az égben.

XXI. *Miért öklötetett, és veretett páczákkal?*

R. Hogy meg fadaditsaon tégedet a' pokolbéli kínzó lelkeknek csapdosásitól és verekedésitől.

XXII. *Miért fidalmaztatott és gyaláztatott meg?*

R. Hogy bétellyesedgyek az Irás, Pál. 22. 7. és hogy az ő gyalázattyával téged megdicsőítsen.

XXIII. *Miért csapdosztatott arczúl?*

R. Hogy a' te orczádat (mint az Angyalokét) tündököltesse az egekben. *Ampl. quest. ex pag. 967.*

XXIV. *Miért ideztetett (avagy kénserittetett) a' Pilátus eleiben?*

R. Hogy te az ítélő fék előtt ment ember lehess az utolsó napon. *Ampl. ex quest. Catech. palat. 38.*

XXV. *Miért vádoltatott hamissan?*

R. Hogy te ne vádoltalsál, &c. *ampl.* és hogy te igazság szerint el ne kárhozzál.

XXVI. *Miért szenvedett Pontius Pilátusnak alatta?*

R. Ennek titkos értelmet láld, p. 968.

XXVII. *Miért sentenciáztatott meg?*

R. Hogy te a' Törvény által soha meg ne lentes-táztassál, &c. pag. 968.

XxVIII. *De miért sentenciáztatott meg, holott ártatlan volt?*

R. Hogy meg-tessek, hogy nem a' maga bűnéért, hanem a' tiedért szenvedett.

Xxix. *Miért vitetett ki a' városon kívül a' szenvedésre?*

R. Hogy ő benne tellyesedgyék-bé az Irás, mely vagy, *Heb. 13. 11. 12. coll. cum Lev. 16. 27.* avagy a' mint a' Praxis tartya, hogy tégedet nyugalomra az égben vihesen.

Xxx. *Miért kellett Simonnak vinni az ő keresőt?*

R. Hogy meg tudhasd, melly igen megerőtelnitette volt őtet a' te bűnöd, és mi legyen tője a' keresztén embernek, a' ki e' világnak mezeiről a' mennyei Jerusálem felé indul. *Ampl. quest. ex pag. 969.*

XxxI. *Miért emelietett keresetre?*

R. Hogy amaz Ercz-kigyónak példázattya ő benne tellyesedgyék-bé, *Joh. 3. 14.* avagy a' mint a' Praxis tartya, hogy tégedet magával edgyütt Menyországban emelhesen.

XxxII. *Miért függött fán?*

R. Hogy miképpen a' Paradicsomban az halál fa által jött-bé: Igy azon halál fán vétésék el.

XxxIII. *Miért függöt átkozott fán?*

R. Hogy bizonyos lehess benne, hogy azt az átkot mellynek terhe te rajtad vala ő magára vette, hogy azzal tégedet a' Törvénynek átka alól meg szabaditsón. *C. c. quest. Catech. pal. 39.*

XxxIV. *Miért függött meztelenen a' keresztfán?*

R. Hogy minket (kik az Adámban az ártatlanságnak

ságnak ruhájátul megfojtattunk vala) az ő ártatlanságával, &c. telruházzon, és hogy a' minémű vala a' Paradicsomban az első ember, olyan lenne, és úgy menne b' a' mennyei Jerusálemben a' második ember.

XxxV. *Miért függött két lator között?*

R. Hogy tégedet a' mennyei Angyalok közzé helyheztesen.

XxxVI. *Miért szegesztetett ki terjesztett kézzel a' keresztfára?*

R. Hogy azzal mind a' Sidókat s' mind a' Pogányokat magához hívna, és minden megtérő bűnösöknek az ő érdemét ajánlana, és hogy megtessek, hogy ő az ítélő Bíró, ki az ítélet napján némellyeket jobb keze felől, némellyeket bal keze felől fog állatni. Avagy a' mint a' Praxis tartya, hogy te is ki terjeszted kezeidet a' jó cselekedetre, &c.

XxxVII. *Miért hogy az halottaknak agykaponyájoknak helyén (holott a' gonosz tévők gyalázatosan meg büntettetnek vala) feszített meg?*

R. Hogy megtudhasd, hogy az ő halála élet az halottaknak, és hogy meg-tessek hogy ő minden emberek között útalatos és megvettetett legyen, *Esa 53. 3.*

XxxVIII. *Miért nem oszták meg az ő varrás nélkül való kontösét?*

R. Hogy meg-jelentessek az ő Ecclesiájának hasonlós és szakadás nélkül való edgyelisége.

Xxxix. *Miért kóstola méreggel elegyített eczetet?*

R. Hogy te az Angyaloknak kenyerét ehetnéd, és ihatnád az életnek vizét.

XL. *Miért monda (a' keresztfán elvégeztetett)*

R. Hogy

R. Hogy meg-tudhassad, hogy az ő halála által a' te váltságod végben ment. *Œc. p. 971.*

XLII. *Miért kiáltá ezt: En Istenem, én Istenem miért hagyál-el engemet?*

R. Hogy Istentől el ne hagyattalsál, és a' Pokol kinnyaiban örök jajt ne kiált. *Ampl. ex pag. 972.*

XLIII. *Miért szegesztettek két felé az ő szent karjai?*

R. Hogy tégedet (mint szerelmetsét) magához kapcsollyon.

XLIV. *Miért nyerhette-meg a' lator (olly rövid megtérés által) az örök életet?*

R. Hogy meg-tudhassad az ő halálának nagy hatalmát, a' megtérőknek bűnöknek bocsánattyában, hogy edgy bűnösnekis kétségben esni ne kellyen.

XLV. *Miért hogy a' másik lator nem idvezülhetet?*

R. Hogy meg-tudhassad azt, hogy elhagyhattya Isten a' kiket akar, (Rom. 9. 18. 22.) hogy így mindenek féllyenek, és fel ne fuvalkodgyanak, *Œc. p. 973. Ampl. quast. ex pag. eadem.*

XLVI. *Miért ajánlá lelkét szent Attya kezében?*

R. Hogy te is úgy cselekedgyél, midőn te is meg-halál.

XLVII. *Miért hasáda két felé a' Templom kárpitja?*

R. Hogy meg-tessék, hogy (a' Lévitai Törvény elromolván) az Egnek útja megnyilatkozott a' hiveknek a' Christus vére által, *Œc. p. 974. vide Calv. in locum.*

XLVIII. *Miért indulá-meg a' föld, és miért hasadozána-meg a' kősziklák?*

R. Uroknak halálán és a' bűnös hűveknek keménységén iszonyodtak, &c.

XLVIII. *Miért nem történek-meg az ő szívai?*

R. Hogy meg-tudhassad, hogy ő rajta a' Sidok csak azt cselekedhettek, a' mellyek ő felőle meg-jövedőltek vala, *Œc. ibid.*

XLIX. *Miért likasztatott-meg szent oldala a' láncával?*

R. Hogy néked útad lenne szívéhez való közeleb menésedre.

L. *Miért folya ki szent oldalából víz és vér?*

R. Hogy bizonyos lehels az ő halálában, mert a' kinek szív borító hártája (mellyben a' szívnek hivesítésre való víz vagyon) meglikad, meghal az, Lásd bőveb. p. 975.

LI. *Miért hala-meg?*

R. Hogy te is (az ő halálának ereje által) a' bűnnek meg-hally, és hogy tégedet az örök haláltól meg-sabadítson, &c.

LII. *Miért temettetett-el?*

R. Hogy te is a' bűnnek eltemetessél, &c. és hogy a' te bűneid te ellened soha ítéletre fel ne támadhassanak. *Ampl. quast. ex pag. 976.*

LIII. *Miért temettetett új koporsóban?*

R. Hogy meg-tessék, hogy nem más, hanem ő (nem is már erejével, hanem a' maga erejével) támadott fel, &c. p. 977.

LIV. *Miért pecsételték-meg a' Christus ellenségi a' követ, mellyet Józseph a' koporsó szájára tett vala?*

R. Hogy önnön magokis a' Christus ellenségi
E c (kik

(kiknek peccsétivel a' Christus koporsója megerősített vala) kénserítettessenek testálni az ő feltámadása felel, &c. vide Bucan. Loc. 24. quast. 7.

LV. Miért szálla poklokra, és miért szénvedte lelkeben a' pokolnak kínnyait?

R. Hogy az ő bűnének nagy keferőségével, gyötrelmivel, és rettegéssel tégedet a' pokolnak gyötrelmitül megfabaditana, &c. vid. quast. Catech. Palat. 44.

LVI. Miért támadott fel?

R. Hogy te is (meghalván a' bűnnek) feltámadgy az új és sent életre, az ő fel támadásának ereje által, és hogy (bűneid eltörölten) meg igazittassál, Ró. 4. 25.

LVII. Miért nyilatkoznak meg a' koporsók, és miért támadtak fel annyi sok elalult Szenteknek testek a' Christus feltámadásakor?

R. Hogy a' koporsók megnyílása jele és bizonyossága legyen annak hogy a' Christus az halt meg győzte, és hogy a' senteknek feltámadása bizonyossága legyen annak, hogy minden sentek az ő feltámadásának ereje által támadnak fel az utolsó napon. Ampl. quast. ex pag. eadem.

NB. Itt jól lehet némelly kérdéseket (mellyek a' Praxisban vadnak) ki hadtunk, de a' mellett más szükséges és idvességes kérdéseket (mellyek a' Praxisban nincsenek) ide szerkesztettünk, azonban némelly kérdéseket szent irást magyarázó Doctorok irásiból meg is bővítettünk, mint a' fellyebb említett kérdésekből szépen kiterzik.

I. Usus Informatorius.

Itt vedd elszedben, a' Christulok te hozzád való ki befelelhetlen nagy feretett, mellyet ebben mutatott meg

meg, hogy te éretted megholt. Ampl. ex Rom. 5. 7. 8.

II. Investigatorius.

Vizgáld meg magadban, ha a' Christus megholt-e te éretted? &c. Megholt éretted, ha te is megholtál a' bűnnek, és ha az ő halálának hasonlatossága meg vagyó benned, &c. Rom 6. 5. a' Christus megfeszített éretted, ha te is megfeszített a' testet, &c. Gal. 5. 24. Erről láts bővebb értelmet: *supr in Δ to XXII. Num. XI.*

III. Refutatorius.

Vétkeznek azok, kik a' Christus szenvedésének és halálának érdemét megerősítenik, erről is láts bővebb értelmet. Conc. Catech. XXVI. Usu Ref.

IV. Redargutorius.

Feddetnek, kik meg nem becsülik a' Christus halálát, és kik meg nem hálnak a' bűnnek, hanem az úndok czégeres bűnökben élnek, &c. Amplif.

V. Territorius.

Jaj azoknak, a' kikért a' Christus meg nem holt, job volt volna ha soha azok nem fűletettek volna. &c. Amplifica.

VI. Hortatorius.

Ha a' Christus megholt éretted, hally-meg te is a' bűnnek, ha a' Christus megfeszített éretted, tesíts-meg te is a' testet; ha a' Christus szenvedett éretted, szenvedd te is békevel a' nyomorúságokat, hordozd az ő keresetet, &c.

VII. *Consolatorius.*

Oh melly nagy vigasztalásodra vagyok a' Christus
halála! mert az által az Isten te hozzád meg engefeltet-
tett, az ördög, meg-győzettetett, az halál elnyelettetett,
a' bűn benned meg őlettetett: 1 Pet. 2. 24.

Mert a' Christus halálának reád ki hatott
ereje te benned a' bűnt naponként
fogyattya és meg-őli,

A M E N.

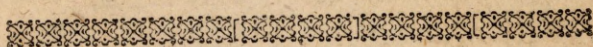
V E G E.

HAR-

H A R M A S
K E S E R T E T N E K
L E L K I
D I A D A L M A.

I. T A N I T A S.

Az Ördög kísérteti ellen.

T E X T U S.

2. Cor. 12. 7. 8. 9. Adatott ennékem hegyes
őstön, melly az én testemben ragadott, a' Sátának An-
gyala, &c.

E X O R D I U M.

MIdőn az UR Isten valakit valami
nagy jóval megajándékoz, akkor az ő a-
jándéka mellett az alázatosságra okot
adó matériátis szolgáltat. Példa erre az Iz-
rael Népe, ki hogy a' Canaán földében magát el ne hinné,
az Isten azért nem űzé-ki egéslen arrúl a' földről a'

E e 3

Pogá-

Pogányokat, hanem ő nékiek fémek előtt, mint egy őstön gyanánt tartá azoknak a' pogányoknak maradványait, &c. A' *Jácob*, ki hogy el ne hinné magát, ama' di-csőfeges nevezetben, mellyel Isten győzőnek nevezte-tett vala, ezért megilleté az Ur az ő csipejének csontyát hogy lenne sánta és nyomorék. Így a' *sant Pál-is*, hogy fel ne fualkodnék az mennyei titkok tudásában, *sup. v. 2. 4.* azért őstön adaték oldalában, &c.

PARTITIO. Az holott vagy on.

I. A' *sant Pálnak* kelesves panasz, mellyet a' kifirtetnek súlyos voltárul véssén. *v. 7.*

II. Az ő kifirtetnek végső oka, *ibidem.*

III. A' kifirtet ellen való könyörgése, *v. 8.*

IV. Meg-vigasztaltatása az Isteni felelet által, *v. 9.*

EXEGESIS.

I. *Mit ért a' hegyes őstönön, és az őrdégi csapás?*

R. Azokat a' rettenetes kemény és erős kifirteteket, mellyektől bántatott, s' háborgattatott az Apostol, melly börtnyű kifirtetnek szenvedése az őstönnél (mellyel a' barmok őstönöztetnek) és az arczúl csapálok nélis nehezebben estenek ő rajta.

NB. 1. *Quod nuncium vertat Calvinus Angelum Satanam.* 2. *Quod idem Calvinus sub vocabulo stimuli comprehendit arbitretur omne genus tentationis quo Paulus vexabatur.* 3. *Quod Chrysostomus: stimulum referat ad Hymenaeum, Alexandrum, & similes Pauli adversarios, qui a Satana instigati multis molestiis Paulum vexarunt.*

II. *Csak ugyan háromszor könyörgötté hát az Apostol a' kifirtetnek eltávolztatásáért?*

R. Nem

R. Nem, hanem sokszor, mert itt *videtur esse synecdoche speciei, quando numerus certus ponitur pro incerto.* Illyen értelemben mondgya a' Christus hogy megbocsásfűk telebarátunknak nem hét-szer, hanem hetven-hét-szer, az az: sokszor. *Matt 18. 22.* Illyen értelmel láts, *Gen. 31. 41.* mellyből a' jón-ki, hogy e' kifirtet a' *sant Pálon* sok ideiglen tartott, mellyből jól-lehet az Apostol hamar meg nem szabadúlhatott, mind-azonáltal a' túrére szenvedésre Isteni erővel meg-ajándékoztatott.

III. *Micsoda vigasztalása volt az Apostolnak e' börtnyű kifirtetben?*

R. Hogy az Istennek ő hozzá való kegyelme felől kétségben ne essék (mellyet elsőben a' Sátán kétségben hozni igyekezik a' kifirtetben forgó emberek előtt): Arra megfelel az Isteni felelet s' azt mondgya: *Elég tenéked az én kegyelmem,* mintha mondaná: Ne fély mert ha bintén hamar el nem távozik-is tűlled a' Sátánnak Angyala, és akár mint dühösködgyék ellened, de hissem elég kegyelmemet vetted te ennékem, csak harczolly; elég mennyei segítséget adtam s' adokis tenéked, melly erős és és győzhetetlen léssén. 2. Mivel ez objiciálhatta volna az Apostol: az én ellenségem igen erős, nyughatatlan, én pedig erőtelen vagyok, ne talamtán ha lokaig ostromoltatom ő tőle meg győzet-tetem. Erre-is megfelel az Isteni felelet s' azt mondgya: az én erőm erőtlenség által végez-tetik el, mint ha mondaná: hissem nem a' magad hatalmában vagy te, hanem az én Isteni hatalmas erőm vagyon te benned, mely a' te erőtlenséggedben mutattya-ki magát. Láts illyen vigas-

vigaftalált. Plal. 37. 23. 24. Az UR tartya ötet az ő kezeivel. Ampl. ex Joh. 10. 28. Rom. 8. 38. Phil. 1. 6. 1 Pct. 1. 5. NB. Jóllehet azért hogy ez az Őstön a' fent Pálon felettel igen sokáig vőlt, de ezzel az Isteni felelettel annvira megelégedet a' fent Pál, hogy kénferrítettett így főlni magafelől: Gyönyörködöm az én erőtelenségemben, az háborgatásokban, a' Christusért való sorongatásokban: mert mikor erőtelen vagyok, ugyá akkor erős vagyok.

TANUSAGOK.

- I. Az hiveknek kisirtetek jó végre vagyon, v. 7.
- II. Kőnyörögni kell gyakorta a' kisirtetek ellen. v. 8.
- III. Nincs olly erős kisirtet, ki az hiveken erőt vehessen. (in Textu) virtus mea.
- IV. Még a' kisirteteknek mélységiben is az hiveknek szép vigaftalási vadnak (in Textu) sufficit tibi gratia, &c.
- V. Az hiveket a' kisirtetekben csak egyedül az Isteni erő tartya.
- VI. Mentül nagyobb talentumot véssen Istentől valaki, annál több és nagyobb kisirteteket és próbákat szenved.

Avagy így:

A' leg kegyessébb embereket sokta bádgyaztani mindenek felett leg inkább a' kisirtet és lelki betegség. Ampl. ex 2 Tim. 3. 12.

At. 14. 22.

Ratio-

RATIONES.

I. Mert ő benne is a' bűnnek magva, a' bűnre való hajlandóság, és a' romlott természet avagy a' bűnnek romlottsága (melly bűn minden gonofságnak kút feje, Matt. 15. 19.) meg vagyon, mert senki nem mondhattya azt, hogy tista az én bűvem, Prov. 20. 9. Amp. ex Prov. 24. 16. 1 Reg. 8. 46. 2 Chron. 6. 36. Eccl. 7. 20. Jac. 3. 12. 1 Joh. 1. 8. Mert az újjá bűletett ember hasonló a' vad fában beóltatott felid ágacskához, a mely a' vad fában megtoganodván: még is annak töviről vad ágacskák s' vesszőcskék mutattyák ki magokat: Így az újjá bűletett hivekben is az ő embernek részei s' maradványai, &c. Mert jóllehet hogy ez életben új júlton újúlunk ugyan az Istennek lelke által, és közeleb közeleb jutunk az ő képének bennünk való érzésire, de az ő embert minden ő romlottságival és gonofs kivánságival edgyütt egészen addig le nem vetkezhettük a' míg a' testet le nem vetkezzük, mely az halál által lésen.

II. Mert az hivek a' Jesus Christuséi, kik a' Christus által az őrdög rabságából meg szabadittattanak, az ellenesség pedig azta' váraft ostromollya a' mely nem övé: így az őrdög is az őveit, (kiket immár az bűnnek köteleivel és rab fíjjával megkötözött) bekelességen tartya, a' Christuséit pedig háborgattya; minde neknek feletle ő utánnok incselkedik, hogy őket az emberek között való nagy vétekben ejthesse, és ő általok az Isten Anyaszentegyházában valami nagy botránskozást hozhasztalon-bé. Mi ollyan ő mint az ellenesség, ki az ő elhaladott rabját halálban üldözi, mellyet

F F

há

ha újjobban megfoghat, annál nagyobb gyötrelemben tartya: így az ördög, vide Luc. 11. 26.

III. *Mert* a példákis erre mutatnak, az Anna kegyes Afsonyi állat vala, de vallyon nem volt-e része a' nagy fivbeli gyötrelemben, nem szenvedetté fokot lelkében? mikor azt mondá: *az UR a' pokolra alá vét,* &c. 1 Sam. 2.6 a' Dávid az Istennek fivé serint való embere vala, de avagy azért üres volté a' belső és lelki próbaktól? avagy inkább nem viselte-e ottan ottan az Istennek kegyelven fanyargató vesszejét? avagy nem retgetteté őtet ideig az ő bűne? avagy nem volté lelki bibéje, avagy ferelme? imé feljegyeztem! olvald-meg kerlek e eket: Plál. 6. 3. 4. & 13. 2. 3. & 22. 12 & 25. 17. 18. & 32. 4. & 38. 3. 4. 8. 9. & 40. 13. & 42. 6. 12. & 77. 3. 4. 5. 8. 9. 10. & 88. 4. 8. 15. 16. 17. & 102. 4. 5. 6. 10. 11. & 143. 4. Példa erre *szent Pál* (in Textu) Példa a' *szent Péter*, Luc. 22. 31. a' *szent Jób*, 2. 5. 6. *Jósur*, Zach. 3. 1. 2. sőt a' mi leg nagyobb a' *Christus* *Jesus*, ki az első Istennek edgyetlen edgy ferelmes fia, ennek a' lelki harcznak fokkal mérgelebb csatáival oltromoltatott, (Matt. 4.) hogy sem mint te, vagy akar melly lelki próbákban forgo, s' lelki tebekben fetrengő ember-is. A' te betegleked csak annyira borongat téged, hogy jajgatsz, és nyögj beléje, de az ő szenvedési annyira borongatták őtet, hogy az ő veritéki vérre valának, és cseppenként úgy hullának a' földre. A' te betegleked tegedet csak fíntén könnyögre indit, és ilyen monadásokra: *En Istenem ne hadgy-el engemet*, őtet pedig az ő lelki szenvedési annyira borongatták; hogy kénserítettett kegyelven sirni, és a' ke-

reft-

reftán fűgven, nagy felőval ezt kiáltani: *En Istenem, en Istenem miért hagyál-el engemet?* olly kinok voltak ezek, hogy ezeken nagy kiáltással és könnyhullatással való könnyörgéseket és imádkozásokat kellett a' Christusnak az ő mennyei szent Attyának ekiben vinni, és úgy szabadittatott meg az ő felelmiből, Heb. 5. 7. olyan nagy lelki tusakodások voltak ezek, hogy az Istennek Angyala állott le a' menyből, és a' vigasztalta és bátorította őtet, Luc. 22. 43.

IV. A' szent írásbéli példákön kívül, élő példák-is lehetnek erre, én illyeneket még nevékenis nevezhetek, még pedig némellyeket ugyan az Egyházi rendek közzül, és szent írást magyarázó tudos Doctörök közzül, és sokak felől kiket magadis ímért: ugyá ezen nyavalyákat hallod emlegetni, kiknek példajokkal magad, vigasztalhadd magadat. Vide Amel. de Cal. Conf. p. 101. Num. 24.

I. *Usus Informatorius.*

Oktatol itt a' te Királyodnak az UR Jesus Christusnak csudálatos lelki orfáglására, mert ihon a' kiket leg nagyobb talentummal megajándékozott, azokat leg több, és nagyobb lelki vitéztégeken hordozza, azokat állattya a' lelki Sion Vár fokára, azokat rendeli leg első és súlyosabb harcra, nem külföldben cselékezik mint az hadviselő Kapitányok és Hadnagyok, kik a' leg erősebb vitézekkel leg többet próbáltatnak, és azokat a' leg sulyosabb helyre állattya, a' gyengéket pedig, és hadi cselédeket leg hátulab hadyvak, és az erős oltromnak nem visik: Így a' mi Király Christusunk, &c. 2. Az ő hatalmanak nagy voltára, mel-

lyet hogy az emberi erőnek semmi ne tulajdoníthaték, nem az erő által, hanem az erőtlenség által vísen Isten végben. 3. Az Isten bölcsességének csudálatos voltára, ki a' méregbűlis orvosságot készít az híveknek. A' Sátán Angyala a' melly kifizeteteknek mérge által elakarja vala véstetni a' sent Pált, azon késértet által gyógyítaték meg az ő lelke.

II. Redargutorius.

Oh melly igen vétkeznek hát azok, kik midőn látták vagy ésekben vésik a' híveket kemény kifizetetekben és próbákban forgani, menten gonoszlú itélnék felőlők! mintha azok azzal nem volnának Isten előtt kedvelők, Jac. 1. 12. *Bóldog ember a' ki kifizetett szenved, mert minekutánna megpróbáltatik elvérsi az életnek koronáját.*

III. Hortatorius.

Iatétel itt két dologra: 1. Hogy az Istennek véghetetlen és meghatározhatatlan kegyelmét, mellyet a' megtérőknek ígért, megismérjed, és büntelen előtte tarcsad. 2. Hogy ezt az Istennek kegyelmét eleven hittel magadhoz kapcsollyad, és azt lelki lebeidre kötözzed.

IV. Consolatorius.

Vigaftald magadat oh bűneidtől meg rettent szegény nyavalyás ember! azokkal a' példákkal, mellyeket oda fel hallál, *sub ratione* 3. 2. Az Evangéliumi gyönyörűséges szép ígéretekkel, mert nincsen a' sz. írásban csak egy rés-is, melly az Istennek jóvóltát, avagy te hozzád való szerelmét nem hirdetné, a' többi kötött

zött olvald meg kérlek. Plal. 34. 18. 21. & 37. 23. 24. 37. 39. 40. & 103. 8-14. Efa. 1. 18. & 43. 1. 2. Jer. 3. 12. 14. Efa. 55. 7. Ezech. 18. 27. 28. 30. 32. & 33. 11. Matt. 9. 13. & 11. 28. 29. Joh. 3. 16. & 6. 47. 2 Cor. 4. 8. & sequ. 3 Azzal hogy a' Christus a' te nyavalyáidat és kifizetidet megkóltolta és tud inkább rajtad könyörölni, Heb. 4. 15.

II. T A N I T A S.

Az Éórdóg kifizeteti ellen.

T E X T U S.

1 Cor. 10. 14. *Ki nem hágy titeket fellyeb kifizeteni annál a' mint el szenvedhetitek, &c.*

Meg valloim kegyes lélek, hogy a' te rajtad esett kifizet nem kicsiny dolog, mert az mind lelkedet, s' mid testedet sértegeti, és szívbeli nagy búsulással fárasztja, a' somorú lélek pedig meg fárasztja még a' csontokat is: ellenben pedig a' vidám élme megvidámítja az orozát, Prov. 17. 22. & 15. 13. Nem kicsiny harczt, mert nagy ellenségekkel vagy on igyed, melly harczt ha elvested, ama' nagy jót az őrók életet vested-el; ha pedig megnyered, azt a' nagy jót nyered meg. Így lévén azért a' dolog: hogy ellenségedtől meg ne rémülly s' reményegdben meg ne hülly, ihon a' gyönyörűséges vigasztalás, *in Textu, &c.*

Ff 3

PAR.

PARTITIO. Az holott (a' többi között) kettő vagyó.

Az elsőben könnyebbséget és meg-nyihitelt ígér Isten a' kifizetetekben forgó hiveknek, mivel ha az hivek csak a' magok erejére fordulának, menten akármi kicsiny kifizetnek terhe alatt le romlanának, azért kinek kinek a' hivek között az ő tehetségehez mérsekli a' a' kifizetett.

A' másodikban ígér nem csak könnyebbséget, és erőt az elsőnek, hanem ugyan jó ki menetet, és azokból való megfabadulását igéri az hiveknek.

Azért minekelőtte tanúságot mondanánk, a' magyarázatnak alkalmatosságával tegyük fel ez három szükséges kérdéseket.

E X E G E S I S.

I. *Micsoda úton és módokon sokott kifizetni a' kegyes lélek?*

R. Tudodé keresztyén lélek miképpen kifizet a' te fejedet s' edes Christulodat a' te ellenféged a' Sátán? bizony a' tagokatis akképpen kifizeti.

I. A' te fejedet a' Christust kétkedésre, és bizodalatlanságra (avagy a' mint Calvinus kifejezi) kétségben elégre kistéti vala a' pusztában, a' melly első kifizetben kettőt tett vala-fel a' Sátán. (1.) Hogy elhitesse azt a' Christussal, hogy ő nem Istennek fia volna mivelhogy a' köveket nem változtathatná kenyerekké, *etc. ibid.* (2.) Hogy az Istennek ő rólla való kegyelmes gondviselését a' Christus előtt kétségben hozná, mivelhogy az Isten ő rólla gondot nem akarna viselni, hanem a' pusztában ott hadná őtet éhezni.

II. El-vívén őtet a' pusztából a' Jérusálembéli Tem-

Templomnak tetejére, és ott vakmerő bizodalomra és Isten kifizetésre kistéti, mellyel alattomban a' Christulnak vak-merőképpen való maga elrontására igyekezik. Mellyre hogy jobban reá vehetné a' Christust, palástot csinál, és az Istennek ígéretivel biztattyá Urunkat, Plal. 91. 11.

III. Onnét meg edgy magas hegyre visí a' Christust, és ott Istentől való elszakadásra, és bálvány imádásra kistéti őtet, mellyre hogy reá vehetné őtet arra ígéri magát, hogy e' világ dicsőségét (melly nemis övé vala) ő neki adná, hogy a' Sántát Isten gyanánt imádná, a' melly merő azon káromkodás (hogy t. i. a' Christus igaz Isten léven: imádná az őrdögöt; teremő léven: a' teremtetett állatot: mennyei Király léven: a' pokolnak rabját. Láddé a' káromkodó lélek, miképpen akarja magát Istenné csinálni, és imádatni? még pedig a' Christussal, a' kit ez egész világ imád és tisztel. Ezért tulajdonítva a' bent írás ő neki és az ő tagjainak az Isten ellen való káromlásnak, és az Istent névnek bídalmazásának ööllo báját, Apoc. 12. 5. 6. Ezek azért így léven: valamelly úton a' te fejedet a' Christust kifizetete ez semtelen, vakmerő, család őrdög, régedetis kegyes lélek, Christus JEsusnak tagja ezen úton kifizet, sőt ezer útai vadnak a' meg kifizetésben.

II. *Miképpen kell ő kifizetnek ellene állani és azt meg-győzni?*

R. A' mint a' fő ellene állott, a' tagokis úgy álljanak ellene, tudniillik, az Istennek ígéjével, Matt. 4. 4. 10. Eph. 6. Ally ellene hát erősen J. Christusnak vitéze, kegyes lélek, mert a' ki ő előtte elfut, annak ő mind,

mindgyárt farkában vagyon, a' ki pedig vitézi módon ellene áll, az előtt ő elfűt. Jac. 4. 7.

Miképpen győzheted meg őtet? im meg mondom:

1. *Non. consentiendo* 2. *Fugiendo seu indig-
nando.* 3. *Tela repercutiendo.* 1. Meg-győzi az őrdögöt az, a' ki ő véle meg nem edgyez abban a' mivel kifiztetik, bár akarmint csalárdkodgyék-is az őrdög. 2. Meg-győzi az, a' ki az őrdögnek (bívében vagy elméjében béliöt) tűzes nyilait azok ellen való nagy nehezelleffel, és bívének busongásával benvedi. 3. Meg-győzi az, a' ki meg gondolván a' kifiztetnek drága és hasznos vóltát: Rom. 5. 4. és aztis minémű nagy veszedelemben akar béejteni a' kifiztet által, azért minden tehetőségével hátra igyekezi verni az ő tűzes nyilait, és könyörödj azok ellen. *Vid. fus. Amef. de Cas. Consc. p. 102.*

III. *A' kifiztetten való győzdelmet ostan miből tudhatodd-meg?*

R. Mind azokból az három dolgokból, melyeket a' második kérdésben meg magyarázánk, de ezen kívül is a' kifiztetten való győzdelemnek ilyen két jeles jelei is vadnak. 1. Ha azt a' gonoszt végben nem vitted, sőt végben vinni sem akarsz, melyre téged igazat a' kifiztet, te vagy a' győzdelmes. 2. Ha könyörgés a' kifiztetek ellen a' mennyei segítségért, mint az Izraél népe addig vehete győzdelmet az ő ellenfelein: mig a' Móses telemelt kézzel könyöröghet vala az Istennek: Exod. 17. Így te is addig léfesz győzdelmes, &c.

De itt immár azt mondod:

I. *Gyakorta vagyon az, hogy én akarmint akarjam*
is, de

is de ugyan nem könyöröghetek; gyakorta vagyon az is, hogy könyöröghetek ugyan, de akkor is igen resten és lágyn.

R. Igen jól vagyon, ha te néha tista bívből is könyöröghetz, noha az nem mindenkor lehet; mindazáltal mégis világos jele ez annak, hogy az Istennek hivei között való vagy, mert az igaz könyörgés az hitnek gyümölcse, és az Isten fiainak tulajdon belyege. A' miképpen hogy nem mindeneké az hitnek ajándéka (2 Thes. 3. 2.) azonképpen a' könyörgésnek ajándéka sem mindeneké. A' holott az igaz könyörgés vagyon, ott vagyon a' hit-is, Rom. 10. 14. *Mi módon hívják azt segítségül a' kiből nem hisznek?* Az holott a' hit vagyon, ott vagyon a' Christus; az holott a' Christus vagyon, ott vagyon az idvetség. 2. Ez ill en fogatkozás azt mondom: hogy tenéked igen szükség és hasznos, mert ha mindenkor a' te kívánságod szerint áhitatolsággal könyöröghetél, könnyen elhithetéd magaddal, hogy a' tista bívbeli könyörgés csak a' természetnek ajándéka, mely a' te szabad akaratodban áll, és nem Istennek ajándéka, mely a' menyből a' bent Lélek Istentől fármazik, Rom. 8. és így az Isten magát megfőstáná a' maga dicsőiségetül, te is megfőstánád magadat ezért a' lelki ajándékért való haláadástul. Mindön te beteg vagy, akkor véfed e fedben, mely megbecsülhetetlen drága ajándék legyen a' jó egészsé; mindön nyughatatlan bível és elmével vagy akkor véfed e fedben, mely igen nagy Isten áldása legyen a' lelki ismértnék bekeisége. Ezenképpen midőn te bened ritkán vagyon a' könyörgésnek ajándéka, és nem mindenkor a' te kívánságodnak mértéke szerint, akkor

véfed ebedben, kitől és honnét való ez az ajándék, és ennek az Istenről való származását ebedben vévén: az után sokkal drágább ajándéknak tartod, &c.

II. *Ugyan nem könyöröghetek én úgy mint némel-lyek, kik a' könyörgésben ugyan buzognak, Oh vajha én is úgy könyöröghetnék!*

☞ Hátte úgy nem könyöröghetz mint a' nagy talentomú emberek, hiszem tudcz te még így állani: Oh Uram én Istenem, kérlek légy én velem! &c. Tudcz még a' te Istenedhez fohászkodni a' te fájdalomnak érzése érint, érzed a' te fájdalomadat, fohászkodhatol, könyvezhetel: ebben az állapotban tenéked az bintén elég. A' te fohászkodásod könyörgés: A' te könyhullatásod könyörgés. Az a' lélek a' ki te beléd ezeket adta, jól tudgya mit akar ezekkel, tudgya a' te szükségidet, minekelőtte a' fő ki megyen a' te bád- búl; sőt minekelőtte a' te gondolatid ki indulnának a' te sívedből, immár jelen vadnak az ő féki előtt. Ha tenéked kedves gyermeked olyan nehéz terhes kinok- ban volna, hogy bavatúl megfosztatnék, annyira hogy nyögétnél, könyvezétnél, és fohászkodásnál egyebet nem tehetne, valyon az a' nyögés nem hafogatná-é meg sívedet: azt gondolom hogy igenis meg, menyivel inkább tehát a' te fegrelmes lelkednek ilyen sívedre mélyen behatott, fenekiről felbuzdult panáfi nem inditanák a' te mennyei Atyádat fánakozásra? Tudodé hogy a' veres Tengernek partyán fohajtó Mósesnek azt mondta az Isten: *mit kiáltasz én hozzá?* Exod. 14. 15. nem a' nyelvnek állását halgatta ott meg az Isten, hanem a' sívnek fohászkodását. Tudodé, hogy az

Ez-

Ezéchiás mikor halálos betegségben fekünnék, nem nyújtotta fok főkkál az ő könyörgését: hanem az *fal felé fordulván, mint a' galamb nyög vala, és mint a' fecse-ke, csivoga az agy pipeg vala*: Esa. 38. 14. De lám az Isten az ő fohászkodást meghalgtá. Tudodé, hogy ama' bűnei miatt megkefereedett Publicánus, csak igen kevés főval főlla az Isten előtt, de az Isten őtet meg-igazitva bocsátá haza a' maga hazához, nagyobb meg-igazitással, hogy nem mint a' bőveb befédő Phariseust. Tudodé az Anna példáját? Amp. ex 1 Sam. 1. 13.

III. *En az Isten tífia sívűl segítsegi hívom: de ugyan semmi könnyebséget, sem vigasztalást nem ér-zek, sem meg nem szabadulatom.*

☞ Ugy tetszik az néked, de külföldben vagyon a' dolog. Az Isten olly igen reá halgat a' te fohásko- dásodra, hogy abból csak egy tű hegynitis el nem fe- lejt; mindazáltal bizonyos okokért az ő segedelmet és szabadítását egy kevelsé elhalasztja, azért hogy tégedet a' szenvedésben és békelséges türesben megpróbállyó. Luc. 21. 19. *Békelséges türesnek általa bírjátok a' ti lel- keiteket.* A' békelséges türes a' léleknek ereje és főlo- pa. Prov. 16. 32. *Az hosszú türes ember jobb az erős embernél, és a' ki uralkodik az ő indulattyan, annál a' ki vára st véssen-meg.* Akár micsoda vesedelem érje is a' békelséges türes embert, de ő még is ollyan erős lé- sen mint a' gyémánt, és ollyan áthatatos mint a' tenger mélységiben álló erős főfőikla. A' jó kormányolt a' tengeri főelvekben ismérhetni meg; a' jó vitézt az harcznak sullyán: az aranyis a' tűzben próbaltatik meg: azonképpen a' főkélletes hitű emberis a' békelséges tü- resben

G g 3

résben ismértetik-meg, mint a' fent Jób, ki felől így szól *Chrysothomus*: hogy a' fent Jób az ő nyomorodott állapotában fekélyessen és városon ülven a' por s' hamuközé: sokkal dicsőösebb győzdelemmel viselte magát, hogy nem mint a' világ bíró Sándor az ő tündöklő Királyi székből minden gazdagsági között: mert ő csak a' tetszen s' véren győzdelmeskedett, de a' fent Jób, a' pokolbéli lélek ellen győzdelmeskedet. Olyan a' békefészes tűrő ember mint a' négy segű koczka, ki akár mellyik oldalára esnek, de ugyan mindenkor négy fegeletűn élék, olyan mégis mint a' jó földben elelt mag, ki havat hidedet, a' kemény télnek minden injúriáját a' földben elrejtetvén: békefészesen fenvedi, tavasszal pedig ki zöldül, és nyárban gyümölcsöt hoz, Luc. 8. 15. Olyan mégis mint a' Pálma fa, ki mentül inkább terheltetik, annál inkább nevezedik. Olyan mégis mint az égen a' fényes csillag, ki mentül temerekebb fértésséggel fedetik-bé, annál ragyagóbban tündöklék, &c. applica:) annakokáért ha Isten a' te sívedbéli könyörgésedre a' te lelki harczolásodnak, és beteglegednek mindgyárt végét nem szakasztja, tehát gondold meg azt, hogy az UR a' te alázatoságodnak próbáját akarja mostan látni, (a' fent Jóbbal) mostan téged más nyomorultaknakis a' békefészes tűrésben példájúl akar tenni. Azért csak mondyad: elsenvedem én az UR haragját; mert veszekszem ő ellene, ki viszen ő engemet a' világosságra, Mich. 7. 9. Azért váriád azt &c. Hab. 2. 3. Mert eljő és nem késik, Heb. 10. 37. A' Kemény Tél után kíváncs Tavas következik, a' felhős borongó időt, tiszta és Örvendetes nap fény követi, est-

ti, estve siralom vagyon, de reggel öröm következik, Psal. 30. 6. Világosság támad az igaznak, és az igaz szívűeknek vigasság, Psal. 97. 11. Sok nyomorúsági vadnak az igazaknak, de mind azokból meg szabadítja őket az UR, Psal. 34. 20. Ha elcsendűl az igaz, meg nem rontatik, mert az UR tartja őtet az ő kezével, Psal. 37. 24. Háborúságot szenvedünk, de abban el nem hagyatunk, kételkedünk, de mindenestül fogva kétségben nem esünk. 2 Cor. 4. 4. Ez a' külömbség vagyon a' hivek és az hitetlenek között, hogy az hitetlenek olyanok mint a' nehéz kő, ki a' vízben vettetvén: fenekre mégyen, és többé fel nem emelkedik: Így az hitetlenek a' próbáknak mélyleges vizeiből bémérülvén: elvesznek, de az hivek olyanok mint a' könnyű fa, ki ha bevettetik is a' víznek mélységében, de a' feljön a' víznek színire: Így az hivek, &c.

TANUSÁG.

Az igaz hiveknek még a' próbáknak és kísérteteknek mélyleges örvényiben-is, gyönyörűséges vigasztalások vagyon. Psal. 23. 4.

De mellyek azok a' vigasztalások, a' mellyekkel a' kísérteteknek borongó habjai között a' kegyes lélek önön magát vigasztalhattya?

Halgalsz rá, im a' Tanúságnak alkalmatosságával elő fámlálom:

I. Szép vigasztalás ez: ha meg-gondolod, hogy a' kísértet és próba honnan jött te rá? A' te kegyelmes

mes Atyádtól Istenedtől, melyek nem haragnak jelei, hanem az Istennek ferelmének jelei, bállyepei, és czi-merci.

II. Ha meg-gondolod, miért jött te reád? A' te bűnöd hozta méltán azt te reád. Mich. 7. 9. Lam. 3. 38. 39. nem történetből esett rajtad.

III. Ha meg-gondolod, mi végre jött reád? A' te jódra, a' te hasnodra, idvességedre, lelked nyavalyáságának meg-gyógyulására, mert jóllehet a' kifizetett nehéz a' testnek, mert annak romlására vagyon, de a' léleknek javára s' meg-gyógyulására szolgál, az orvosoknak ama' regulájok szerint: *Quod est amarum in ore, sanum est in corde.* Az orvos Doctorok a' kelerű purgationnak itala által tisztítják meg a' gyomrot; a' Borbélyok erős ferősségekkel ölik-meg a' fenét az ember testében: Így a' te orvosod a' Christus ez által az erős nyavalya által fójtya-meg a' te nagy bűneidnek te-néit; ez által öldöklí ama' te ő emberedet. Hasnodra szolgálnak ezek, mert ezek téged alázatosfá, vigyázóvá, és a' te fejedhez a' Christushoz hasonlóvá ténnek. A' Christus a' te idvességednek vezére, fok nyomorúságok által ment-bé a' dicsőfélegben, tégedis azok által akar be vinni, 2 Tim. 2. 12. Act 14. 22. Matth. 7. 13. *Vide fusiū VIAM SALUTIS.* Conc. 87. Végre soha nagyobb és több vigasztalást magadnak nem vehet, mint ha a' *Palatina Catechiss*nek első kérdését jól megtanulod, és azt gyakran fivedben forgatod.

I. Usus Informatorius.

Itt immár ebedben veheted, melly igen boldogok legyenek a' kifizettekben forgó hivek, mert ő nékik még

még a' somorú és tisztátalan kifizettekben is szép vigasztalási vadnak, Jac. 1. 12. &c. *Vide supr.*

De itt azt mondod:

I. *Hogy lehet ennékem ilyen szép vigasztalásom, holott az én szívem igen háborog és búsong en bennem, a' tisztátalan és somorú kifizettek miatt?*

R. A' belső harcz melly az hiveknek szívbeli háborgásában meg tetzik, jele annak, hogy meg vagyon az ő hivekben a' kifizetettel ellenkező dolog, melly (1.) A' természetből mutatódik meg, a' vízben, ha vizet töltenek azzal a' viz nem háborodik meg, de ha a' vízben tűzet vetnek megháborodik a' viz, mert természetellenkezik azzal: így az ilyen dologban gyakorta. &c. applica. (2.) Peldabúlis. A' hient Pál igen megháborított az ő fivében a' kifizetett miatt, 2 Cor. 12. 7. 8. De ő benne az a' megháborodás jelentette a' kifizetettel való meg nem edgyezést. Ellenben pedig néha a' fivnek csendesen való létele igen rosz jel, mint Ananiás és Saphira példák erre, kiknek fivék csendes vala, de azokban a' kifizetett ő rajtok győződelmet vett vala, Act. 5. 3. 8. *Vide Amef. de Cas. Consc. pag. 93.*

II. *Még sem lehet vigasztalása szívemnek, mert az én szívemben ottan ottan olly Istentelen és kárhóztos gondolatok uikóznak, hogy azok éppen az Isten természetével ellenkezőnek, melly gondolatok, az Istennek én hozzá-m való kegyelmét előttem kétségben hozzák, és a' mellyeket kijelenteni szégyenlek, mellyeket olly nehezen szenvedek, hogy később volnék meghalni, hogy sem azokat szenvedni. Ezekben annyira elremülök, hogy vérem egész-szen megposztul; testemnek kúsa reszket; szívem elájul, &c.*

R. Bi

re. Bizony nem kicsiny harczon forog ügyed, de az Isten felő léleknek mindenek javokra folgálnak; olly nagy irgalmú Istenünk vagyon penig, a' ki nem csak az ő fellegetes méltóságát meg-ferő gondolatokat, hanem még a' bűllásokat-is, sőt még a' cselekedeteket-is kés megengedni, valamikor azokat az emberek megbánnya, és elhadgyák. *Ampl. ex Márc. 3. 28.* A' bent írásból tanulod, hogy az Isten a' nyilván való Isten káromlókat, üldözőket, bálványozókat, a' megtérés által kegyelmessen magához fogadgya, hát tégedet ki ottan ottan lelkednek fádalmival gondolod a' gonórt, de nem cselekepsz, megútálna? mi nem csak magad forgasz te ez illyen titkos kifirtetben; hanem még a' leg Isten felő embereknek is szivekben a' magok akarata ellen ütköznek effle gondolatok gyakorlatoisággal. Tudodé, hogy hogy kéré ki a' Sátán a' szent Jóbot az Istenül? *Job. 2. 5.* *Bocsásd kezemb, &c. és lásd-meg ha szemül szemben meg nem átkoz teged.* Minnekutánna oltán az Isten őtet kezében adta volna, tsak mind azon mesterkedik vala a' Sátán, hogy ő (a' szerint az ő fel tett czéllya szerint) miképpen tagadtathatná meg az Isten a' Jób Pátriárkával, avagy hogy miképpen szakaszthatná el őtet az Istenül. Azért hihető hogy gyakorta illyeneket vagy ezekhez hasonlókat sugallott-bé e' kegyes ember fűleiben: Avagy jó Istené az, a' ki téged illyen könyörületlenül rongál? Avagy jóé ez az Isten, a' ki a' te hűtegedet ekképpen fizeti-meg? Micsodát? Mondgy ellene ő néki, átkozd-meg őtet, fogadgy-fel valami gonolz cselekedetet ő ellene. Ezért (az mint némellyek magyarázzák) a' Sátán indi-

indításából: Jób a' maga Felelge-is reá támadván: nagy keserű kifirttettel így szólla néki. *Még-is megtartod a' te tökéletességedet, átkozd-meg az Isten és bálly-meg.* A' te fejed ellen a' Christus ellenis szóllott a' tisztátalan lélek nagy káromkodással mikor (ön-nön magát, Istenné akarván csinálni) akarja vala imádatni magát a' Christussal. De itt ez a' vigasztalás: hogy mivel jól tudom hogy te effle tisztátalan gondolatokban nem gyönyörködöl; hanem sőt inkább lelkednek fájdmával bánkodol ezeken, bizonyos jele ennek ez: hogy noha ezek a' sértegető gondolatok te benned támadnak; mindazáltal né te tülled s' nemis a' te elzánt akaratozból támadnak, oh bizony nem! lenki nem cseleketzi ezt egyéb az csarald ördögnel, ki tenéked szüntelē azt sugallya: *Átkozd-meg az Istē, fádalmazd-meg őtet,* vagy valami kárhozatos gondolatot gondolly az Isten felől. Mind a' Sátán tűzes nyilai az illyenek, ki a' te szivedben lövöldözi mind ezeket. Ez a' csalárdságnak lelke minden mesterfeggivel azon igyekézik, hogy azt olthassa-bé a' te szivedben, hogy ezek a' gondolatok egyedül a' tiéd, és hogy a' te biüneidért támadtanak te benned. De kérlek oh kegyes lélek! erőssen állj ellene, és midőn illyen vétkes gondolatokat csavarit a' te szivedben, meg ne edgyezz ő velle; hanem rövid szóval könyörögj mondván: *Ne vigy minket a' kifirtetben.* Végezetre ha színtén a' te szivednek tulajdon gondolati volnának is ezek: még-is mint hogy ezeken annyira szomorkodol, hogy csak nem halálra gyöttröd magadat: bizonyos jele ennek ez: hogy tenéked ezek megbocsáttatnak: mert még a' megcselekedet bűnöket

H h

is az

is az igaz megtérés és a' bűnön való bánkodások ártatlanságá' változtatyák. Azt mondgya a' Szent Márc. 3. 28. *Megbocsáttatnak minden bűnök az embernek fainak, és a' káromlások is a' mellyekkel káromkodtak, &c. Excipe peccatum in Spiritum S. quod ratione pena est irremissibile.*

Usus Consolatorius.

Vigasztald hát magadat oh somorú és tisztátalan kifizetetek miatt buslakodó kegyes lélek! mind ezekkel az elő fámlált fép vigasztalókkal, és gyönyörűséges dolgokkal, mellyeket a' Tanúságnak meg-erősíté-
fere elő fámláltam.

III. TANITAS.

Az Eördög kifizeteti ellen.

TEXTUS.

Luc. 7. 38-48. *Es az ő lábainál hátul megálván, kezdé sirván, &c.*

EXORDIUM.

A' Nagy és rend kívül való bűnösöknek sokkal nagyobb és kezevesebb pœnitentiát kell tartaniok, hogy sem azoknak kik nem annyira vétkeztenek, ihon példát vetek elődben: A' Dávid mivel igen nagy bűnös vala, azért felette igen nagy és másokat meg haladó kezeves pœnitentiátis tudat tartani, mint erről bizonyosságot téstnek az 6. a' 38. és 51. Soltárokok. Ne menny tovább,

továb, csak tekints-meg ezt a' nagy bűnös A'ßonyi állatot, ki mivel igen nagy bűnös vala, azért a' pœnitentiának nagy vóltában fokakat meghalada, mellyet avagy csak ebbenis megmutata: hogy nem fánván az UR Jesus Christustól az ö kölcségét, &c. nagy drága kenetet ferze, és azzal kedveskedék az UR Jesus Christusnak, kenegetvén azzal az ő Szent lábait, &c.

PARTES: Az holott vagon.

1. Ez A'ßonyi állatnak dicséretes cselekedete.
2. A' Simon Pharizœusnak bal itéleti a' Christustól, azért hogy ez a' bűnös A'ßonyi állat a' Christust illetté vala, v. 39.
3. A' Christusnak a' Simon Pharizœusval való beszélgetése, a' v. 40. ad 47.
4. Ez A'ßonyi állatnak jó válaða avagy annak felöldoztatála, v. 48.

EXEGESIS.

I. *Vállyon tetette a' Christusnak ennek az A'ßonyi állatnak maga viselése?*

R. Ez öly kedves vólt, hogy a' Christus inkább gyönyörködött ennek a' bűnösnek maga viselésében, mint a' tekintetes Simon Pharizœusnak vendégtségében, miot e' ki tetstik, ex v. 44. 45. 46. *bé jövék a' te házaadban, és az én lábaimnak vizet nem adál: e' pedig könyhullatással öntözé az én lábaimat, és az ő fejének hajával törle meg. Te engemet meg nem csokolál: e' pedig az idötül fogva hogy bé jöttem, nem sunt-meg az én lábaimat csokolgatni. Olajjal az én fejemet meg nem kentéd: e' pedig drága kenettel kené-meg az én lábaimat.* Azért mivel ez A'ßonyi állatnak fíve az ő fok bűnein felette igen meg somorodott vala, mellyet sürü könyhullatással bizonyított meg, azért fíle hallottára Simonnak azt mondá

mondá a' Christus: azért az ő sok bűnei megbocsáttattak néki, mert igen szeretett.

II. Az a' szeretet volt-e oka az ő bűne bocsánattyának?

R. Nem oka volt, hanem meg csalhatatlan bizonyosága volt az a' szeretet annak, hogy az ő bűnei immár ő néki megbocsáttattanak vala, mint ha azért így állana itt a' Christus: Te Simon látád ezt a' nagy Isteni buzgóságot és szeretetet ez Aßsonyi állatban, azért immár ebből (mint meg csalhatatlan jelből) efedben veheted hogy az Isten ő néki meg-kegyelmezett, &c. Vide Calv. in locum.

T A N U S A G.

Köz az Istennek kegyelme, a' nagy bűnösökkel, Matt. 9. 13. 1 Tim. 1. 15. Ezen Tudományt erősfítő okok helyett elő számlálom azoknak a' nagy bűnösöknek példájokat kiknek, az Isten megkegyelmezett.

Confirmatio Documenti.

I. Példa mingyárt ez a' bűnös Aßsonyi állat, ki az előtt el vetemedett gyalázatos Aßsonyi állatt vala, de láddé elnyeré az ő sok bűneinek bocsánattyát. Holott azt kérdem én te tülled: Hogy micsoda indító okok cselekednék azt a' Christus JElusban, hogy ehez a' bűnös aßsonyi állathoz nagyobb indulattal viseltetett volna, hogy sem te hozzád? holott a' te bűneid e' világ előtt

lött nem olyan nyilván valók, mint ezé az aßsonyi állat avagy a' Christus ezt a' tiétálatlanságban élőt az ő útáról azért fogta e' el hogy tégedet lába alá tapodgyó? Avagy azért fogjaé azt vidám orczával, hogy téged komor szemmel tekintsé? Avagy azért bocsáttyaé meg az ő sok bűneit, hogy tenéked csak edgy bűnődöt is ne bocsássa meg? Avagy azért bocsáttyaé őtet békefességgel, hogy téged vigasztalás nélkül bocsásson? Azért kellene-e a' fajtalan szemeknek könyhullatást hozzá fogadni, egyben fedni és az ő tömlőjében rakni hogy a' tiédet onnet ki borítaná? bizony nem cselekeksi, hanem inkább minden töredelmes füveknek könyhullatást számán tartya és az ő tömlőjében rakja. Psal. 56. 9.

II. Példa Manassé Király, ki igen Istentelen Tyrannus, hittül fakatt, Isten káromló, bálványozo, varáslóknak, és Ördöngösöknek szeretője s' párt tartója, és az Isten Próphétáinak üldözője vala, de midőn a' Babyloniai tömlőczben vas lanczokkal megkötötztetvén: megismérné az Istent, és megalázná magát, az Ur megkegyelmeze néki, és vissza vivé Jérusálemben a' Királyságra, 2 Chron. 33. 12. De mit mondgyak? amaz Izraelnek minden Királyit gonolsággal meghaladó Acháb, csak hypócritai képpen tartá penitentiát (megalásván magát) mégis az Istennek haragját annyira megnyहितé, hogy az Isten a' reá megjövendőltetett veszedelmet életében reá nem hozá, &c. 1 Reg. 21. 25. 26.

III. Példa Péter, ki háromszor tagadá-meg a' Christust.

IV. Sz. Pál Apostol, ki Isten káromló, és az Evangyéliomnak nagy üldözője és rontója vala. V.

- V. *Dávid* Király, ki parázna és gyilkos vala.
- VI. Ama' *Publicánus*, ki felette igen czégyeres vala, és ama' fok *Publicánusok*, Matt 9. 10.
- VII. A' keresztfán függő *Tolvai*, ki életét a' gonofságban töltötte-el.
- VIII. Ama' tisztrátalan életű *Rabáb*, Heb. 11. 31.
- IX. Ama' *paráznasággal vádolgatott aszszonyi-állat*, kit Idvezítő Urunk meg oldozza, Joh 8. 11.
- X. Ama' bálvány imádásra elvetemedett *Salamon*, kitül is az Ur az ő irgalmasságát meg nem voná, 2 Sam. 7. 14. 15. Továbbá nézd-meg ama' nagy bonteket, mellyikben kem találó vétkeket? *Aron* maga csinála bálvánt az Isten népének, Exod. 32. 4. *Noé* részegségben léledzék, Gen. 9. 21. Az *Lóth* Pátriárcha-is nagy vétékben egyelíté magát, Gen. 19. 33. 34. De még a' minden hívőknek *Attyában* is találatik valami gyarlóság, Gen 16. & 20. Mellyek nem azért irattattanak meg, hogy ezekből bűnre való alkalmatosságot vegyen valaki, hanem hogy a' kétség-gel tufakodo s' bűneitől megrettent kegyes lélek ezekből magának vigasztalást vehessen.
- Ide tartoznak Urunknak ama' példa befédi-is: az elvesztett *Drachmárul*, az eltévelyedet *juhrol*, a' tékozló *fiúrul*. Bizony te vagy kegyes lélek, az az: elvesztett juhocska, kinek megtérésein nagyob öröm vagy-on menyben, hogy sem mint 99. igazakon, &c. A' Christus pedig a' téged felkereső Pásztorod, ki a' gyenge bárányokat az ő ölében felveszi, az ellőket nagy gyengén hordozza, Esa. 40. 11. A' meg-sérültet bé-lőri, Ezech. 34. 16. Te vagy az a' Tékozló fiú, ki-nek

nek a' mennyei Atya bűneit meg sem említi, semedre sem hánnya, mivel ő hozzá megtértél; hanem inkább örömeiben meg őlette te éretted ama' hizlált tulkot, Luc. 15. 22. 23. és ama' drága ruhával a' te Christusod igazságával felöltöztet tégedet. *ibid.*

I. *Ufus Informatorius.*

Oktatol itt az Istennek jóvöltára, és irgalmasságának nagy völtára. Hiszem jó és irgalmas hát az Isten, hogy még a' nagy bűnösök-etis nem nehezelli kegyelmében venni!

Obiect. Jól tudom én mind ezeket, de félek még-is, mert az én bűneim meghaladták azokat a' bűnöket, az mellyek Istenül meg-bocsátatbatnának.

R. Ez ilyen gondolatokat a' Sátán fugallya te-néked, ki azon mesterkedik hogy téged kétségben ejtsen, és a' Cainnak ama' bűn bocsánat felől kételkedő szavait kiáltassa te veled, Gen. 4. 13. Azonban pedig a' Sátán hazud, mert az Istennek irgalmassága sokkal nagyobb mind az egész világon lévő embereknek bűneinél és hamisságánál-is. Azért ha a' Sátán veled el akarja hitetni, hogy tenéked az Istennek igaz ítéletit kell inkább várnod, hogy sem az ő irgalmasságát, felelly meg ő ellene, és mond semiben, hogy ő csak merő azon csaráldság, büntetlenül azért így felelly ő néki: Távozzál el tüllem Sátán, mert hazug lélek vagy, &c. inkább hiszék én amaz hazudni nem tudó igaz, és felette igen irgalmas Istennek imez igaz mondó befédinek: Matt. 11. 28. Jövelek én hozzá-m, &c. Ezech. 18. 32. Nem gyönyörködöm az halálra való-nak halálában, 33. 11. Elek én Isten, &c. Esa. 55. 7. Hadgya-el a' gonosb-em-ber az

ber az ő útát, és az álnok férfiu, &c. Amp. ex Esa. 1. 18. Jer. 3. 17. Csak annyi azért a' te bűnőd az Isten irgalmasságához képest, mint edgy csöp viz a' mélyseges tengerhez képest, és mint egy mák sem a' földnek temerdeklégéhez képest. Igaz dolog ugyan az, hogy a' sent irás bintén úgy szól az Istennek fenyegetéséről, és kemény ítéletiről, mint bintén az ő irgalmasságáról, &c. de az ő igaz ítéleti azokra tartoznak, a' kik cgyedül magokat csak a' gonosra adták, és megvetvén az igaz útát: megtérésnek reménysége nélkül tsak a' gonos úton mennek eléb leleb, és a' gonoszt örömmel cselekedik, és az hijjában valóságot vigalsággal, Prov. 2. 13. 14. Ellenben penig az Istennek irgalmassága és szép ígéreti azokra tartoznak, kik bűnöknek terhe alatt elfaradtanak, &c. Matt. 11. 28. Kik bűnöknek megismérik, megbánnják, megvallyák, és megfegyenedet töredelmes szívvel megtérnek; kiknek az ő bűnök, akarminémű sörnyű képtelen fok, és megfámlálhatatlan légyenis, még-is az Istennek irgalmassága azokra tartozik. Mert a' sent irás, és az Istennek ígérete nem tében semelly válogatást a' bűnösök között, csak hogy a' bűnös megtérő legyen, mert a' megtérő bűnösöknek tétettek az ígéretek, Esa. 1. 18. Jer. 3. 12. Esa. 57. 7. Ezech. 33. 11. Matt. 9. 13. & 11. 28. Ezért mondgya: 1 Joh. 1. 7. *A' Christus vére tisztít meg minket minden bűneinkből.* Marc. 3. 28. *Minden bűnök megbocsáttatnak, &c.* Ezen Istennek irgalmasságát vedd ebedben az Izraélitáknak példájából. Ki lehet e' világon bűnösebb ezeknél? kik haládatlanabbak voltak (az ő Istenekhez) a' barmoknál, és értetlenebbek az ök-

az ökröknel és samároknaál, Esa. 1. 3. kik hasonlók voltak ama' fertelmes Sodomabéliekhez, v. 10. kik minémű fertelmes bűnökben éltenek megtetfik, Esa. 1. 14. 15. 21. 22. 23. kiknek gonolságok miatt az ég előtt és a' föld előtt panafolkodik maga az Isten, Esa. 1. 2. 3. (mindazáltal az Istennek mind ennyi panafára-is nem ök kerelik az Istent, hanem az Isten keresi őket, az Isten kéri őket, és nem ök az Istent, mintha az Isten bántotta volna meg őket, és nem ök bántották volna meg az Istent, mégis az Isten így szól nékik: *Jöjjetek elő, &c.* *Ha a' ti bűneitek olyanok volnának mint a' veres festék, fejétek lésnek mint a' hó, &c.* Oh melly csudálatos az Istennek ez az ő maga ajánlása! Oh melly megfoghatatlan ez az ő kegyes akarattya! Noha immár bűnön bánkodó kegyes lélek, minden bűneidet (mellyeket vagy a' napnak világán, vagy az éjnek sötétségében, vagy a' te megtérésednek előtte, vagy megtérésed után cselekedtél) kössed egy csomóban, és vésd bár font serpenyőben, egy felől a' magad bűneit, más felől az Izraél népének bűneit, majdan megfogod látni, hogy az Izraél népének bűne (mind súlyos s' mind bámos voltával) a' te bűneidet meghaladgya. Ha azért az Isten mégis ez bűnnel megterheltetett, megvakult, pártos népnek azt mondgya. *Jöjjetek elő: &c.* Nem mondaná-e inkább tenéked, ki lelked ismértetnek febeit annyira megéreztetted, hogy a' te bűneiden somorú sível bánkodol, és a' te romlottságodat és nyavalyáságodat megümmervén: sívedben fohászkodol, annyival inkább hogy tenéked a' gonosznak eltávoztatására, és a' jó és sent életnek követelgre, kívánczálod és serény igyekezeted nagyon. I i I I.

II. *Redargutorius.*

Oh melly igen vétkeznek ez ellen azok, a' kik a' nagy bűnösök felől idő nap előtt gonoszúl itelnek. Mit tudcz belé, kit hiv Isten jó reggel, kit három órákor, kit hat órákor, kit kilencz órákor, kit tizenegy órákor. *Matt. 20.*

III. *Consolatorius.*

Ne esletek hát kétségben nagy bűnösök, jőjjetek, siessetek a' Christushoz. Erre pedig inditson. 1. A' maga ajánlása s' hívása. *Matt. 11. 28.* 2. Az ő véghetetlen irgalmassága. 3. Azok a' felül meg nevezett példák.

IV. T A N I T A S.

Az Eördög kísérteti ellen.

T E X T U S.

Matt. 8. 26. Mit féltek oh kicsiny hitűek? &c.

E X O R D I U M.

Micsoda dolog foglaltatott okot és alkalmatosságot ezekre?

Nem egyéb hanem a' Tanítványoknak a' tengeri habok között való hanyódások. v. *sup.*

PARTES: A' holott vagyon.

1. A' Tanítványoknak megfeddetések.

2. A' Christus hatalmas cselekedete, és annak nag' hathatósága és ereje. *Exc-*

E X E G E S I S.

I. *Hogy ez a' próba annyira meg-kicsinyíté a' Tanítványoknak hitüket, azért az a' kérdés: Ha az erős és kemény próbák elfogyathatták az hitet?*

ꝛ. Bizonyos dolog hogy amaz idő szerint való hit, (mellyet Urunk a' kősziklára esett maghoz hasonlít, *Matt. 13. 21.* és a' mellyel a' hypocritákis hitnek a' bődög állapotnak idején) mihelyt a' hypocritákat próbáknak és kéferteteknek hévséges napja meg sújt, elfogy, és kibárad az hypocritáknak hívekből, de az idvezítő hit, akarmint nyomattaslekkis a' késértetektől, de annak fikrája és lelki nedvessége soha az híveknek hívekből ki nem fogy, *1 Petr. 1. 5.*

II. *Hogy a' Tanítványok annyira féltelenek vallyon az ő hitük meg-álhatotté a' félelemmel edgyütt?*

ꝛ. Igen is meg-állott, mert nem minden félelem ellenkezik az hittel, mert a' természet szerint való félelem az hívekben is meg vagyon, kik is naturaliter félnek az előttök lévő, avagy ottan hamar reájok következendő veszedelműl: Példa az *Izrael népe*, *Exod. 14. 10.* *Jácob*, *Gen. 32. 7.* *Josaphát*, *2 Chron. 20. 3.* *Igy a' Tanítványok is in Textu.*

Objeckt: Itt azt mondhatnád: Oh édes *U Ram* ebben a' somorú kísértetben nagy félelem és rettegés is sörongat engem, melly miatt kétségben kell esnem.

ꝛ. Ne fély, nézd az Istennek kedves emberét a' Jóbot, vallyon az a' kegyes ember, üres vala é minden félelemtől? mikor azt mondá: *Jób. 9. 28. retteg az én sok fájdalmitól: & 9. 34. & 13. 21. a' te rettentésd el ne rettentsen engemet, &c.* Nézd-meg

Dávidot, kiis a' kemény kifizetben így papafozkodik: Pál. 88. 16. 17. *a' te tölled reám bocsátott rettenéseket hordozván felek, &c. és a' te tölled reám bocsátott felelmeik megfeszítottak engem.* NB. Az holott mindazáltal a' felelmet melly az hivekben találattik, meg kel külömböztetni az hitetleneknek felelmitül, vide speculum. Sect. 2. p. 57. 58.

NB. Ha pedig a' büntül ijedtel-meg, ígyis ne féltly csak térj-meg, a' *penitentia* minden lelki szerelmedet meggyógyítja, Act. 2. 38. & 3. 19.

TANUSAG.

Még a' nagy hitű embereknek is az ő hitek a' kemény és erős próbákban s' kifizetben felette igen meg-gyengül, meglassodik, elbágyad és meg-erőtlenedik: Ampl. ex Jud. v. 20.

RATIONES.

I. Mert a' nagy hitű embereket sok próba éri, sok ellenség háborgattya, a' test, az ördög, e' világ, &c. több félveket szenvednek a' magasan felemelkedett fák, hogy sem az alacson bokrok: Így a' nagy hitűek, &c.

II. Mert a' hitet adó, és öregbítő Szent Lélek Ur Isten nem mindenkor edgyaránt munkálkodik az hivekben, hanem miképpen hogy a' fél néha erősebben, néha lassuban fúj: így a' Szent Lélek, &c. Sőt csak azértis megvonja a' Szent Lélek edgy kevesé az ő hatható munkáját, hogy az hivek az ő erőtlenségeket annál inkább megismerjék, &c.

III.

III. Mert az hivek a' próbákban kifizetben, bizonyosok ugyan az megfabadulások felől, mert arról s' igéretnek vadnak, de a' megfabadulásnak útját nem láttyák, annak módját és idejét nem tudgyák, mert az ő előttök el vagy on rejtve, ez ostan az oka, hogy az ő hitek meglassodik. Ugyanis ha a' veres tenger mellett zúgolódó Izraél a' Pharaó előtt való fabadulásnak útját látta volna, nem békételenkedett volna annyira, &c.

IV. Mert a' példákis erre mutatnak. Nagy hitű emberek valának a' Christus iskolájában tanuló Apostolok de láddé a' próba miképpen megkisebbité hiteket, úgy annyira hogy még csak ama' Százados és Cananea is az ő hitekről inkább megdicsírtetének, Matt. 8. 10. & 15. 28. hogy sem az Apostolok itt ebben a' próbában. Minden hívőknek Attya vala az Ábrahám, mégis az Abimelech Királytól való felelem miatt gyengélkedik vala az ő hitiben, Gen. 20. 2. Ide járul a' Dávid példájais, Pál. 51. & 42. & 77. A' Péter példája, kinek így s' Ol Urunk: Matt. 14. 31. *Oh kicsiny hitű, miért esel kétségben.* NB. *Fides sicut incrementum ita sapē decrementum accipit.*

De azt mondd: *Soha e' világon immár erőtelenebb hit nem lehet, mint az én hitem; mert sok kísértetekkel tufakodik.*

Be. Az igaz idvezítő hit tufakodik a' kételkedésekkel, de végképpen soha azoktól meg nem győzette-tik. *Volleb. Hung. pag. 262.* Azért vedd eszedben, hogy mindenek felett az Istennek leg Sente és szerelmetesebb fiaiban ostromoltatik és kifizetik-meg (a' ké-

Ii 3

telke-

telkedések által) leg gyakorlatosságban az hit, és hog' ugyan ezen kételkedéseknek kifizetési által tisztittatik és erőssítetik meg ő benne a' hit leg gyakorlatosságában. Tudodé hogy az igaz hitnek világosságában ottan ottan Ecclypsitek fogyatkozások esnek, mint sűntén a' Napban és az Hóldban, olvasd meg Dávidnak az ő kételkedéséről való panaszkodását: Pál. 42. 6. 12. az holott annyira megerőtelenedett az ő hite, hogy kétféle is megállította a' maga lelkét így szólván: *Miért en lelkem hogy ily igen elhadtad magadat? és mit nyughatatlankodol én bennem? váriád az Istent, &c.* Pál 77. 8. 9. *Avagy mind örökké elvetnéd az Istent, és nem lenné többé jó akaró? Avagy elfogyott é mindenestül az ő kegyelmessége, &c.* v. 10. *Avagy az ő haragjában bészartag irgalmasságot? Láddé hogy nem csak magad vagy ki tántorgasz a' hiten, hanem csak sűntén úgy vagyon dolgozol, mint a' ki maga veseiben termett földvények miatt kinödik, avagy egváb nagy nyavalyában sínlík. Ez ilyen nyavalyás ember maga felől mindenkor így panaszkodik: Ez egész föld hátán nincs olly nyomorult ember mint én, azért mert az ő nyavalyája az ő tulajdon testét gyötri, és nem a' másét, csak a' berint áll azért a' mint önnön maga a' maga nyavalyáját érzi, és nem a' berint áll: a' mint más is érzi az ő fájdalomát. Tudd-meg azért hogy fok keresztyén emberek voltanak immár e' világon, a' kik ilyen alkalmatossággal ugyan ezen lelki sérelmeket szenvedtek, mellyeket te mostan szenvedsz; sőt még ezeknélis a' lelki ismérteket fokkal nagyobb fájdalommal és gyötrelmit szenvedtek*

2. Az

2. Az erőtlenség soha meg nem fosztja az hitet az ő terméketitől. Vallyon megfoszthatodé az erőtlen embert az emberi nevezettől, azért hogy erőtlen? avagy azért hogy ő aluszik, és az érzékenylegek ő benne megfűnnek? Vallyon mondhatodé az hamuban temeréken befedetett fákra felől, hogy nem a' világosságos tűz volna, azért hogy annak a' világossága nem látjuk és meglege ki nem terjed? Vallyon mondhatodé az élő fákat meghólt, és megfáradott fáknak, azért hogy a' kemény télben nem zöldellenek? *Igy &c. Applic.*

Azért úgy tetűk tenéked mostan hogy a' Sátán kifizetete tégedet elborított, mintha a' sűnt Léleknek tűzét elvéstetted volna, és az ő világa te belőled ki öltött volna.

De vedd eszedben kérlek magadat, nincsenek-e benned a' Lelki életnek gyümölcsei? Nincsenek-e az hitnek és a' bűn bánának gyümölcsei? Hihető hogy meg vadnak; ha pedig mostan megfűntenek, várjad gyümölcsözést, mert miképpen az élő fák gyümölcsöt a' kemény erős télben nem teremthetnek; hanem csak az ő elői nedveségeket tartják meg: Így a' kemény kifizetekben bémerült kegyes lelek, &c.

3. Gondold meg a' Christus Apostolit, kik csak ugyan arra választattak vala, hogy az Evangéliomot mindeneknek prädikállyák, de mégis az hitben gyakorlatol fogyatkozott állapottal voltak, hogy az Ur előtt így esedeznek: *URam nevellyed a' mi bűnünket.* Luc. 17. 5. Ismét amaz embert, ki azt mondá Urunknak: *Híszek URam de légy segítségem az én hitetlenségemnek.* Marc. 9. 24.

4. Gon.

4. Gondold meg, hogy a' kiket Isten egyfër kegyelmében véßen, azokat mind végiglen szereti, Joh. 13. 1. Mond meg azért kérlek, ha a' te tellyes életedben, nem érzettél valaha Istentül bármazott örömet a' te sívedben? hogy ha nem tapasztalod valaha a' kegyelmes Istennek veled való létét? Az hitnek és az Isten kegyelmében való bizodalomnak valami bíkrátskáját, avagy ugyan nem mentél ki a' Templomból vigasztalásokkal tellyesfen halván az igébül: hogy az Isten tenéked a' Christusban Atyáddá lött, az egek a' te lakó hazáddá, az életnek koronája örökös jóbágoddá. Nem kiáltataé a' Szent Lélek veled im e' Söt: *Abba szerelmes Atya*, ez meg völt hihetõ, no hát immár tedd-tel ezt: hogy az *Isten a' ki elkezdette te benned a' jót el is végezi*. Phil. 1. 6. Valakinek sívében *am a' rothadatlan mag az Istennek igéje* egyfër bé esik *onnet ki nem véß*. 1 Pet. 1. 23. coll. cum 1 Joh. 3. 9. Sõt olly nagy ereje vagyon az ollyan emberben, hogy *az ember halalosképpen nem vétekezik*, Joh. 5. 18. Valakinek edgyfër adatik a' meg *sontelõ Lélek az abban marad*. Joh. 14. 16. Efa. 59. 21. Ne fély azért mert *az UR a' töredelmes lelkeket megtartja*. Plal. 34. 19. *Semmi nyomorúság a' Christusul el nem bakaßthat*, Rom. 8. 38. *A' te pásttorod kezébül senki ki nem ragadhat*, Joh. 10. 28. *A' te Christusod esedezik te éretted, hogy meg ne fogyatkozzék a' te hited*, Luc. 22. 31. *Az Isten a' maga tenyerére írta nevedet*, és mindenkor fenne elõtt vagy õ néki. Efa. 49. 15. 16. *Az UR a' maga kezében tart*, Plal. 37. 24. *Istennek erejével õriztetel*, 1 Pet. 1. 5. **Azért a' te hitednek megerõsítéteze,**
noha

noha szerelmese köld-tel mindenkor a' lelki fegyvert öldaladra, edgy felõl az Isten igéjenek gyakorta való halgatását s' megtartását, (a' Szent Sacramentumi éléssel edgyütt) más felõl erõsítéssel meg az Istenhez való buzgó könyörgésekkel, a' Szent Léleknek benned való meg-újításáért, &c.

I. *Usus Informatorius.*

Haa' nagy hitû embereknekis hitek a' próbákban meg-gyengül, ne csudáld hát kegyes lélc hogy a' te hited mostan ennyi sok erõs és kemény kísirtetek alatt ennyire meg-gyengült, meg-lankadott, &c. Hanem csudálljad azt inkább, hogy tellyesleggel el nem fogy, és hogy az erõs próbáknak hévséges napja tellyesleggel ki nem báraßthattya az Isten igéjenek drága magvának nedvelségét a' te sívedbül; de nem lehet, mert a' Szent Léleknek sívedben titkosan bésállott lelki ereje, és mennyei harmattya nedvesíti az igét a' te sívedben, nem külbmben mint a' viz a' mellette plántáltatott földfáknak gyökereit.

II. *Hortatorius.*

Intetel te azért: 1. A' bûnöknek eltávoztatására, a' testnek tajtalan kívánságinak öldõklésre, és e' csalárd világnak megútálására. Mert ha te elsõben a' test kívánságinak, és e' csalárd világnak nem engednél, mi nem vólna oßtán semmi ereje a' Sátán kísirtetinek te rajtad mert õ a' bûnnak erejével kísirti az embert, a' bûn az õ fegyvere, ne adgy azért magad fegyvert kezében ennek a' te megbékélhetetlen ellenségednek. A' lelki ílméletnek-is belsõ kísirteti nem háborgatna tégedet
K k (ha a'

(ha a' büntfőképpen a' tzigéres bünt magadtúl el vetnéd) mert tudod azt, hogy álelki ísméretnek tisztí az: hog' a' jót az emberben dicsíri, a' gonost pedig vádollya.

2. Arra *intetel*, hogy érezvén hitednek erőtelenségét: gyakorta így könyörögj az Apostolokkal: *Nevellyed Ő Ram a' mi hitünket*, mondgyad: *Légy segítség az én hihetelenségemnek*, gyakran mondgyad: *ne vigy minket a' kísértetben*, &c. kiálts a' Tanítványokkal, *tarts meg Ő Ram*, &c. e' mellett foglald magadat a' bőjtölésben, mert a' gonost kísértet könyörgés és bőjtölés által űzettetik-el, Marc. 9. 29.

3. Arra *intetel*, hogy gyakran halgasd az Isten igéjét, mert a' mint hogy az hit az Isten igéjéből származik, Rom. 10. Így az által is gyarapodik. De azt mondod: *Halgatom én az igét, de nem érzem semmi gyarapodását hitemnek, nem vehetek semmi vigasztalást, sőt sokszor halván az igét megrémülök és megháborodom, annyira hogy job volna sokszor ha nem hallanám.*

2. De hallod-e? mi ezek a' Sátánnak veszedelmes sugallái, mert vajki jól tudgya a' Sátán, hogy az Isten beűede, és az Sacramentumok; azok a' kiváltképpen való eszközök, mellyek által az igaz hit, és az Istennek főkéleges és idvelegyes ajándéki az emberek szívében béplántálnak. Azért ez az ő két mesterlege: 1. Hogy mikor őo vagyon az igében a' Pokolról, hát akkor a' Sátán az embernek szívében és értelmében idegen és rémitő gondolatokat hint, az mellyek az embert megrettenték, és ugyan megrémítsék. 2. Mikor pedig őo vagyon az Istennek véghetetlen irgalmáról, a' Christus

stus elég tételéről, bűn bocsánattjáról, &c. akkor a' Sátán a' megfomorodott hegény lelket így follittya-meg: Mi hasznod vagyon tenéked ezekből, mert ezek azokra tartoznak a' kiknek erős és áthatatos hitek vagyon, minémű tenéked nincsen? De oh kegyes lélek állj erősten ellene, nem kell a' Sátánnak csak edgy mák semmitis kedvezni, nem kell neki engedni, mert a' miképpen hogy a' pok a' fűvetskékből mérget szív, de ugyan azokból a' méhek édes mézet bívnak magoknak: így noha az *ige az hitetleneknek (per accidens) halálnak illattya az halálra, de az hűveknek életnek illattya az életre*, 2 Cor. 2. 16. Ugyannyira hogy az hűvek az igéből az idvelességnek édes mézet bívják ki magoknak. Tudod-e hogy az Isten igéje a' léleknek kenyere? Tudod-e mit mond Dávid? Pál. 119. 92. *Ha a' te törvényed nem volt volna az én gyönyörűségem, elveszttem volna reggem, &c. & v. 60. Az én nyomorúságomban a' te bészéded megvigasztal engemet.* 2. Ha a' te hitednek az igéből való gyarapodását nem érzed, várjad békességgel az igét megelevenítő és nedvesítő szent Léleknek harmattját, mint a' szántó vető ember, ki beveti magvát a' földben, *várja a' földnek drága gyümölcsét, békességesen várja azt, míg reggeli és estvéli eső leszen reája.* Jac. 5. 7. Mert a' búza vetéseknekis nevedéscsits senki nem láthattya, de idő jártára vélzi ember elszében annak nevedéscsits: Így, &c.

III. Consolatorius.

Vigasztald hát magadat oh te szegény lélek! mert ha színtén a' sok próbák, kísértetec, és szomorú változóc mostan megerőtlenítették is hitedet, de soha el

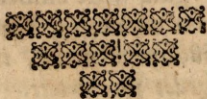
nem fogyathattyac azt, mert a' te fő Papod a' Christus
 cselezic éretted, Rom. 8. 34. Ha nem tudom men-
 nyi ellenség rohannais rád, de a' te erős Kiralyod az e-
 gekből megtenyíti mind azokat, Plal. 2. Ne fély
 hát a na' pokolbéli farkastul, mert melletted áll a' te
 páltorod; ne fély a' tengeri haboktúl, mert veled va-
 gyon a' te kormányosod. Nem borithat el annyi pro-
 bálnac árvice; nem űtközhetnec meg benned annyi
 késérteteknec erős szélvelzei, hogy hitedet ki mozdít-
 hussác helyéből, merterős közliklán építettett, Matt.
 7. 25. Várjad azért nyavalyádnac boldog kimene-
 telét, mert még az Isten betölti neveltséggel a' te szívedet,
 és örvendetes vigassággal a' te ajakidat, Job. 8. 21.
 Mert miképpen hogy az Isten ama Márah nével nevez-
 tetett keferű vizet nagy hirtelenséggel édeslé és jo izü-
 vé változtatta az ő népénec: így tenékedis a' kísértet-
 nec keferű mérgét idvességedre és öröc boldogságod-
 ra változtattya, Jac. 1. 12. Légy hát csendes szíwel,
 és várjad békefésséges tűréssel a' izomorú késértetek-
 nec jo végét, és annak örvendetes kimenetelét, mert
 jobb a' hosszú tűrő az erősnél, &c. Prov. 16. 32. Im
 szép dolgot vetec elődben: midőn a' felhők a' levegő-
 égben nagy ropogással repesnec, zúgván, harfogván,
 lángot és tűzet okádoznac, és hirtelenséggel meg ha-
 sadván, oly rettenetes dörd űléseket téssznek mint az e-
 rős ágyúk a' megállott vár alatt: akkor a' rettenetessen
 zúgo tengernek magoslan felkőlt és ugyan fel forrott
 habjai közzött hánkodo, tengeri háborúkhöz nem szo-
 kott bujdosó emberek eléműlnec és halál színben vál-
 toznak, de a' tudos hajos mester által mind annyi szél-
 velzek

velzek közzülis a' csendes partra és rév helyre ki fál-
 littatnak: Ezenképpen vagyon tenéked mostan dol-
 god, &c. applica, & ampl. Így azért mivel immár
 érted, hogy te mostan a' lelki próbának és nagy ké-
 sértetnek tengérén hajókázol, azért kövesséd a' tú-
 dós hajos mestert, ki is a' nagy tengeri háborúban az
 ő hajójának vas macskáját a' tenger fenekére lebocsát-
 tya, melly ha a' tenger fenekét megfogja, a' hajót úgy
 megtartya, hogy az akar mint hanyattalsé kis az habok-
 tól, de el nem vész: Így te a' te hitednek avagy Isten-
 ben való reménységnek erős vas macskáját, Heb. 6.
 19. ne alá a' tenger fenekire, hanem oda fel az Egben
 bocsátsd, az holott a' te fejed és idvességednek funda-
 mentoma a' Christus vagyon, melly élő reménységnek
 erős vas macskája, ha a' Christust megfoghattya, akar-
 mint hanyattalsál a' lelki háborúban félvefekben de
 meg tartatol.

Végy azért vigasztalást oh vigasztalástól megfosta-
 tott, lelki félvefektől hanyattatott töredelmes lélek!
 mert ha a' te bűnődnek tisztátalansága rettegter tégedet,
 ne fély, mert imé a' te lelki vőlegényed a' Christus
 zörgeti lelki szenvedésednek keferű mérge miatt busla-
 kodó fivednek ajtaját, hogy a' te töredelmes fivednek
 belső rejtekiben kereslen magának állást, Apoc. 3.
 20. Imé előtted áll édes vigasztaló Mestered, és azt
 mondgya a' te bűneid miatt rettegő fivednek, a' mit
 mondott vala ama' guta űtöt embernek: *Fiam meg
 bocsáttatnak tenéked a' te bűneid*, Matt. 9. és ama' vér
 folyást szenvedő Asszonyi állatnak, *ibid: Bizzáll leá-
 nyom a' te hited tégedet megtartott.* Melly nyájas és

gyönyörűséges befédiben kifejezi azoknak az ő jókedvét és nagy szeretetét: sőt ezenképpen biztat téged megtérni igyekező bűnös lélek a' te édes meltered, és ámbár a' te lelked istméreti vádollyon tégedet a' te bűneidről, de az is javodra foglál tenéked, mert azzal a' te lelked istméreti útát nyit tenéked a' *pœnitentiára*. Mert ugyanis az ki jó eleve (*in foro conscientie pœnitentiali*) meg-ítéli önnön magát, annak dolga könnyebben léhen az ítéletnek napján, ama' *fatum* szerint: *judicium pœnitentiale, evacuabit iudicium pœnale*. *Ams. de Cas. Conf. p. 30.* Továb minden bánatidban és kemény késértetidben légyen ez a' te fő vigasztalásod, hogy a' te Urad a' Jesus Christus az ő bűvének meg-mondhatatlan keferőségivel, györelmivel, és rettegésivel, Heb. 5. 7. (mellyeket főképpen halálának idején szenvedett) tégedet a' pokolnak kinnyaitul és gyötrelmitul megtábadított, ki megkóltván a' te nyomorúságodat, tud rajtad könyörülni. Köveld hát a' te Uradat a' Jesus Christust, és el ne állj az ő kereszte mellől, miképpen ama' Gazdag iffiú cselekedék, Marc. 10. 22. Így léhen hogy ha a' Christussal edgyütt szenvedsz, ő véle edgyütt örösgölő, 2 Tim. 2. 12. Erre segillyen Isten, &c.

AMEN.

HAR-

H A R M A S K E S E R T E T N E K

Lelki Diadalma.

I. T A N I T A S.

Az Testnek kísérteti ellen.

T E X T U S.

Colos. 3. 5. *Eöldököllyétek meg azért a' ti földi tagaitokat, &c.*

E X O R D I U M.

AZ Hívek még minekelőtte a' testi halált megkóltolnák, immár meg hálnak. 1. *Morte afflictionalis*, mikor nyomorgattatnak, 1 Cor. 15. 31. 2. *Moralitèr*, Avagy lelki mód szerint, mikor a' bűnnek meg-hálnak, Erre int in *Textu*.

Partitio: Az holott vagyom:

1. Az Apostolnak közönséges intéle.
2. A' bűnnek nevezet szerint való ki fejezése.

E X E G E S I S.

I. Mikor és miképpen ölásköltetik mi bennünk az ő ember?

2. Mi-

R. Midőn a' Christus halálának reánk ki hatott erejével, és a' Szent Léleknek újjá épülő kegyelme által, a' mi természetünknek romlottsága mi bennünk lassan lassan meghal, és annak ereje bennünk meg kissebbítetik, és előtatik, úgy hogy a' bűn mi bennünk ne uralkodhassék, és az Ő vétkes cselekedetét (a' mikor Ő akarja) véghez ne vihesse.

II. *Miben áll az ő embernek meg-öldöklése?*

R. Nem csak abban, hogy a' mi romlott természetünknek gonosz kívánságit, vétkes idúlatit, &c. megzabolázzuk, felédítsük, csillapítsuk, hátra verjük, hogy valami ocsmányságra ki ne fakadgyunk (mellyet még az *Ethnicus* emberek közzül is némelyek megcselekedtenek) hanem hogy egyűser s' mind (a' Szent Léleknek újjá épülő kegyelme által) azokat a' romlott természetnek gonosz kívánságit, mozgágit, s' idúlatit szerényen megismerjük, megírassuk, kárhoztassuk, megtagadgyuk, jobban jobban levetkezzük, azoknak ne engedgyünk; de sőt inkább ellenek (erőssen) tusakodgyunk; és naponként mind azoknak ellene mondgyunk.

III. *Meg-öldöklőhetjük-e mi bennünk éppen és tökéletesen az ő embert?*

R. Noha azt nagy kívánsággal kívánnyuk (a' szerény igyekezet bennünk lévén) mindazáltal, a' mint hogy a' megtérés és újjá épülés ez életben nem tökéletes; így ez is az ő embernek meg-öldöklése, nem egészen és tökéletesen mehet végben ez életben. Innen vagy on: hogy valameddig élünk, mind addig köteleztünk ennek meg-öldöklésére, Rom. 8. 13. *Ravan.*
2. p. 108. IV.

IV. *Mivel kell még-is a' mi földi tagainkat meg-öldökleni, és a' testet meg-fesztetni? (mellyről jól Gal. 5. 24.)*

R. Mértékletességgel, józonsággal, böjtöléssel, könyörgéssel, a' nyomorúságoknak békéslegesen való tűrőssével, szenvedéssel, és minden jó cselekedetre való serény igyekezettel, &c.

V. *Ez iránt az öldöklés iránt méltán mondatnak az hivek meghalni?*

R. Az hivek lelki mód szerint méltán mondatnak meghalni. 1. *A' bűnnek*, mert a' mint hogy a' ki meghal, előbbeni munkáitól megszűnik: így az hivek a' bűnnek munkáitól megszűnnek, &c. 2. *E' világ-nak*, mert ők e' világot megvetik, megútállyák, és csak úgy tartják mint valami elvetett, és megholt állatot. E' világis az hiveket megveti, megútállyá, és csak úgy tartja mint valami elvetett, semmire való holt állatot, Gal. 6. 14. 1 Cor. 4. 13. *vide ad prefata Ravanellum.*

TANUSAG.

Az igaz keresztyén embernek egész életében öldökölni kell (önön magában) a' bűnt az ő embert. In textu. Ampl. ex Rom. 8. 13. Eph. 4. 22. &c.

RATIONES.

I. Mert a' bűn a' te fő gyilkosod, hóhérod, melyet ha meg nem ölsz, megöl ő tégedet.

II. Mert a' mint hogy a' bűnnek eltávolztatása lelked ismertetinek csendiséget, és békéséget berezi: Így annak gyakorlása lelki háborút hoz rád, sőt nem-

Zi a' gonosz lelki ísméretet, mely Alpis kigyó módra mardos, mellynél soha nincs kefervelebb.

III. Mert a' bűn mind Isten előtt, s' mind emberek előtt útlatosfá és gyalázatosfá tésen.

IV. Mert megfojt jó híredtől, nevedtől, (melly drágább az ezüstnél aranyánál) sőt néha megfojt még jó elmédetől és okosságodtúl is, Hof. 4. 11.

V. Mert bizontalan halálodnak órája, Luc. 12. 20. És az embernek fiánakis eljövetele, Matt. 24. 44. & 25. 13.

VI. Mert a' bűn reád hozza az Istennek haragját, Rom 2. 5. coll. 3. 6. mellynél nincs rettenetesebb.

VII. Mert a' bűn elrekeft téged az Istentől, a' leg főb jótól, Esa. 49. 2. Ampl. Psal. 5. 5. 6.

VIII. Mert a' bűn az ördögnek lelked hóhérának törje, kelepceje és horga, melly kívül mézzel van megkenve, de belől halálos méreg benne, az elein egy kicsinyke gyönyörűség, a' végén örökké való halál.

IX. Mert elidegeniti s' meg bomorittya a' fent Lelket, az Angyalokat, és megbotránkoztattya telebárátodat.

X. Mert a' bűn nem csak maga vagy, hanem sok bűnököt hordoz és vonson maga után, (mint a' rebeség, az irégyfég, a' paráznaság, &c.) de nem csak bűnököt vonson maga után, hanem a' büntetésekertis, és mind azokat a' bőrnöü átkokat, mellyekről szól: Deut. 28. 12. & *sequentibus*.

XI. Mert a' bűnt követi a' rettenetes nagy fámadás, és mind az idő szerint való, és mind örökké való halál, Rom. 6. 21. & 8. 13.

XII.

XII. Mert a' bomorú példák is erre mutatnak, kik a' bűnt önnön magokban meg nem öldöklővén, és abból meg nem térvén: soha büntetlen nem maradtak: Mint az *első világ*, *Sodoma*, *Jerusalem*, *Pharao*, &c. és a' mindennapi példák, kik semed látára, s' főled hallattára hogy hogy büntettetnek meg Istentől, és hogy hogy vesznek el napokent a' bűnben, és a' bűn miatt, azt az experientia mutogattya. Végrezetre ezért is kella a' bűnt öldöklődnöd, mert ebből ísmérheted meg, hogy a' Christus te éretted megholt, ha te is (a' Christus halálának lelki ereje által) a' bűnnek meghalt, Rom. 6. 8. Ebből ísmérheted meg, hogy te igazán a' Christusé vagy, ha te is a' testet megfeszíted, &c. Gal. 5. 24.

I. *Usus Informatorius.*

Itt vedd észbe: 1. Hogy csak a' legyen az igaz keresztény ember, a' kia' bűnt öldökli. 2. Hogy a' kiazta nem öldökli, a' nem igaz keresztény ember. 3. Hogy mind ezeket így értvén: jobb tenéked röggé, porrá lenned, edgy órában meghalnod, hogy nem a' bűnben élned.

II. *Redargutorius.*

Vétkeznek, a' kik a' testnek megöldöklését, nem azokban a' fent dolgokban állatták, mellyeket megértünk, (supr. Quæst. Exec.) hanem más háfontalanságokban, mellyekről láld Ravanell. in voce: Mortificatio. part. 2. pag. 108.

III. *Investigatorius.*

Vizgáld meg, ha te igazán öldöklödé meg a' bűnt
Ll 2 a' te

a' te földi tagaidban. Ha úgy cselekedél a' mint (*quest. I. II. III. Exeg.*) oda fellyeb megérted, tehát igazán öldöklöd a' bűnt, &c. *Ampl. ex supr.*

IV. Redargutorius.

Feddetnek, orcáztatnak ama' lágy púha emberek, kik könnyen engednek a' testnek, és csak annak gonosz kívánsági után járnak, megtéretlen; de meg látták, hogy ha a' testnek vetnek, bizony veszedelmet aratnak, Gal. 6. 8.

V. Territorius.

Meg-rettentetnek lelkek ílméretiben, kik a' bűnt nem öldöklök, &c. jaj melly siralmas állapot követi őket. *Ampl. ex rat. Δ-enti. Recense rationes.*

VI. Hortatorius.

Intetel az UR névében. Ma mig a' keleserves napok el nem jönnek, Eccl. 11. 8. & 12. 3. 4. 5. 6. 7. 8. és mig a' kegyelemnek napja és ideje el nem múlik térj meg a' bűnből, és öldököllyed azt: úgy a' mint érted: *supr. quest. I. II. III. Exeg.* Erre penig inditsanak egészen a' Δ-nak minden okai. *Recense Rationes Δ-nti.*

VII. Consolatorius.

Oh melly nagy vigasztalások és örömöklésen azoknak, kik a' bűnt öldöklök, &c. 1. Mert azoktól a' gonoszoktól mellyeket megértél a' Tudomány-nak okaiban megmenekednek. 2. Mert Ők bizonyosok abban: hogy a' Christus ő érettek megholt, mert a' Christus halálából Őkis részt vésnek akkor, mikor (a' Christus halálának ereje által) Ők is a' bűnnel meg-

hal-

hálnak. 3. Az ő halálában részesülvén: életben, és boldogságbanis részesülnek, Rom. 6. 8. 2. Tim. 2. 11.

II. TANITAS.

Az Testnek kifizetési ellen.

TEXTUS.

Gal. 5. 19-22. *A' testnek pedig cselekedeti nyilván vadnak, &c.*

EXORDIUM.

Pete ex v. 13. *præsertim ex v. 16. 17.*

Partitio: Az holott le irattatnak:

I. A' testnek munkái és cselekedeti. v. 19. 20. 21.

II. A' léleknek gyűmölcssei, v. 22.

EXEGESIS.

I. *Melleyek a' testnek munkái?*

R. Szépen le vadnak írva, v. 19-21. *Recense.*

II. *Melleyek a' léleknek gyűmölcssei?*

R. Szépen le vadnak írva, v. 22. *Recense.*

III. *Ha mind azok a' bűnösök ki rekesternek az Istennek orságából a' kiket az Apostol v. 19. 20. 21. elő számlál, hát senki nem idvezülhet, mert ki volna az a' kiben azok közül a' bűnök közül valamellyik fel nem találtnék?*

R. A' fent Pál nem minden bűnösöket rekesterki az Istennek orságából, hanem azokat rekesterki, a' kik a' bűnben megmaradnak poenitentia nélkül, &c.

Ez az értelem megvilágosodik, ex 1 Cor. 6. 11. *Illyenek voltatok, de megtisztítottatok, megsejtenettetek, &c. Vide Calv. in locum.*

TANUSAG.

- Δ. *Valakik a' testnek munkáit gyakorolják (megtéretlen) azok semmiképpen nem idvezülhetnek in Textu. Apoc. 21. 27. 1 Cor. 6. 9. 10. Eph. 5. 5.*

RATIONES.

I. Mert azok a' munkák testből és vérből valók, a' test és a' vér nem bírhatták az Isten Országát, 1 Cor. 15. 50.

II. Mert mint a' Jerusálembéli templomban a' belpoklos és tisztátalan bé nem mehetett, így ebben nem mehet, &c. Apoc. 21. 27.

III. Mert ezek a' munkák mind bűnök; a' bűn pedig nem bocsátja az Istenhez az embert; hanem inkább elrekeszti ő tőle. Esa. 59. 2. Ampl. ex Plal. 5. 6.

IV. Mert a' Példákis erre mutatnak, (kik megtérés nélkül) a' testnek munkáit gyakorolták, és el-kárhoztak. Recense Exempla.

V. Mert a' kik a' testben vadnak, nem lehet hog' kedvelek legyenek Istennek, Rom. 8. 8.

VI. Mert a' bűnnek vége halál, Rom. 6. 21. coll. cum Rom. 8. 13. &c. Es a' bűnből, és a' test munkáiból nem örök-életet; hanem veszedelmet arat magának az ember, Gal. 6. 8.

I. Usus

I. Usus Informatorius.

Oktat: 1. Arra, melly boldogtalanok legyenek hát azok, kik csak a' testnek munkáit gyakorolják. 2. Melly boldogok azok, kik a' léleknek munkáiban és gyümölcseiben gyönyörködnek; mellyekről szól: v. 22. 3. Melly néhez idvezülni, mert óhatatlan hogy azok közöttül valamellyik ne legyen benned. *vide Textum.*

II. Redargutorius.

Feddi, rettentí azokat, kik a' *Textusban* elő fám-lált bűnöket nem tartják és nem isméri kárhozato-foknak, hanem ha a' gyilkosságot, paráznaságot, lopást, kárhozatos véteknek ismerik is lenni; de a' többi mel-lől csak könnyen elakarnak menni. Atyámfia láddé, hogy a' *Textusban* a' kegyelket, bátorán-imádókat, bü-völöket, bájosókat, haragtartókat, versengőket, irégyeket, haragosokat, patvarkodókat, visszavonókat, pártütö-ket, gyűlölségeseket, reszegeseket, tobzódókat, és ezekhez hasonlókat, mind az örök kárhozatra ítél. Hát ama' felelmések felől, a' *házugok* felől (mellyet az emberek semmiben hajtnak) mit ítél? Azokatis kárhozatra ítéli: Apoc. 21. 8. 27. Hát még az *házaszság* von-tók, ékselen puhák, Sodomiták, fősvények, szidalma-zók felől mit ítél? Szinte úgy örök kárhozatra ítéli Isten azokatis, mint szintén a' paráznákat, &c. 1. Cor. 6. 9. 10. t. i. ha meg nem térnek. Mert a' mint a' *Praxis* tartja: p. 278. Edgy meg szánás bánás nél-kül való bűn, szintén elegendő az ember létének el-kárhoztatására.

III.

III. Investigatorius.

Vizgáld-meg ember, bálly magadban, ezek kö-
zül mellyikben nincsen résed, mert ha gyilkos, paráz-
na, lopó &c. nem vólnális (hát ha még azis vagy) ha-
rag tartó, versengő, irigy, patvarkodó, vissza vonó,
párt fitó, hazug, fővény, bídalmazó, (&c. vide supr.)
vagy, és ha a' vagy, ne hizelkedgyél magadnak, mint
a' Pharizæus, hanem (ha kell az örök élet) ma térj-
meg mind ezekből, és nem csak edgyikéből.

IV. Hortatorius.

Intetel. Az Úr nevében kérlek és intlek, hogy
mind a' fellyeb megnevezett bűnök-
ből (és azokhoz ha-
sonlókból) MA, (míg ideje vagy a' kegyelemnek)
térj-meg. Erre penig inditsanak a' Δ-nak elő bá-
lált okai. *Rcense Rationes, Δ-nti.* Inditsan a' bűn-
nek hasonlatlan volta, Rom. 6. 21. 2. A' kegye-
ségnek hasznos volta, 1 Tim. 4. 8. Levit. 26. & seqv.
Inditsanak ama' 12. okok mellyek oda fellyeb a' Ta-
núság alatt (in *Textu* Coll. 3. 5.) vadnak, és a' mellyek
oda fellyebb a' Praxisból vett IV-dik Δ-nak a' végén
vadnak.

III. T A N I T A S

A' Testnek késérteti ellen.

TEXTUS.

Rom. 8. 13. Mert ha test szerint éltek meghaltok, &c.

Exor.

E X O R D I U M.

Pete ex superior.

Partitio. Az holott vagyon:

I. Azoknak a' kik tett ferint élnek, siralmas álla-
pottok.

II. Azoknak kik a' lélekkel a' testnek cselekedet-
it megölik, bődög állapotok.

E X E G E S I S.

I. Mit kell érteni a' testnek nevezetén?

R. A' romlott természetnek vesétségét, mellyet
Anyánk méhéből hoztunk, avagy az újjá születlen
rést.

II. Mit kell érteni a' léleknek nevezetén?

R. A' mi bennünk újjonnan (az idvelegre) fel-
építettett rést, melly az égből (a' bent Léleknek titkos
munkálkodásából) barmazik, avagy az újjá születlen rést.

III. Mit kell érteni a' testnek cselekedetén?

R. A' testnek (avagy az újjá születlen résznek)
munkáit és cselekedetét, mellyek a' romlott természet-
től barmaznak, minéműket láts. Gal. 5. 19. 20. 21.

IV. Micsoda vége és jutalma legyen, mind a'
testnek, s' mind a' léleknek munkáinak?

R. A' mint hogy a' testnek munkáinak és csele-
kedetinek vége és jutalma az halál, így a' léleknek is
munkáinak vége és jutalma az élet. In *textu*.

T A N U S A G.

Δ. Ki beszélhetetlen és meg sirathatatlan ke-
serves sorfok és állapotok vagy a-

M m

zok

zoknak , a' kik test berint élnek e' világon. *Ampl. ex Gal. 6. 8.*

R A T I O N E S.

I. Mert azok zabola nélkül járván: adattatnak az hitván indulatoknak, kezekben, a' magok gonos kívánságára és hitván indulatinak tisztátalanságára, és annak nagy serénységgel való cselekedetire, kiknek elméjek meghomályosodott, és Istentől elidegenült, akaratyok csak a' gonosra vagyon, sívek megkeményült. *Vide Rom. 1. 21. coll. cum Eph. 5. 17. 19.*

II. *Mert azok az Isten előtt kedvezék nem lehetnek.* *Rom. 8. 8.*

III. *Mert azok meghóltak a' bűnben.* *Eph. 2. 1.*

IV. *Mert azok a' bűnnek szolgálai,* *Joh. 8. 34. öldögnek rabjai,* *Eph. 2. 2.* A' kinek is a' ki szolgál, kinnal fizet.

V. *Mert azok meghalnak, (in textu) és el kárhoznak, ha meg nem térnek.* Es menyi sok gonos veszedelem kövesse őket, lásd az első tanításban lévő Tudománynak okaiban.

I. *Ufus Informatorius.*

Ha azoknak ilyen siralmas állapottyok vagyon, ebből esűnkben vehettyük, hogy azoknak felette igen bódlog állapottyok vagyon, a' kik lélek berint járnak és élnek.

II. *Investigatorius.*

Visgáld-meg sálly magadban, ha test berint jársc, avagy lélek berint, &c. *Ampl.*

III. *Redargutorius.*

Or.

Orczáz, dorgál téged a' Tudomány, hallod minémű siralmas forsa s' állapottya vagyon azoknak a' kik test berint élnek, még is halálban csak a' testnek munkáira forr a' véred; még is kockára veted a' lelkedet, egy kicsinyke testi, és világi gyönyörűséggét, &c. *Amp.*

IV. *Territorius.*

Jaj hát azoknak a' kik test berint élnek, mert haők a' testnek vetnek, magoknak veszedelmet aratnak, *Gal. 6. 8.* *Mertők meghalnak, in Textu:* és ha meg nem térnek, örökké elkárhoznak; melyre nézve job volt volna ha soha nem születettek volna.

V. *Hortatorius.*

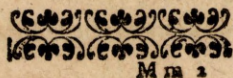
Nosza tehát állj a' lélek pártjára, öld meg a' testnek cselekedetét, megtérésedet márúl holnapra ne halaszd, mindenkor előtted tartván és elmédben forgatván: amaz mindenkoron kötelező írást: *Ex éjjel meg kívánniák a' te lelkedet te tülled,* *Luc. 12. 20.* Erre pedig inditsanak, mind ennek a' Tudománynak s' mind pedig amaz az első Tanításban le tött Δ-nak okai.

VI. *Consolatorius.*

Oh mely nagy vigasztalásokra vagyon ez azoknak, a' kik a' kegyes életet gyakorolják! *Mert a' kegyességnek mind ez életben s' mind a' más életben szép jutalma vagyon.* Oh mely nagy örömöök lehet azoknak, kik a' testnek cselekedetét megölik!

mert ő nékik Isten életet ígér,

in Textu.

IV. TA.

IV. TANITAS.

A' Szenteknek Somorú esetirül.

TEXTUS.

Luc. 22. 60. 61. 62. *Mondapénig a' Péter: Ember nem tudom mit mondaß. &c.*

EXORDIUM.

I. Gazán mondgya Isten: Rom. 9. 15. *Könyörülök azon a' ki könyörültem, &c.* mert két atyafiak valának: *Esaú és Jácób*: (igy *Cain és Abel*.) edgyiket megveté, a' másikon könyörüle: Két edgy állapotú emberek (a' többi között) vétkezének: *Saul és Dávid*: *Saul* megveté, *Dávidon* könyörüle; két *tolvajok* függének a' kereszfán: edgyiket megveté, a' másikon könyörüle; két *Apostolok* (a' többi között) vétkezének: *Júdás és Péter*: *Júdást* megveté, *Péteren* könyörüle. in Textu.

Partitio: Az holott vagyon:

- I. A' Péter bűne és vétke, v. 60.
- II. A' Kakasnak (a' Péter bűnének alkalmatoságával való) megfóllalása. *ibidem*.
- III. A' Christusnak Péterhez való kegyelme, v. 61.
- IV. Péternek a' Christus befédérül való megemlekezése, *ibidem*.
- V. Péternek ki menetele és sírása, v. 62.

Exe.

EXEGESIS.

I. *Miért tagadtatott meg a' Christus a' sent Pétertől?*

R. 1. Hogy a' Christus mennyei sent Attya előtt mi felölünk vallást tehesen. 2. Hogy ebből meg tanulhassuk, hogy nincsen bizodalom emberben, (hanem minden idvességünk csak a' Christus kegyelmétől függ) mert Péter-is eléggé biztatá, hányá, veté magát a' Christus mellett, de fíntén a' mikoron reá kele akkor fogyatozóék meg, &c.

II. *Ebben a' nagy vétékben, a' Christus megtagadásában megmaradhatotté a' Péter hit?*

R. Meg, mert a' Christus imádkozék ő érette, Luc. 22. 32. Mert az hivek mikor nagy bűnben esnek, csak úgy marad meg az hitnek állattya és magva ő benne mint (a' kemény télben) a' föld tövében az élő nedvesség, és mint a' temérdek hamu alatt a' fákra, melly hitnek fákraját az után a' sent Lélek nagyra gerjeszti.

III. *Miért hogy a' kakas szó által indittaték Péter a' penitentiára?*

R. Hogy senki az esközöket, mellyeket Isten a' megtérésre rendelt, meg ne utállja, ha fíntén semmire kellőknék láczának is.

IV. *Miért hogy a' Christus kakas szókora fordúla s' tekinte Péterre?*

R. Hogy a' Christus előnkben adhatná azt; hogy az ő kegyelmének segítségé nélkül, semminéműi esköz a' bűnöst Istenhez (minekutánna edgyser ő töle elszakadt) meg nem téritheti, mert a' Christus olly

M m 3

15

fő orvos, hogy csak egy tekintéssel-is meg-gyógyíthat,
és csak főval és igéjével-is meg-gyógyít, Matt. 8. 8.
& 15. 28.

TANUSAG.

*Még a' bentek is (kik immár újjá születet-
tek, és a' kegyelem alatt vadnak) leles-
hetnek in Textu. Psal. 37. 24. Prov.
24. 16. Mellyet nem csak a' hábor-
gatásokban való esetről; hanem a'
bűnben való esetről is magyaráznak
az irás tudók. Így is formálhattuk
a' Tudományt. Még a' hivek is e-
sendők ebben az életben.*

RATIONES.

I. Mert az épílegnek állapotjában Adám (ki
bűn nélkül teremtetett) megkérttén: el eshetet, men-
nyivel inkább mostan itt a' kegyelemnek állapotjában
az hivek (kik bűnben fogantattak) a' kérttétől ideig
meg-győzötttén: el eshetnek.

II. Mert itt a' kegyelemnek állapotjában az hi-
veknek elméjük és akarattok, &c. nem egyedül (és
egészlen) csak a' jóra hajlandó, hanem rész szerint a' go-
nófrás, *secundum partem irrogenitam.*

III. Mert a' hivek nem mindenkor erősfittetnek
(edgyaránt) a' sent Lélektől, hanem ideig magoknak is
hagyattatnak, (Ela. 2. 6. & 54 7. Psal. 13. 1. & 30. 8.)
e' végre hogy ő magokat megilmérvén: megaláztatla-
nak s' megpróbáltatlanak, az Istent annál buzgóságof-
lab-

labban fogállják, és az esettől magokat inkább ótal-
mazzák. Ampl. ex 2 Chron. 32. 31.

IV. Mert az hivek életében öldöklök a' bűnt;
de soha tökéletesen és egészlen úgy meg nem ölhetik,
hogy valaha attól meg ne győzöttessenek ideig. Mint
ihon itt is a' Péter meg-győzötteték a' felelemtől, Dávid
az hitván kívánságtól, Noé és Lot a' bortól. NB.
*Caro luctatur adversus spiritum, sed in lucta spiritus tenet
principatum.*

V. Mert a' meg tért és újjá született hivekben két
rés vagyón, ő és ujré, Rom. 7. 17. 25. Gal. 5. 17.
1 Pet. 2. 11. coll. cum. Jac. 4. 1. Innen vagyón, hogy
a' megtérés és újjá születés ez életben tökéletes nem le-
het, ezért mondgya sent Pál: hogy csak fengéjét vet-
tük a' sent Léleknek, Rom. 8. 23. Ampl. ex Phil. 3.
12. &c.

VI. Mert az hiveknek nagy és hatalmas ellense-
gekkel vagyón ügyök, kik csak azon ólálkodnac, hogy
őket meg-ejtsék, belől őket a' test gonolz kívánságok-
kal izgattya, kivül az ördög ezer melleltségével ólálko-
dic: E' világis környül fogta őket, jobb és bal felől ké-
rttén s' ostromolván őket: Azért ne csudáld ha el-
esnek, vagy ideig meggyőzöttetnek.

VII. Mert a' izomorú példákis erre mutatnac,
kik (a' kegyelem alatt lévén) el eszenec, mint ihon Pé-
ter, Dávid, Így Noé és Lot, kik jöllehet igazac vol-
tac, Gen. 6. 9. 2 Pet. 2. 8. de azért az esettől üreslec
nem voltac, Gen. 9. 2. & 19. 33.

Objekt. Lám azt mondgya szent János: 1 Joh.
3. 9. Valaki Istentől született nem vétkezik. Er-
re

re láld a' Praxist oda felelyeb Δ-IV. Sect. 1. Num. 7.

I. Usus Informatorius.

Oktat: 1. Az Adám életinek megíráthatatlan voltára, mellyből a' felelyeb megemlített írtalmas dolgok következtek. 2. Az hiveknek nagy erőtlenségére, kikis a' testnek erőtlensége miatt gyakorta az ő magok kötelezését bé nem tellyesíthetik, hanem azt megsegitik, mint ihon Péter, Luc. 22. 33. A' Tanítványok, Marc. 14. 31. az Izrael népe, Exod. 19. 8. coll. cum Exo. 32. 1. 3. Arra oktat, hogy ha a' választott hivek ideig elcsúsznak, azzal az Isten választásának kegyelméből ki nem eshetnek, mert jóllehet az emberek részéről a' véték, avagy fél seglege megelik, mindazáltal az Isten részéről, az Öválasztása szerint való végeztése az ő erősségében megmarad, Rom. 9. 11. és az Istennél változás nincsen, Jac. 1 17. Ezt főkéleg megtudni, a' Lutheristák ellen, kik ez ellen tanítanak. Vide contr: Joh. 13. 4. Rom. 11. 29.

II. Redargutorius.

Oh melly igen vétkeznek, kik Péternek, Dávidnak, és a többi szenteknek életének példájából, példát és alkalmatosságot véstnek magoknak a' bűnre, és a' vétkezésre! így gondolkodván: No ha azok (szentek lévén) vétkeztenek, hát annális inkább én hogy nem vétkezne. 2. Kik a' szent írásnak néminémű bizonyságának (minéműek vadnak, Prov. 24. 16. Psal. 37. 24. &c.) helytelen értésből, ő magoknak bűnben való esetre véstnek okot; mint a' pók, ki a' füvekből (mellyekből a' méhek mézet színak) mérget sziv: Es mint a' hitetlenek, kik az Isten ígéből (mellyből az hivek örök

örök életet véstnek) halált és veszedelmet véstnek önmagoknak, 2 Cor. 15. 16. De oh nyavalyás bűnös ember! láddé a' Sátán (melly csalárd) mivel akar téged megcsalni. Hiszem az Isten nem azért iratta meg a' szenteknek életit, hogy te is abból a' bűnre végy okot, hanem a' mi vigasztalásunkra, hogy a' kétfertetekben kétségben ne esünk; hanem azokkal vigasztaljuk magunkat. Ad. 2. A' mi penig ama' locustokat (Prov. 24. Psal. 37 &c.) illeti: Te goromba, miért vennél abból okot te magadnak az életre? nem tudodé meggondolni, hogy mindenkor jobb állani, hogy nem elcsúsz mikor állás (a' hitben, &c.) akkor jól vagyon dolgozol, nincsen semmi galyibád, lelked ismereti csendes béke kétségben vagy, miért keresnél tehát szentsándékkal magadnak bajt és galyibát az élet által. Nem tudodé meggondolni, hogy ha az ilyen dolgokkal a' Sátán téged megcsalhat és lábadról le ejthet, vagy kelthet fel, vagy soha nem? mert bizonytalan haláloed órája, ha más adták, holnapot nem ígérték, és ha ez elsőka megkivánnák a' te lelkedet, Luc. 12. 20 ha az életben s' a' bűnben találatol, abban is ítélte meg, és ha megtéretlen halál meg. örökké el kell vesned. Oh ne vedd hát kecskéra a' lelkedet, &c! Láddé az élet mit hozott a' szentekre? Sátán kifirtet, Luc. 22. 31. Lelki háborút, szent Lélek örömetül való megfosztást, &c. Psal. 6. & 38. & 51. keserves írást, könnyhullatást, Psal. 6. 7. & 38. 9. a' lelki ismeretnek feltámadását, (mellynél soha nincs keservessebb) Istennek rettenetes haragját, ostorát, &c. Psal. 38. 2. 4. Es mit nem? Vajki nehéz a' poenitentának terhet viselni; miért von-

nád hát mind ezeket fántáándékkal a' magad fejére (az eset által) mikor azt elkerülhed a' kegyes élet által?

III. Hortatorius.

Ezeket így értvén: kérlek és intlek, sőt az Isten nevére kényszerítlek, oh bűnös ember! 1. A' fentek esetiből és a' fent írás savaiból, ne végy magadnak okot, és alkalmatosságot a' bűnre. *Recense sup.* 2. Ne bizakodgyál erődben, mert az ember gyakorta a' nagy kifizeteket meggyőzvén: a' gyenge kétfertetben győzettetik-meg, mint Péter ki az előtt a' fő Papnak vitézi ellen a' Christus mellett keménykedet, fegyverkedet, de az után edgy gyenge szolgáló előtt a' Christust erősen megtagadta. A' *Dávid-é* az erős kifizeteket meggyőzvén: egy tekintéssel meggyőzetteték, 2 Sam. 11. 2. &c. Oka ez: Mert töredékény cserép edények vagyunk, Adám ágyékából valók, bűnre hajlandók. 3. Ne bizakodgyál a' nálad lévő nagy Talentumban, mert így annál inkább tárgyúl vettettél a' Sátánnak tüzes nyilainak, mint a' Tolvaj inkább rontogattya azt a' helyet, az hol aranyat és drága kincset érez, hogy nem mint az hol gázt és pozdorját érez: Így a' Sátánis azok ellen törekedik inkább, kiknél az Istennek nagyobb ajándékát érzi, és kik (a' Christus zárlóját tartván) a' lelki dolgokban munkálkodnak. 4. Okosan vigyáz magadra, és óltalmazd magadat az esettől, 1 Cor. 10. 12. 5. Könyörödj fűntelen, hogy Isten minden órában és szempillantásban erőltessen-meg téged az igaz vallásban, és a' fent kegyes életben.

IV. Consolatorius.

Vigasztaltatnak a' hivek ezzel: hogy ha fíntén ők a' test-

a' testnek erőtlenségéből el esnekis, de (az ő benne lakozó Lélek által) ílmét fel építtetnek. Mert mivel hogy az ő nevek az életnek könyvében vagyon béírva, és hogy ők a' Christus pástorsága alatt vadnak, azért soha el nem vesznek, Joh. 10. 28. Nemis úgy vagyon nékik dolgok, mint a' hitetleneknek, kik zabola nélkül járnak és az ő magok indulatinak kezében adattnak, (&c. *vide sup. Rat. 1. Δ-nti Conc. sup.*) hanem az Isten kiválik éppen való vigyázással vigyáz ő reájok, és őket olly titkos zabolán hordozza, hogy ők elveszhetőkép nem vétkezhetnek. Mert vagy az, hogy Isten olly alkalmatosságot gőrdít elejekben, hogy a' bűnt véghez ne vihessek, vagy az, hogy ha ők az önön magok testének erőtlenségéből (a' kifizetektől ideig meggyőzöttvén) elesnek, vagy a' bűnnek álmában bémérülnek, tehát jó idején felferkenti őket a' bűnnek álmából; mint *Dávidot* a' Náthán által, 2. Sám. 12. Szent *Tamást* a' Christus seb helyeinek illetése által, Joh. 20. Sz. *Pétert* a' kakas fő által. in *Textu.* Ez mégis a' vigasztalás, hogy ha a' hivek elesnek, felkelnek, mert az Isten örökké való karjai alatt vadnak a' hivek alatt, Daut. 33. 27. De ha a' hitetlenek elesnek, fel nem kelhetnek, mert ők (közök nem lévén nékik a' Christushoz) egyedül vadnak, jaj pedig az egyedül valónak ha elesik, Ecclef. 4. 10.

Mert nincs a' ki fel segéllye őket,
ha a' Jesus Christus nem
segilli.

TANITAS.

E' Világ kifizetési ellen.

TEXTUS.

Joh. 15. 19. *Ha e' világból valók volnátok, &c.*

EXORDIUM.

AZ Istennek választott hivei és a' Christusnak Tanítványai megisméztetnek. Az Isten parancsolatának megtartásáért, Matt. 7. 21. Rom. 2. 13. Joh. 15. 14. A' jó gyümölcsöknek terméséért, Matt. 7. 17. Joh. 15. 8. A' szeretetről, Joh. 13. 35. 1 Joh. 3. 14. E' világ gyűlölségéért, in *Textu*.

Partitio, Az holott vagyom:

I. E' világnak (a' választottak ellen való) gyűlölsége.

II. Annak oka és megerősítése.

EXEGESIS.

I. *Micsoda értetik e' világnak nevezetét?*

R. Neha e' világnak nevezetén a' választottak értetnek (mivelhogy az Istennek választott serege e' világnak legnemesebb része) Így, Joh. 1. 29. & 6. 33. 51. Neha e' világnak vesetsége és romlottsága, avagy önnön magok az hitelenek értetnek. Így: Joh. 16. 11. & 17. 9. Így vétetik itt-is.

II. *Miért gyűlöli e' világ annyira a' választottakat?*

R. Mert

R. Mert azok e' világnak mostoha fiai.

III. *Hogyhogy ostromallya, és kifizeti e' világ a' választottakat?*

R. Mind két kézre: Job felől a' gazdagsággal, jó egészséggel, jó hírrel, nével, tisztességgel: Ampl. ex 1 Tim 6. 9. Bal kéz felől a' szegénységgel, betegséggel, gyalázzal, nyomorgatással, üldözéssel, gyűlölséggel, in *textu*: mindenikben penig csak ez a' feltett czéllyá, hogy Istentől őket elszakíthassa.

TANUSAG.

Mentül kedvesebb Isten előtt valaki, annál gyűlölségesebb e' világ előtt.

Avagy így:

E' világnak Istentelen fiai leányi előtt, nincsenek utálatosabb és gyűlölségesebb emberek a' választottaknál. Ampl. ex v. 18. & Joh. 17. 14. 1 Joh. 3. 13.

Rationes.

I. Mert a' választottak is utálya és megvetik e' világot, és csak úgy tartják: mint valami hitván elvetett semmire kellő holt állatot, Gal. 6. 14.

II. Mert, *sunt heterogenea membra mundi*: Az az, a' választottak idegen tagjai e' világnak, nem e' világból valók, hanem Isten magának választotta őket, e' világ közül; és ők ama' szent Anyának az Ecclesiának méhében fogantattak, szent Lélektől újjonnan születettek, és a' Christusban (hit által) beöltöztettek.

III. Mert a' példákis erre mutatnak, hogy a' kik

Nn 3

Isten

Isten előtt leg kedvesebbek voltak, azok e' világ előtt leg útalatosabbak voltak, kik üldözettek, mint *Illyés*, 1 Reg. 19. 2. 3. &c. az *Apostolok*, 1 Cor. 4. 11. 13. A' régiszentec, Hebr. 11. 35. 37. sőt megis ölettek, mint *Abel*, Gen. 4. 8. *Zacharias*, 2 Chron. 24. 21. A' *Própheták*, Matt. 23. 37. Sz. *István*, Act. 7. 59. *János*, Matt. 14. 10. A' *Christus*, Act. 3. 15.

IV. Mert az hasonlatosságoc-is erre mutatnac, mert a' választottac e' világ előtt csak úgy tartatnac mint az Arvák [a' mostoha anya előtt] sőt csak úgy tartatnac, mint a' fattyac e' világ előtt, és mint a' föld, ki a' dudvát kövéren neveli, de a' belé vetett jó magot fanyarúan tartya: Igy &c. *Applica*.

I. Usus Informatorius.

Vedd eszedben innéte e' világnak kegyetlenségét, hamisságát, csalárdságát a' választottakhoz: *Ampl. ex quest. III. Exec. & ex Rat. Δ-mi. III. & IV.*

II. Investigatorius.

Visgáld-meg ha barátodé tenéked e' világ, vagy ellenféged? ha barátod; jaj tenéked, Jac. 4. 4. Ha ellenféged, ne fély, &c. *Ampl.*

III. Redargutorius.

Oh melly igen vétkezzel te hitetlen világ! ki azokat a' drága embereket gyűlölsz, üldösz, &c. a' kiket leg inkább kellenék szeretni, és a' kik leg kedvesebbek és szerelmetesebbek, azokat háborgatod, és a' kiket Isten igen szeret (sőt Fiát adván érettek) te azokat nem szereted; a' kiket Isten nagyra becsűll (Angyali seregeket tartván mellett) te azokat nem becsűlöd. Híszem

fem nem vagy te hitetlen világ, ezekre az emberekre méltó, Heb. 12. 38. a' kikért Isten sokakat megtart itt e' világon, Esa. 37. 35. *Ampl. ex Act. 27. 24.*

IV. Hortatorius.

Intetünk, ne szeressük e' világot, 2 Joh. 2. 15.

V. Consolatorius.

Vigasztal minket választott hűveket, hadd gyűlöljön e' világ; csak az Istennek légyünk kedvében, ha gyűlöllegelek vagyunk e' világ előtt, kedvesek vagyunk Isten, és az ő sőt Angyali előtt. 2. Ezzel vigasztalunk: hogy akár mint fenekedgyék e' világ mi ellenünk, &c. de a' mi fejük a' Christus meggyőzte e' világot, Joh. 16. 33. sőt mi-is meg győzzük,

1 Joh. 5. 4. 5.

TANITAS.

A' lelki vitézségről, és annak jutalmáról.

TEXTUS.

2. Tim. 4. 6-8. Mert én im már megáldoztatom és az én halálomnak ideje közel vagyon. Amá' nemes harczot megharczoltam, &c.

De Exordio & Exegeti. Vide viam salut. Conc. XLII.

Δ. A' ki boldogul kíván meghalni, annak életében sok ellenségekkel kell meghar-

czolni.

czolni, még azokat meg is kell győzni.
in Textu. 1 Cor. 9. 24. 26. 2 Tim. 2. 5.

R A T I O N E S.

I. Mert hogy tufakodnunk kell, még keresztségünkben való fogadafunk tartya, mellyben Isten és az Angyalok előtt kezeleket-is állatunk, és a' Christus mellett való vitézségre köteleztük magunkat. Christus vitézinek mondatunk pengig: (1.) *Ratione conscriptionis*: Mert bé irattatunk a' Christus vérrel festet zászlója alá a' keresztségben, melly lelkünk ílméretinek mint egy kézbe adása az Istennél, 2 Petr. 3. 21. (2.) *Ratione experientiae*, mert a' vitéznek nem csak bé kell irattani; hanem próbálni-is kell, mivel a' vitész annyit tében: min *vitt Ez*. Ha pengig nem vivik és nem harczol, nemis vitész. Erre int: 1 Tim. 1. 18. (3.) *Rat. perseverantiae*, Apoc. 2. 10. 17. & 3. 5. 12.

II. Mert mihelt a' Christus czimerét az igaz valást felvettük, és magunkat a' Christus feregéhez adtuk, ottan mindgyárt a' pokolnak ajtai ellenünk felnyitak, és az ördög ellenünk táborban állott. Példa *Abel*, ki mihelyt áldozni kezdé, ottan mindgyárt rajta lőn a' Sátán, és Caint reá támadta, Gen. 4. *Móyses*, ki mihelyt az Isten népéhez adá magát, menten a' Sátán fel indítá Pharaót ellene, hogy halálra keresné őtet, Ex. 2. *A' bent Pál*, ki mihelyt megtére, menten reá támadá a' Sátánnak Angyala, 2 Cor. 12. 7. 8. 9. Sőt a' mi leg nagyobb: A' Christus önnön maga, mihelyt megkeresztelkedék, menten kétferteni kezdé a' Sátán. 1. Kételkedéssel és bizodalmasággal. 2. Vak-

merő

merő bizodalommal, és Isten kétfertéssel 3. Istentől való elszakadással és bálvány imádással, Matt. 4. Oh semtelen vakmerő csalárd lélek! hogy merted fel tenni hogy a' te teremtetet kétfertenéd ez rettenetes vétkekkel. Oh békéségnek drága tüköre UR Jesus Christus! ki mind ezeket felvetted, hogy minket a' kétségben való elestől, &c. megmentenél.

I. *Ufus Redargutorius. Territ.*

Jaj a' testi bátorságban élőknék, kik csak a' névet viselik a' keresztségnek és csak üres hivélyét viselik a' lelki vitézségnek, mintha semmi ellenségek nem volna, nagy bátran mind két szemekre aluának a' testi bátorságban. *Recense peccata*, csak a' testet táplálják az ő kívánságában, lelkekre pengig kicsiny gondgyok vagyon. *Móyses*, Exod. 32. 18. azt mondá: *Eneklésnek szavát hallám*, &c. *ibid.* Oh Istennek embere bent Móyses! ha most közelithetnél e' magyar Izraelnek Táborához, bizony nem viadalnak kiáltását; hanem sipolást, &c. tánczolás hallanál és látnál ez nagy testi bátorságban, &c. Lásd mit mond Dávid: Psal. 119. 136. Hát ma ha élne mit mondana? Vajki sokan kívánnának az igazaknak halálával meghalni, Nü. 23. 10. de nem akarják azoknak cseleket követni; sokan kívánnának jó napokat látni, de ők nem akarnak jót cselekedni; sokan kívánnák a' Coronát; de ők nem akarnak futni harczolni. Egy fele állat is szereti az halat, de restelli a' halászt.

Obiectio. De azt mondod: Miért tufakodnám, mert ennékem az ördögtől semmi bántalom nincsen,

O o

mert

mert olly erős hitem és jó lelki ísmérem vagyon, hogy a' Sátánnak kifizetési rajtam nem lehet, azt sem tudom micsoda a' Sátán kifizetési, csudálom is hogy némelly embert annyira farkall az ördög. Ugy gondolom hogy ez illyen ember alattomban való nagy gonolságot cselekedett, azért furdallya a' lelki ísméret.

ge. Oh segény nyavalyás ember ki így hizelkedel, bezzeg bődögtalan vagy! Lásd Jac. 1. 12. Mert nem volt soha az újjá születettek közül, a' ki a' Sátánnak kifizetési nem fenvedte volna, ha külföldben nem, avagy csak a' test által: Lásd Gal. 5. 17. 1 Petr. 2. 11. Lásd Rom. 7. 18-25. Látod-e melly keferveessen érzette Szent Pál (újjá született ember lévén) a' testnek a' lélekkel való tufakodását, melly a' Sátánnak néminémű kifizetési, mert a' test az ördögnek nagy ekköze ebben. Valaki azért a' lelki tufakodást nem érzed, tud-meg hogy sokkal bődögtalanabb vagy azoknál, kiket te bődögtalanoknak alítasz az ő kifizetetekben. A' melly febre esik a' fene, először érzéketlenné teszi azt, az után (ha orvossággal nem érik) lassan lassan mind az egész tagot elfuttya, és a' testül elhagyja. A' te lelkedben fene, az az, olly halálos testi bátorság vagyon, melly miatt nem érezheted azt a' lelki tufakodást. És így: *Tum maximè impugnavis, cum te impugnari nescis.* Ugyanis akkor legveszedelmelebb az ellenféleg mikor ebszünkben nem vesszük annak közel voltát. Mert *tela praevisa minus feriunt.* Tud-meg azért, hogy a' te békeféleged (mellyel dicsekedel) nem az hitnek erejéből; hanem a' testi bátorságból származik, a' melly téged illy érzéketlenné tört a' lelkiekben. Azért ne örülly annak

annak, mert mikor (ama' *fortis armatus*, Luc. 11. 21.) a' Sátán őrizi az ő udvarát, békefélegben vadnak (t. i. az ördöggel) mind azok, a' kiket ő bir. Mert nem azokat vádollya a' kik övéi, hanem *accusator fratrum*, Apoc 12. 10. Ama' mondas szerint: *Annak ördög nem zörgeti ajtaját, a' kit úgy bir mint ő maga sajátlyit.* Ha azért a' Sátánnal békefélegben vagy, tud-meg hogy övé vagy. Mikor a' Rab tömlöczben vagyon, keze lábalekötve, akkor bátran aluszik a' Tömlöcz tartó; de ha a' rab elhalad a' lánczról, akkor fel serken az ördög, utánna eréd a' rabnak, hogy vissza vigye, avagy megöllye: Így sok ember ellen nem harczol a' Sátán, mert a' megfokott bűnöknek kötelével, és lánczaival őket megkötözvén: a' lelki vakságnak kalodájában veti, és az ő birtokában tömlöczben tartja; de ha mikor az ember elakarja a' bűnnek lánczeit faggatni, és az ördögöt elakarja hadni, akkor lehetetlen hogy a' Sátán ne serkenyen, hogy vagy vissza vigye, (mint Pharaó akará az Izraelt) vagy elvesse, ha az embet ellene nem áll a' lelki vitézséggel.

II. Hortatorius.

Vitézkedgyél hát (ne hivalkodgyál) a' Christus zászlója alatt. Erre inditson. (1.) Mert veszteteg heverő ökörré nem bánthanak hódlat, a' ki nem munkálkodik (s' nem vitézkedik) annak még csak enni sem adnak a' Christus taborában, 2 Thess. 3. 10. (2.) Mert a' jó vitézségből ísmértetel-meg, hogy te a' Christuse vagy, a' Christuseit ostromollya pedig a' Sátán, mint az ellenféleg ki azt a' várat vijja és ostromollya, a' melly nem

Övé; az eb-is nem a' hazi cselédre; hanem az idegenre morog: Igy, &c. *Applica.* (3.) Mert a' mi életünk kifizet nélkül nem lehet. *Augustinus* monda-ként: (super Plal. 50.) *Vita nostra in hac peregrinatione, non potest esse sine tentatione, quia profectus noster fit per tentationem nostram, nec potest quis coronari nisi vicerit, nec potest vincere nisi certaverit.* Nem tréfa tehát a' kereszténység; nem immel ámmal jár az id-velség, bizony nem lehet mindenkor lágy párnán nyugtod; nem lehet mindenkor csendes álla-pott yok a' Christus vitézinek. Mert a' Christus vér-rel tettet záblóján mind két felől tövisbül kötött Co-ronás czimer vagyon, ilyen *subscriptióval*: *Sub capite spinoso, non decet esse membra delicata.* Valakik azért a' Christus igaz vitézi vagyunk, és meghalni boldogul kívánunk, légyünk hasonlók az ő ábrázat-tyához, vegyűk fel az ő czimerit, kövel-

sűk életének példáját, késítsük magun-kat a' kifizetetekhez. Vide Sirach.

2. I. 2. Harczollyunk végig, így adatik-meg a' Corona,

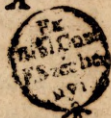
Apoc. 2. 10.

AMEN.

A P P E N D I X

addita est præfatis.

PRAXIS REPUDIÏ,
& Divortii.

I. **Q**uest. *A' Repudium és Divortium különböznek-e valamit?*

R. Hogy a' fent Irálnak erről való értelmét rö-vidségnek okáért mostan ne emlitem, csak a' *Theolo-gusok* értelmét hozom elő, kik a' *Repudiumot* a' jegy-ben lévő és meg-mátkálodott seméliek között állat-tyák; a' *Divortiumot* pedig a' végben ment és megerő-södött házasságban lévők közt taníttják.

II. **Q.** *Meg leheté az elválás a' jegyben lévő és meg-mátkálodott seméliek között, midőn a' férfit a' kez fogásban elgyűrűzi és egyéb ajándékkal eljedzi az ő mátkájá?*

R. Jóllehet az emberek fájában sorogjon ama' közönleges *fatum*: *En dextra fidesq.*, mindazáltal ha jól megfontollyuk, nagyobnak talállyuk a' hitet a' kéz bé adásnál, melyre nézve azok a' seméliek minckél-t-

te hittel egybe nem köttetnének, & *per legitimū consensum Conjugalem* ketten edgy testé nem lénnek, (ha egymástól igaz okon meg únatkoznak) a' *sponsalér* jó úton és módon *dirimálhatni*, elronthatni. Mert az egész köteleiséget hirtelen (és igaz ok nélkül) el nem ronthattya senki, még akkor penig nincsen egész köteleőség. A' *sponsalénak* penig elrontása, miképpen és minémű dolgokban légyen? arrúl lásd *Bucanust. L. 13. q. 4. Szegedinust de sponsal. Bézát de Repud. Martonfalv. in Exeg. M. Amef. L. 2. c. 19. q. 49.*

III. Hát a' bűnös félt illik-e ligában vetni?

R. *Pro ratione peccati proportionaliter* illik ligában vetni ideig, ne járdzék az Istennek bent rendelővel az házassággal.

IV. Hát lehet-e a' végben ment és megerősödött házasságot elbontani, és az olyan házasságot egymástól elválasztani?

R. Meg lehet jó úton és módon, és olyan igaz okon, mellyet az Isten javall a' bent írásban.

V. Hát miért hogy Idvezitünk *Matt. 19. 6. azt mondgya: hogy a' mit Isten egyben berkeztetett azt ember el ne válassza?*

R. Jóllehet hogy az házasságnak olly erős kötele vagyon, hogy azt az emberek az önnön magok akarattyaibul el nem szakíthattya, mindazáltal az Isten (ki az házasságot egyben berkeztette) olyan okon mellyet Isten önnön maga javall, el-is szakíthattya az házasságnak kötelét. Azért mikor a' Tanítok (igaz okon) elválást pronuntiálnak az Isten befédébül a' bent írásból, akkor nem ember, hanem önnön maga az Isten Isten

Isten választ, mert az olyan okon az Isten egyben berkeztetni meg-fűnik.

VI. *Hány ok vagyon olyan a' bent írásban világosan ki fejezve, a' mellyen a' véghez ment, és megerősödött házasságot elronthatnyuk, és a' mellyen még a' szabad házasságba élő seméllyek közzöttis justū divortiumot tehetünk?*

R. Kettő. 1. *Divortium activum.* 2. *Divortium Passivum.*

Az első a' bent írásban leg világosabban, a' második is elég világosan ki vagyon fejezve; az elsőre igaz és elégtéges ok a' parázsnaság, *Matt. 5. 32. & 19. 9.* A' másodikra az *infidelis desertio*, (*in parte deserti*) *post omnia alia media frustra tentata*, 1 *Cor. 7. 15.* ez két úton és módon azért úgy a' mint a' bent írás előtt adgya, jó lelki ílmérettel separálhatunk. Az első aránt bátorsággal követhetjük a' Christust, a' második aránt is a' bent Pál nyomán elmehetünk, ezeket az okokat tési fel *Calvinus, Amefius, Vendelinus, Ursinus, Alstedius*, de leg világosabban meghatározza *Pólanus, Ravanelius*, és a' tudos *Pósbázi*. NB. *Propria causa divortii faciendi est solum adulterium, sed justa causa divortii patiendi est etiam infidelis desertio.*

VII. *Miért tehát hogy a' megemlitett két okokon kívül az írástudók egyéb okokon is fel bontják és helyben nem hagyják az házasságot, minéműek az impotentia, (mellyről szól az írás *Matt. 19. 12.*) az Apostasióra való coactio, (mellyel edgyik a' másikat Istenül és az igaz Isteni tisztelettül elakarja szakítani, *Matt. 19. 29 col. cum Deut. 13. 6. & sequent.*) a' meg tiltott grádusokban belől lévő aryaflunak elvetése, (*Marc. 6. 18. coll cum**

Lev.

Levit. 18. 16.) a' más felesége (kinek az ő férje el) törvénytelen elvétele, (Gen. 10. 7. coll. cum v. 3.) és ha ezeken kívül még valami olyan házasság találtatik, mely az Isten törvényében meg nem engedettnek?

Re. 1. Jóllehet hogy azokról a' dolgokról az írás fépen emlekezik a' megemlített sőt írásbeli helyeken: Mundaazonáltal a' fellyebb megemlített két okokat világosabban ki fejezi az írás. 2. Mi a' fellyeb megemlített kérdésben, a' véghez ment, megerősödött, és szabad házasságra nézünk és czélozunk; de ezekben a' megemlített dolgokban, rész szerint olyan házasságról vagy emlekezet, a' melly véghez nem ment és meg nem erősödött; rész szerint pedig olyanról, a' melly nem szabad; hanem tilalmas házasság, mellyről a' következő kérdésben is emlekezünk. 3. Ugy tetszik hogy azok a' megemlített okok is többire a' megemlített két okokon láttatnak fundálatni, és a' paráznaságból, vagy *infidelis desertiobul* mint edgy részt venni, mert azokban a' dolgokban, vagy paráznaság, vagy némiképpen *infidelis desertio* és ahoz hasonló dolog találatik. De azokról a' dolgokról ide aláb is *quaest. XXX. & XLVII.* emlekezünk: az impotentiáról pedig mind ezeknél is bővebben tanítottunk: *ibid. quaest. XXX. & sequent.*

VIII. Miért tészük fel a' megemlített VI. kérdésben a' szabad házasságot és miért emlekezünk arról?

Re. Mert a' tilalmas házasságot, az írás tudók (egyéb ok nélküli) helyben nem hadgyák, mellyről lásd *Marionfalvit, in Exegeti M. A. L. 2. pag. 1049. Bucanist. L. 13: quaest. 7. Bérát, de div. p. 106. mellyről*

ról ide aláb is *quaest. XXX.* bővebben állunk.

IX. Hány fele a' paráznaság melly el bontya az házasságot?

Re. Két fele: 1. Terméket folyása szerint való, minémű a' férfinak az Affönyi állattal való paráznalkodása. 2. Terméket ellen való, minémű a' *bestialitas és Sodomia*. NB. *Ambrosius* azért is az Affönyi állatot az ő férjétől elbákastya (de azt újjáb házasságra nem bocsátta) ha a' férfiú a' *naturalis usus* el-fordítván: az ő feleségével terméket ellen *abutál*. NB. Hihető hogy a' *Sodomia* forma affönyi állattal való életet érti a' meg nevezett *Author* rajta. *Vide fufus apud Petrum Martyrem, in loco Com. p. 213* De *Ambrosius*tal ez ilyen dologban láttatik ellenkezni *Gerhardus de conjug. p. 1037*: Továbbá még is két fele a' paráznaság, titkos és nyilván való. A' titkos bűnről nehéz ítéletet tenni a' fék bínén, mert meg lehet az, hogy némelly *suspectus* ember (*ex certis inditiis, circumstantiis & presumptionibus*) paráznának ítéltetik *in foro conscientia*, de *in foro politico vel Ecclesiastico* (t. i. a' fék bínén) meg-kiváztatik, hogy (*in causa gravi & criminali*) a' bűnös leg aláb két tanú által *convincáltassék*, (*Deut. 17. 6. & 19. 15.*) hogy így bátorosabbán *sine scrupulo conscientia* *sépáráltathassék*. NB. Ha pedig két tanú nem léhen, tehát azis tanú helyé, lészé ha vagy írás által, vagy a' parázna felnek maga bűnének szabad akarattya szerint való *fassiója* által a' paráznaság meg-bizonyosodik. Továbbá az is tanú helyett léhen, ha a' paráznaság (*per evidentiam facti*) magában is meg-tetszik, mintha az Affönyi-

állat (*circa* tíz hólnapig, vagy estendeig az ő ferje véle nem lévén) igaz férjén kívül terében esik, &c.

Obiectio. Ha pedig némelyek *in causa adulterii ex certa suspicione* *separáló*ának, avagy *separálni* akarának, én abban a' dologban *voxolni* nem bátorodom (hanem ha a' *suspicio* avagy *presumptio* a' fent íráson fundáltatik, mellyel a' bűnös *convincáltathatik* (mint 1 Reg. 3. 26. 27.) azonban ezt a' dolgot feletéb nem is vitatom, hanem (az én vékony ítéletem szerint) bátorságosb dolognak tartom ebben a' *causa*ban bizonyos tanúk után törvényt tenni, és úgy *separálni*, hogy nem mint az homályos dologban a' *separációval* hirtelenkedni.

X. Miért hogy a' paráznaság ilyen tulajdon és igaz oka legyen az elválásnak?

R. Mert a' parázna a' házasságnak fővetségét meg-rontya, és az házásoknak egymásnak tett ígéretekét és hiteket (mellyel meg- esküfnek, ilyen *conditio* alatt, hogy ők egymással meg-elégefnek) meg-fegi, *violatis enim conditionibus violantur pacta*, több okait másutt meg-láthadd. Innen meg-tetfik, melly nagy véték legyen a' paráznaság, mert imé ama' nagy farvas bűnök, mellyekről ide aláb állunk, el nem fakashtattyák a' házasságnak kötelét, mellyet a' paráznaság könnyen el-fakasht. NB. Itt szükséges hogy a' *separációban* az Egyházi bíró (*pro salvanda conscientia*) meg- esküfse az ártatlan félre azon, hogy a' paráznasággal nem ő (hanem az ő házastársa) rontotta meg a' házasságbeli fővetséget, és hogy nem ő adott okot az ő házastársának a' paráznaságra.

XI.

XI. Ugyóldatik-e meg a' paráznaság által az házasságnak kötele, hogy azon házasság ne renováltassék, és tovább-is ne continuáltathassék?

R. A' régiek (mint Hiéronymus és többek) ezt meg nem engedik ellenben penig (a' régiek között) *Augustinus* és többek is ezt meg-égedik; sőt azt tartják, hogy az ártatlan fél tartozik hozzá venni a' paráznát, &c. vid. Gerhar. de conjug p. 1010. De én helyesebb (avagy közönségebb) értelemnek ítélem azt, hogy *ex innocentis consensu* jó mód alatt és ahhoz tartozó *conditio*ok alatt, az ártatlan fél a' meg-térő parázna félt hozzá veheti, nem úgy mindazáltal mint ha *in foro conscientiae simpliciter* tartoznék azt hozzá venni; hanem úgy hogy szabad akarattában és hatalmában álljon, ha hozzá véfi-is, ha nem is: melly értelem próbáltatik ilyen erősségekkel. 1. Mert a' fent írás nyilván tanítja, hogy az hitetlen meg-békélhetik az ő férjével, 1 Cor. 7. 11. Mellyből láttatik ki jöniez a' *consequentia*, hogy a' meg-térő parázna-is meg-békélhetik, &c. Oka, mert a' paráznábanis, (ki-is házasságbeli fővetséget és hitet meg-fegi) találtatik valami hitetlenségg. 2. Mert ha meg-tér a' parázna, tehát az igaz meg-térélnék utánna meg-tisztítatik és meg-fenteltetik, 1 Cor. 6. 11. coll cum v. 9. *Ergo* &c. 3. Mert az Isten a' lelki paráznaságra vetemedett Sídó Anyafentegyházat (melly-is az Istennek jegyese vala) *sub conditione resipiscetiae* magához hívja, és véfi, Jer. 3. 1. coll. cum v. 13. 14. 4. Mert a' Dávid-is a' Michált (kit az ő Attya a' Saul, Paltinak adott vala feleségül) újonnan magához véfi: 2 Sam. 3.

Pp 2

13.

13. 14. hogy pedig Dávid ezzel ellenkező dolgot tselekedék, 2 Sam. 20. 3. arról láld Gerhar. de conjug. p. 1037. 5. Mert nem olvasom, hogy *Abinoam* és *Abigail* (a' Dávidnak két feleségei) Dávidot a' Beth-sabéval való paráznasáért *repudiáltak* volna. NB. Talán ezt is hozzá tehetjük, hogy ama' Lévíta is az ő parázna feleségét (avagy agyasát) magához vévé, Jud. 19. 2. 3. De mind a' (fellyebb megemlített) két féle értelemnek erőlségeire és azokra tett feleletekre láld bőv. F. *Gerhárd* de conjug. p. 1031-1038. coll. cum *Béza* de divort. p. 114.

XII. Hát ha úgy történék hogy az ilyen házasság *renováltatnék*, miképpen kellene annak lenni?

R. A' bűnösnek (*præmissâ pænâ pollicâ & Ecclesiasticâ*) *pœnitentiát* kell tartani, (mivel a' bűn a' megterésével vétetik-él) és ha kíváztatik hittel-is a' fent házasságnak kötelivel (mellyet a' paráznaság elszakított) újjonnan meg-erősíteni a' meg romlott házasságbéli fővetséget, minémű dolog e' mi bűnös nemzetségünk között-is történik. NB. *Szegedinus* és *Pólanus* itt azt is *observálják*, hogy ha az *innocens* a' paráznát nem akarja *gráciájában* venni, tehát azt nem kell *co-gálni*; hanem maga igaz és jó lelki ílméretire kell hadni, melyet én-is helyben hagyok, annyivalis inkább mivel az házasságnak újjonnan való fel éppülését az irás világosabban láttatik ki-fejezni in *causa infidelis desertionis*, hogy nem mint in *causa adulterii*: Lald 1. Cor. 7. 11. egyben vetvén azt a' fellyeb említett fép bizonyosságokkal és fent irásbéli helyekkel, a' lelki ílméret pedig annál csendesebben meg-nyugfzik, men-

tal

túl nyilvánban és világosabban föll és tanít a' fent irás valamelly dologban.

XIII. Ha az *innocens* el-válik *abadé neki újabb házasságra menni*?

R. A' K. Iráltudok többire mind (a' mint tudom) meg engedik, hogy (*probató adulteriô*) *abadé* legyen az ártatlan félnek a' paráznát elbocsátani. De a' régiek (főképpen *Augustinus*) a' paráznasáért lott *Divortium* után újjab házasságot nem engednek, melyet bizonyos okokkal erősítnek, melyekre [mind azokra tött feleletekkel edgyütt] lald *Béza*, de *Divor.* p. 109 110. *Petr. Martyr. in loc. Com.* p. 214. De ama' böcs Iráltudók, mint: *Calvinus*, *Béza*, *Pareus*, *Tolanus*, *Bucanus*, *Amésius*, *Vendelinus*, *Ravanellus*, *Szegedinus*, *P. Martyr*, *Alstedius*, &c. ebben a' *Causában* kíváltképpen az ártatlan félt felsabadítták és újjab házasságra bocsáttyák. De mivel ez a' fent irásban fentén olyan *expressè* nincsen ki-fejezve, a' mint in *causa infidelis desertionis* az ártatlan félnek felsabadulását kifejezi az irás, 1 Cor. 7. 15. azért fűk-fég ezt ilyen erőlségekkel s' okokkal erősíteni. 1. Mert a' fent Pál, [1 Cor. 7. 15.] az ártatlan és el-hagyott felet felsabadíttya, azért ebben a' *Causában*-is az ártatlan fél, fel-fabadulhat. 2. Mert ha az a' *ké el-hadgya feleségét paráznaságnak okának kivüle, és mást vejénd paráználkodik*; Matt. 19. 9. [coll. cum c. 5. 32.] azért következik, hogy a' ki el-hadgya feleségét paráznasáért, és mást vében nem paráználkodik. 3. Mert nem illendő az ártatlant a' paráznának bűnéért büntetni, annyival-is inkább mivel a' *Divortiū in fa-*

Pp 3

vorenz

vorem innocentis lében. 4. Mert a' mi Orthodoxiánk azt tartja, hogy a' paráznaság az házasságnak kötelét elszakítja. *Ames. de Cas. Consc. L. 5. C. 38. Th. 9.* ha pedig a' kötelék elszakad, miképpen mondattathatik mégis, avagy csak az ártatlan fél kötelében lennie? 5. Talán ezt is hozzá tehetjük, hogy a' *Divortium liberum*nak mondatik, *vide Petrum Martyrem, in loc. Com. pag. 206. Ego [inquit] non agnosco Divortium nisi liberum quo parti saltem lesa copia fiat novi conjugii* miképpen mondattatik pedig a' *divortium liberum*nak ha avagy csak az *innocens* avagy *lesa pars* fel nem szabadittatik. 6. Mert a' Pharisausok arról a' *Divortium*tól kérdezték a' Christust a' melyben a' Sídók feleségeket elbocsátván: más feleségeket vettek, [Matt. 19. 3. 7. coll. cum Deut. 24. 1. 2.] azért a' Christuf-is arról a' *Divortium*ról áll [avagy arra felel, Matt. 19.] a' melyben az ember feleségét [igaz okon] elbocsátván: más feleséget vehet *qualis enim interrogatio talis responsio* Summa szerint: A' Pharisausok *de totali separatione* kérdezték a' Christust [Matt. 19.] azért a' Christus felelt is *[ibid.] de totali separatione* kel érteni. Avagy így: A' Christus [Matt. 19. 9.] mind a' parázna feleségnek elbocsátását s' mind a' más feleségnek vételét feltéti [avagy ki fejezi] azért az ember feleségét [paráznaságért] elbocsátván más feleséget vehet vid. fuf. Gerhar. de conju. p. 936-938. 7. *Ratio petatur ex Ames. C. C. L. 5. C. 38. q. 2. Num. 4. & ex Gerhar. de conju. p. 971. 972. ubi vid. etiam 6. classes argum. p. 933-973:* így azért megérted K. O. ezeket az okokat, melyeket annyiban kell bevenni és

ni és követni a' mennyiben a' fent írással edgyeznek. NB. *Sententia posterior priori praeferenda est.*

XIV. Hát a' parázna féllal mit kell cselekedni, szabad-e a' parázna féllal [élvén az ő házassága] újjab házasságra menni?

R. Ebben az Írástudók különböznék, mert némelyek a' vétkest félt. t. i. a' paráznát felbocsátják és újjab házasságra bocsátják: Illyen okokra nézve. (1.) Mert a' paráznaság mind a' két félt (melly az elött egy test vala) ketté vagja, elszakítja, és mind a' két félt az egymáshoz való köteleltségből felbocsátja, azért újjab házasságra mehet. Oka ez: mert az első házasságnak köteleltsége miatt nem mehetett volna el. (2.) Mert a' parázna a' *publica penitentia* által az *Ecclesia* tagjává lében, az *Ecclesia* tagjának pedig szabad újjab házasságra menni. (3.) Mert azon *penitentia* által meg szabadul a' paráznaságtól, azért annak büntetéstől is (*i. e. a privatione novi conjugii*) meg szabadul (4.) Mert ha a' paráznának élete (a' mi nagyobb) megengedtetik, ezt is, t. i. az újjab házasságra való mentelt (a' mi kisebb) meg kel neki engedni, *indulgentia enim una trahit alteram, concessio majori, minus concedi debet.* (5.) Mert a' paráznaság után (*ex concessu innocentis*) az házasság újjonnan felépülhet és helyben állhat. 1 Sam. 25. 44. coll. cum 2 Sam. 3. 14. 15. Ergo, &c. Némelyek ísmét azon vétkest félt, t. i. a' paráznát kötelékben vetik, illyen okokra nézve. 1. Mert ha a' paráznának újjab házasság engedtetik, tehát a' paráznaságnak cselekedetire igen tágas út és kapu nyitattik, mert né talántán csak azért is paráznaságra veti magát, az ollyan

olylan seméllly hogy az által inkább férjétől elválásáé
 2. Mert az ő férje (*az innocens*) él, *az aszonyi állat*
 penig ha az ő *URának* életében más férfinhoz mégyen,
paráznának mondatik, Rom. 7. 3. azért újab házaf-
 lásra nem bocsáttathatik. 3. Mert a' vétkes fél, pa-
 rázna, a' ki penig a' paráznához ragaszkodik egy test a'
paráznával, 1 Cor. 6. 16. azért a' paráznasáért el-
 hagyatott áfsonyiállatot elvenni nem méltó. Ilmét u-
 gyan ott v. 15. azt mondgya *őent Pál: el-bakasszam-é*
azért a' Christus tagját, hogy a' paráznának tagjává té-
gyem? 4. Mert a' vétkes fél hitetlen (avagy hiti ha-
 gyó) mert az ő házasságbéli hitit meg-fegi, az hitet-
 lent penig az Irás kötélben veti, 1 Cor. 7. 11. NB.
A' ki ez okokra való feleleteket akarja látni, lássa-meg
Marionfalv. in Exeg. M. Amef. Lib. 2. C. 19 Q. 50.
 5. Mert a' paráznát az Isten törvénye meg-öli, halál-
 ra ítéli. Ergo &c. Ezt az okot *Páreus*nál találom, de
 az *illatiót és consequentiát* ki nem fejezi, hihető hogy
 azt tette-fel, hogy ha az Isten törvénye a' paráznának é-
 letét meg nem engedi, tehát újab házasságát annál in-
 káb nem engedi: vide *fuf. Pareum* in Matt. 19. 9. Töb-
 okokról lásd Gerhárdust, de conju. p. 1047. Mind
 ezekből immár meg-érted K.O. mind a' két rébről az
 Irástudóknak erről való értelmeiket. De mivel úgy lá-
 tom hogy a' nagy elmék csüggedeznek, mind azon
 hogy a' vétkes fél [t. i. a' parázna] felszabadittasék mind
 azon hogy a' parázna [i. e. az *nocens pars*] *durante vitá*
innocentis ligában maradgyon, azért én azt a' dolgot
 függőben hagyom, és a' tudósfabbaknak ítéletire tá-
 masztom. NB. Némellyek a' paráznaság iránt is nem enge-

enge-

engedik-meg az *absolutiót*, némelly *Cásusokban*, mely-
 melyről láld *Bucan. loc. 13. q. 16. Marionfalv. in Exe.*
M. Amef. l. 2. C. 19. q. 49 de bővebben láld Gerhár.
 de conju. 1028. 1029.

XV. *Helott a' Christus* Matt. 5. 32. csak az egy
 paráznaságot mondgya az el-válásnak igaz okának len-
 ni, miért tehát hogy a' *őent Pál*, 1 Cor. 7. 15. az *infi-*
delis desertiois annak okának lenni bizonyítja?

Re. Nem ellenkezik a' *őent Pál* Christus Urunk
 tanításával, mert a' Christus főll és tanít de *Divortio*
activo [seu *faciendo*] az az: arról a' *Divortiumrúl*, a'
 mellyben edgyik a' másikat hamisan el-hadgya, [avagy
 elbocsáttya] mivelhogy a' Phariseusok arról kérdezik
 vala a' Christust, Matt. 19. 3. a' *őent Pál* penig főll és
 tanít de *Divortio passivo* [seu *patiendo*] az az: arról a' *Di-*
vortiumrúl, a' mellyben edgyik a' másiktól hamisan
 el hagyatik. Mivelhogy a' *Córinthusbéli*ek arról kér-
 dezik vala a' *őent Pált*, melly dolog-is *probabiliter* lát-
 tatik fépen ki-jüni, ex 1 Cor. 7. 1. Vide *Bucan. loc. 13.*
 9. 19. *Ampl. Resp. ex F. Gerhárd. de conj. pag. 1020.*

XVI. *Hát az infidelis deserenssel mit kell cseleked-*
ni, szabad-é annak újabb házasságra menni?

Re. Nem szabad, mert az Apostol kötélben veti,
 1 Cor. 7. 11.

XVII. *Ha igen nehéz sententia volna ex neki, a-*
zért leheté valami relaxatiót és könnyebítést neki tenni?

Re. Az Apostol *opiót* ad az hitetlennek, válasszon
 a' kettő között, avagy az, hogy maradgyon házasság
 nélkül és visellye az ő kerekít, avagy ha az nehéz né-
 ki, békéllyék-meg az ő házastársával, *ibidem*.

Qq

XVIII

XVIII. *Hát az innocensnek, az az: az el-hagyatott ártatlannak szabad-e újabb házasságra menni?*

R. Bátor-ságosan meg-házalodhatnak, mert azt az Apostol felszabadította a kötélből, 1 Cor. 7. 15.

XIX. *Ertem immár hogy az infidelis desertio igaz oka legyen az elválásnak, de azt is akarom tudni, hogy mit értsen az Apostol in causa Divortii az hitetlen, ott a' meg nevezett helyen, 1 Cor. 7. 15. és ugyan ott az infidelis desertion-is mit értsen?*

R. Erti az olyan embert, ki a' Christusban nem hisen, és az igaz vallást nem szereti, mert mivel akkor [t. i. az Apostolok idejében] kezdettenek vala a' Pogányok megvilágosodni és a' Christus vallására térni, azért akkor gyakran esett olyan dolog, hogy a' kik in Paganismo vel Ethnicismo egyben házalodtanak, azok közül edgyik a' Christus vallását vette és azt szerette; a' másik pedig az ő előbbeni Pogányságában és régi hitetlenségében meg-maradott. Azért immár a' ki a' Christusban hitt, és az igaz vallást bé vette és azt szerette, az Apostol azt kereszténynek, avagy hívő Atyafiúnak mondgya, 1 Cor. 7. 15. a' mellyik fél pedig nem hitt, avagy az igaz vallást bé nem vette és azt nem szerette, azt hívja már az Apostol hitetlennek, 1 Cor. 7. 12-15. Azért az infidelis desertion is olyan desertiót ért, mellyel az olyan ember ki a' Christusban nem hisen és az igaz vallást nem szereti, az ő házas társától [ki a' Christusban hisen és az igaz vallást szereti [az igaz vallásnak gyűlölségéből], meg-átalkodván és hitetlenül el-megyén.

XX. *Hát a' Theológusok minémű semélyt tartanak hitetlennek?*

R. Azt

R. Azt tartják hitetlennek a' ki sem főval, sem verességgel az elhagyatott ártatlan semélyhez vísa nem hoztathatik; hanem a' város avagy falu határán kívül el-futván: lelki ísméreti ellen hazaságát megrontya, és az Ecclesia hatalma alól magát ki szakasztja, és ha szintén törvényes úton és módon hivattatik-is, vagy levél által, vagy követ által, még-is mindazonáltal a' meg-határozott időre vízfíza nem jő, és magát a' bent gyűlekezetben meg nem jelenti. Azért a' ki így cselekezik, azt a' hitetlenhez, és mind vallásának, s' mind házas társának elhagyójához hasonlítja az irástudó.

XXI. *Hát már ha az ilyen hitetlen el-megyén, és a' város vagy falu határán kívül elfut, el kellé mindgyárt válastani?*

R. Nem kell sietni és hirtelenkedni a' Divortiummal, hadd vóltaképpen tesék-meg az hitetlennek hitetlensége és meg-átalkodáta, mert ki tudgya talám az hitetlen lelki ísméretiben meg-győzöttetvén: vízfíza jőn, és meg-békéllik az ő házas társával. Ha pedig az ő hitetlenségében meg-marad, meg-átalkodik, és semmiképpen vízfíza jőni és cohabitálni nem akar, tehát az ő idejében absolváltatik, úgy a' mint az Apostol mondgya, 1 Cor. 7. 15.

XXII. *Ertem immár hogy az igaz vallást követő de a' házasságbeli hitit meg-segő és hamissan el-menő embert a' Theológusok hitetlennek tartják, de azt is akarom érteni, hogy miért és micsoda okokra nevez mondassék az ilyen hitetlennek?*

R. I. Mert az olyan ember nem vísel gondot az ő háza népérül, a' ki pedig úgy cselekezik, azt az Apostol

postol az hitetlennél-is alább valónak mondgya. 1 Tim. 5. 8. Innét vagy on hogy *juxta hoc dictum Apostoli*, a' Theológusok az olyan malitiosa és obstinata desértiőt *in genere infidelitátnak* hívják. 2. Mert az olyan ember megrontya a' házasságbeli szövetséget, és az házásoknak egymásnak tett ígéreteket és hiteket, [midőn úgy esküsznek-meg, hogy ők holtig egymást el nem hagyják] megszegi, és így az elhagyó fél magát hitetlenné téfzi, mert ezt a' megemlített *conditiót* majd szintén úgy láttatik *violálni*, mint oda fellyeb *in causa adulterii*, Q. 10. 3. Mert az olyan embert az Irásthódók az hitetlenekhez hasonlították, [Béza de Divor. p. 123.] Sőt még a' szent Pálnak-is ama' szavait, 1 Cor. 7. 15. *nem vettetett rabság alá az az atyafiú, &c. az ilyen dolgokban*, az hitetlenséghez hasonló [avagy azzal egyenlő] vétkekről magyarázzák, annyiival-is inkább: mivel az Apostol hozzá téfzi ezt az ígét: *in talibus* láld *Bucan. loc. 13. q. 20. Szeged. in loc. com. p. 347. NB.* Némellyek az írának ízava járásának tartják azt, hogy edgy *Causában* más ahoz hasonló dolgok-is befoglaltassanak, mint Deut. 19. 5. holott csak egy ok [avagy *casus*] irattatik-meg, de azért ha ahoz hasonló *casus* történik, arról-is hasonló ítéletet téfznek, melyről láld. *P. Martyr, in loco Com. p. 212.*

XXIII. Ertém már azt-is hogy az igaz vallást követő; de az házasságbeli hitit meg-segő és hamissan elmenő ember hitetlen legyen, *per hoc*: mert az Apostolnak monddása szerint nem visel gondot az ő háza népéről; de azt-is meg akarom tudni, hogy az ilyen embert miért és micsokon separállyák az Egyházi Birák?

R. Mi-

R. Mivel tagadhatatlan dolog, hogy *in locò* 1 Cor. 7. 15. (mellyet ebben a' *causában* éppitünk) az Apostol az hitetlenen érti a' pogány avagy idegen vallású embert, a' ki *religionis causa* (vel *veræ religionis odio*) igaz vallású házastársát elhadgya, mint oda fellyeb *quæst. XIX.* bővebben említünk. Mellyre nézve én az igaz vallást követő, de a' házasságbeli szövetséget megrontó és hamissan elmenő ember aránt *absolutiót* *pronunciálni* nem bátorkodom, ha ugyan azon Pál Apostol *in loco* 1 Tim. 5. 8. (*coll. cum* 1 Cor. 7. 15.) nem bátoritana. De mivel az Apostol *in loco præfato* a' hitetlenhez hasonlítottá, avagy még a' hitetlennél-is alább valónak mondgya azt, a' ki az ő háza népéről gondot nem visel. Azért a' Theológusok az igaz vallást követő, de a' házasságbeli szövetséget megrontó, és hamissan elmenő ember aránt (*in parte deserta*) *post omnia alia media frustra tentata absolutiót* *pronunciálnak* ilyen okon: mert az Apostol *nem simplicitér* magát a' hitetlenséget mondgya, az elválásnak okának lenni, (annyivalis inkább ha a' hitetlen *cohabitálni* akar 1 Cor. 7. 12.) hanem az elválásnak igaz okának lenni mondgya a' hitetlennek hamissan való elmenését, mikor így szól: *ha penig a' hitetlen elnégyen, &c. nem vettetett rabság alá az atyafiú, &c.* Sőt még ezt-is hozzá téfzi: *in talibus* (vel *in hujusmodi rebus*) az ilyen dolgokban; melly ígéket a' Theológusok, *de paribus peccatis* magyaráznak, *vide supr. quæst. XXII. Num. 3.* Ebben a' *causa*-ban penig mind a' kettő meg vagy on. 1. A' hitetlenség meg vagy on, mert az Apostol: 1 Tim. 5. 8. a' hitetlennélis alább valónak mondgya azt, a' ki az ő háza népéről gondot nem visel, &c. 2. A' hamissan való elmenésis meg vagy on, mert azt, az igaz vallást követő, de a' házasságbeli szövetséget megrontó és hamissan elmenő embernek hamissan való elmenése és abbéli rossz cselekedete nyilván meg-mutattya: *Ergò, &c. Ampl. Resp. ex quæst. sup. XXII. Num. 2.* 3. Mert a' Theológusok az *infidelit* meg-külömböztetik; mert az első (kiről az Apost.

1 Cor. 7. 15. szől) *professione infidelisnek* az utolsót (kirül az Apost: 1 Tim. 5. 8. szől) *professione Christianusnak*, sed *re ipsa (vel factu & opere)* infidelisnek mondgyák; az első *Ethnicus infidelisnek* az utolsót *Christianus infidelisnek* hijják az első *Theoreticus infidelisnek* az utolsót *practicus infidelisnek* tartják. Ezért a' kettőt edgybe vetik (avagy öszve hasonlították) sőt az utolsót (a' melly tudva léfzen) az elsőnél (a' melly csak tudatlanságból és superstitioból léfzen) nagyobnak tartják vide 1. Tim. 5. 8. A' honnét immár ilyen illatiót téfznek: hogy miképpen az első dolog (az ártatlan felnek) igaz okot fzer az el váláfra: Igy az utolsó-is, &c. De ezekről láfz bővebben a' tudós Szilagyí Mártont in *Triga divorc.* p. 93. 94. Gerhárdust de conjug. p. 1051. 1052. NB Itta' K. O. intetik, hogy ezt a' Gerhárdust meg ne vessé azért hogy *Lutheranus Author*, mert a' divorciumnak fundamentomos dolgaiban velünk edgyet ért, sőt azokat szépen világosíttya és abbéli controversiákat nervosé decidállya.

XXIV. Im már értem azt-is hogy az igaz vallást követő, de az házasságbéli hitit meg szegő és hamissan elmenő ember hitetlen legyen, &c. de azt is akarom tudni, hogy a' ki el sem megyen, azonban békével és keresztyénül sem akar cohábitálni, arról mit kell itelni?

R. Az Iráftudók nem csak azt tartják hitetlennek a' ki házastársát elhadgya, és a' *mutuus convictus* denégállya, hanem (*analogicè vel interpretative*) az tis hitetlennek tartják, avagy ahoz hasonlították. 1. A' ki jól lehet a' cohábitatiót nem denégállya, mindazonáltal házastársát elűrhetetlen *conditiókra* erőlteti, úgy hogy az ártatlan fel vagy életének elvez-tésére, avagy az igaz Religio ellen való cselekedetre t. i. a' hit-ről való elszakadáfra kényszeritessék kifakadni. Vid Bez. de *Divorc.* p. 122. A' ki megátalkodván a' házasságbéli jo akaratot házastársának meg nem adgya, úgy a' mint az Apostol parancsollya, 1 Cor. 7. 3. 4. láfz *Bidemb. de causis Matr.* p. 113. 114. ha szabad legyen ezt is hozzá tennünk. 3. A' ki nagy

nagy és türhetetlen kegyetlenséggel igaz házastársát magától elidegeníti, láfz *Ames C. C. l. 5. C. 38. th. 8. láfz Bézár-u, ki* (a' helybe megemlített helyen) így szol: *Paria enim sunt discedere ab aliquo, & minus & vi alium a se abigere.* Utólszor tud meg ezt is, hogy azon Beza a' meg említett helyen azt is hitetlennek mondgya, a' ki veszedelemben forgó házastársaról gondot nem visel, úgy a' mint illik.

XXV. Ertem hogy az ilyen embereket-is az iráftudók hitetlennek tartják, de azt is akarnám érteni, hogy ez ilyen embereket miért tartják hitetleneknek, avagy miért hogy az olyan embert is (mint miük ezek) a' hitetlenhez hasonlították?

R. 1. Mert az ilyen emberek nem akarnak békével és keresztyénül cohábitálni, melly *conditiót* az Apostol is lát-tatik feltenni, 1 Cor. 7. 12. 2. Mert a' kik az igaz vallást kö-tetik feltenni, 1 Cor. 7. 12. 2. Mert a' kik az igaz vallást kö-tetik, és a' hitetlenfégnek munkáit cselekefzik, *professione* az az, vallás tétellel keresztyénnek *de facto & opere*: az az cse-lekedettel hitetlenek, mint a' hypócritákról mondgya az A-lekdeddel hitetlenek, mint a' hypócritákról mondgya az A-lekdeddel, Tit. 1. 16. hogy az ok vallyák hogy az Isten tudgyák de cselekedetekkel tagadgyák. Mert az ilyen emberek cse-lekedettel az hitetlenfégnek jeleit voltaképpen meg mutat-tyák, és a' hitetlenfégnek munkáit gyakoroltyák, mert mi-képpen az hitetlen házastársat hamissan elhadgya, &c. így képpen az hitetlen házastársat testben (avagy teit szerint) láttatla-nak is edgyütt lenni és lakozni házastársokkal, de lélekben és fziveknek indúlattyában től vadnak és megszöve távoznak házastársoktól, mert az ilyen *infidelitás* avagy *infidelis deser-tio*, nem annyira a' test szerint való eltávozáfál, mint a' fji-vnek indúlattyával es affle rof; cselekedettel vitetetik végbe.

XXVI. Im már megerttettem micsoda okokra nézve tartják hitetleneknek az Iráftudók az ilyen embereket, de azt is akar-nám tudni, ha azokra az okokra nézve lehet separálni?

R. Ugy itelem hogy az Iráftudók, kik a' megemlített dolgok iránt separálnak, főképpen azon építenek, hogy az ilyen szemelyek nem akarnak cohábitálni, melly *conditiót* az Ap. is látatik felténi. 1 Cor. 7. 12. de erről a' dologról láfz P.

Mártírt, ki is (in loc. Com. p. 216.) így szól: *Causa discessus est nolle habitare*, non disparitas conjugii, avagy azonis építene, hogy ez ilyen személyekis, analogicè vel interpretativè hiteleneknek mondatnak: *vid. alibi*. a' mi pedig ezekbè a' megemlitett dolgokban a' separatiót nézi én azt a' nagyobb értelmü és ítéletü emberekre bizom.

XXVII. Ertem immár (a' fellyebb meg-irt dolgokból) mind az Apostol értelmét (mit értsen az. hitetlenen, és az infidelis desertiõn) mind pedig a' Theologusoknak arról való értelmét, de azt-is akarom megtudni, hogy már a' kettõ között mit kell cselekedni?

R. Itt igen vigyázónak kell lennünk, és csak a' magunk elméjén nem kell járnunk; hanem azt kell cselekednünk, hogy az *infidelis desertio* aránt való *absolutioban* az Apostol elméjétül és a' Sz. irástul el ne távozzunk.

XXVIII. Hát (in pari conjugio) az az: az egyenlõ, avagy egy vallású házasságban ha edgyik fel a' másikat el hagyja, de a' váras vagy falu határára el nem fû, tehát azzal mit kell cselekedni?

R. Béza ezt a' dolgot így observálja, hogy ha az illyé egyenlõ és egy vallású házasságban edgyik fel a' másikat elhagyja, úgy hogy mind a' két személy az Ecclesiá hatalmában légyen, tehát õ ebben a' dologban az *absolutiót* helyben nem hagyja, hanem azt akarja, hogy a' vétkefel mind *Politicai* s mind *Ecclesiái* fenytékekkel kényszerítessék házasság-beli tífetnek elkövetésire. *Vide Beza de Repud. p. 123.*

XXIX. Hát ha edgyik a' másikat verességgel és kegyetlenséggel elűzi, kergeti, és a' hitetlenségre õ maga ad okot, azonban pedig az a' ki azt cselekefzi, (ártatlanmak tetterven magát) elválási kíván, mit kell ezzel cselekedni?

R. Ha meg bizonyosodik a' dolog, tehát az olyan embert nem kell meg halgatni, a' mit nyert magának tulajdonitsa, büncit girassa, és keresse-meg azt, a' kitül hamisságával magát megfojtotta. Innét vagyon hogy az Edgy házi Birõis, az *infidelis desertiõért* elváló embert ugyan megesküti azõ, hogy nem õ maga adott okot a' másik felnek arra a' vétekre.

XXX. Holott oda fellyebb VI. az elválásnak két okait emliténk, miért tehát hog' a' záik okõis valasztanak a' Tanit: mikor az impotentiáért a' bi-

a' hideg természetü emberek aránt *absolutiót* pronütiálnak?
R. Nem tartják az Irástudó emberek *proprie Divortiumnak* az ilyen házasságnak elbontását, mert

hogy hogy lehetne ott *proprie Divortium*, az holott nincsen *consummatum matrimonium*, mert ha igaz az, hogy *consensus facit matrimonium*, micsoda *consensus* vagyon ott az holott edgyik csalárdkodik, a' másik pedig megsalatik, és az holott a' két fél, sem testben, sem lélekben meg nem edgyezhet, lélekben nem mert a' két fél fivében és lélkében a' beretett által edgye nem lött és meg nem edgyezett, testbenis nem, mert a' *defectus* miatt a' *carnalis unio* avagy *coniunctio* nem lehetett.

NB. Azért itt a' Tanitók azt cselekefik, hogy azt a' femmire való házasságot femmire valónak mondgyuk, és hogy azok között femmi igaz és valóságos házasság nem vólt, és nem-is lehetett, azt *déclarállják*. NB. Béza nem csak az *Eunuchus* emberral való házasságot mondgya hijjában valónak, hanem aztis hijjában való házasságnak mondgya, ha valaki vagy vér berint való atyafiát, vagy más telefegét vétekbül elvési. Mellyrül lásd bővebben Béza de Divort. p. 106. Holott

tudd-meg azt-is, hogy Béza azon helyen a' füléknek *consensusa* nélkül lött házasságot-is azok között számállja; de azt veld õfve Vollebniussal, Voli. lib. 2. cap. 11. Reg. vi. és leg helyessebben igazits-el.

XXXI. Miért tehát még-is hogy oda fellyebb Quäst. VI. az elválásnak két kiváléképpen való okait emlitünk, és ezt a' harmadik okot aboz a' kettõhöz nem számálljuk?

R. Mert mi ott (az VI. kérdésben) a' *Divortiumról* állunk, ezt pedig (a' mint emliténk) a' Theologusok *proprie*

proprie Divortiumnak sem tartják; hanem csak annak a' fömire való házasságnak (avagy az igaz és valósgos házasságnak nem lételenek) *declarátiójának* mongyák. 2. Mert mi ott az elválásnak a' fönt írásban világosan kifejeztetett okairól szólunk, e' penig a' fönt írásban nincse ilya világosa kifejezve. Mert jóllehet hogy az írás, Matt. 19. 12. emlekezik ugyan az herélt emberekül, mindazáltal *expresse* csak a' megemlitett két okokat mondgya az el válásnak okainak lenni. 3. Mert mi ott a' megerősödött házasságról állunk (a' mint ott fel tettük) hogy a' megemlitett két okok tonthatják-e a' véghez ment és megerősödött házasságot, az ilyen házasság penig nem tellyelcséggel véghez ment, és nem mindenképpen megerősítettett házasság. Oka ez: Mert ott *legitimus consensus* nincsen. *Vide fus. supr. Quest. XXX. & Bucan. L. 13. q. 9.*

XXXII. Ertem immár hogy az ilyen házások között a' megemlitett mód szerint való *legitimus consensus* nincsen, de még is úgy tetszik hogy az házasságnak kötele nem szakad el az ilyen házások között, mert ok-is bittel, a' fönt házasságnak köteleivel kötetnek egyben.

¶. Hogy ez akadály inkább elháríttassék, gondoljuk meg ezeket a' dolgokat: 1. Hogy az esküvő semelly, t. i. az egészeleg fel, ha *expresse* nem is, mindazáltal hihető hogy *implicitie* fel téti magában azt a' conditiót, hogy ha az ő házastársa a' házasságra alkalmas (mert ha alkalmatlanságát és erőtleniségét tudná meg nem eskünnék) melly *implicita conditiót* vagy *suppositiort* láttatik violálni az *impotens*, midőn a' másikat felt meg-csallja. 2. Hogy a' Tanítók az hitnek formájában

májában feltélik azt *expresse* hogy az házások holtig egymást el nem hadgyák igaz ok nélkül, melly arra való, hogy ha valamellyik fel az házasságbéli szövetséget megrontándgya, tehát a' fellyeb megemlitett igaz okok iránt *in causa Divortii* igaz ítéletet tehesse azok, a' kiknek illik. NB. Mellyre nézve főkéleg hogy az értelmes Tanítók az hitnek formáját így intézzék, hogy az ilyen causában lelkek ísméreti meg ne fertődgyék, &c. 3. Jóllehet a' *copulázió*nak okáért az hit-is megkivántatik (a' mint állunk vagyon) mindazáltal nem annyira az hit, mint a' *legitimus consensus* téti és csinálly a házasságot, a' mint fellyeb említünk. A' tenger mellyéki tartományokban (a' mint tudom) némelly helyeken a' micink *formaliter* nem esküfnek meg, hanem csak fogadás tétellel kötetnek egyben, de ugyan (a' *legitimus consensus* ahoz tartozó dolgokkal edgyütt meg lévén) helyes házasságok vagyon.

XXXIII. Az ilyen házasságot (ha annak kell mondan) kicsoda erősségre nézve rontják hát el az Egyházi Birák?

¶. Ezt bizonyos erősségekre és *consequentia*kra nézve cselekezik. 1. Elsőben, mert az Isten még az első teremésben *ferias* és *asztronyi* állatott teremtett és berkeztetett egyben a' fönt házasságban, Matt. 19. 4. de az olyan *impotens* nem egész férfiú; hanem *stado* avagy *Eunuchus* az az, olyan herélt ember, a' ki az ő anyja méhéből úgy született, és a' kit a' terméket is az házasságra alkalmatlanná tett: *ibid v. 12. Ergo, &c.* 2. Mert az írás azt mondgya; Matt. 19. 4. hogy az házasságban ketten lesznek edgy testé, az ilyen házasságban

ságban pedig hogy hogy lehetnek ketten edgy testé,
mikor sem lélekben nem edgyetek, sem a' *carnalis unio*
és *coniunctio* az az, a' testti edgyesülés nem lehet, a' mint
fellyeb Quæst. XXX. emlitenk. *Ergo &c.* 3. Mert
az Isten az házasságot a' végre rendelte. 1. *Hogy az*
által az Istennek magva szaporodgyék, Malac. 2. 15. 2.
Hogy az által a' paráznság eltávoztassék, 1 Cor. 7. 2.
de az *impotens* ezekben az házasságnak fő vegeiben
megtogyatkozik. *Ergo, &c.* 4. Mert az irás azt is
monagva, Matt. 19. 6. *hogy a' mit Isten egyben berke-*
sett ember el ne válassza, de az ilyen házasságot (*Bu-*
cannus sententiája és értelme szerint) nem Isten berke-
sette egyben; mert a' meg nevezett *Author* azt tanította
(ha bé vehető ez tanítása) hogy mivel az Isten soha ha a'
csalárdságot nem javallja, azért nem is kell az Istent
az ilyen család házasságnak *Authorának* mondani.
Ergo &c. Vide Buc. lib. 13. q. 9.

NB. Ezeket a' *consequentiákat* illik megvizsgálni,
és a' menyiben a' fent írással megedgyeznek csak an-
nyiban kell bé venni és követni.

XXXIV. *Miképpen [avagy micsoda conditiókkal]*
foktak sáparálni az Egyházi Birák az illetőn hideg ter-
mésű embereket?

R. Ugyhogy: 1. Ha az *impotentia* az házassá-
gát meg előzte, és ha azt az egélséges fél-is (az házasság előtt) eűben nem vette. 2. Ha az *impotentia*
naturalis, *perpetua* & *incurabilis*, és hogy ha a' ilyen
defectus miatt az házalok a' *carnalis unio* által nem ed-
gyesülhetnek és edgy testé nem lehetnek. A' z illye-
neket az *naturalis defectus arcediája* az házasságtól, és a'
ter-

terméket őket alkalmatlanná tőtte az házasságra. Ha
pedig a' nyavalya gyógyúlható, azt jó eskőzők által kell
orvosolni. 3. Ha az *impotentia constal*, vagy az házasság-
béli femélyeknek (de főképpen a' nyavalyás félnek)
maga *fassiója* által, vagy (ha különben nem lehet) *oc-*
culta revisio által, melly dolgot a' *medicusok explorálhat-*
nak a' férfiában, és az értelmes öreg asfiony állatok az
ollyan nyavalyás asfiony állatban. Ha pedig az *impo-*
potentia nem *constal cohabitálni* kell míg a' dolog meg-
bizonyosodik. NB. *Szegedinus* itt azt *observállja*,
hogy ha a' *naturalis impotentia constal*, tehát *absolvál-*
tassék, de ha *dubiumban* torog tehát három estendeig
kell várakozni, melly idő alatt igyekezzenek az háza-
lok azon hogy edgy testé lehessenek; de ha ugyan nem,
tehát hét vagy leg alab két közeleb való tanúnak hiti
után *absolváltassanak*; mellyre lásd *Szegedinust. in loc.*
com. pag. 349. coll. cum p. 366.

XXXV. *Miképpen kell magunkat viselnünk ebben*
a' causában?

R. Ebben igen tapogatva, okosan és felelmesen
kell járnunk. Ezert: 1. Mert ezen az okon való *Div-*
vortium a' fent írásban nincsen ollyan *expresse* ki fejez-
ve, mint a' fellyeb megemlített két okon való *Divorti-*
um. 2. Mert ez igen titkos dolog, *intricata materia.*
3. Mert ebben sokfor tsalattatik-meg hamis hittel a'
fent *Ecclesiája*, midőn az edgyik fél *impotentiával* vá-
doltatik, ki-is az után (újjonnan megházosodván) fia-
kat és leányokat nemz. 4. Mert az Isteni felelemnek
edgyik jele ez, ha a' fent írásban és a' fent dolgokban
felelemmel járunk.

XXXVI. *Hát ha az egyik fél a' másikat nem szeret, meg leheté' s'párálni?*

R. Nem lehet, mert ha ez így lenne, talám e' vólnak nagyobb rébe házasságát megváltoztatná.

XXXVII. *Miért tehát hogy a' vulgata versio szerint, Mal. 2. 16. azt mondgya: hogy ha meg-gyűlöli valaki feleségét bocsássa el?*

R. *Alfredus* az eredet szerint való betűk szerint így exponállyá, *quod oderit dimittere, ait Jehova. Prodom. p. 619. Junius és Tremellius* is így fordították: *sibi odio esse dimissionem, ait Jehova.* Mellyről lásd bővebben: *Vend. l. 1. Cap. 30. in Expl. Thes. 15. 2.* Némelyek erre is így felelnek: hogy mivel az aszsonyi állatok a' Malachias idejében az ő férfiaknak kegyetlenségek miatt keservelesen panaszkodtanak, és az Isten oltára előtt siránkoztanak, Malac. 2. 13. azért Malachias azt cselekedési, hogy a' mi a' Törvényben megengedett volt, Deut. 24. 1. azt hadgya azoknak a' kegyetlen Sídóknak, hogy ha meg-gyűlöli valaki feleségét bocsássa el, mintha így állana: inkább bocsássa el azt, hogy nem mint azt nyomorgassa vagy meg-öllye. Így azért ha éntén a' *vulgata versio* meg-állunk is, még is úgy tetik hogy nem következik ez, hogy ha valaki e' má napon meg-gyűlöli feleségét, azért elbocsássa, mert azt a' mi a' Törvényben megengedett volt, Deut. 24. 1. A' Christus az Uj Testámentomban helyben nem hadta, Matt. 19. 8. hanem a' régi *instituta* revocal minket, úgy hogy mivel mi az Uj Testámentomban a' fent Léleknek kegyelmét nagyobb mértékben vettük, azért e' má napon a' férfúnak az ő fele-

feleltségéhez nagyobb szeretettel kell viltettni. *Vid. P. Martyrem in loc. com. p. 211. col. cum pag. 213. 215.*

XXXVIII. *Hát a' magtalansággért meg lehet-e az el-válás?*

R. Nem lehet, mert a' méheknek külcsa Isten kezében vagyon, Isten az, a' ki a' méheket bészárja, és megnyitja, im hol a' fent írásbéli példák, Sára az Abraham felesége, Gen. 16. 2. a' Rebeka az Isák felesége, 25. 21. Ráchel a' Jácób felesége, 30. 1. Anna az Elcána felesége, 1. Sam. 1. 5. Erlebet a' Zacharias felesége, Luc. 1. 7. Michál a' Dávid felesége, 2 Sam. 6. 23. magtalanok valának, az első ideig, a' Michál mind holtig, de mind ezek az házasságban éltenek azzal a' *de-fectus*sal.

XXXIX. *Hát ama' parvas bűnökért, gyilkossá-gért, lopásért, káromkodásért, veszegségért, &c?*

R. Nem lehet, mert az olyan bűnök bár nagyobb legyenek is nem bontják fel az házasságnak *vinculumát*.

XL. *Hát a' szegénységért, restségért, fundaságért, vizzelletinek alá menésért?*

R. Ezek nem igaz, és nem elégséges okai az el-válásnak: a' mi penig az utólsót illeti, az olyan nyavalyást gyógyítani kell.

XLI. *Hát a' kegyetlenségért és keménnyen való tartásért?*

R. Némelyek ezért meg engedik a' *separatiót*, minekutánna a' kegyetlenkedő felt, sokszor meg kérik a' *reconciliatióval*, és minekutánna *domestica s'páratiót* is tésnek. *Améius* jól és helyesen azt mondgya: hogy meg lehet az egyik félnek ideig eltározni (hogy életé-

életéről gondot viseljen) de nem lehet *absoluté* elhad-
ni. Vide Amel. de Cal. C. lib. 5. C. 38. th. 8. Béza
értelme-is erre czéloz, Béza de Divor. pag. 122. 123.
Igy Calvinus-is, *propter sevitiam aut duram tractationem*
nem javallya az házasságnak elbontását. Calvin. in
1 Cor. 7. 11. Igy P. Martyr. in loc. Com. p. 211.
Igy Bidemb. (hogy azt-is emlittyük) *vid. Bid. de caus.*
matr. p. 103. melyre nézve (meg-gondolván azt,
hogy a' s'ent dolgokban felelemmel kell járni) azért eb-
ben a' dologbanis nem kell hirtelenkedni és abban vak-
merőképpen bátorkodni; hanem a' vétkes és kegyet-
lenkedő felt kell *disciplinálni*, és (*civilibus & Eccle-*
siaisticis penis) kell *cogálni* igaz házasságbeli tisztinek
végben vitelére. Azonban a' s'entvedő és ártatlan fel-
s'untelen könyörögjön azon, hogy az Isten (ki a' Dani-
elt az Oroflánok vermében megtartotta, és a' ki a' nagy
Királyoknak s'iveket is mint a' folyó vizeket hajtogat-
tya) hajtsa-meg s'ivét annak a' kegyetlenkedő felnek.
E' mellett várakozzék békefséges tűréssel, mert az I-
sten (kinek ezer utai vadnak a' s'abadításban) módot ta-
lál a' s'abadításban. De hogy ez okon *totalis s'epará-*
tiót téggyünk, nem itélem, annyivalis inkább ha a' *sevitia*
avagy *dura tractatio absq; nota infidelitatis* léfzen. O-
kai ennek: 1. Mert ihon ama' tudós Doctorok és
Reformátorok is *ob sevitiam & duram tractationem*
nem *approbállyák a' s'eparációt* (a' mint fellyeb emli-
ténk) s'ot még a' kik s'eparálnakis ezen az okon, azok
közül-is némellyek (úgy tetszik hogy) újab házasság-
nak reménsege nélkül láttatnak s'eparálni (annyivalis in-
kább ha mind a' két fel egymás ellen kegyetlenkedik) a'
melly

melly *totalis s'eparációt* nem téfzen. Vide apud Bucan.
Loc. 13. quast. 26. 2. Mert a' Sidóknakis vétkül
tulajdonittya az irás, hogy az ő s'iveknek keménysé-
géből elébbeni felelegeket el bocsátván: más felelegeket
vertenek, azért mondgya: Mal. 2. 15. *A' ti iffiúsá-*
toknak felesége ellen ne vétkezzetek. 3. Mert a' Sidók-
nak keménységek miatt lótt elválás a' teremtsékor az
házasságnak első s'erzésében nem vólt; hanem az után
az embereknek vétkekből s'ármazott, mert jóllehet a'
Móyses a' Sidó népnek keménysége miatt lótt elválást
megengedte vala, úgy hogy *civiliter* az a' dolog a' Sidó
nép közt büntetelen vala, mindazáltal *moraliter* az a'
dolog véték nélkül nem vala, mert a' házasságnak első
s'erzéssel ellenkezik vala, &c. azért mondgya: Matt.
19. 8. *Nem úgy vólt eleitől fogva.* 4. Mert őnnön
maga is a' Christus a' Sidó népnek s'ivének keménysé-
ge miatt lett elválást helyben nem hatta; hanem azt *cor-*
rigálta és reformálta, Matt. 19. 5. 6. 5. Mert a' Tör-
vényis, melyre nézve a' Sidók az olyan elválást gya-
korlották, nem erkölcsökre néző törvény (melly ma-is
kötelez bennünket) hanem csak külső politiaai Törvény
vala, mint a' következendő kérdés mutattya.

XLII. *Miért tehát hogy a' kegyetlen és kemény s'zi-*
vű Sidóknak megengedte vólt Móyses hogy feleségeket el-
bocsátsák? Deut. 24. 1.

Re. Móyses az ő Testámentoninak gyermeki ide-
jének gyengeségét, és a' népnek s'ivének keménysé-
gét nézvé: engedte vólt azt meg, de a' Christus az Új Te-
stámentomban azt helyben nem hatta, mint fellyebb
emlitenk. 2. A' csak Politica lex vólt, a' Christus pe-
nig

nig az erkölcsökre néző törvénynek megtartását adgya előnkben. 3. A' nem *probativa*; hanem *permisivo lex* volt.

XLIII. A' Tanítóknak és Egyházi Biráknak lehet-e' mai napon méltó mentségek a' Móyses példájával, ha ök-is e' mai napon a' Magyar Izraelnek keménységére nézve, elválásra való szabadságot adnak sokaknak?

R. Móysesnek inkább lehetett mentsége, hogy nem mint ma a' (Móyses fékiben ülő) Egyházi Biráknak. Mert Móyses az ő Testámentomnak gyermeki idejében és állapotjában volt helyheztetve, de a' mostani Egyházi Birák az Új Testámentomnak tökéletesebb állapotjában vannak helyheztetve. NB. Ebben a' kérdésben s' mált is a' *Divortiumnak* jussát azért tulajdonítottuk az Egyházi Biráknak, mert nálunk azok által léssen a' *Divortium*, jöllehet hogy málok abban *mixtum ius* avagy *mixta sedes* ítélnek lenni: láld *Bucan. Loc. 13. quest. 31.*

XLIV. Hát ha valamiképpen a' kegyetlenségből valamelyik részről infidelis desertio fakadna ki, mit kell cselekedni?

R. Az *Ecclésia* oétán *suo tempore* (in parte deserti) az infidelis Desertióért separatiót pronunciat, úgy a' mint oda fellyebb említénk.

XLV. Hát ha a' kegyetlenkedő fél olyan dolgot, tentálna, hogy (elvén az ő házassága) vakmerőségéből törvénytelenül újonnan megházasodnék mit kell cselekedni?

R. A' miképpen oda fellyebb a' parázناسágért separáltunk, úgy kell ebben a' *causában* is a' parázناسágért separálni.

XLVI.

XLVI. Holott ez a' vétkes *Divortium* eleitül fogván nem volt, (mint Idvezítőnk mondgya, *Matt. 19. 8.*) honnan vette hát azt az Izrael népe?

R. Hihető hogy (az Izrael népe fok ideig Egyptusban lakván és a' Pogány népeknek erkölcsökhöz fokván) ezt a' vétkes *Divortiumot* a' Pogányoktól vette; azért ha ennek a' *Divortiumnak* eredete is nem jó, tehát követni is azt nem méltó.

XLVII. Hát az eretnkségers és idegen vallásért lehet-e' separálni?

R. Az *Apostáfiára* való *coactio* melly igen nagy dolog legyen, megtetűk, mert Isten meg parancsolta vala Móysesnek, hogy azért az embernek fia, leánya, felesége megölettesék, *Deut. 13. 6. 9. 19.* melly *Apostáfiára* való *coactio*t vizsgálván: némelyek azt az elválásnak méltó okának itélk lenni, nézven arra a' mit Idvezítőnk mond: *Matt. 19. 29. Luc. 14. 26.* [melly locusra való feleletet: láld *Gerhárd de con p. 114*] de mivel előtűnk áll a' fz. Pál tanítása, melly vagyon, *1 Cor. 7. 12.* azért a' mellett meg kell maradnunk, és azt kell mondanunk: hogy az idegen vallás a' lejendő és következendő házasságot annyira meg akadályoztathattya, hogy assele más vallású házasságot mi nekűnk el kellesek távoztatnűk de az immár meg-lőtt és megerősödött fele más vallású házasságot (a' minémű vala in *Ethnicismo* az Apostolok idejében) az idegen vallás el nem bontya, ha az idegen vallású cohabitálni akar, *1 Cor. 7. 12. 13.* [1.] Mert az idegen vallású megfenteltetik az igaz vallásúban, &c. v. 14. [2.] Mert i tudgya, meg eshetik az, hogy az igaz vallású [*sancta sua conversatione*] az idegen vallás-

vallását megnyerheti, &c. v. 16. mint az *Augustinus* annyárúl írják, hogy annak engedelmségétől indítatván az ő pogány férje az igaz vallásra tére, &c. *vid. apud Bidemb. de caus. Matr. pag. 134.*

NB. Ha penig az idegen vallású el sem mégyen, békével sem akar *cohabitálni*; hanem házasságának igaz vallását kárhóztattya, az ő Istenét káromlya, s'annak lelki ísméretit háborgattya, (és a' maga megtérhetetlenségét ki mutatván) házasságát Istentől és az igaz hittől való elszakadásra öfökökéli, erőlteti, ebben a' causában mit kell cselekedni? R. Erről mit itéllyenek az írástúdok, lásd *Bucan. L. 13. q. 28. 29.* Szegedit. in loc. com. p. 355. de főképpen *P. Martyr. in loc. com. p. 215. 216. coll. cum pag. 206.*

XLVIII. *Miért tehát hogy a' Pogány és idegen vallású feleségeket elűzték a' Sidók, Esdr. 10. 19?*

R. Aza' dolog inkább meg lehetett az ő Testámentomban, míg a' Sidók és Pogányok közt lévő közfal el nem rontatott, azért hogy a' bent mag a' föld népével meg ne elegyítették, Eldr. 9. 2. de immár az Új Testámentomban ez a' közfal elrontatott.

XLIX. *Hát ha valaki azt kérdi, kellé az igaz vallású embernek idegen és hamis vallású feleséget venni, erre mit kell felelni?*

R. A' mint ide fellyeb *quest. XLVII.* említünk, más az immár véghez vitt házasságrólólni (mellyről az Apostolólólni, 1 Cor. 7. 12. 13.) más a' jövőendő és végben viendő házasságrólólni, a' melly igen tilalmas ilyen okokra nézve. 1. Mert az ilyen házasságot még a' régi Atyák közzőlólni is némellyek (u. m. *Gratiá-*

nus,

nus, Hieronymus, Ambrosius, Tertullianus,) nem javallották, mellyről lásd: *Petr. Martyr. in loc. com. pag. 205.* az holott a' régi *conciliumoknak* is erről való végezelést meg láthatod. 2. Mert az ilyen házasságot az Isten az ő Testámentomban az Izraél népe között megtiltotta vala, *Exod. 34. 16.* Sőt az Új Testámentomban is az Apostol azt mondgya: 1 Cor. 7. 39. *Nubat in Domino i. e. Religiosè & cum timore Domini.* Erre is lásd a' megnevezett *Authort* azon helyen. 3. Mert a' miképpen hogy nem illik két fele állatott edgyűvé fogni, *Deut. 22. 10.* így nem illik nekünk az hitelenekkel fele másigában ferkeztetni, 2 Cor. 6. 14. de erről is lásd bővebben *P. Martyr. in loc. com. p. 204.* 4. Mert az házasságok ketten lésnek edgy testé azért nem illik hogy azon edgy testben edgyik szolgáljon Istennek, a' másik a' Belialnak, nem illik öfve az igazság az hamissággal, a' világság a' fetétséggel, &c. 5. Mert az ilyen házasság veszedelmes, mind a' szülékre nézve, *Gen. 27. 46.* mind az házalokra nézve. Mint jára *Salamon*, 1 Reg. 11. 15. *Jorám*, 2 Reg. 8. 18. *Achab*; ki jóllehet annak előtte is gonosz vala, 1 Reg. 16. 31. de annál is gonoszbólón hogy *Jerabelt* el vevé, 1. Reg. 21. 25. Mint járának az *Izraél fia*, hogy a' Moáb leányihoz adák magokat? *Num. 25. 1. 2. 3.* mint jára az első világ, hogy az Istennek háza népe, e' világi embereknek leányival (avagy a' mint némellyeknek tetszik a' Cain maradékival) öfve házafodék? *Gen. 6. 2.* mellyből az egész föld kerektségének veszedelme következik, v. 13.

L. *Hát a' ragadó és ártalmas nyavalyájért leheté separálni?*

Ss 3

R. Né-

R. Némelyek a'ragadó és ártalmas nyavalyáért minémű a' *Lepra, Insania, Rabies*, megengedik a' *separatiót*: de talám helyesebb leßen erre így felelnünk: hog' a' ragadó nyavalya a' *conjugalis conversatiót* vagy *corporalis conjunctiót* impediálhattya, megakadályozhattya; de az házasságnak *vinculumat* (*in consumato Matrimonio*) el nem bakaáthattya, annyivalis inkább ha a' nyavalyát edgyütt találák.

NB. Itt *Szegedinus* azt *observálly*a, hogy a' ragadó nyavalya (mint a' *Lepra*) jöllehet az házasságot el nem ronthattya, mindazáltal abban nem kell lenni a' *conjunctiónak*, hogy a' *Respublicának* és a' *posteritásnak* is ne ártson. *Szeged. p. 354.* de erre láld bővebben *Joh. Gerhardt* de *conjug. p. 1140.* ha pedig (kitül Isten óltalmazzon) a' nyavalya igen ártalmas találna lenni az olyan nyavalyás ember *extremitásban* kezdene forgani, úgy hogy a' *domestica separatió* is meg kívántatnék, tehát azt a' dolgot könnyörgéssel és börtöléssel kell orvosolni, (*non exclusis etiam legitimis remediis*) melly könnyörgélnék és börtölélnék melly nagy ereje legyen, láld *Marc. 9. 29.*

LI. Hát ama' nagy és képtelen nyavalyáért, minémű a' *Paralysis* avagy *Apoplexia* kellé separálni?

R. En nem separálhatom, annyivalis inkább (ha a' nyavalyát edgyütt találák) im ilyen okokra nézve. 1. Mert az házasságbéli börtvetségben az házások *sub ea conditione* eskűsnek-meg hogy sem egessejében, sem betegségében, sem jó sem gonos' szerencséjében, edgyik a' másikat holtig el nem hadgya. 2. Mert az olyan nyavalyáon inkább illik bánakoznunk, hogy nem mint azt

azt büntetnünk; inkább illik érette könnyörgenünk, hogy nem mint azt keseritenünk, sőt még az ő házasságának is inkább illik azt legiteni (melly végre is rendeltetett az házasság, *Gen. 2. 18.*) hogy nem mint azt elhadni. NB. Itt meg kell tartani ama' *Theologica regulát*: *Fortuna afflicta si absit culpa, patienter in conjugio ferenda est.* 3. Mert ama' nagy értelmű és tista tudományú *Doctörök és Reformatörök* is mint *Calvinus* és *Theodorus Beza* ezen értelemben vadnak (*Beza de Divortio p. 130. Calvinus in Matt. 19. 9.* NB. Nem jó pedig a' fiának az atyoktól elbákadni a' jó dologokban. 4. Mert a' fent írásbanis világosan nem látom hogy ki volna fejezve, hogy ember nyomorúságában (avagy nyomorúságának okáért) házasságtársát elhagyhassa; sőt inkább az írás az házásoknak egymáshoz való köteleltségéket olly erőfnek mondgya, hogy (*comparatè* szólván) atyáinkhoz anyáinkhoz való köteleltségünket is felül haladgya, *Matt. 19. 5.* Mert az házások ketten lépnek egy testbe, *Matt. 19. 5.* Senki pedig a' maga testét nem gyűlöli; hanem inkább szereti és táplállya azt, *Eph. 5. 29.* azért nem illik a' férfúnak feleségét, mint a' maga testét meggyűlölni, annál inkább nyomorúságában elhadni, oka ez: mert az ember a' maga testét, avagy a' maga testének tagját (ám-bár nyavalyás és fekélyes légyenis az) helytelenül el nem vágja, és magától el nem bakaáthya; hanem azt annál inkább *curálly*a, orvosollya, gyógyittya.

LII. Holott a' Tanítók lelki orvosok, azért illik az ilyen sérelmes szívű embert orvosolni, és a' separatió dologában avagy csak az egészséges félnek kedvezni, hogy a' romlott természet miatt ne egién?

R. Erre a' bölc Calvinus így szól: *Remedium non est quod extra verbum Dei quaeritur. vide Calv. in Matt. 19. 9.*

LIII. *Hát ha az egészséges fél a' romlott terméket miatt magát meg nem tartóztathatja, kellé neki újabb házasságot engedni?*

R. Erre azon bölc így felel: *nunquam illis de fore continentia donum, si Domino se regendos tradant. Ibidem idem Calvinus: Scimus Spiritus auxilio nunquam destitui, qui in viis suis ambulat.* Igaz dolog hogy az házasságot Isten rendelte a' paráznaságnak eltávoztatásáért, de ha valaki abban nem boldogittatik, avagy valamely embernek abban akadállya adatik, az az ember tudja meg, hogy ő akkor a' maga meg tartóztatására hivatattik. Bezána ama' mondása szerint: *Ad continentiam vocatur cui per Dominum impedimentum obicitur.* Mellyre nézve az olyan ember hidgyé Istenben, ki meg ígérte hogy nem próbál minket erőnk felett, 1 Cor. 10. 14. azonban igaz hitből és tiszta szívből könyöröggön a' bent Léleknek megerősítő és megfentelő kegyelméért, és meghalgtatik, Luc. 11. 13. továbbá mivel hogy a' csepű hamar fel lobban a' tűz mellett, és a' tapló tűzet kap a' fákra mellett, azért búk leg azis, hogy eltávoztassa a' paráznaságnak alkalmazását, t. i. a' veszedelmes tekintet, nyájas befédet, vendégeket, és élyen az olyan szabad és törvényes effközőkkel, mellyek a' búsaságnak fojtogatására való; ellenben pedig a' maga megtartóztatásának előmozdítására szolgál. Ennél tovább nem mehetünk, mert a' fajtalanságra kaput nem nyithatunk, sem pedig az Isten

Isten törvénye kívül nem sátrarkodhatunk, és írásunkba is nem azt kell le tennünk a' mit a' romlott terméket berint tehetünk; hanem azt kell ki adnunk, a' mit a' Törvény berint kell cselekednünk.

LIV. *Hát ha a' nyavalyás felre gondot viselne az egészséges, és ha a' nyavalyás is akarna az el válást el vállalhatnak?*

R. Nem az embereknek akarattján áll az házaloknak elválása, hanem az Istennek akarattján, ki őket egyben berkeftette.

LV. *Holott Isten az irgalmaságot akarja és a' jó tétéményt parancsolja, nem kellé tehát valami jót tennünk és irgalmaságot cselekednünk az ilyen nyavalyás és sevelmes szívű emberekkel?*

R. Illik az irgalmaság, én itt azt javallanám, hogy midőn az ilyen képtelen és hosszú gyógyúlhatatlá nyavalyák miatt extremitásban forgoknak dolga Ecclesia eleiben kél, ha az Isten törvényében separációra való okot nem találunk, tehát cselekedgyük azt az irgalmaságot véle, hogy a' gyülekezetekben könyörögjünk azért a' nagy nyavalyáért, és a' könyörgés meg segiti a' beteget, Jac. 5. 15. job ezt cselekedni, hogy nem az Isten törvényén kívül járni. NB. *In dubio tutior pars est eligenda, &c.*

LVI. *Hát a' rabságot leheté absolválni?*

R. A' rabságot simpliciter nem lehet absolválni, annyivalis inkább, ha a' rab messze földre nem vitetik és reményeg is vagy on szabadulása felől; avagy ha a' conjugalis affectus a' házalok között meg nem változik, és és a' házasságbeli hit és szövetségis meg nem rontatik.

¶ c. Láfá bőv. 7. Gerhárdus de conjug. p. 1058. In summa a' rabságért nem lehet absolválni.

LVII. Hát ha valaki hősias ideig hadban (vagy követségben vagy kereskedés dolgában) jár; vagy sok ideig bűnbűntetésben és bűnbűntetésben vagyon, mit kell cselekednie? Avagy ha (rabságban esvén) messze Országra, Gallyára vitetik, a' hite nem hallatik ebben mit kell tennie?

¶. Ha kéntelenségűl jó és igaz okon hadban (és egyéb dologban) jár; és ha nem vakmerőségűl; nem is házasság híre és akarattya nélkül; nem is gonosz indulattal és elmével ment el; hanem olyan indulattal és elmével, hogy (mód lévén benne) háza népéhez megtérjen, tehát nem lehet absolválni. Ha pedig a' rab messze Országra, Gallyára vitetik és hite nem hallatik, immár erre nehéz megfelelni, annyival is inkább ha az egymáshoz való hűséget, mind a' két fél megtartván, tisztelésekben megmaradnak, és ha a' szeretetnek köteleivel egyben kötve: lélekben edgyesek. En az ilyen ardua causában (ha a' benti írásban világos informatiót nem talállok) lelkem ílméretiben gyengélkedem.

1. Mert néhánykor kétséges ember benne, ha a' hősias rabságban lévő ember éle megholt? ha élni talál (az a' ki felől azt mondották hogy megholt) ottan mindgyárt obfál a' benti Pál Apostol mondása, Rom. 7.

2. Az asszonyi állat törvénnyel az ő Urához kötöttet mig az ő Ura él. 2. Mert néhánykor az olyan férfiú (a' ki felől azt alították, hogy megholt, és kinek felesége az hősias rabság alatt más férfiúhoz ment) háza jó, kis régi hitestársát második Urától (de jure) elvéti.

NB. Béza de Divort. & Rep. p. 125. erről nyilván szól, mikor

mikor azt mondgya: *Captivitate dissolvi matrimonium quod est ex jure gentium prorsus est iniquum, & qui ex alia iusta necessitate ab est, cum invitus absit desertor haberi non debet.* NB. Erről a' casusról a' mi eleink-is így praescribáltak: hogy ha az olyan házasság társ, kinek élete felől semmi bizonyított nem tudhatnak, vagy őt, vagy hét estendő alatt háza nem jő, tehát az absolutio meg lehet ilyen okon, mert probabiliter megholt embernek ítéltek, a' ki annyi idő alatt (sine ullo vita testimonio) absentállyá magát. Erről Béza-u így szól: *Cum nihil certi audiri potest de vita captivi, expectandus est ad quinque, vel decem annos. & si nihil certi auditur, merito esse putatur & absolviatur.*

LVIII. Hát ha háza talál jóni a' ki megholtának ítéltetik vala?

¶. Az utolsó házasság (melly tudatlanságból lett) elromol, és az első házasság helyben marad. NB. Hogy én ebben az intricata materiában másoknak értelmeket felettébb vizsgállyam távul légyen; hanem csak az én vékony és edgyűgyű értelmemet jelentem meg, ezt t. i. hogy mivel a' tudatlanságból lőtt vétekek az ő módgya szerint vétekek mondatik, azért ebben a' materiában alig óhatnyuk magunkat, hogy minden vétek nélkül absolvállyunk, mikor tudniillik az élő ember megholtának alitván: tudatlanságból absolvállyunk. Melyre nézve (hogy a' separatio absque laesione conscientiae lenne) job volna (ha lehetne) a' separatióval addig várakozni, mig az olyan embernek halála bizonyos lenne. Hogy pedig a' mi eleink nek praxisa szerint ebben a' terhes causában a' Tanítók a' fellyeb megemlített mód szerint separatio

ratiót prominciálnak, ezért cselekedik, mert az edgyik fél nem élő embernek, hanem probabiliter meghóltnak ítélterik, &c. vide *supr. Quest. LVII.*

LIX. *Hát az olyan két dolog között való sorongatásban t. i. mikor az Egyházi Birod' a' causafnakis kedvet akarná tenni, azonban az Isten törvénye mellől el nem akarna menni mit kell cselekedni?*

R. Jobb Istennek engedni hogy nem embereknek.

LX. *Hát hogy a' fellyeb megemlített edgyébány dolgok aránt némelly auctorok írásokban approbálják a' separatiót, arra mit mondjunk?*

R. Az írástudók írása nem kötelezheti lelkünk ísméretit, úgy mint az Isten törvénye. Lásd mit mond Amésius Doctor. M. L. 1. Cap. 3. Th. 10. *Fide Divina nulli homini simpliciter credendum, sed soli DEO. Ampl. ex 1 Cor. 2. 5. Rom. 3. 4.*

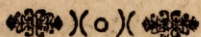
LXI. *Hát a' fellyeb megemlített terhes causakon kívül vadnaké több causák, a' mellyeken az embernek Divortiumot emlegethetnek?*

R. Theodorus Béza (*de Divort. p. 130.*) a' régi Synodusoknak a' Divortiális causák aránt való sententiait leírja: e' mellett a' felső méltóságoknak azon Divortiális causák aránt való decretomitis seriesben kiadgya, *ex parte uxoris, 13. causákat, ex parte viri, 17. causákat*, mellyeken edgyik a' másikat (azoknak a' kik azokat a' dolgokat végezték értelmek szerint) repudiálhatya de mivel mind azok a' sent írásban a' Divortiumnak igaz okai közzé nem bémláltnak, és mivel azokban humana mixturákis vadnak, azért én ezeknek leírásával a' K. Olvasót nem terhelem, annyivalis inkább mivel mi az Isten

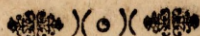
Isten törvényéhez köteleztettünk. En itt az előttünk lévő *matériának* a' vélejét alkalmasint ki-fizvtam, és a' köztünk fenn forgó terhefebb causákat többire a' kegyes Olvasónak eleiben adtam.

LXII. *Hát mind ezek után mikor separálunk mint kell magunkat viselniünk, és (mint egy motivákot) mitsoda dolgokat kell meg-gondolnunk?*

R. 1. Gondollyuk-meg, hogy Isten titkainak sáfári vagyunk, 1 Cor. 4. 1. 2. a' sáfár pedig csak abból sáfárkodhatik a' mit az ő URa ő reá bizott, honnét ki tertzik, hogy az Egyházi Birák a' separatióban csak addig és csak abból sáfárkodhatnak a' mit Isten ő reájok bizott, azért azon kívül senki kedvéért nem kell sáfárkodni. 2. Gondollyuk-meg azt, a' mit Christus URunk mond: Matt. 19. 6. *A' mit Isten egyben szerkesztett ember el ne válassza*; azért mi-is csak a' szent írás szerint és csak abban a' causában válasszunk, a' mellyben maga-is Isten válasszt, midőn a' házafokat (kiket egyben szerkesztett) egyben szerkesztetni megfűnik, hogy (ezen kívül cselekedvén) ne látrassunk bontogatni és egymástul elszakasztani, a' mit Isten egyben szerkesztett. 3. Gondollyuk-meg azt, a' mit édes Idvezítőnk mond: Matt. 5. 32. *A' ki ok nélkül elhagyatott aszfzonyi-állatot vesjen paráználkodik*. Immár pedig (kitől Isten ójjon) ha valamely aszfzonyi-állat a' szent írásbéli igaz okokon kívül el-válassztnék, és azt más férfiú venné-el, kicsoda adna okot annak a' férfiúnak a' paráznaságra, &c. *Applica.* 4. Gondollyuk-meg aztis, a' mit mond szent Pál: Rom. 7. 3. *Azért az ő Urának életében paráznának mondatik, ha más férfiúhoz megyen*. Immár pedig (kitől-is Isten ójjon) ha valamely aszfzonyi-állat a' szent írásban lévő igaz ok nélkül el-válassztnék és más férfiúhoz menne (élvén az ő Ura) annak-is kicsoda adna okot a' paráznaságra, &c. *Applica.* 5. Gondollyuk-meg a' helytelen és törvénytelen

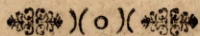
len el-válátnak haszontalan voltát, mert ugyanis mi haszna valakit itt e földön *absolválni*, ha oda fel az egekben nem *absolváltatik*? avagy mi haszna valakit a' szék szinén felszabadítani, ha (*in foro conscientie*) a' lelki ismérretnek székén a' kis Birónak a' lelki ismérretnek *scrupulussa* és akadály fenn marad? mert meg lehet az, hogy nemelly házasság *civiliter* (*liberè & absq; omni civili pœna*) megengedtethek a' Polgári társaságban, de mivel a' lelki ismérretet csak az Isten törvénye kötelezi, és a' nyugottya-meg; azért meg-eshetik az, hogy ha az olyan ember a' ki az Isten törvényét jól érti és azt elzében vélti, hogy az el-válása Isten törvényén kívül lött, tehát az olyan embernek lelki ismérte nem léfzen csendes és bátorságos, hanem ottan ottan vádollya és meg-is győzi ötet arról, hogy ő Isten törvénye szerint való életet nem el, a' mint *Calvinus* mondgya: in Matt. 19. 7. *Fieri (inquit) potest ut multa non vocentur ad humanum tribunal, de quibus sua quemque conscientia arguit & convicit; mi haszna még is az haszontalan és törvénytelen el-válátnak, ha a' valóságos köteleffég fenn marad? Lásd erre mit mond a' tudós Martonfalvi: in Exeg. M. Amef. l. 2. Cap. 19. q. 50. Divortium injustum quod fit ob injustas causas non solvit conjugium, quamvis dissolutio centies ab Ecclesia pronuncietur, adeoque persona quæ sic separantur, & ad secundum conjugium transmittuntur: ad perpetuum adulterium transmittuntur. Pareus-is in Matth. 19. 9. így szól: Divortia illegitima sunt adulteria, qui enim dimissa uxore reducit aliam fit adulter, &c. adulter etiam fit alter, qui dimissam ducit, quia alterius uxorem polluit, neq; enim dimissa, alterius conjunx esse desit, quia libellus repudiij vinculum naturale non solvit. Ugyan azon Pareus azon helyen ismét így szól: Repudium (i. e. illegitimum) etiam si solvat matrimonium in foro civili, non solvit tamen vinculum matrimonii in judicio DEI, manente enim vinculo, repudiata manet alterius uxor, nubendo enim alteri*

alteri fit adultera, & facit alterum mœchum. 6. Gondoljuk-meg az helytelen és törvénytelen el-válátnak ártalmas voltát, mert a' ki törvénytelen el-valik, igen tetemes és czégéres bűnökett cselekedzik. 1. Gyilkosságot, mert házasságot gyűlöli, 1 Joh. 3. 15. 2. Hamis hitet, mert házasságnak tett hitet meg-szegi, midőn azt igaz ok nélkül meg-veti. 3. Kettős paráznságot, Mat. 5. 32. 7. Gondoljuk-meg azt-is, hogy az *illegitimum Divortium* okot ad sokaknak az Egyházi rend felől való bal ítéletre, okot ad még az ellenkező feleknek-is a' tiszta és igaz vallásnak gyalázattyára, és az igaz vallást követőknek-is meg-útáltatásokra. Mind ezekre nézvé azért immár azt kell cselekednünk, hogy mikor *absolválunk*, egyedül csak az Isten törvényétől függünk, azon építsünk, attól el ne távozzunk, a' *Divortiumban* *Simoníát* el-távoztassunk, és (mivel Isten titkainak sáfári vagyunk) senki kedvéért az Isten akarattya nélkül ne sáfárokodgyunk, hogy így a' *causáknak* kedvét, de magunknak lelki sérelmet ne szerezzenek. Félelemmel hát, nagy Isteni félelemmel kereskedgyünk az UR talentomával, hogy ama' jó és hü szolgálóval bé-mehessünk az URnak örömeiben, Matth. 25. 23.

Így azért kegyes Olvasó, én e' kis munkát hasznodra ki-adom; de nem úgy hogy azokat a' mellyek a' megirt terhes *causákbá* (kiváltképpé *in causa infidelis desertionis*) occurálnak, lelked ismételre kötném; hanem úgy hogy a' meg-irt dolgokat mindenekben a' szent írásnak rá-májára vonnyad, és a' mennyiben a' szent írással meg edgyeznek csak annyiban kövesséd.

En e' kis könyvben nem igen igyekeztem a' *Divortiumnak* okait szaporítani; hanem inkább azon voltam, hogy azokat mennél szorosabbban a' szent írás szerint intézzem.

tézzem. Ha pedig valaki ezért a' dologért az edgyűgyü
Authort a' *Divortiumnak* dolgában *parcusnak* mondgya,
 ám ő dolga, én inkább akartam e' terhes *matériát* *sejune*
tractálni, hogy nem mint (*per illegitimum Divortium*) lo-
 kaknak a' paráznságra okot adni vagy a' bűnre kaput
 nyitni, annyival-is inkább mivel az egész *Tractatusban* e' völt
 fel-tört célom (mellyre tehetségem szerint igyekeztem)
 hogy tudni-illik a' *Divortium* vétek nélkül meheffen vég-
 ben. Ha pedig ebben még-is valami fel- szegség
 talált esni, azt a' bölcseknek itéleti alá bocsátom.

Mind ezeknek utánna légyen jó egésségben
 a' kegyes Olvasó.

AMEN.

V E G E.

'Praxisban és a' Hármas Késértetben lévő defectu-
 fokot így jobbitd meg.

A' Praefatióban ezért szerkesztetni olvasd szerkesztettem. pag. 4. lin.
 5. olv. melegségben pag. 5. l. 19. olv. gyűjtögetz-is. pag. 6. l. 22. dele
 pag. 8. l. 1. olv. mint egy ég-i. p. 9. l. 9. olv. meg. tér. p. 13. l. 20. dele
 ak-pa. 16. l. 20. 21. olv. cselekedet gyanánt (vagy meg annális helyeb)
 rya. pag. 19. l. 29. olv. jól vagyon jó és hív szolgám. pag. 23. l. 15. olv.
 158. lb. l. 27. olv. 159. 162. pag. 25. l. 19. 20. ez után jelentheti
 melybe fz. Pál el-ragattatvan hallott ki-mondhatatlan befzé-
 ker. 2Cor. 12. 4. ez a' boldogság ki-gondolhatatlan. &c. 1Cor.
 9. vide Calv. in h. l. pag. 26. l. 11. olv. Pál. 67. 2. pag. 28. l. 26.
 4. mely ebbül. pag. 30. l. 15. 16. olv. a' fióknak helyében. pag. 30.
 6. ez után az az olv. nem véteznek halálra való vétekek pag. 48. l.
 6. ez után erről olv. és egyéb dolgokról. pag. 52. l. 5. olv. fókakkal.
 54. l. 10. olv. 3. pag. 57. l. 14. olv. vágod le. pag. 65. l. 10. olv.
 atátnak. pag. 66. l. 22. olv. sirobb dolgod vagyon. pag. 70. l. 18.
 és ha pag. 71. l. 10. olv. veszteséget lb. olv. veszteséghez. pag. 77.
 7. olv. hagyot pag. 93. l. 11. olv. azért azt. pag. 98. l. 6. olv. 122. pag.
 1. 11. post 1Cor. 16. 2. adde Vendel. pag. 992. Col. cum. Calv. in
 16. 2. & in Marc. 16. 2. lb. l. 17. post 452. adde & Ames. M. l.
 15. num. 29. Mert ha a' hétnek első napját (a' keresztyéni iza-
 ságra nézve) más napra változtatnak tehát a' világot igen meg-
 tránkoztatnak. Hogy pedig inkább ezt a' napot (hogy nem mint más
 pot) szenteljük meg ennek okait lásd. Ames M. l. 2. C. 15. num.
 32. adde A' szombathoz adatott ceremóniaknak el-törése pedig nem
 e' a' szombatról való parantsolatot semmiféle és nem mindenhiávé
 vide sus. Prax. 533-537. & Ames M. l. 2. C. 25. num. 17. 21. & seq.
 Col. cum aliis Theol. pag. 111. l. 3. olv. gyomornak. pag. 119. olv.
 azon dolog a' kettő között. pag. 123. l. 14. olv. léfzen a' fzent Vatsora.
 pag. 130. l. ult. post. 658. adde. 4. Vedd elzedben hogy az Ur Vatsorá-
 an a' kenyér Christus testének mondatik, mystice, significativé &
 amentalter. Így mondatik a' közikla Christufnak 1Cor. 10. 4.
 (mert az a' Christust példázza vala) Így a' környül-metelkedés Isten
 zövetségének, Gen. 17. 10. (mert az, az Isten zövetségének jele
 ala 3. 11) Így a' hufveti bárány (melynek succedals az Ur-Vatsorája)
 esachnak, az az, általmenetelnek Exod. 12. 11. mert az ama' meg-
 lö Angyalnak (ki a' bárány vérel meg-festett házakon által ment)
 általmenetelét jelenti és példázza vala, 3. 13. hasonló szóllásnak
 ndit lásd Gen. 40. 12. Ezek. 5. 3. Dan. 2. 38. pag. 149. l. 22. ezért
 et olv. hét. lb. l. 23. olv. 12. 45. pag. 151. l. 30. olv. Calvi. in Joh. 5. 15.
 pag. 158. l. 28. olv. boldogság. pag. 163. l. 3. olv. e'efek. pag. 64. l. 14.
 1. talám. olv. lám. lb. l. 23. olv. bűnölöl-is pag. 165. l. 29. olv.
 isáthatando. pag. 167. l. 2. olv. szivinek. lb. l. 12. olv. ha az Isten.
 b. l. 24. olv. várságáról. lb. l. 26. olv. azt veti. pag. 158. l. 8. olv. vég-
 ben nem vihetik. lb. l. 16. olv. a' hivekben. pag. 186. l. 4. olv. fiaiban.
 pag. 199. l. 17. 18. edgy lententia a' nyomtatást an kétfézer e'fett. pag.
 201

207. l. 22. *ezért* 983. *olv.* 928. lb. 1. 24. *olv.* 928. pag. 202. l. 3. *olv.* 928. pag. 207. l. 12. *olv.* 6. 7. 8. *Amplex Dan.* 3. pag. 208. l. 2. *olv.* 19. lb. 1. 13. *olv.* azoknak. pag. 210. l. 13. *olv.* vadásznak. pag. 217. l. 26. *olv.* más. pag. 222. l. 11. *olv.* téfzen. pag. 215. l. 8. *olv.* Jac. 3. 2. lb. 1. 22. *olv.* varat. pag. 227. l. 14. *olv.* máfok felől. pag. 229. l. 10. *olv.* meg-fzrafctya a' tsontokat. pag. 235. l. 30. *olv.* jó hitű. pag. 245. l. 14. *olv.* Manaffes. pag. 250. l. 23. *olv.* meg-feddítettéfe. pag. 251. l. 9. *olv.* a probáknak. 255. l. 9. *olv.* ez nem. pag. 236. l. 5. *olv.* tapafzaltadé. pag. 259. l. 24. *olv.* vétéfeinek. pag. 267. l. 22. *olv.* Ref. pag. 269. l. 1. *olv.* életében. lb. 1. 2. *olv.* boldogságában. pag. 270. l. 11. *olv.* a' vér peng. pag. 274. l. 10. *olv.* Eph. 4. 17-19. pag. 278. l. 16. *olv.* késérférvén. pag. 279. l. 9. *olv.* principatu. pag. 281. l. 1. *olv.* Rom. 7. 17-25. pag. 281. l. 25. *olv.* meg-fofztaft. pag. 283. l. 21. *dele* alatt. pag. 286. l. 11. *olv.* és mint a' jó mag mellyer a' föld lanyar. n. tart.

A' Divortiumban lévő defectusokat így jobbitfd-meg.

NB. Mivel a' *paginak* itt nintsenek fel-jegyvezve azért a' lineáknak fzámolását a' *quastionak* első lineaitól kell kezdeni.

Quast. 14. l. 20. *olv.* *Confenfa.* *quast.* 23. l. 23. 24. *hac* annyival is inkább mivel az Apoftolhozza' téfzi ezt az igét in talibus, *dele.* q. 23. l. 14. *olv.* bátorokdám. lb. q. 23. l. 8. *olv.* mellyen lb. q. 23. l. ult. *post* lit. ult. *adde:* Ha penig Gerhardus a' Divortiumnak helyes és fundamentomolgaiban ellenkezik, *repudiallya* a' K. *Ol.* *quast.* 24. l. 14. *post.* 122. *adde* 2. *quast.* 25. l. 4. *olv.* embereket-is. lb. l. 9. *olv.* kerefétyének. *quast.* 30. l. ult. *post.* lit. ult. *adde:* NB. Ebben a' Causaban minémü dolgokat *excepial* és ez aránt minémü *distinctionok* téfzen Gerhardus láfde *con. p.* 112. 113. q. 32. l. ult. *post.* lit. ult. *adde* NB. Alii *formam* *conjugii* dicunt *esse non confensum, sed legitimum & indissolubilem conjugium* (vel *obligationem*) *conjugalem* usque ad mortem *durantem* *Rom.* 7. 2. *vide* Gerh. de *con.* pag. 593. *Marronf.* in *Exeg. M. Ames.* l. 2. C. 19. q. 32. *confensum vero dicunt esse causam efficientem conjugii* *vide* Gerhar. *Marronf.* *Ravan. Voleb.* *Vendellus* *locis* q. 34. l. 11. *olv.* *termé* *fzet-is.* q. 37. l. 18. *olv.* állanának-is. q. 41. l. 14. *olv.* *emlitsük.* lb. l. 28. *olv.* az ő szabadításában. q. 47. l. 14. *olv.* a' fele. lb. l. ult. *post.* lit. ult. *adde:* Láfde Gerhar. de *con.* pag. 1135. 1136. *Bézár*-is az ő helyén. q. 49. l. 9. *olv.* *Gratianus* (ki-is akar ellenkező *fel* s' akar miénk legyen, de ezt nem javallja. q. 50. l. 17. *olv.* és az q. 51. l. ult. *post.* lit. ult. *adde* Ennek több okait láfde Gerh. de *con.* pag. 1139. q. 54. l. ult. *post.* l. ult. *adde.* *vide* *fus.* Gerh. de *con.* pag. 1141. q. 57. l. ult. *adde:* *vide* ad *hac* *Trig. divor.* pag. 100-103. q. 58. l. 4. *ante* NB. *adde.* némellyek az ilyen *causaban* *distinctionok* téfzen *vide* *Trigam.* pag. 104. 105. & Gerhar. de *con.* pag. 1004. 1005.

Következnek a' TEM- PLOMBELI IMAD-

S A G O K

Közönséges (avagy mindenkori)
I M A D S A G.

O Rók mindenható irgalmas Ur Isten jól ismérjük és felséged előtt megvallyuk, hogy mi fokképpen vétkezünk te ellened, és hogy méltan és igazán szenvedgyük a' te ostromodat, és erős büntetésedet.

Sőt még mostanis láttyuk a' mi büntetésünkre felemelt karodat, nemis ok nélkül penig oh mi szent Atyánk! mert ha fokkal keferservebb büntetésekkel vernél is, még sem cselekdnél méltatlan mi velünk; nem-is szolhatnánk ellened mint ha büntelen verettetnénk.

De azért oh felséges Isten! ugyan tsak te vagy a' mi Istenünk; mi penig tsak föld és sárok vagyunk, te vagy a' mi teremtőnk; mi penig a' te kezdednek alkotmányi vagyunk.

A

gyunk. Te vagy a' mi pásztorunk, mi a' te meződnek juhái vagyunk. Te vagy a' mi Atyánk és mi te örökséged és jószágod vagyunk.

Ne büntes azért minket a' te haragodban; hanem fedgy-meg engedelmesen, a' te haragodnak napján ne emészfzen meg-minket a' te busuláfod, mint a' tűz a' pozdorját.

A' te néped az Izrael fok és nagy bűnökkel meg bántot tégedet, te-is őket méltó büntetésekkel meg-büntetted; de valamennyifzer te hozzád meg-tértenek, ismét őket kegyelmedben vótted azért a' főzörségért mellyet régenten vetettél vala a' te szolgáladdal Abrahámmal, Isakkal és Jacobbal.

Mi nekünk-is a' te kegyelmed által szintén azon frigyünk vagy on veled, mellyet fokkal erősebbé és ditsőségessebbé tett a' mi meg-váltó Urunk Jesus Christus, az ő vére és halála által.

A' Christus személlýére tekints azért oh kegyelmes Atyánk! hogy az ő érettünk való közben járásának általa, a' te haragod meg-enyhitetvén: a' te szent színed mi nekünk örömünkre és idvességünkre felvilágosodgyék.

KÖ-

Könyörgünk tenéked ez világon vitézkedő Anyaszentegyházadért, és az Egyházi szolgákért hogy az ő elméjeket világosítsad, nyelveket szent Lelkeddél igazgassad, szíveket bátorítsad őket fegyheretlen élettel meg koronázzad; támogassad őket, hogy erőtelen tserép edények lévén: el ne essenek, és hogy a' te neved ne káromlatsék még azoktól-is kik az Ur Jesus Christusnak ellenségi.

Borsás-ki munkásokokat a' te aratásodban, és tegyed foganatossá a' te szent Evangeliumodnak prédikállását, hogy az által az ördögnek országa napról napra inkább inkább el-rontassék, és a' Sion Leányának fiai fellelte igen meg-fokasodgyanak, és azok tégedet ditsóítsenek.

Könyörgünk te néked a' keresztyén Királyokért, Fejedelmekért, Urakért, gondviselőkért, özvegyekért, árvákért, uton vízen járokért, rabokért, ördög próbájában estekért, meg rettent lelki-isméretű emberekért, és minden rendbéli hűveidért.

Könyörgünk te néked ez mi helyünkben lévő keresztyén Patronusokért, Patronakért, a' mi Lelki Pásztorunkért, a' Keresz-

Az

tyén

tyén Birákért, és a' meg-nyomorodot szegénykőtségért. Adgyad ő nékik a'Szent Lélek Istent, hogy a' meg-romlott Sionnak építésében gyönyörködgyenek csak tégedet szerezzenek, és minnyájan arra néznek: hogy a' minden királyoknak Királya az Ur Jესus Christus mind ő rajtoks' mind az ő alattok lévő kősségen uralkodgyék. Es mi az ő gondviselek és őltalmazások alatt: nyugodalomban és tsendességben élhefűnk, és tégedet nagy szívbeli örömmel buzgosággal és bátorsággal szolgálhassunk.

Könyörűly Ur Isten azokon a' mi Atyánkfiaim a' kik a' pogányoknak és egyéb kegyetlen népeknek üldözése alatt nyomorognak, vigasztald meg őket szent lelkeddel és kegyelmessen szabadíts meg. Adgyerős alhatatóságot nékik, és indulahatatlan békeséges türelt az ő véreknek kiomlásáig.

Könyörgűnk Felségednek azokért-is: a' kikre nyomoruságot, szegénységet, fogságot, kárvallást, betegséget és késértetet bocsátottál, vigasztald meg mind fejenként őket, a' mint felséged jól tudgya kinek mennyire legyen szűkséges a'te Atyai vigasztalásod.

Adgyad

Adgyad hogy a' te meg-fedded és fujtolásod az ő bűnös természeteknek megismerésére, és életeknek meg-jobbitására szolgáljon. Adgy békeséges törésre való erőt és alhatatóságot nékik, kissebits-meg és enyhíts-meg nyomoruságokat, és végezetre őket tellyességgel szabadíts-meg, hogy az te jó voltodat érezvén örvendezzenek, és a' te szent nevedet dicsőítsék, és felmagasztalják mind örökkön örökké Am:

MASESTVELI IMADSAG.

ÖRök mindenható kegyelmes Ur Isten, minden állatoknak hatalmas teremője, és hűséges gondgya viselője, ki a' te Szent Fiaddal és a'Szent Lélekkel tiszteltetel az örökké áldando és imádando Szent Háromságban.

Mi te szent Felségednek bűnös fiai és leányi, igaz lelki alázatósággal, és tellyes bizodalommal járulunk te elődben, és könyörgűnk te szent Felségednek mint kegyelmes jó akaró Atyánknak, és édes Istenűnknek; méltozatsál minket ez mostani könyörgűnkben-is kegyelmessen meg halgatni.

Nem tagadgyuk és ugyan nem-is akarjuk

A3

meg-

meg-tagadni gonosz bűneinket; mert jól látod minden fogyatkozásinkat, csak ez máj naponn is fokképpen bántottuk meg te szent Felségedet, melyekért méltán megérdemlenénk a' te haragodat és méltó büntetésedet; de a' te nagy irgalmaságodért kérünk ne fizesd a' mi érdemünk szerint minékünk.

Látod Ur Isten minden rendbéli szűkségünket jól látod ellenséginknek ellenünk oltszánt gonosz igyekezeteket, és tanácsokat, kik ellen ekkoráig-is mellettünk lévén: csak te magad őriztél óltalmaztál bennünket.

Légy velünk ez után-is mi kegyelmes édes Istenünk életünknek minden napjaiban, és ez reánk következő étfaka-is akképpen: a' mint a' fenyves kődnek oszlopa állott a' pusztában, az Izrael népe és Pharaoh Király hada kőzött, ki miatt mind az egész étfak-is a' te népednek az Izraelnek semmit nem árthatának.

Adgy mi nekünk ez éjjel nagy szép tsendes nyugovást tiszts ki elménkből minden haszontalan és nyugodalmunkat megkéfelerő világi gondolatokat, a' melyek még aluvá-

aluvásunkat is nyughatatlanná tehetnék; hanem enged mi nekünk hogy a' mi álmunk legyen minékünk hasznunkra és megújulásunkra.

Felejts el, oh felejts el! mi édes Istenünk minden bűneinket, hogy a' mi képpen ez áldot máj napnak világa tőlünk majd el mullik, mullyanakugy el a' mi bűneink-is mi tőlünk, borittassanak-bé a' tengernek mélység és örvényében, hogy soha többé a' te szentséges szemeid eleiben ne kerülhesse-nek, és minket se ez életben, se az utolsó napon ne vádolhassanak.

Ereztess meg kegyelmes Atyánk mi velünk a' mi sziveinkben azt: hogy meg hallgattad a' mi könyörgésünket, hogy nagy Fiúi és Leányi bizodalommal biztathassuk azzal a' mi lelkeinket. Oh mi lelkünk térj-vissza a' te nyugodalmadban; mert az Ur meg-kegyelmezett tenéked.

Oh irgalmaságnak tündöklő napfénye! maradj meg a' mi szállásunkon mert im látod hogy az estve el-közelítet, és az nap-is el-hanyatló és alá menő felben vagyon.

Tekints meg menyi fok nyomoruságok és nyavalyák rettegtesse-nek bennünket min-

minden felől, a' mellyektől nintsen fenki több te nalladnál, a' ki minket meg szabadditson.

Légy azét mi nekünk világosságunk ez reánk következendő éfszakának felelmes főtérségében-is, és így nem félünk hogy minket akar mi-is meg retentsen, és valami veszedelemben ejtsen.

Adgyad minékünk édes Istenünk, hogy ebből a' minden gonofsággal fel-fordult árnyék világból, nagy boldogul mehefsünk által az örök életre, a' holott tégedet minden felelem és rettegés nélkül, áldhassunk, ditsirhefsünk, és fel-magaszthalhassunk, a' szent Angyalokkal és minden választott hivekkel egyetemben mind örökkön örökké Amen.

MAS REGGELIIMADSAG.

ÖRök mindenható irgalmas Ur Isten, nagy hálákat adunk mi te szent Felségednek, hogy minket egész életünkben, és ez elmúlt éfszaka-is minden lelki testi veszedelmektől kegyelmessen meg-óltalmaztál. Sőt e' világnak ilyen közönséges felindulásában, a' pokolbéli ördögnek ilyen nagy dühös-

dühöségében. Ennyi sok felelem rettegés és vérontás között minket ez ideiglen szenvedhető állapotban meg tartottál. Mind ezekért és egyéb velünk közlót javaidért legyen áldott a' te szent neved mind örökké.

Kérünk tégedet továbbá, hogy egész életünkben és ez mai napon-is oltalmaz-meg minket, és adgyad mi nekünk a' te szent Lelkedet, hogy mindez egész napot olly dolgokban foglalhassuk mellyek tenéked kedvessek legyenek.

Es a' mint már a' te napodnak fenyével ez egész világot meg világosítod, azonképpen a' te Sz. lelkednek fenyetségével világosíts-meg a' mi homályos elménket, hogy tégedet ki minden dolgainkat látod szüntelen szemeink előtt tartunk, téged minden tselekedetünknek látoját és büntetőjét ismérjünk és félljünk. Es semmitől inkább ne órizkedgyünk; hanem hogy tégedet ilyen kegyelmes Atyánkat semmiben meg ne bántunk.

Valamihez kezdünk és akar mit végezzünk mindenkör ez legyen fő szándékunk; hogy mindeneket egyedül a' te tíf-téségedre, és egyebeknek hasznokra igazítsunk és rendellyünk.

Enged meg eztis oh mi kegyelmes Atyánk! hogy ez életünkre való szükséges dolgokért ne szorgalmatoskodgyunk, és ne munkálkodgyunk annyéra: hogy azonközben a' menyieiekről el feledkeznénk, avagy azokra valoban gondot nem tartanánk: hanem adgyad hogy mindenkor keressük először a' te Országodat és annak igafságát, hogy az után mindenek meg-adattassanak minékünk.

Oh mi kegyelmes meg-váltónk mige' firalmaséletben bujdosunk ne had magának bűnös lelkünket és testünket. Eppits-fel minket a' te szent lelkednek értelmével és erejével a' Sátánnak ennnyi sok késérteri és reánk tőrése ellen. Szabadíts-meg minden felelemtől és veszedelemtől, mellyekben forgunk ez világon minden szempillantásban.

Es mivel hogy semmi haszon valami jót el-kezdenünk, hogy ha jól véghez nem viszszuk; annak okáért minden idveséges elkezdett dolgainkat öregbitsed bennünk és erőfitsed, miglen minket a' mi Urunk Christussal való tökéletes edgyesésgbē viendesz; A'ki úgy mint fenyves napja az igafságnak és
a' mi

a' mi lelkünket örökké meg-világosittya, és véghetetlen bódog örömmel be-tölti.

Tarts-meg minket mi Urunk Istenünk, mind végiglen-a' meg-ismért igaz hitben és tudományban, az Ur Jéfus vallásában.

Oltalmaz-meg a' Sátánnak az ő tűzes nyilaitól, ártalmas tagjaitól, és minden tévelygő eretnekeknek dögletes tudományától. Oltalmaz-meg a' kegyetlen ellenségnek dühös szándékától, veszedelmes kiütésétől, kártételétől, fegyverétől, rablásától, égetésétől.

Ronts-el Uram Isten minden ő szándékokat, és igyekezeteket. Azt a' gonoszt mellyet mi reánk szántanak: fordíts Isteni titkos erődnek általa az ő magok nyakára és veszedelmekre. Vess oly követ eleikben melly után futván felejtessenek -el minket, hogy minden nemzetségek meg -ismerjék azt: hogy csak te vagy egyedül az Ur, és te vagy a' seregeknek hatalmas őriző Istene.

Az Idegenek torkában és fogságában lévő keresztyén atyánkfiainak (kik nevedért vasakat viselnek) éjjeli nappali tsendes ohajtásokat ved-bé kegyes fűleidbe, és az ő fanyaru fogságokból ments-ki őket kegyelmessen.

Az özvegyeknek árvaoknak légy kegyelmes Attyok, Tutorok, gondviselőjök, az uton járokat hordozzad szent Angyalid által, és minden kártól szerentsétlenségtől óltalmazzad. A' kőrokat, betegeket, megkeferedet szívú lelkű embereket, ördög kísértetiben esteget Szent Lelkessel batorítsad, erősítsed, gyámolítsad, gyógyítsad és vigasztaljad.

Végezetre mi Urunk Istenünk, végy ki ez mi helyünkől (Városunkból) és ennek minden utzaiból minden siralmas és háborúságos szozatokat, és panaszolkodásokat. Gyomlály ki a' mi sziveinkből minden irigységet, haragtartást, boszszú álló lelket, hogy mind egész életünket a' te akaratod szerént intézvé: és halálunknak orájára jó és keresztyéni készülettel jutván: igaz hittel élő reménységgel, a' mi lelkeinket te Szent Felfégednek mint lelkünknek edgyetlen egy hűséges Pásztorának kezébe ajánlhassuk, és e' világból való ki mulásunknak utánna: tégedet a' te Szent Fiaddal és Szent Lelkessel láthassunk, áldhassunk, és fel magasztalhassunk, mind örökkön örökké Amen.

Más

MAS ESTVELI IMADSAG.

UR Isten, mi Mennyei szerelmes Szent Atyánk, nagy hálakat adunk mi te Szent Felfégednek, hogy minket ez mái napon és életünknek minden idejében mind ez oráig kegyelmessen meg-tartottál, és ennyi fok és nagy jó *tateményiddel meg-látogattál*. Es mivel hogy a' te Isteni bölcseségedből a' napot a' munkára és az étszakát nyugalomra rendelted, kérünk tégedet adgyad minékünk a' te Szent Lelkedet, melly által ugy nyugodgyunk testünkben, hogy a' mi sziveink a' te szerelmedben ébren maradgyanak, és hogy minden világi szorgalmatosságot, ugy tehetsünk erőtelenségünknek szükséges meg-könnyebítésére: hogy a' testnek külső nyugalomával edgyütt, a' mi lelkeink ismértetinek-is belső és lelki nyugalma leheffen.

Adgyad annak felette: hogy a' mi aluvásunk ne légyen mértékletlen a' mi testünknek tunyaságára; hanem csak a' mi erőtelenségünknek meg-tartására, hogy ofztán alkalmatossabbak lehessünk a' te szolgálata-todra.

B3

Öriz

Őrizz-meg minket testestől lelkestől minden fertelmesség ellen, hogy még aluvásunk - is a' te szent nevednek ditsóségére leheffen.

Es minek utánna ez máj napot-is nem kevés vétkekkel mulattuk-el, (mivel hogy szegény gyarló bűnösök vagyunk) kérünk téged hogy a' miképpē efszaka a' főtétséggel minden el-fedetik és rejtetik; azonképpen te-is a' te nagy kegyelmességeddel fedezd-el és temesd-el minden mi bűneinket.

Oltalmaz-meg szerelmes Atyánk, e' következendő éfszakának idejében, és mikor a' mi szemeinket a' mély álom el borította, te vigyazz Uram mi réánk, mi éretünk, és mi mellettünk.

Allasd fejünk feliben a' te őriző Szent Angyalodat, hogy őrizzenek és oltalmazzanak minket, úgy a' miképpen régenten a' Jácob Pátriarchát az Angyalok őrizik vala az ő utában és aluvásában.

Jól tudod Uram melly hatalmas ellenségekkel légyen minékünk igyünk, belől a' test gonosz kívánságokkal izgat minket, kívül-is e' világ környül fogott bennünket, és nyilaival sebesíti lelkünket, az őrdögöt

peniglen

peniglen ingyen sem láthatjuk, annyival inkább magunkat nem tudjuk tőle oltalmazni.

Ennyi hatalmas ellenségeknek fokféle ostromlási ellen: erőnk te kivületted nintsen, meg-maradásunk segítséged nélkül nem lehet, életünk romlando hartzunk veszedelmes.

Oltalmaz-meg annakokáért minket az őrdögötől, e' vilagtól, és a' testnek gonosz kívánságától. Oltalmaz tűztől, víztől, váratlan iszonyú betegségtől, véletlen szerentsétlenségtől, rettegő álmodozásoktól, hertelen haláltól, gonosz ellenségtől, annak elrejtet fegyverétől, kárvallástól, és minden nyomoruságtól.

Oltalmaz gonosz hirtől, nevtől, gyaláztól, gonosz lelki isméréstől, kétségben való eséstől és kárhozattól.

Oltalmazd Uram Isten minden keresztyén Országokkal tartományokkal, városokkal, falukkal, és azokban lévő keresztyén Fejedelmekkel, Urakkal, Birákkal, Polgárokkal, jó szofogado kősséggel egyetemben: ezt a' mi nyomorúlt helyünket, ennek gondviselőjét, Edgyházi szolgait, minden lelki és testi veszedelmektől.

Adgy

Adgy nyugodalmat nyujts vigasztalást minden szegény kór betegeknek, és a' kiseretet miatt buslakodo és kefergő sziveknek. Tarts-meg elménket minden hívő és gonddaloktól, lelkünket az ördögnek törítől, vég-helyeinket romlástól, házunk népét nyughatatlanságtól, házainkat tüztől, marháinkat veszélytől, mi magunkat büntől.

Te vigyázz oh Uram a' mi sűrésainkra, őrállóinkra, és egészszén a' mi megtartásunkra, hogy a' te szárnyaiddal alatt tsendesen elnyugodván és erőtelen természetünkben meg-erősödvén: a' holnapi napra nyugott elmével és erővel fel-ferkenhefűnk, és tégedet nagy lelki örömmel és hálaadással szolgálhassunk.

Igy tégy mi velünk szerelmes Atyánk, a' te Szent Fiadnak az Ur Jesus Christusnak érdemeért, kivel él és Uralkodik mind örökké Amen.

MAS KÖZÖNSSEGES AVAGY MINDENKORI IMADSÁG.

Örök Felsőges mindenható Isten, ki meg látogatod az Atyáknak alnokságokat a' fiakban, harmad és negyed iziglen de vi szontag ezer iziglen meg-tartod irgalmaságodat

őket a' téged szerezőkhöz, kinek haragja meg-emészto tűz a' mi alnokságink ellen; de vi szontag végére meheretlen a' te irgalmaságod a' meg-térő bűnösökhöz.

Ki olly igen szerettel minket bűnös embereket, hogy a' te edgyetlen edgy szerelmes Fiadat adtad a' mi alnokságinkért, és örök kárhozatból való meg-szabadulásunkért, hogy ő fok fáradsággal véres veritékkel, fok gyalázat ostromozas káromlás és halál által minket el-veszett juhokat aklodban bé-vinne.

Nagy szívbeli töredelmességgel kérünk tégedet, ^{mindenkor} illesd-meg a' mi kemény meg-átalakodott sziveinket, a' te jó kedvednek és életörével, és indits-meg a' könyhullatásnak mélységes ársait mi bennünk, és változtasd folyo kut-fejékké a' mi szemeinket, hogy sirathassuk éjjel és nappal buncinknek számtalan voltát.

Nintsen jóllehet Ur Isten, ^{mindenkor} semmi jó tselekedetünk, avagy érdemünk, mellyet te elődben vinnénk; hanem a' mi gonofságinknak jaj számtalan voltát láttyuk; de mind azon által te hozzád folyamodunk, tégy-jól mi velünk, oh mi jó Istenünk! nem

az emberi irgalmasság szerint, hanem a' te véghetetlen és meg-foghatarlan Isteni jó voltod szerint. *könyörüly mirajtunk.*

Hafznállyon mi nekünk oh Uram, Szent Fiadnak halála a' mi idvességünkre! kinek tisztaságos vére mossa-el bűneinket, igazsága fedezze-bé hamisságunkat.

Te hozzád folyamodunk oh szelid természetű ártatlan bárány Ur Jesus Christus! ki a' téged meg-tagado Pétert *olly* kegyes, szemeiddel tekintéd: hogy a' te hozzád, meg-téréfre hozád, ki a' kereszt-fán függő tolvajt, *olly* nagy kegyelmessen néztéd: hogy amaz örökké való Paradisomnak gyönyörűséges birását ígérted neki.

Oh mi idvességünk! melly édesflek minékünk a' te fok terhektől-el nyomattattakhoz tett ígéretid. Te hozzád közelgetünk annak-okaért oh mi örök vigasztalásunk! és minden bizodalmunkat te benned meg-mozdulahatatlan, edgyetlen egy kősziklámban helyeztettyük és te benned igaz idvességünkben örvedezünk.

Te vagy oh Uram csak egyedül az orvos, az élet, és a' világosság, mi penig betegek

gek vagyunk, világtalanok, és meg-holtak, nyújts-ki azért segítő kezedet, hogy mehefsünk te hozzád, és lássunk világosságot a' te világosságodban.

Engedgyed hogy bűneinkről keserves fírást tehefsünk, igaz pœnitentiát tarthassunk a' tékozlófiúval, a' publicanussal, és a' bűnös magdalénával. Szánnyuk bánnyuk oh Ur Isten! minden gonofságinkat, és a' nyomoruságnak háború tengerében veszekedvén: fíratyuk a' mi nyavalyás vóltunkat.

Oh Uram mind ezeknek felette adgy minékünk a' mi életünknek szükségére tartozando, épp elmet, *egészes* teltet. Tedd, foganatossá köztünk a' te Szent Igédnek prédikállását, és annak mélységes gazdagságát terjezd-ki mi reánk. Környékezz meg bennünket Atyai gondviselefednek palánkjával, és Szent Angyalidnak táborával; mert ama' *meg kegyetlen* foganat reánk csikorgató elenségünk: éjjel és nappal üldöz bennünket, hogy tellyességgel a' felemes kétségben, és az örök veszedelemben bé-ejtheffen bennünket, és te töled örök igazságtól elszakaszson.

Továbbá terjezd-ki Ur Isten! a' te áldásod

fodat a' mi földcinkre, szőlő hegyeinkre, vetésinkre, ^{erdeinkre}, és gyümölcs-termő fáinkra, hogy azokból élhefsünk a' te Szent nevednek ditsiretíre, felebarátinknak hasznára, és lelkünknek örök idveségére.

Oh irgalmaságnak kut feje Szent Ur Isten! kinek irgalmasága minden munkái felett ki terjed; ^{emai n. 200.} teneked ajánlyuk minden gondolatinkat, beszédinket, és tselekedetinket, hogy azokat rendellyed a' te szent akaratodnak elkövetése szerént; és a' mi sok jó szerentsék s' mind peniglen veszedelmek között *forgo életünket őrizzed és óltalmazad.* ^{és a' te ditsőségedre meg tartad.}

Hogy ^{mily szűk} amáz igaz és örökké való Birónak széki előtt tanullyunk irgalmaságot. És a' szenteknek ditső serege közzé számláltatván: láthassuk az ő ditsőséges ortzáját, és minden idvezült szentekkel: mehefsünk bé ama' véghetetlen ditsősséggel ragyogó hajlékban, a' te Szent Országodban. Amen.

MAS REGGELI IMADSAG.

Örök mindenható Felseges Ur Isten, ki az téged szeretőkhöz ezer izig való irgalmaságu Isten vagy, ki az töredelmes, szive-

sziveket meg nem utálod, és nem engeded hogy az te hozzád folyamodtak vigasztalás nélkül maraggyanak.

Mi nyavalás meg-romlott bűnös emberek, kik az te szolgálatodra engedett drága időket az ördögnek munkáiban és ez világnak szem-fény vesztő gyönyörűségében töltöttük-el.

Töredelmes szível lélekkel esedezünk mennyei felséges színed előtt, ne szálj perben, és itéletben mi velünk, és ne hadgyel minket, a' mi sok bűneinkért és gonosztselekedetinkért, mert ha ezt miveled Ur Isten, csak edgy élő ember sem igazulhat meg te előtted.

Könyörűly - meg sőt inkább mi rajtunk, oh mi kegyelmes Atyánk! és a' te Szent Fiadnak oldalából ki-áradott drága vérnek érdemével mosd-el bűneinknek rutságát, ártatlanságával fedezgesd vétkeinknek fertelmét, hogy soha azok sem ez életben, sem az más életben te szemeid eleiben ne kerülheffenek.

Légy kegyelmes Ur Isten az te Anyaszentegyházadnak, és ez egész föld szegelletin el-széledett választott sereggednek, ól-

talmazad őket az ördögtől, és ez világtól, és a' te kitsiny feregédnek el-törlesztére igyekező Anti-Christusnak dühösködésétől, és kegyetlenségétől.

Engedgy szabados és örvendetes folyást ez egész világon az te Evangéliomodnak, és terjeszszed killyeb Szent Országodat a' népekreis, kik téged nem ismértenek, azoknak meg-térésekre, kik örök el választásod szerént a' te országodra tartoznak.

Emlekezzél-meg Ur Isten mi rollunk-is ez mái napon, és mivel hogy csak hijában való reggeli fel-kelésünk mennyei szent áldásod nélkül, annak-okáért szenteld-meg minden külső belső munkáinkat, és áld-meg kimenetelünket és béjövételünket.

Ald-meg továbbá Ur Isten ez mi romlot-hazánkat, és abban lévő keresztyén gyülekezeteket, hoszfú ideiglen való békefességgel, és támaszsz azokban Isten-félő, keresztyén Patronusokat Patronakat, igaz Lelki tanitokat, tégedet szerető és jó szó-fogadó kősséggel egyetemben.

Olthalmazzad keresztyén Királyunkat, (Fejedelmünket,) minden ő ellenségi ellenadgy ő néki szerentsés hoszfú időket; boldog

dog Uralkodást, hogy minden ő maga viselése, legyen az te szent nevednek ditsősfegére, az egész keresztyénségnek lelki és testi épületire, az mi szegény hazánknak és abbá lévő békefességünknek meg maradására.

Légy kegyelmes Ur Isten mind azokhoz, kik téged félnek, és nevedet segítségül hívják, vigasztald-meg azokat az kik vagy testekben, vagy lelkekben betegek, és vigasztalás nélkül szűkölködnek.

Bátoríts meg azokat az kik háboruságot szenvednek, vagy az Evangéliom igazsága miatt, vagy az gonosz lelki ismérret miatt, mivel az te igéd ellen vetkeztenek.

Emlekezzél-meg Uram minden te igaz híveidről-is valakik ez egész fölnek színén el-ofzlattatván: az kegyetlen ellenségnek sanyaru igájában nyögnek és fohászkodnak.

Erősíts-meg Ur Isten minden erőtlenekeket, bátorítsad az félelmes szívűeket, vigasztald-meg kegyesen az meg-alélt lelkűeket kik szívbeli bánattyok miatt el-fáradtak meg-törődtek, és el-bágyadtak, szomorúsággal, keferúséggel és nyomorúságokkal el-nyomattattak.

Nyújts segítséget, az kemény késérte-
tekben

tekben kesergő sziveknek, és adgy kőnyebeséget az el-lankatt, el-törődött, nehéz betegségben fetrengő nyomorútnak.

Légy segítségvel az gyermek szülőknek, és mindeneknek, valakik az ő szűk ségekben az te segedelmedet kívánnák, az szegényeket és szűkölködőket tartsd és tápláld Ur Isten, az hatalmasoktól el-nyomorítottakat az te kezeiddel gyámolítsd.

Adgyad azt-is, hogy az uton járok és kik tengeren evezvén: igaz igyekben faradoznak, bátorsággal meg-térhessenek az ő nyugodalmoknak helyére.

Gerjesz kegyes pœnitentia tartást az bűnösökben, hozd az igaz utra az el-tévelyedteket, téríts-meg minden bűnösöket kik az te országodra tartoznak, és világosíts-meg az te igaz isméretednek fénlő világával.

Tekints kegyes szemeiddel az ördög próbájában estekekre, hogy őket szent lelkeddel erősítsd, gyógyítsd és meg-vigasztalld.

Halgass-meg az szegény foglyokat, rabokat, kik az fogságban el-epedtenek, hogy őket

őket alkalmas időben meg-szabadítsd.

Végezetre engedgyed oh mi Urunk Istenünk! hogy tisztünkben és hivatalunkban mind végiglen állhatatosan megmaradván: ez életnek háboru szél-veszei közül, te hozzád idvességnek rév-helyéhez tántorodás nélkül által juthassunk, és te veled egyetemben élhessünk, és örvendzhesünk, mind örökkön örökké, Amen.

MAS REGGELI IMADSAG.

ÖRök Felséges mindenható Isten, ki vagy minden hozzád esedezőknek kegyes meg-halgatoja, és az keseredett sziveknek edgyetlen egy vigasztaloja, nagy hálákat adunk te Szent Felségednek, hogy minket ez el-múlt éztaka minden-féle veszedelemtől meg-oltalmaztál, és az te Angyaliddal az ördögnek minden ostromlást ellen kőnyűl vettél, és védelmeztél.

Ez után peniglen, hogy az mi bűneinknek serétségében el ne vesszszünk, az éjjeli mély álomból, az halálnak ábrázattayából, szép csendesen fel serkentettél, hogy időnk és alkalomságunk lehessen az idvesség pœnitentia tartásra.

D

Kérünk

Kérünk tégedet oh mi mennyei szent Atyánk! hogy miképpen az halálnak árnyékából fel - serkentettél bennünket; így ébrenzd fel lelkünket-is az bűnnek álmából, és világosíts meg az te fényességeddel.

Teremts mi bennünk oly világosságot, hogy az bűnnek és halálnak álmában soha el ne aludgyunk.

Igazgasd minden szonkat, szándékunkat, cselekedetünket az te szent nevednek ditsiretíre; mert mi mind magunkat, mind házunknépét, marháinkat, és minden dolgainkat te Szent Felségednek ajánlyuk és szentellyük.

Tsak te egyedül tudod Ur Isten: hanem ez mái nap-e akar mellyikünknek-is az ő utolsó napja, mellyet nem a' végre engedérel, hogy akar ki-is közzüllünk játékban, hivalkodásban, és tobzodásban foglallya önnön magát; hanem hogy ki ki bűneiből meg-térjen, és tenéked hiven szolgállyon.

Oh mit nem cselekednének a' kárhozott lelkek! ha csak edgy napot engednél-is nekik az ő meg-térélekre.

Te azért igazságnak el - enyészhetetlen napja

napja, és homályofságnélkül valo világosság, ki meg-világosítod elménket, vigasztalod ez fíralomnak völgyén bujdosó fiaidat, és leányidat.

Vedd-el az mi szívünk vakságát, és tudatlanságát, világosíts-meg értelmünket, ronts-el bennünk az bűnnek fetétségét, az tudatlanságnak homállját, hogy meg értvén mindenekben az te szent akaratodat: annak eleget tegyünk, és mint világoságnak fiaihoz illik: jámbor tókélletes életben járjunk, és ez világon az belső sötétséget, az más világon penig az örökké való külső fetétséget el-tavoztassuk.

Oh mi kegyelmes Atyánk, tekints irgalmas szemeiddel mi reánk, az mely kegyes és irgalmas szemeiddel tekintettél vala az Szent Péterre, minek utanna meg-tagadt volt; az bűnös Afzszonyi állatra, az Dávidra, az Zacheusra, és a' kereszfán függő tolvajra, és több hozzád esedező bűnös fiaidra, és leányidra.

Az te szent nevednek ditsiretíre, és ditsőségére vezérellyed az mi állapotunkat és adgyad minékünk a' Szent Léleknek ajándékát, hogy valamiket te kedvelsz, azt

voltaképpen eszünkben vehetsük, gerje-
dezve kívánnjuk, okossan keressük, igazán
meg-ismérjük, és úgy véghez vihetsük,
az mint te kívánod, és idvességes az mi
lelkünknek.

Mutass oly utat minékünk: oh mi édes
Istenünk! az mellyen bátorságosan járha-
sunk, mind jó s' mind gonosz szerentséink
közöt, úgy hogy jó szerentséinkben fel ne
fuvalkodgyunk; de te néked hálát adgyunk,
háboruságunkban el ne nyomattassunk;
hanem csendes kelki ismerettel szenved-
gyűk az mit reánk botsátasz.

Adgyad édes Istenünk, hogy te éretted
meg utálhassuk ezt a' mulando világot, te
benned penig és a' te parantsolatidban min-
denek felett gyönyörködgyék lelkünk, és
tégedet mindenek felett szívünk szerént
szerethessünk.

Gyakran buzgosággal emeld-fel oh Ur
Isten sziveinket felségedhez! adgy töre-
delmeséget sziveinknek, és bő vizet sze-
meinknek: hogy Szent Péterként sirathas-
suk gyakran bűneinket.

Adgyad édes Atyánk, hogy rettegjünk
te előtted, kétségben esés nélkül, remén-
ségünk

ségünk nagy legyen te benned, vakmerő
bizakodás nélkül; adgy tiszta és benned-
bízó szívet fel-fuvalkodás nélkül.

Adgy mi édes Jéfusunk vigyázó szívet,
mellyet tölled el ne vonnyon semmi hival-
kodo gondolat, adgy álhatatost, mellyet el
ne nyomjon semmi gonosz indulat; adgy
győzhetetlent, mellyet semmi hábornság
el ne fárasztson; adgy tiszta és igaz szívet,
mellyet meg ne rutitson semmi gonosz ki-
vánság.

Engedgy minékünk oly érelmet, mely
tégedet meg-ismérjen; oly szorgalmatos-
ságot, mely csak téged keressen, oly böl-
cseiséget, mely téged meg-tanuljon; oly
életet, mely előtted kedves légyen.

Adgyad hogy az idvességes pœnitentia,
és igaz eleven hit által részesülhessünk kin-
nyaidban, szent halálodban, érdemedben, és
végre boldogságodbanis, ki él és Uralko-
dol, mátúl fogván mind örökkön örökké,
Amen.

MAS KÖZÖNSEGES (AVAGY MIN-
DENKORI) IMADSAG.

M Enynek és földnek hatalmas Istene, ki
vagy minden hozzád folyamodoknak
D₃ kegyel-

kegyelmes gyámola, mi te Szent Felségednek bűnös Fiai Leányi, és az te mezőnek juhái, alázatosan könyörgünk te Szent Felségednek, hogy ne szaly perben és ítéletben mi velünk szegény bűnös fiaiddal.

Ne nézzed Ur Istē a' mi fok külömbkülömbféle gonosz bűneinket, háládatlanságinkat, és edgymásközött való egyenetlenségünket; hanem inkább emlekezzel-meg az te régi ígéretedről, a' hol azt mondottad: Elek én Isten, nem akarom az bűnös embernek veszedelmét; hanem inkább hogy meg-terjen, és éllyen; valamikor az bűnös ember te hozzád fel-kiált, meg-halगतod, és az ő bűnéről többé meg nem-emlekezel.

Annak okáért Szent Fiadnak ártatlanságával fedezd-el minden bűneinknek és fogatkozásinknak sokságát.

Ismérted-meg Uram Isten, napról napra jobban jobban velünk, hogy noha nagy ideig bűneinknek érdeme szerint, mind hadakkal mind vér-ontással, és fegyverrel, mind dög-halállal, mind drágasággal, mind tűzzel s' minden félemmel, és bujdosással, mind rabsággal, és egyéb-féle nyomoruságokkal fanyargattál bennünket.

De

De mind azonáltal az te mi hozzánk való szerelmedet nem tettetd színtén-le, és nem feletkeztél-el rollunk tellyességgel, ama'te beszédednek igazsága szerént, ahol azt mondottad: El feletkezhetiké az édes Anya az ő magzattyárul, úgy hogy ne könyörüllyön az ő méhének gyümölsén; de ha az el-feletkeznék-is; én mind-azonáltal soha te rollad el nem feletkezem, imé az én tenyeremre irtalak tégedet, és mindenkoron szemeim előtt vagy énnékem.

Te Felségednek Ur Isten el-hittük: hogy kezében vadnak mind a' Fejedelmeknek, Királyoknak, és egyéb embereknek-is szívei, mint a' vizeknek folyási, oda hajthatod könnyen valahova akarod.

Annak okáért, minden ellenünk megkeményedteknek sziveket és szándékokat, hajts hozzánk való engedelmesésre, és edgyességre, hogy békeféségre, és csendeségre, felelem és rettegés nélkül szolgálhassunk Szent Felségednek életünknek minden idejében.

Adgy edgyességet Ur Isten, adgy békeféséget, adgy igaz Isteni félelmet, Isteni és atyafiui szeretetet mi közinkben.

Felsé-

Felséges mindenható Isten, azt mondatad minékünk, hogy ha az te Szent Parancsolatid szerént járunk, az te áldásid menyből mi réánk-alá szállanak.

Téríts-meg azért Uram Isten minket, és Szent Lelkednek általa szűly bennünket ujjonnan, hogy mi ellene mondgyunk a' Sátánnak az ő országának, a' bűnnek, és az mi testünknek gonosz kívánságának.

Könyörűly Ur Isten minden rendbéli nyomorúltakon, az uton és vizen jároknak szánd-meg az ő nyomorúságokat, és az te Szent Angyalid által őrizzed és óltalmazad őket.

Az szegény özvegyeknek árváknak légy kegyelmes gondviselő Istenek, az szegény kóroknak, betegeknek add-meg előbbeni jó egészségeket, a' szegény Rabokat szabadíts-meg, az Idegenek fogságából, az kétségben esendőket szabadíts-meg a' Sátántól, és az gonosz lelki ismérrettől.

Lám azt-is fogadtad Uram: hogy ha segítségül hívunk tégedet, az mi nyavalyáinkban meg-halgatz minket, és ha szintén az ár-vizek fejünk felett haladnának-is, el-nem borittatunk sem a' veszedelmeknek tűzétől meg nem égettettünk.

Tá-

Támadgy-fel ez okáért mellettünk mi jó Istenünk, ez te szép igireted, és illetén fogadáfod szerint; hogy ekképpen vegyék ezekben mindenek, hogy nem aluszol és nem szunnyadozol; hanem nyitván állanak az te szemeid az mi réánk való vigyázásra, és óltalomra.

Es legyen tudtokra mindeneknek az -is: hogy a' kiket akarsz azokat a' veszedelemnek közepette-is meg-tarthatod, minden férelem és bántás nélkül; a' mint Danielt meg-őrizéd az éh oroszlánoknak közepettek, az izraelt az Jordánnak és veres tengernek fenekén úgy vezérled, hogy száraz lábbal méne által. Az Pharahót pedig az tengernek mélységében borítád; az három iffjakat-is az égő kemenczében úgy meg-tartád: hogy még csak az hajok szála sem perfelődék-meg, az ellenséget pedig a' kik belé vetették vala meg-emélté; és ki az kegyetlen Elephántokat-is úgy meg-zabolázád; hogy az te népednek semmit nem árthatának.

Igy mostan-is minden réánk törekedő Elephántoknak és kegyetlen vad oroszlánoknak merges szándekokat zabolázd és tartoztasd meg Ur Isten.

E

Osz-

Ofzlafd-el minden ellenünk való tanátsokat, és végeztéseket akképpen: az mint a' szél el-hinti és tétova ofzlattya az port és az apro polyvát.

Hogy ekképpen meg örvendeztetvén mi fejenként a' gyülekezetnek helyén nagy örömmel, és vig orczával tégedet ditsirhef-sünk, fiurúl fiura, nemzetségről nemzet-ségre.

Igy tégy mi velünk, oh mi kegyelmes Atyánk Istenünk! az te áldot Szent Fiadért, az mi Urunk Jéhus Christufért, ki teveled és az Szent Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké, Amen.

MAS KÖZÖNSEGES (AVAGT MIN-DENKORI) IMADSAG.

Ö Rök mindenható Isten minden irgalmas-fágnak és kegyelemnek Attya, ki az bánatos sziveknek, és meg-keseredteknek indulattyokat meg nem utálod, mi nyavalyas és boldogtalan bűnös emberek, kiknek gonofsági fellyül haladták az tenger főve-nyének számát, nagy lelki bizodalommal és áhitarofsággal járulunk te hozzád.

Méltók nem vagyunk, jollehet kegyel-mes

mes Atyánk hogy csak az Egre-is fel emel-lyük szemeinket; sőt méltobbak vólnánk arra: hogy mi ellenünk minden teremtet állatid fel-támadnának, és az te gyalázato-dért rajtunk erős bofzfút állanának.

Mert meg-utálván Felségedet, az te el-lenségidnek az bűnnek, az ördögnek, és ez világnak szolgáltunk, maga igen jól tud-tuk: hogy te nem csak vigasztalásnak, ha-nem bofzfú állásnak-is Istene légy, ki még az Atyáknak bűnöket-is az fiakban harmad és negyed iziglen meg-látogatod.

Tudgyuk hogj az igazis tsak alig álhat meg; Sőt ha irgalmasfágodat meg-vonzod: csak egy élő ember sem igazulhat meg te előtted

Vétkeztünk Uram az Eg ellen és te elle-ned, méltók nem vagyunk; hogy te fiad, sőt hogy csak szolgálid, és szolgálid-is le-hefsünk; holott az te szolgálatodra enge-det, időt lelkünk kárhozattya és a' te bofz-fúságodra fordítottuk.

Mentől nagyob és csudálatosb vólt pe-nig a' te mi hozzánk való jó voltod, és nagy túrhető kegyelmességed, ki bennünket vár-tál, és szüntelen hittál az mi életünknek meg-jobbítására, annál iszonyob vólt a' mi

hálaadatlan szívünknek keménysége.

Mert jól tudván a' te akaratodat, és a' mi kötelességünket: nem csak ki nem tértünk gonofságinkból; de sőt inkább el-bizakodván: naponként bűneinket szaporítottuk.

Im hol azért meg-vallyuk Felséged előtt gonofságinkat, Mi vagyunk Uram amaz gyümölcstelen fák: kik az te kertedben haszontalan foglaltunk helyt; sőt ártalmas gyümölsőt teremtetünk, és annak okáért meg-érdemlyük: hogy az te haragodonak éles fejszéje tőből ki vágjon bennünket.

Mi vagyunk Uram ama' haszontalan szolgák; Sőt amaz alnok és tékozlo szolgák: kik tudván az te akaratodat bé nem tellyesítettük és annakokáért méltók volnank reá: hogy kezeinket és lábainkat őszve kötözvén: az kárhozatra vetnél.

Mert ugyan-is ha azmennyei Angyalokat hirtelenséggel eredeteknek el-hagyásáért, az Egből le-vetted, és örök tűzre itilted, és ha az mi első szüléinket az egy gyümölsz költségért halálra itilted, és ez világi nyavalyákat, betegséget, munkákat az edgy vétékért reájok ereztetted.

Mit érdemlenénk tehát mi: kik számtalan-szor vétkeztünk te ellened. Men-

Mennyin vadnak oh kegyelmes Ur Isten! kik örök káhozatra vettetenek, noha talám annyit nem vétkeztenek mint mi; De mivel hogy irgalmaságnak Istene vagy te, ki az bűnösöknek veszedelmén nem örülsz; hanem az te-hozzád térőknek örömet meg kegyelmész, kétségben nem esünk.

Az te szerelmes Fiad ígérte minékünk: hogy az ki bűnnel meg-terhelte, ha te-hozzád folyamodik, minden gonofságából ki tisztittatik.

Tekints azért irgalmas Istenünk, az te Christufodat, az mi közben-járonkat, ki mi érettünk az magas keresztfán magát meg-áldozta, hogy az kik a' bűnben megholtunk vala, ismét ő benne fel-támadnánk.

Emlekezzél-meg rolla: mely nagyban esék ő nékie a' mi váltságunk, ennek azért drága érdemeért könyörűly mi rajtunk.

Ne utály-meg Uram minket, mert te kezded munkái vagyunk, el ne vész elölled; mert vagy jók vagy gonoszok vagyunk, ugyan csak tiéd vagyunk; ha te el-vert bennünket, és előled ki kergetz, hová legyünk, és kihez hajtsuk fejünket.

Fogadgy hozzád inkább oh kegyelmes

Ez

Iste-

Istenünk! kik nagy örömet hozd meg-
térünk. Ha undok fertelmesek vagyunk,
te meg-tisztíthatz minket; ha vakok va-
gyunk, meg világosíthatz; ha betegek va-
gyunk, meg-gyógyíthatz; ha meg-holtunk
volna-is fel-támaszthatz bennünket.

Mivel hogy nagyobb az te irgalmaságod
az mi gonofságinknál, nagyobb az te jó vol-
tod az mi vétkeinknél, nem cselekedhetünk
mi annyi gonofságot, kinknél többet le nem
moshatna a' te hozzád meg-térőkben, Szent
Fiadnak drágalatos vére.

Azért Uram noha tékozló fiak voltunk
eddig, noha sok kincsedet réánk bizott ja-
vaidat gonoszúl el-vesztegettük, és világ
és az ördög rabságában esvén, de a' te
Szent Lelked által meg-ismervén bűneink-
ket: hozzád térünk, előtted le borulván:
alázatos szível kegyelmet kérünk örök ha-
lált érdemlett lelkeinknek.

Ne tarts azért számot Uram gonofsá-
ginkra, tekintsd-meg a' te Szent Fiadnak
drágalatos vére hullását, kinek oldalából
ki-folyt piros vérben, (mint régen Phara-
hot az veres tengerben) öld-meg az mi bű-
neinket, hogy azoktól meg-szabadulván:
tellyes

tellyes életnkűnek rendiben, Szent neve-
det ditsóíthessük, és fel-magasztalhassuk
mind örökkön örökké, Amen.

MAS ESTVELI IMADSAG.

Ó Rök mindenható Atya Ur Isten, ez est-
vének idején elődben járulván: keze-
inket sziveinkkel edgyűt te hozzád fel emel-
lyük, és halálat adunk te Szent Felségednek,
hogy minket ez máai napon testünkben és
lelkünkben meg-öríztél, hirtelen halál-
túl, véletlen nyavalyátul, az ördögtől, és
minden lelki és testi veszedelmektől.

Meg-vallyuk Uram: hogy fokképpen vét-
keztünk ez máai napon te ellened, és az te
színed előtt; ki mindeneket jól látz, oly
félelem és rettegés nélkül víveltük magun-
kat, mint ha ingyen nemis láttad volna az
mi sok féle gonofságinkat.

De oh Felséges Ur Isten! noha bűnösök
vagyunk ugyan csak te hozzád folyamo-
dunk, bűnnel meg-terheltezt sziveinknek
halálos sebeit, imé Szent Felségednek
eleiben terjesztjük.

Mert te kivüllórted sem életet, sem kőn-
nyebiséget nem találunk, reged ismerünk,
téged vallunk az Ur Jesus Christus által ke-
gyel-

gyelmes Atyánknak, te nállad vagy az irgalmaság, és az kegyelemnek ki-meritetlen kut feje.

Könyörűly azért Uram mi rajtunk, és vigasztald-meg az te itéleted-előtt bűnünk miatt rettegő sziveinket, gerjesz bennünk hozzád folyamodo buzgoságot, és benned való tőkéletes bizodalmat.

Ne hadgy minket oh minden kegyelemnek élő kut feje Szent Ur Isten! az mi veszedelmünknek piaczán életünknek minden napján hivalkodnunk, vigy bé az te választott szőlődben, világ kezdetitől fogván bé-fogadott munkálkodo szolgaidnak seregében.

Munkánk után semmit nem érdemlünk, magunk láttyuk és meg-vallyuk; de a' te irgalmaságodnak reánk áradását bizonyos hittel várjuk.

Ne hadgy-el minket Ur Isten ennyi kiferetinknek hajjai között, őriz-meg veszedelmétől, kár vallástól, éjjeli rettegetől, minden házunk-népével, és keresztyén gyülekezetünknek minden tagjaival egyetemben.

Gyomlály ki kőzzüllünk minden botránkozta-

koztato vélekedéseket, tisztits ki sziveinkből minden te törvényeddel ellenkező gonosz gondolatokat, mellyeket az őrdög az mi láthatatlan defáradhatatlane llenségünk, az mi sziveinkben az te Szent Lelked által plántáltatott mennyei mag kőzzé csuda álnoksággal igyekezik hinteni.

Vétkeinknek számát Uram mi nem tudgyuk, terhes voltát érezzuk, és halálos sebeinknek fájdalma a' mi sziveinket meg-keserítette.

Ne hadgy minket oh mi Szent Atyánk! az mi bűneinknek busítása miat kétségben esnünk; de az te nagy irgalmaságod szerint könyörűly mi rajtunk, tarts-meg testünket egétségben, lelkünket te reád való vigyázásban.

Oh mi meg-váltó Istenünk! kia' gyarlo testnek nyugodalmára rendelted az éjjelt, világosíts-meg a' te fényeségedel a' mi lelkünket, és nyugosd-meg testünket, mert ugyanis a' sok veszedelmes és lelkünket fárasztó kiferetink között nints egyebütt nyugodalmunk: hanem csak te benned Ur Isten.

Oh kedves vendég drága zálag vigasztalo Szent

lo Szent Lélek Ur Isten! jövel szály bé sziveinknek belső rejtekében, oh jövel megkeferedteknek vigasztaloja, árváknak tutora, erőtléneknek erőssége, és a' veszedelemben forgóknak egyedül való hűséges reménye, szállj-bé nemes ajándékokkal, sziveinkben lelkeinkben, ki minket egész életünkben és az reánk követekezendő érzakának félelmes sötétségében-is vigasztallyon és bátoritson: Hogy a' te szarnyaidd alatt megnyingodván: az hólnapi napnak világosságát érhefsűk egészsegen, mellyben Szent Felségedet örvendetes hálá-adással magasztallyuk, lelkünket a' te kezedből vött ajándékkal vigasztalhasfuk, és az ördögnek, ez világnak kifirteti ellen bátorit-hasfuk.

Igy cselekedgyél mi velünk oh mi Szent Atyánk! a' te szent Fiadnak a' Jésus Christusnak érdemeért, kinek te veled és a' Szent Lélekkel, légyen dicsőség mind örökkön örökké, Amen.

MAS ESTVELI IMADSAG.

Ó Rók mindenható kegyelmes Atya Ur Isten, áldunk ditsérünk és fel magasztalunk

lunk tégedet, a' te Szent Fiaddal és Szent Lelkoddal egyetemben, mind azokért az jókért lelkiekért és testiekért, mellyekkel bennünket ez óráig kegyelmeffen meglátogattál.

Viszontag könyörgünk te szent Felségednek, őriz-meg oltalmaz-meg bennünket, mint szemeidnek fényét, és a' te szarnyaiddnak árnyékában rejsz-el minket.

Végy környül minket a' te kiváltképpen való Atyai gondviseléseddel, mint valami jó paissal, és világosíts-meg a' mi szemeinket, ne aludgyunk-el az halálban, hogy azal ne dicsekedgyék az ördög, a' mi ellenségünk hogy minket meg győzött volna.

Gondviselő Felséges Ur Isten, kinek gondviselése ki-terjed még az hajszálra-is, még az fűszálra-is, még a' fészkekből le-eső veréb fiakra-is.

Anyánk méhétől fogván való kegyelmes Istenünk, ki még akkor-is a' mi Istenünk voltál: mikor Anyánk emlőjén függőrtünk, viselly gondot a' te Anyaszentegyházadnak tagjai között mi reánk-is, hogy mi élhefsünk a' te nagy nevednek dicsireti-

re, Anyaszentegyházadnak hasznára, és lelkünknek örök idvességére.

A' te jó lelked vezérellyen egyenes úton minket, és ne adgy minket se az ördögnek, se az mi indulatink kezében, sem pedig a' mi veszedelmünket szomjúhozó ellenségeknek kívánságokra, s' meg csufolásokra.

Irgalmazz és kegyelmezz a' mi bűneinknek, és adgy minékünk a' te neved tisztességére néző jó életet, hogy mi a' mi hitünket, és tudományunkat életünkkel is a' menyire lehet követhessük, és ékecsíthessük, hogy a' mi gonosz életünk miatt a' kívül valóktul se a' te neved ne káromoltságok; se az szent Gyülekezet ne szidalmaztasék.

Ha mikor pedig az emberi gyarlóságnak miatta valami vétekben el esendünk, kegyelmes édes Istenünk, mint hogy igen jól tudod te azt: hogy mi természetünk szerint Angyalok nem vagyunk; hanem romlandó töredékeny cserépedények, tedd aláink azért a' te kezeidet, hogy meg ne romoljunk, és ha el esendünk emelly-fel bennünket az esetből kegyelmezz.

Es engedgyed hogy lehessünk mi azoknak számok között valók, kik a' te hatalmas

mas Isteni erőddel hit által őriztetnek az idvességre, adgy erőt egészséget, a' mi tisztünkben és hivatalunkban, a' te tisztességre való el-járára.

Az Tanitokat igazgassad Ur Isten Szent Lelkoddal, erősítsd igaz hittel, és fegyhetlen szent étellel, hogy köztünk a' tiszt szent igédet tisztán igazán és csak a' te kívánságod szerint hirdethessék, adgyad ő nékiek az igaz tudománynak, erősségnak, bátorságnak, buzgoságnak, és álhatatosságnak lelkét, hogy mind tudományokkal, s' mind életekkel jó példát mutatván: építsék mindenekben a' te szent Országodat.

A' te mi köztünk való Anyaszentegyházadat: mellyet Szent Lelkoddal Szent Igédvel gyűjtöttél, szedeggettél, oltalmazd védelmezd a' pokolbéli ördögtől, és annak minden ártalmas tagjaitul, kik ennek (hamis tudománnyal, veszedelmes tévelygés-fel, dögleletes bálvány imádással) megvesztegetésére igyekeznének.

A' fő rendet birjad Isteni erőddel, hogy a' kötség előtt keresztyéni jó életnek példájával naponként tündökölhessenek.

Szenteld-meg az vitézlő rendet Ur Isten,

áld-meg a' városi és falusi kőtséget, adgy edgyeséget Isteni felelmet közinkben, hogy mint egy Christus gyülekezetinek tagjai egymást ismerethessük.

E' mi nyomorúlt helyünkben lévő szent serege a'te Fiadnak: légyen mi tőlünk tenéked kiváltképpen való Atyai gondvifeléled alá ajánlattatva.

A' kór betegeknek és a' kisértet miatt buslakodo és kefergő sziveknek légy kegyelmes meg-vigasztalo és gyógyito orvosa, minden szűkségekben te hozzád ohajtozo hivedeknek ohajtásoknak légy az Ur Christusért kegyes meg-halgato és szűkségeknek bétellyesítő Istene.

Es a' mint hogy bennünket ez estvéli időre tűrhető egészségben juttattál, kiért szent neved áldásék mind örökké, így az holnapi napra - is juttass minden hozzánk tartozokkal egyetemben, mind testünknek s' mind lelkünknek olly egészséges ép voltaival, mellyet tenéked az holnapi napon hálaado szível meg-köszönhefsünk.

Halgass-meg minket a' mi Urunk Jesus Christus által, ki minket ekképpen tanított könyörgeni, mondván: Mi Atyánk.

Más

M A S.

Közfőszéges Hálaadás és Könyörgés, az Istennek el-vőtt és vejendő javaiért.

ÖRök mindenható Isten, Menynek és Földnek Ura, Teremtője, mi Urunk Jesus Christusnak dicsőfséges Szent Atya, Abrahámnak, Isáknak, Jakobnak s' minékünk-is kegyelmes Istenünk; Te Szent Felfégednek alázatos szível lélekkel nagy hálaakat adunk, Szent Fiadnak az Ur Jesus Christusnak nevében, minden időbeli elvőtt kegyelmes ajándékidért, Lelkikért és testiekért: Kiváltképpen hogy te minket öröktől fogván az életre Christus Jesusban kegyelemből választottál, képedre és hasonlatosságodra teremtetél, Szent Fiadnak általa meg-váltottál, örökös fiaiddá tőttél, Szent Lelkessel a' fogadot fiúságra, el pecsételtél, igaz és idvezítő isméretedre hoztál, idveségünk és örök életünk felől bizonyosokká tőttél, és ez ideiglen minden lelki testi veszedelmektől kegyelmességedből meg-oltalmaztál, és a' te Anyaszent-egyházadnak társaságában meg-tartottál; Annakokáért mind ezekért te Szent Felfégednek légyen örökké való halá.

Vifzon-

Vízontag Felségednek alázatos szível lélekkel könyörgünk, Szent Fiadnak az Ur Jéhus Christusnak nevében, Szent Léleknek vezérléséből, mindennémű kegyelmes igiretidnek, lelkieknek és testiéknek rajtunk el-teljesítéséért, és kérünk tégedet, hogy a' mi iffiuságinknak bűneit, és egész életünkben való álnokságinkat, tévelygésinket, hitetlenséginket, és minden egyéb gonosz cselekedetinket, kegyelmességedből Szent Fiadért bocsásd meg: Szent Lelkednek általa a' te meg-ismért igazságodban, idvefségünk és örök életünk felől való hitünkben, és reménségünkben mind végiglen tarts meg: Reánk ki-árasztott szent igédnek igaz világosságát, a' mi szívünkben és lelkünkben naponként igaz hitnek általa nevellyed és öregbitsd.

Arazd reánk Uram Isten minden lelki testi áldásídat, és Szent Lelkednek általa naponként téríts hozzád bennünket, hogy meg térhefsünk, hogy tégedet jobban jobban ismérhefsünk, félhefsünk, szerethetsünk, tisztelhefsünk, és mindenben a' mi fiui és leányi engedelmeffségünket, kedves áldozatúl te Szent Felségednek bemutatassuk.

Ol-

Oltamaz-meg Uram Isten szomszédságinkban lévő Keresztyén Országokkal, tartományokkal, városokkal, falukkal, és azokban lévő hiveddel, és szolgáladdal egyetemben, minket is Várafunkal, Ecclesiánkal, és házunk-népével egyetemben, minden lelki és testi veszedelmektől, kiváltképpen az ördögtől, annak álnokságától, tsalárdságától, hamis tudományától, veszedelmes kifizertétől, ártalmas tagjaitól: jóvendő veszedelmes hadaktól, háboruságtól, rablástól, dulástól, tűztől, éhségtől, drágaságtól, veszedelmes betegségek-től, hirtelenben való haláltól, égi hábüroktől, szel-veszek-től, ragyáktól, kő-esőktől, menyűtő kővektől, veszedelmes árvizektől, bűnben való eséstől, gonosz hirtől névtől, gyalázattól, gonosz lelki isméréstől, kétségben való eséstől és kárhozattól.

Oltalmaz-meg Uram Isten mind most s' mind ennek utánna való időkben, idegen népeknek megszűze földről réánk jövelektől, közel valoknak ki-ütésektől, kártételektől, és Fegyverektől.

Szánd-meg Uram Isten az te hivednek, ennyi fok keserves nyomorúságát, gyalázattat,

G

zattyát, romlását, és vérek-hullását, melyet mind most s' mind ennek előtte való időben, nem csak az idegenek; hanem az minnen fiaink-is kimilletlenül rajtunk cselekedtenek, hogy mind az idegeneknek, mind az mi fiainknak rajtunk vótt győzedelmekért a' te nagy neved ne fízidalmaztasék.

Örvendeztess meg Uram Isten bennünket ennyi fok siralmas és Rabságos esztendeink után: hatalmas gondviselésfoddal, oltalmazásfoddal, szabadításfoddal, és békeségünknek megadásával.

Tarts meg Uram Isten minden Országokban, mi-közöttünk is az te szerelmes Szent fiadnak vérével meg-váltott kicsiny seregedet, és Anyaszentházadat, abban lévő Fejedelmekkel, Urakkal, Vitézlőkkel, Gondviselőkkel, Tanítókkal és az szegény kősséggel egyetemben, az te nagy nevednek dicsőiségeért, mint régenten hatalmason meg-tartottad Egyiptomban, az pusztaban, Assíriában, Chaldeában, Sidorországban, és egyéb helyeken-is minden kegyetlenek ellen.

Uram Isten gyomlály-kiközzülünk minden gyűlölséget, viszfzavonást, haragtartást, bosz-

boszfzú-álló lelket, és ajándékoz meg bennünket igaz értelemnek, bölcseségnek, hasznos tanátsnak, erősségnek edgyeségnek, igaz Atyafiúi szeretetnek, és Isteni félelemnek lelkével, hogy mind a' te nagy nevednek tisztességére és dicsőiségére tartozó dolgokban, mind az mi nyomorodot hazánkban és abban lévő Anyaszentegyházadnak oltalmazására, és meg-maradására szolgáló igyünkben, edgyet érthevűnk, edgyet akarhassunk, és edgy szível lélekkel nagy hasznosan szolgálhassunk.

Igy tégy mi velünk mi kegyelmes Atyánk Istenünk, az te Fiadnak az mi Urunk Jesus Christusnak általa. Hogy mi-is te Szent Felsegednek kegyelmes gondgya viselését és oltalmazását látván az te nagy nevedet dicsőíthevűk és Nemzetségről Nemzetségre te Szent Felsegedet mind örökkön örökké magasztalhassuk. Amen. *Mi Aty:*

M A S.

Más A' Keresztén Magisztratusért.

ÖRök mindenható Atya Ur Isten, minden irgalmaságnak és kegyelemnek Istene: Hálaát adunk mi te Szent Felsegednek, hogy te minket tellyes mi életünkben és

ben és ez elmúlt etzakának-is fetétségében mindenféle károktúl, és veszedelmektül meg-öriztél nagy kegyelmeffen, és Isteni nagy jó kedvedből ez mái napnak világosságára jutattál, Szent Igédde! naponként tápláltál: keresztyén gondviselőkkel, Isten-felő Fejedelmekkel jámbor tudós Tanítókkal, és minden lelki testi áldomással meg-látogattál.

Könyörgünk tenéked mi kegyelmes Istenünk, az te szerelmes Fiadnak az idvezítő Ur Jesus Christusnak szent nevében, hogy miképpen az földet meg-világosítod a' napnak fényével, úgy az mi lelkünket-is világosíts-meg a' te szent Lelkeddel, hogy valamit gondolunk, szollunk, és cselekedünk tellyes mi életünkben, és e' mai napon-is minden te Szent Felségednek neve dicsírtire, minékünk lelkünk idvefségére legyen.

Oltalmaz-meg minket mi kegyelmes Istenünk, ez mái naponnis minden féle gogonofz veszedelmektül; A' te őriző Szent Angyaliddal kérünk jártafs tábort mi környülettünk, hogy az pokolbéli őrdögnek semmi kifírteti sem továbbá semmi egyéb féle veszedelmek ne árthassanak minékünk.

Es mi-

Es mivel hogy haszontalan te Szent Felségednek segitsége és áldása nélkül: minden mi dolgainkra az mi fel-kelésünk: Annak-okáért kérünk tégedet, áld és szenteld-meg minden munkáinkat, és minden cselekedetünket jó szerentsés előmenetellel tedd hasznossá.

Kérjük ezen-is továbbá te Szent Felségedet, hogy e' széles földnek minden szegeletiben tarts-meg a' te Anyaszentegyházadat, és támaszsz annak külső oltalmazására minden keresztyén Országokban, és az mi meg-romlott szegény hazánkban-is Istenfelő hatalmas és győzedelmes Királyokat, Fejedelmeket, kiket Isteni erőddel támasztottál, azokat kegyelmességéből tarts-meg: Nevezet szerint Nemzetünknek keresztyén Fejedelmét és őrállóját, (választott Királyát) tegyed oh dicsőségnek Királlyá nyomofsá és hofzszú életűvé: Halgafd-meg őtet az ő háboruságának idején, s' tegyed győzedelmessé oh Jákobnak Istene! küld-el neki a' segitséget a' te szent-féges helyedből, és Sionbul oltalmazd-meg őtet. Tellyesítsed szent kívánságait, és igazgassad tanácsit, hogy lehessen a' te tiszt-

G 3

tefsé-

teségednek oltalmazója, és az igaz vallásnak hitnek plántálója, azzal ellenkező mindenféle tévelygéseknek gyomlálója és rontoja, a' szent békeiségnek meg-örzője.

Ronts-meg ez által naponként a' te erődnek nagyságában a' mi kegyetlen ellenségeknek, és engedgy minékünk csendességet a' mi időnkben ez földön, és édes házámban békeiségben való meg-maradáért.

Mellette való Tanács Urakat, Kapirányokat, Hadnagyokat, az egész vitézlő népet, ajándékozd-meg Ur Isten edgyesfégnék és bátorságnak lelkével: Adgy jó szerencsét, előmenetelt nékiek, a' te dicsőfféges nagy nevednek tisztességére, az egész keresztyénségnek meg-maradására, lelki testi épületire. Ugyan azon te Anyaszentegyházadnak ajándékozz mindenütt jámbor Istenfélő gondviselőket, igaz tudományú, és szent életű bölcs Tanítókat, és a' kiket adtál, Felséges Ur Isten, igazgassad a' te Szent Lelkoddal mind őket, hogy a' te szent ígédet hirdethessék nagy haszonnal, és ronthassák mindenütt az ördögnek országát nagy bátorsággal.

Tenéked ajánlyuk minden irgalmasságnak I-

nak Istene, mi magunkat, (Királyunkat) Fejedelmünket, Gondviselőinket, Vitézlő népeinket, Városunkat, Falunkat, és édes házunk népével egyetemben, minden jószágunkat és marháinkat.

Tenéked esedezünk Ur Isten, hogy halgass-meg a' szegény kórokat, betegeket, az özvegyeket, árvákat, az földön vizen járokat, foglyokat, rabokat, ördög próbájában esteket, kik te hozzád igaz hiteknek általa, buzgo szívűl fel-fohászkodnak.

Ne hadgy mi Urunk Istenünk, a' mi fok és számtalan bűneinkért, éhséggel, haddal, sem ellenség fegyverével, sem dög halállal, sem továbbá semmi egyéb nyomoruságokkal, felettéb meg-kesergettetni, hanem tselekedgyél a' te véghetetlen kegyelmességed és Isteni jó voltod szerint, minden irgalmasságot mi velünk.

Halgass-meg mind ezekben minket oh minden irgalmasságnak Istene! a' mi Urunk Jesus Christusnak kedvéért, és érdeméért, kinek te veled és a' Szent Lélekkel, ditsíret legyen, legyen dicsőfféges hatalom és birodalom mind örökkön örökké, Amen. *Mi Atyánk, &c.*

MAS REGGELI IMADSAG.

ŐRök mindenható, igaz és véghetetlen kegyelmű Isten, mi Urunk Jésus Christusnak, és ő benne minden keresztyéneknek, úgy mint fogadott fiaknak s' leányoknak kegyelmes Attya: Hálákat adunk mi te Szent Felfégednek, minden rendbéli fok jó teteményidért, mellyekkel minket Anyánk méhétől fogván, mind ez ideiglen kegyelmessen meg-látogattál, és hogy ez el múlt étszakának setétsége után, ez mai napnak világosságára, egészségben és békeségben hoztál, kiért légyen áldott a' te neved mind örökké.

E' mai napon is Ur Isten, és életünknek minden idejében, Szent kezeidben ajánlyuk testünket, lelkünket, és tellyes életünket, mind azokkal az ajándékokkal egyetemben mellyekkel minket Atyai jóvoltodból meg-látogattál, és a' te igaz ígéretedben bízván: ki mi nekünk ezt mondottad: Híj segítségül engemet a' te nyomorusagodnak idején, és én meg-szabadítalak tégedet. Mi te Szent Felfégednek bűnös fiai leányi, kik itt e' siralomnak völgyében nyomorgunk, aláza-

alázatosan könyörgünk mint kegyelmes Atyánknak; hogy ne vess-el minket te előled a' mi bűneinkért, és ne fizess mi nekünk a' mi álnokságink szerint: hanem tekints a' te szerelmes Fiadnak ártatlan vére hüllását, és ezért cselekedgyél mi velünk kegyelmessen.

Szánd-meg Uram Isten és elégeld-meg immár ennyi fok időtől fogván való nyomoruságinkat és bujdosásinkat, rettegésinket, kár vallásinkat, és vedd-el rolunk az nagy inféget, félelmet, rettegést, bujdosást, és az ellenségnek éles fegyverét.

Híszem mi vagyunk Ur Isten a' te választott népeid, a' kikért a' te szerelmes Fiadat szörnyű halálra adtad, azért ne hadd el-mérülni a' te kicsiny hajódat, ha immár meg-váltottad.

Emeld fel seregeknek Ura Istene a' te Anyaszentegyhazadnak Zászlóját, és ne hadgy mi rajtunk hatalmat venni az ellenségnek, és ne engedgyed a' te Szent Fiadnak ártatlan vérével építettett szőlődet, és szép örökségedet prédául és ragadományul, az kegyetlen vad kanoknak, és vérszopó farkasoknak.

H

Ne

Ne hadd Ur Isten, Országunkat-is immáron tovább pusztittatni, és Nemzetiségünket el-fogyatni, az idegeneknek, kiknek minden szándékok, és igyekezetek ezen vagon, hogy minket szintén el-töröllyenek ez földről, és a' te igaz ismérétedet tellyességgel ki-gyomlállyák közzúlunk.

Támadgy-fel azért igaz ítélő Isten! a' te tisztettséged mellett, és fordíts a' te haragodat az idegenekre, kik tégedet nem ismérnek, és nevedet segitőségül nem hívják.

Minékünk pedig Országunkban engedgy csendes és békefféges meg-maradást, és a' te Anyaszentegyházadnak közöttünk adgy olly nyugodalmas szállást, hogy a' te szent igéd mindenütt bátorságossan hirdetteffék, és ez által a' te igaz isméréted közöttünk végiglen meg-maradhasson.

Ha a' mi nagyobb volt, a' lelki békefféget minékünk meg-adtad, és a' te szerelmes Fiadat-is érettünk nem szántad meg-öletni: sokkal inkább a' mi kissébb, a' külső békefféget-is add-meg minékünk, hogy hazánkban a' te szárnyaid alatt békeffégben meg-maradván, jovoltodat, és igaz ítéletedet meg-ismervén: tégedet fiúrul fiúra, nemzetsegg-

zetségrül nemzetsegre, dicsirhefsünk, és fel-magasztalhasunk.

Jó voltodért és rajtunk való tellyes irgalmasságodért a' meg-szabadulás után nagy hálákat adhasunk: Holott ezt ígérted minékünk az Esaiás által: Ne fély semmit oh én népem; mert én meg-váltottalak tégedet, neveden hijtalak én tégedet, én népem vagy te: Mikoron az vizeken által menéndél te veled léfzek, és az vizek el nem borítanak tégedet: Es mikoron a' tűzben járandasz meg nem égettetel, és a' láng meg nem fog tégedet perfselni; mert én vagyok a' te Urad Istened.

Igy tégy mi velünk, mi kegyelmes Atyánk Istenünk, a' te Szent Fiadnak a' mi Urunk Jesus Christusnak általa, kivel élz és uralkodol, a' Szent Lélek Istennek edgyeffégében, mostantúl fogva mind örökön örökké, Amen. *Mi Atyánk, &c.*

MAS ESTVELI IMADSAG.

Kegyelmes Istenünk, és az Ur Christusban jó-akaró édes Atyánk, ez estvének idején elődben járúlván: szivünk szerint való hálákat adunk tenéked, a' te szerelmes

Fiadnak, a' mi közben-járó Urunk Jéfus Christufnak általa; hogy te minket több hived között, e' máj napon Városunkal, Ecclesiánkal, és házunk-népével egyetemben mindennémű lelki és testi veszedelmektől mellyeket téled bűneinkért meg-érdemlettünk volna kegyelmessen meg-oltalmaztál, és ez estvéli időre tűrhető egétségben és békefésben juttattál.

Ismérjük jó-tévé kegyes Istenünk, és előttd alázatosfan meg-is vallyuk, hogy mi e' máj napon fok féle bűneinkel meg-bántottunk, mellyekért téled nem egyebet érdemlenénk büntetésnél; de mindazonáltal, mint hogy minékünk az Ur Christufban jó akaro kegyes Atyánká lóttél, bűneink miatt előttd el nem futunk; hanem inkább hozzád folyamunk, és Atyai térdeidhez alázatosfan borulván: könyörgünk tenéked, hogy minden bűneinket, mellyekkel vagy tudva, vagy tudatlanul, vagy titkon, vagy nyilván, vagy szántszándékbul, vagy gyarlóságbul Aytai kedvedet meg-bántottuk. Azokat minékünk az ártatlan Báránynak, a' magaskerefszfán meg-áldoztatott Ur Jéfus Christufnak érdemes áldozattyáért kegyelmessen meg-bocsássad.

Mint hogy penig im majd a' fetét étszaka reánk következik, mellyben a' mi nap-pali vigyázásban meg-fáradt szemeink az álomban el-húnnak, könyörgünk édes Atyánk, ez étszakán-is végy Isteni gondvifeléfednek szárnyai alá bennünket, őrizd meg Városunkat, veszedelmünket szomjúhozó ellenségeknek titkon való bé-ütésétől, bé-rohanásától, kár-tévő gyuladának véletlen támadásától. Oltalmazd házunk-népét, és a' mi hajlékinkban fejeket nyugodalomra le-hajtó minden keresztyén felebarátinkat, véletlen veszélytől, váratlan iszonyu betegségűl, hirtelen való haláltul, az incselkedő fátánnak veszedelmes csalárdságátul, és minden lelki testi veszedelmektől.

Tarts meg házunkban, és házunk táján te téled nekünk adatott marháinkat, gonosz embernek kár-tévő szándékatul, és ragadozo kezeitől. Mi Uram, mint hogy gyarlóság alá vettetett emberek vagyunk, el-alusunk, és az érzékenységek bennünk vigyázni meg-szűnnek; de te minden segitőgre elégséges Isten, ki az Izraelnek őrizésében sem nem aluszol, sem nem szun-

nyadozol, te vigyázz mi érettünk, te állj
 strását mi felettünk; mert ugyan is ha te
 nem őrizéded a' mi várafunkat, és minket,
 hijában vigyáznak a' mi szemeink. A' te
 hatalmas job kezében ajánlyuk a' mi lel-
 künket, mellyet a' te Szent Fiadnak drága
 vérével meg-váltottál, tenéked ajánlyuk
 bűnös és gyarló testünket, világi életünket,
 házunk-népét, marháinkat, és mindenün-
 ket, valamelyeket a' te bőfeges markodból
 áldomás gyanánt ingyen vöttünk te tőled,
 és valamelyeket te utánnad fáfáru birunk
 ez árnyék világon, el-hittük hogy te kegyes
 Istenünk azokat te magadnak, és minékünk
 hiven meg-tartod, és mi tőlünk el-veszni
 semmi módon nem engeded.

Tekints édes Atyánk Atyai kegyelmes
 szemeiddel a' szegény kórokra, betegek-
 re, hogy őket meg-gyógyítsad: a' Sátán kifiz-
 tetit szenvedőkre, hogy őket Szent Lelked-
 del meg-erősítsed: a' meg-rettent lelki-
 ismeretűekre, és bánkodó szívűekre, hogy
 őket meg-bátorítsad, vigasztallyad. Juttass
 Uram minket az holnapi napra-is ép elmé-
 vel, egészséges testel, meg-újult erővel,
 hogy ágyunkból fel-kelvén, ismét e' te tem-
 plomod-

plomodban te elődben, vig szível, szép fe-
 reggel, fel-gyúlheffünk, és tenéked a' mi re-
 ánk való Atyai jó gondviselefedért, a' mi
 közben-járo Urunk Jesus Christus által,
 buzgo szívből való hálákat adhasfünk. Ki-
 vel élsz és uralkodol, a' Szent Lélek Isten-
 nek edgyességében, mind örökkön örökké,
 Amen. *Mi Atyánk, &c.*

MAS ESTVELI IMADSAG.

ÖRök mindenható Isten, minden Irgal-
 masságnak Attya, ki az éjjelt rendeled
 az embereknek nyugodalmokra, az nappalt
 penig tisztetek és hivatallyok szerezte való
 munkájokra; A' kitől származnak minden
 jó adományok, és tökéletes ajándékok, on-
 nan fellyül az egekből mi reánk bűnös fia-
 idra leányidra, és ki által vagyon minden-
 napi életünk és mozgásunk: Hálákat adunk
 mi te néked mint Atyánknek Istenünknek,
 a' mi Urunk Jesus Christusnak szent nevé-
 ben, hogy te minket fogantatafunktul fog-
 va életünknek minden idejében, s' e' mai
 napon is, mindennémű lelki testi el-szen-
 vedhetetlen veszedelmektől meg-őriztél ol-
 talmaztál, sőt szenvedhető egészséget, bé-
 kefféget,

kességet, hivatalunk szerint való munkáinkban boldog előmenetelt szolgáltatatl; e' mai napnak dellyesti orájára-is tûrhető állapottal juttatatl. Annakokáért mind ezekért te Szent Felségednek legyen örökké való hálá.

Alázatossan, de bizodalmassan könyör-günk Felségednek, mint Atyánknak, Istenünknek, a' te Szent Fiadnak az Ur Jesus Christusnak Szent nevében, hogy ezen kegyelmességedet tarts-fen mi rajtunk, ennek utánna-is meg-bánás nélkül mind végiglen.

Botsáfd-meg véghetetlen irgalmasságod-bul Szent Fiadnak érdeméért, egész életünkbeli s'e' mai napi sok gonosz cselekedetinket-is, és azokrul igaz ítéleted szerint soha többé meg ne emlekezzél, hanem a' miképpen az napnak el-enyészése után, minden ez föld színén lévő állatokat az étfzakai fetétséggel el boritasz; ugy a' mi bûneinket-is örökkévaló feledékenységnék homályával, és irgalmasságodnak palástyával fedezd-el.

Noha penig a' nap az ő el-nyugovása után minket fetétségben hágy; de te Ur Isten a' te Szent Lelkeddel, szivünket lel-künket

künket világosíts-meg, hogy ha szintén tefi szemeink az álomban el-hunnak-is; lelki szemeink mindazonáltal te reád vigyázzanak, hogy még éjjeli gondolkodásunk, és álmunkbeli látásunk-is tiszták, idveflégesek, és Felséged előtt kedvesek legyenek.

Es miképpen hogy testünk az nappali munkátul meg-szûnik, és a' fáradságnak miatta el-oszlott erõnk meg-gyûl és jön; ugy a' mi gondok miatt meg-fáradt elménk-is nyugodgyék-meg, és bûneinkel meg-terheltetett bús lelkünk ismereti-is, te benned könnyebbedgyék és csendesedgyék-meg. Mivel továbbá el-aluván mint egy meg-hóltak ollyakká leszünk, és magunknak óltalmára alkalmatlanok vagyunk, kérünk tégedet édes Istenünk, hogy te vigyáz mi érettünk, és a' te õrizõ szent Angyaliddal jártasf tábort környüllõttünk, hogy semmi gonosz minckünk ne árthasson, sem házunkhoz semminémû veszedelen ne járulhasson, mert hogy ha te minket nem õrész, csak héjában vigyáznak a' mi szemeink és õrizõink.

Tenéked ajánlyuk kegyelemnek Istene, lelkünket, testünket, minden nálunk lévő

lelki testi javaiddal, Országunkal, Ecclesiáinkal, Várasunkal, (Falunkal,) Királyunkal, (Fejedelmünkkel,) Pátronusunkal, Pátronáinkal, Tanítóinkal, és házunk népével egyetemben.

Ez érszaka, és életünknek minden idejében, fedez-bé minket, a' te job kezdednek paísfával, és őrizz-meg minden gonosztól, őrdögi kísértettől, betegségtől, gonoszembereknek ártalmoktól, kár-vallástól, tűztől, és minden véletlen veszélyektől, hogy az holnapi napra-is, az te gondviselésed által, békével fel viradván: Ismét te szent Felségednek, alázatos háláadással meg köszönhessük, és keresztyéni hivatalunk szerint való munkáinkhoz nagy boldogul kezd-hessünk.

Igy tégy mi velünk mi kegyelmes Atyánk Istenünk a' te Szent Fiadért a' mi Urunk Jésus Christusért, ki minékünk azt Fogatta: hogy valamit te tülled az ő nevében kérünk, mindeneket meg adtz minékünk, és azt parancsoltad: hogy tenéked ekképpen könyörögiünk *Mi Atyánk*.

Más

M A S.

A' tellyes Szent Háromsághoz nyujtando
I M A D S A G.

OH Tellyes Szent Háromság, egy bizonyi Iltenség, örökké áldando és imá-dando mennyei Felség! Hatalmas Teremtőnk, és kegyelmes gondviselőnk, mi te Szent Felségednek alázatos szolgálai és szolgáló leányi, és a' te Anyaszentegyházadnak leg kisebb tagjai, vallást tészünk te Szent Felségedről, és tisztelünk tégedet megérdemlett ditsiretnak áldozattával.

Hiszünk azért tégedet, tellyes szível Mennynek földnek Ura Teremtője, ki három személyben Teremtő Atya, Meg-váltó Fiu, és meg Szentelő Szent Lélek, edgy hatalmas és örökké való Isten vagy, ki nek jóságod, mindeneknek felette vagy, bölcseséged csudálatos, tanácsod rettenetes, itéleted igaz, gondolatid mélységesek, beszéded álhatatos, cselekedeted szentféges, irgalmaságod búséges, a' meg-térő bűnösökhöz kegyelmed végheterlen.

Hiszünk azért tégedet, mi teremtőnknek lenni, ez illetén hitből segítségül hívunk tégedet, hogy közelíts mi hozzánk bűnösökhöz,

12

és tégy

és tégy minket a' te Isteni dicsőségednek lako Templomivá, mindenféle halálos bűnököt, távoztass el mi tőlünk, és azok helyében, mindenféle szent dolgokat és jószágos cselekedeteket plántály Ur Isten mi belénk.

Örizz-meg, oltalmaz-meg, bennünket szentféges kezeidnek alkotmányit, kik egyedül csak a' te Isteni kegyelmességében bizunk, és Atyai irgalmaságodban helyeztettyük a' mi reménységünket.

Tegedet illet azért a' dicsőret és a' ditsőség, a' tisztesség, az háláadás, Tenéked mind az Angyalokkal egyetemben ditséretet mondunk, úgy mint teremtettt állatok az Teremtőnek, úgy mint szolgák az Mennyei Királynak.

Tégedet Atya, Fiu, és Szent Lélek, három személyben edgy örök Istent tisztelünk, és imádunk; mert midőn nem volnánk, hatalmason teremtél benünket a' te képedre, és hasonlatosságodra, midőn bűnünk miatt kárhozatra ejtenők magunkat, irgalmason és csudálatoson, meg-váltál bennünket.

Ne engedgyed azért Ur Isten, hogy ennyi jó

nyí jó teteményidért te hozzád háláadatlanok legyünk, ne szenvedgyed Ur Isten, hogy ennyi irgalmaságidra méltatlanokká tegyük magunkat.

Alázatosan esedezünk mi tenéked, hogy öregbitsed mi bennünk az idvezítő keresztényi hitet, nevellyed az élő reménységet, gyarapítsad a' szent szeretetet, tégy minket hitünkben álhatatosokká, jó cselekedetinkben hathatosokká, hogy az igaz hit által a' te kegyességéből, és irgalmaságodból juthassunk az örök életre, hogy ott meg-látván a' te ditsőségedet, tökéletesen imádjuk Isteni Felségedet, és minnyájan egyenlőképpen mondhattuk ezt:

Dicsőség az Atyának, ki Teremtett minket, Dicsőség a' Fiunak, ki meg-váltott minket, Dicsőség a' Szent Léleknek, ki meg-szentelt bennünket, Dicsőség a' Szent Háromság, edgy Istennek.

Oh örökké imádando Isten! mig-által vísz minket, az halando életből, az örök életre, e' mái napon és ennek utánna-is minden időben tenéked ajánlyuk a' mi lelünköt, és testünköt, látásunkat, hallásunkat, külső érzékenységinket, minden gondo-

latinkat, és indulatinkat, beszédinket, és cselekedetinket, minden külső és belső tagainkat, hogy azokat őrizzed hatalmas Ur Isten éjjel és nappal; sőt minden szempillantásban minden gonosztól, minden botrányozástól, mindenféle bűnöktől, az ördögnek és egyéb ellenséginknek, incselkedéstől, és gonosz szándékoktól.

Távoztasd-el tőlünk elménknek rut fel-fuvalkosságát, és öregbitsed szívünknek töredelmességét, kissebbitsd kárhozatos kevélységünket, és nevellyed idvefséges alázatosságinkat; Szerez Ur Isten mi bennünk bűneinken való keferülést, és lágyíts-hozzád a' mi kősziklához hasonló kemény sziveinket, a' mit utálsz mi bennünk, és a' mi ártalmas a' mi lelkünknek: távoztasd-el mind azokat, és az igaz Atyafiúi szeretetet, tarts-meg és öregbitsd mi nálunk.

Irgalmaz Ur Isten a' mi lelkünknek, légy kegyelmes a' mi bűneinknek, latogasd-meg a' mi romlott erőtlenségünket, gyógyíts-meg betegfégünket.

Könyörülj Ur Isten mi rajtunk, és tekints-reánk menyből, a' te dicsőségednek székiből, és a' mi szívünknek homályosságát

gát a' te mennyei világosságoddal világosíts-meg. Oh Szent Sz. Sz. feregeknek Ura és Istene! nyisd-meg minékünk, a' te igazságodnak kapuit, hogy oda bé menvén: válást tehefsünk a' te szent nevednek.

Im hol mi koldusok a' te ajtodon zörgetünk, nyisd-meg minékünk Felséges Ur Isten, ki azt fogattad: hogy zörgefsünk, és meg-nyitattik minékünk, zörgetnek a' te ajtodon, irgalmas Istenünk a' mi szívünknek buzgoságos kívánsági, és a' mi könyhullatásinkal őszve elegyített foházkodásink.

Te előtted vagyon Ur Isten minden kívánságunk, és a' mi ohajtásink, el nem rejttenek te előled.

Ne fordíts-el azért állunk a' te kegyes és szent szemeidet, nyujts-ki segítő kezeit és segély-ki minket az mélységes veszedelemnek örvényéből, és vigy altal ez halando életnek utánna a' te örökké való halálkodban, az halhatatlan dicsőségre és boldogságra, holott örvendezhefsünk a' Szent Angyalokkal, és a' több Szentekkel egyetemben. Oh tellyes Szent Háromság, örökké áldando és imádando Isten! cselekedgyed ezt mi velünk, a' te szent nevednek dicsőségéért Amen. *Mi Atyánk,*

*Az Ur Vatsorájának ki szolgáltatása előtt
(a' Tanító által) mondando régi és szokott
közönséges vallás tétel.*

O Rök mindenható Felsőges Ur Isten: én szegény meg-nyomorodott bűnös ember, vallást tészek te Szent Felsőgednek előtt, mert én tégedet meg-bántottalak fok fertelmes bűneimmal: úgy mint gonosz szommal, szándékommal, látásommal, hallásommal, irigységgel, mordsággal, szitkos átkos voltommal, haragtartásommal, hitelkezősemmel, te szent parantsolatidat meg nem tartásommal, Felebarátimhoz való engedetlenségimmal, és gyűlölésemmel, ajándékiddal való gonoszúl élésemmel, keresztyéni tisztemben és hivatalomban való restes járásommal, kevélykedésemmel, részegeskedésemmel, fősvénységgel, tégedet meg-bántottalak: Szent törvényedet az elsőtől fogván az utolsóig minden részeiben, tikkelyeiben meg-rontottam; mert te hozzád tellyes szívűből nem ragaszkodtam; Isteni tiszteletedet szent igédnek tanítása ellen gyakorlottam. Szent nevedet tisztátalan ajakimra fok ezerszer felvettem. Szent napodat szombatodat szám-

talán-

talanszor meg-rontottam, Testi és Lélek szerint való Szűléimet nem becsüllöttem, Felebarátomat életében s' jó hírében nevében meg-rontottam, idegen test után vágyodtam, szent templomodot meg-ferteztettem. Tsalárd szin alatt felebarátomat meg-loptam; őtet meg-rágalmaztam, fok hazugságot szoltam, a' másokét gonoszúl el-kivántam. Ezekkel és több meg-számlálhatatlan fok titkos és nyilván-való vétkeimmal tégedet én Istenemet meg-bántottalak, méltó haragra és bosszú állásra indítottalak.

De mivel hogy egyedül csak te vagy a' meg-térő bűnösöknön könyörülő Isten: annakokáért alázatosan könyörgök te Szent Felsőgednek, hogy a' te igaz ígéreted szerint melyben azt fogattad minékünk; hogy valamely orában a' bűnös ember te hozzád fel-kiáltánd, meg halgatod, és az ő álnokfágiról többé meg nem emlekezel, bocsásd meg az én bűneimet: a' te szerelmes Fiadnak vére hullásával mosd-el bűneimnek rutfágát, ártatlanságával fedezgesd vétkeimnek fertelmét.

Teremts Uj szívet lelket, Ur Isten! én

K

bennem

bennem, és a' Sz. Lélek Urísten ne ved-el én tőlem. De sőt inkább részeltesd a' Sz. Léleknek ajándékiban, és szentely meg lelkemben testemben, hogy lehessek méltó vendég a' te szerelmes Fiadnak asztalánál, és részfűlhessek azokban a' jokban, mellyeket testének töredelmével, és vére hullásával szerzett. Hogy tiszta és szent ártatlan életet élvén, holtom után mehessek bé az boldogságban: melyben élsz és uralkodol, a' te Szent Fiaddal a' Szent léleknek egyességében mind örökkön örökké Amen. *Mi A:*

Az Ur Vatsorája után (a' Tanító által)
mondando régi és szokott közönséges háláadás.

O Rök Mindenható áldott Ur Isten mi Urunk Jesus Christusnak dicsőösleges Szent Attya, nagy hálákat adunk mi te Szent Felségednek minden időbeli Atyai kegyelmes gondviselésedért, ezért is Urísten hogy te minket a' miképpen öröktől fogván az életre Christus Jesusban kegyelemből választottál volt, akképpen idő szerént a' te igaz ismeretedre juttattál, igaz hittel élő reménységgel meg ajándékoztál, éltetél, tartottál, tápláltál. Im mostan-is jól tartád az
 mi meg

mi meg éhezett és szomjuhozott lelkeinket, az te szent Fiadnak drágalagos, érdemével, mely által el-is pecsétlél minket amaz áldás szerint való örökségnek, az örök életnek birására, a' melyért te Szent Felségednek légyen örökké való hálá.

Viszontag alázatosan könyörgünk te Szent Felségednek hogy ennek utánna-is ezen Atyai gondviselésedet tarts-meg mi rajtunk mind végiglen, őrizzed oltalmazad az te Anyaszentegyházadat. Ne engedgyed azt sem az ördögnek, sem ez világi Istenteleneknek, el-tapodniok. Tarts-meg ebben a' te szent igédnek prädikáltatását, Tarts-meg a' Szent Sacramentomoknak ki szolgáltatótását, adgy lelki és testi békekséget, hogy ennek Utánna-is nagy lelki örömmel járulhassunk az te Szent Fiadnak asztalához, és lehessünk méltó vendégek; Ezokáért a' te számlálhatatlan jótéményidet nevellyed naponként Ur Isten mi rajtunk, a' te Szerelmes Fiadnak érdemével táplállyad a' mi hitünket, hogy te rollad el ne feletkezzünk; Birj és igazgass minket az te Szent Lelkednek általa, hogy ennek utánna-is járulhassunk te előtted

szentségben, igazságban és fegyhetetlen életben, hogy holtunk után mehefsünk bé a' boldogságban, melyben él sz és uralkodol, a' te Szent Fiaddal a' Szent Léleknek edgyeségében, mind örökkön örökké, Amen.
Mi Atyánk.

*Eddig a' közönséges könyörgések, következnek
a' magános Imádások.*

*A' Léleknek (az Ur Vacsorájakor) mondan-
do magános áhitatossága.*

O Hén idvezítő Jესus Christusom! én szegény nyavalyás bűnös ember, te hozzád menni kívánczom; de hogy hogy és miképpen mehefsek Uram te hozzád, holot nem vagyok arra méltó: hogy te én velem edgyütt lennél, a' Szent Péterként: ki-is (meg-gondolván a' te véghetetlen méltóságodat) arra kér vala téged, hogy az ő hajójából ki-szállanál; mert ő bűnös ember lévén: nem méltó volna, hogy véle edgyütt lennél; mind azáltal látván hogy te magad hisz engemet, elő járulok: látván hogy a' bűnösöket szollittatod: miért mondanám
hogy

hogy az én gyarló hajlékomból, és bűnös házamból ki mennyi: nem tselekezem Uram; hanem énis a' több meg-térő bűnösök közé számlálom magamat: és mivel a' nagy bűnösökkel meg-terhelhetett bűnösöket onszolod, miokon maradnék én csak egyedül kin: Oh Uram! melly beteg vagyok én hová mennek egyébűvé hanem csak te hozzád lelkemnek edgyetlen egy orvosához: Sokakat gyógyítottál ugyan meg; de soha én nállamnál nyavalyásabb beteged nem volt; mert én sokkal belpoklofsabb vagyok Geházinál, sokkal tisztátalanb vagyok Magdalénánál, lelkemben sokkal vakabb vagyok én, hogy nem mint Bartiméus volt testében, tisztátalanb vagyok lelkemben, hogy nem mint ama' vér-folyásban fetregő Afzszonyi állat volt testében; de Uram tsak te akarjad edgy szavaddal minden bűneimet meg-botsáthatod, és minden férelmimet meg-gyógyíthatod.

Oh Uram! ha én az én méltatlanságomat meg-gondolom: fel kellettik (ez Szent-séges Sacramentum előtt) kiáltanom, (mint a' Phylisteusok a' frigy láda előtt) jaj nekem bűnösnek! De a' te Angyalod bátorit engemet,

gemet, (mint amaz Afzszoniállatokot ezt mondván:) *Ne féltetek, mert jól tudom hogy a' Jeszt keresitek.* Igaz bizonyára, mert ugyanis téged keres az én lelkem. Te pedig magad jűsz előmben a' Szent Sacramentumban.

Ha azért Ersébet nagy betsűlletnek tartá hozzá meneteledet (még mikor a' Szűznek méhében volnál) úgy annyira hogy az ő méhében a' gyermek meg-repesne; mint repeffen tehát az én lelkem az őróm miatt, hogy mostan a' Szent Sacramentumban jűsz hozzám, hogy szivemben lakjál öröké. Oh melly nagy betsűlet ez: hogy Uramnak nem Anyja; hanem az Ur ő maga jó hozzám látogatásomra.

Meg-vallom ugyan a' nagy hitű Századosfal: *Nem vagyok én méltó arra hogy házamban jűj;* mert ha csak egy szoval parantsolsz-is meg-gyogyul az én lelkem; de mivel erőtlenségemnek meg-erősítéféért, úgy tetfzik tenéked, hogy hozzám való kegyelmed külső látható jegy által petsételtesék-meg énnékem, azért azt mondom Máriával: *légyen énnékem a' te beszéded szerint.* Zörges Uram áldott igéd és Szent Sacramen-

cramentumod által az én szivemnek ajtaján, én-is a' Publicanussal verem az én mellyemet hogy bé-jöhess, ha meg nem akar eléggé az ajtó nyilni, tőrd bé azt Uram mindenható erőddel, és meny bé; hogy Záchéussal meg-ismérhessem: hogy ma lőt idvesége az én házamnak.

Minden te ellened álló dolgokat hány - ki az én szivemből; mert én az én szivemnek minden birodalmát Szent Feléfégedre bízom, úgy hogy egyedül csak te ély én bennem, te szolly én bennem, te járij én bennem, és ekképen te igazgals engemet Szent Lelked által hogy semmi én előttem ez után kedves ne légyen; hanem csak a' mit te szerez.

Mivel pedig oh Uramlén tégedet nem külső és testi karjaimmal tartoztattalak meg; hanem belső-képpen hit által: azért Uram meg-foglak és el nem eresztelek tégedet, mig meg nem áldasz engemet, mig az én régi nevemet el nem változtatod, és mig nem adsz nekem új nevet sőt új szivet és új lelket. Ne-is kívánný édes Jesztom tőlem mint Jácobtól el-menni, mint ha már meghajnallanék; hanem kérlek szivem serint az Ema-

Emausban menő Tanítványokkal edgyütt, maradgy én velem; mert bé estveledik és a' kísérteteknek; sőt halálomnak is fetét étfzákja ezennel rám következik.

Tégy engemet mint egy petsétet szivedre, és adgyad hogy most kegyelmességednek házában asztalod felett a' Sacramentumban részesülvén: ennek utánna ditsősfégednek országában telepedhessem-le Abrahámval, Isákkal, Jákobbal, és a' több Szentekkel mind örökkön örökre Amen. *Mi A:*

Az Ur Vatsorájához készülő embernek
K Ö N Y Ö R G E S E.

MEnynek és földnek Ura, száma nintsen hozzám való jó voltodnak és irgalmafságodnak. Te teremtetted engem hasonlatoságodra, felékesítettél, értelemmel, okossággal érzékenségekkel, hogy mind ezekkel néked szolgállyak, tégedszereffelek mint Atyámat, tisztelleyelek mint Uramat, mindē erőmből és tehetségemből. Es hogy könnyebben hozzád vonnád restségemet, boldogságodnak örömét ingyen igérted nekem, minden érdem nélkül való kitsiny és haszontalan szolgálatom után.

Ennek

Ennek felette mikor vétkeim miat el-vesztetem volna: Sz. Fiadat értem e' világra botsátád, hogy fok fáradsággal, véres veritékekkel vereséggel, fok gyalázat, ostorozás, káromlás, és végre halál által az el-veszett juhot ísmét aklodban bévinne: halálos sebeivel sebeit meg-gyógyítaná, rabságban heverő megkötözött szolgáját fogságával ki-mentene, Szent Fiad verében (a' keresztség által) engem meg-mofoogatál, Jegyesseddé választál, fiaddá fogadál, templomoddá szentelél, bűneimért méltó kárhozatra nem vetél.

De jaj nyalyás fejemnek! ennyi fok jó voltodrúl Uram el-feletkezém: téged nagy haladatlanúl meg-vetélek: inkább akaré a' bűnnek szolgálni, ördögnek hajléka lenni, hogy sem élvén Templomod maradni: tölled vőtt szép ajándékokat, a' bűnnek és testnek szolgáltyában el-tékozlottam, és ezekkel akaratom ellen viaskodtam.

Mikoron penig az én vétkeimben tellyesféggel el-merültem volna, menyifzer híjtál Uram engem hozzád; de én fületem bé dugtam: ostoroztál engem; de én nem érzettem: kedvemet kerestéd szép ajándékkal, kikkkel én nem gondotam: menyifzer furdaltad lel-

L

tad lel-

tad lelkem isméretit; kegyes intefeket, kemény feddéfekeket, menyifzer erefztettél szivemben: Hol fenyegetéssel, hol szép szoval hittál: életemnek rövid voltát, a' pokolnak kinnyát, az örök boldogságot előmbe adtad: és ugyan utánnam járván, kértél engemet: hogy bűnőmből ki-térjek; fokszor jó magot hintettél szivemnek sovány földében, ol-talmaddal engem bé árkoltál, és az őrdög-től meg őriztél: várván hogy végre jó gyümölsőt hozzak, és te hozzád térjek; én pedig mind eddig csak vad szőlőt, konkolyt, bojtortjánt, hoztam, lelkemet számtalan bűnőkkel terheltem, Felfégedet haragra indítottam.

De *imre* ~~ihon~~, én Uram, és én Istenem, a te hatalmas erőd és fok kiáltásod, végre engem fel-ébrefttet; undok vétkeimet velem meg-ismértetted, bűnöm siralmara, életem jobbitására, lelkemet fel-ébrefttetted, bánom és szégyenlem előtted én Istenem minden gonofzságimat: Alázatos szível fejemet meg-hajtván: kegyelmet kérek halált erdemlet lelkemnek. Tudom és meg-val-lom. Uram, hogy ha érdemem szerint fizet nekem, örökké el-kel vesznem.

De ne

De ne nézd Uram az én fok gonofságimat; hanem az te Szent Fiadnak drága vé-re hullását, kérlek tégedet, én Istenem, az te fok irgalmafságodért, és az mi Urunknak fok keserves kinnyáért: adgy az én lelkemben igaz töredelmességet, hogy sirassam gonofságimat, és meg-jobbitsam életemet. Tekints Uram azon kegyelmes szemeiddel én reám, mellyekkel Szent Péterre, Szent Pálra, Szent Máthéra, Davidra és Magdol-nára tekintél az ő esetek után. Nyisd-meg az én szemeimet, hogy meg-ismérjem kegyelmességedet, utállyam haládatlanságimat, gyűlölyem bűneimnek fokaifogat és undokságát, a' te ítéletednek félelme, jó vóltodnak szerelme, gerjedgyen-fel szivemben: szégyenüllyön-meg idvességes szeméremmel az én haládatlanságom, rontas-fék-meg szeretetből származott töredelmességgel az én keménységem, hogy méltatlanságomnak igaz isméretiből származott alázatofsággal, Szent lábaidhoz borúlván: kegyelmet nyerjek tőled, és az te Szent lelkeddel úgy meg-erősödjék az én gyarló szivem, hogy soha többé az én undok vétke-imre ne térjek: hanem szeretettel, és

L2

tisztá

tiszta szível szolgallyak Szent Felfégednek,
mind örökkön örökké Amen. *Mi Atyánk,*

*A' Tanitonak hálá-adása a' kenyér fel-
vetelekor.*

OH dicsősféges nagy Ur Isten! ki a' te
irgalmaságodnak és Isteni bölcsesé-
gednek fokasága szerint módot találtál az
emberi Nemzetségnek meg-váltásában,
ama' te drágalátos Szent Fiadnak az Ur Je-
sus Christusnak érdemes áldozattyának és
halálának általa, melynek emlekezetire
szerzedted minékünk a' Szent Sacramentu-
mot az Urnak Vatsoráját, melyben a' mi
lelkeinket táplálsz ama' lelki kényérrel: a'
te Szent Fiadnak testével, a' te igédnek és
igéretednek igafsága szerint, a' hol azt
mondottad: *vegyétek, egyétek; EZ AZ EN
TESTEM mely ti érettetek meg törettetik.*

Adgyad kegyelmes Atyánk, hogy midőn
ez Sacramentumbéli kenyeret testi szájun-
kal el-vevőszük, ugyan akkor lelki szájun-
kal hitünknek általa vehetsük-el amaz élet-
nek kenyerét, a' mely után soha meg nem é-
hezünk; hanem az halálból mennyünk által
az örök életre. Engedgyed hogy e' Szent-
féges

féges Sacramentommal való élésünk, lé-
gyen a' mi bűnünk bocsánattyára, hitünk-
nek meg-erősítésére, és lelkünknek örök
idvetségére. Amen.

*A' Tanitonak hálá-adása a' Pohár fel-
vetelekor.*

OH dicsősféges nagy Ur Isten! ki a' te
irgalmaságodnak fokasága szerint, vé-
get vetvén az ő Testamentomnak, és ab-
béli terhes Ceremoniáknak, Új Testamen-
tomot szerzél minékünk szegény bűnös Fia-
idnak, melyet meg-erősítettél, nem Tulkok-
nak, és Bárányoknak vérével; hanem a' te
Szent Fiadnak az Ur Jesus Christusnak drá-
galátos Szent Vérével, mint ezt meg-is erő-
sítettél im ez ígértetnek beszédével: *igyatok
ebből minnyájan EZ POHAR ÚJ TES-
TAMENTUM az én Véremben mely sokak-
nak bűnök bocsánattyára ki-ontatik.*

Adgyad kegyelmes Atyánk, hogy mi-
dőn ezt a' Sacramentumbéli bort, testi szá-
junkal el-vevőszük, ugyan akkor hitünknek
általa vehetsük-el ama' lelki italt: a' te Szent
Fiadnak valóságos szent vérét, az mely u-
tán soha meg ne szomjuhozunk; hanem az

halálból, mennyünk által az örök életre: pecsételd minékünk e' szentséggel való élésünknek általa ama' nagy valóságot, melyet az ő véreben rendeltel, Amen.

Az kisdedeknek keresztségekor a' Tanító által
mondando Könyörgés.

Ó Rök Felséges mindenható Isten! örök-ké való dicsőfséget tulajdonitunk mi te Szent Felségednek, hogy nem csak mi velünk; hanem még az mi' fiainkal-is frigyvet szövetséget vetettél, és a' bűnöknek bocsánattya felől ígéretet törtél, melynek külső bizonyására, és el-pecsétlésére, szerzetted minékünk a' keresztségnek Sacramentumát.

Oh mi kegyelmes Atyánk Istenünk! te parantsoltad minékünk, hogy ne tiltsuk te hozzád menni a' kitsinyeket, mert ilyeténké a' Menyeknek Országá, melyre nézven: Imé mostan-is edgyet hoztunk-fel a' kisdedek közzül te elődben, a' te bűnös Fiadnak és léányodnak magzattyát, e' végre, hogy bé mutassuk azt ténéked; Minek okáért kérünk alázatossan tégedet, fogad-bé őtet ama' lelki annyának az Ecclesiának belső kebelében. Szűld ujjá őtet szent lelkednek erejével, részfeltesd

szeltesd őtet mind azokban az belső idvefséges jokban és ajándékokban, valamellyeknek az külső keresztség példázója és megpecsétlője: Plantáld-bé őtet a' keresztségnek Sacramentoma által amaz igaz szőlőtőkében az Ur Jesus Christusban, hogy ő benne lelki erőt és nevelkedést vévén: e-gész életében az igaz hitnek idvefséges gyümölcstet teremhesse, és ez életnek utánna az örök életet el-vehesse Amen.

Az órdóg kifizetési ellen való Könyörgés.

OH minden lelkekben meg-sérülteknek egyetlen egy mennyei orvos! Názáretbéli Ur Jesus Christus, ki meg-sebefitesz, és meg-gyógyítasz; meg-őlsz, és meg-elevenítesz; pokolra alá vetz, és ísmét fel-hozz; ki a' töredelmes sziveket meg-gyógyítod és azoknak fájdalmokat bé-kötőzöd. En a' te drágalátos szent véreddel meg-váltott juhod te hozzád lelkemnek hűséges pásztorához folyamodom, tudván azt: hogy te vagy az a' jó pásztor ki az gyenge bárányokat az te őledben fel-velszed, és az ellőket nagy gyengén hordozod, az el-vesztet meg-kereszed, az el-tévedettet visszsa hozod, az meg-

meg-férültet bé-kötöd, és az beteget meg-erősíted, az kővért penig és az erőflet el-veszted; En az én bűnömnek fulyos terhe alatt el-fáratt és el-lankadott gyenge bár-nyod, te elődben jöttem, kérlek végy-fel engemet szentséges öledben, vedd-le az én bűneimnek nagy terhét vállaimról, könnyebíts és adgy nyugodalmat lelkemnek, a' te szép ígéreted és fogadásod szerint.

Imé édes Orvosom! ki-terjesztem te el-lótted minden lelki sérelmimet, lássad sebeimet, és kötözd-bé szent igéddel: Orvosollyad szent lelkednek vigasztaló titkos erejével, és gyógyíts-meg mélységes sebeiddal. En vagyok Uram ama' pokolbeli tolvajtúl meg-sebesített ember, ki a' bűnök és órdógi tsapások miat meg-sebesítetttem, jóvel azért lelkemnek egyetlen egy orvosa áldott Ur Jesus Christus! nyúly hozzám orvos édes kezeiddel, tölts bort sebemben s' sérelmemben annak tisztítására; (idveséséges *pénitentia* tartásomra) tölts olajt-is annak lágyítására, meg-gyógyítására.

Ez után penig hogy az én ellenségimtől meg ne győzettefsem, engem te vitézedet öltöztets-fel ama' lelki fegyverekkel: mellyekkel

lyekkel az te pálya futó szolgaid e' siralmas életben szoktanak hartzolni, ama' lelki gonofságok ellen, és ez élernek setétségének vezéri ellen.

Adgyad azért mindeneknek előtte, a' te igaz ísméretednek az igaz vallásnak és tudománynak övét az én derekamra, hogy semmiképpen az igaz tudománynak ösvényéről ki ne tántorodhassam, hanem minden lelki vitézségemet az igaz valláson fundálhassam.

Adgyad az igafságnak mely-vasát, a' tiszta fegyhetetlen életet, jó és tiszta lelki ísméretet, hogy az én ellenségem én rajtam halálos sebet soha ne ejthessen.

Adgyad az békeféségnek Evangeliomának faruját az én lábomra, hogy mint az uti emberek, és vitézek, lábokat meg-saruzván: kézfzebbek (s' alkalmazotfabbak) utoknak el-követésére, ugy énis az Evangelio-mi ígéreteknek biztatásával kézfzeb, serényeb, (s' alkalmazotfabb) légyek az Evangelio-mi igafságnak vallás-tételére, az örök élet töviffes és darabos utának követésére, és amaz jó vitézségre.

Adgyad az én bal kezemben ama' lelki passzát az

fát, az igaz idvezítő hitet, mellyel mint lelkemnek erőssen fogható kezével a' Christus Jesust meg-ragadhassam, és el-valhatatlanképpen; magamra fel-öltőzhessém, az ő igazságával, érdemével, és elégtételével edgyütt, hogy ezzel a' fátánnak szivemre lőtt minden tűzes nyilait, és az lelki ismeretnek-is szörnű tűzét meg-olthassam, és hátra verhessem.

Tedd fejemben az idveségnek físfakját az elő reménséget, hogy tégedet az Abrahám, és Jób példájával emberi reménségnek fellettte békeséges tűréssel várhasalak-el. az én meg-szabadulásomra, és lelkemnek boldogulására,

Adgyad jobbkezemben az lelki fegyvert, az Istennek Igéjét, és azt szent lelkednek mennyei harmattyal öntőzzed, és az én szivemben gyökereztesd, hogy azzal mind magamat oltalmazhassam. mind pedig azzal az én ellenségemet az ördögöt által verhessem, és meg-futamtathassam; Adgyad ezeknek utánna a' könyörgések, és fíuságnak lelkét, mellyet minden napon követül borsáthassak oda fel az egekben, ki énnekem hozzon ujjab mennyei *Præsidium*

mot

mot, külső és belső segítséget, külsőt: a' te Szent Angyalidnak diadalmas Táborát, belsőt, a' te szent lelkednek engem tartó, és meg erősítő kegyelmét, és így nem félek, hogy engem akarminémű ellenség is meg-rettenthesse; és veszedelemben ejthesse.

Ugy vagyon Uram hogy három akadályok rettentnek engemet, e' szörnű bajviadalban. *Edgyik* az: hogy haragnak vagyok fia természetemben, de te az Atya Istentől, nekem ajándékozott fő papom vagy énnekem, esedezel azért szüntelen, a' te mennyei Szent Atyád előtt én érettem, (ugy mint a' te hű szolgáért a' Péterért esedezttél vala, az ő lelki háborujának idején,) és így jól tudom hogy az én hitem meg nem fogyatkozik; hanem mint pálmafa a' tereh alatt nevelkedik. *Második:* hogy tudatlan vagyok, és nem tudok elől menni az hartzban; De te az Atya Istennek kebeleiből származott bölts Prophetám vagy énnékem, küldgy azért Szent Lelket énnékem, onnan felyül az egekből, az Atya Istennek jobjáról, a' ki szálljon-bé az én szivemben, a' ki engemet bátoritson és vigasztaljon, oktasson, és tanítson, mint kellefsék magamat

M₂

gamat

gamat vífelnem ez lelki baj viadalban. *Har-
madik:* hogy erőtlenség vagyok; ellenségit
penig erősek; De te az Atya Istentől fel-
kenettetett királyom vagy énnékem, fe-
nyíts-meg azért onnan fellyől az egekből,
a' te dicsősféges királyi székedből az én ö-
rökké való és meg-békélhetetlen ellensége-
met az ördögöt, dorgald-meg, menydör-
gő szavaiddal, fedd-meg, ne csufollya-meg
ez ellenség a' te Isteni erődet én bennem.
Serkeny-fel oh serkeny-fel! mennyei király,
és kely-ki én mellettem a' segítségre, és a'
te királyi vas-vefzfóddal törd-meg ez régi
álnok kigyónak fejét, pásztori botoddal
verd-ki e' vivo rivo oroszlánnak fogait, vef-
fed szájában ez szélyyel nyargalodzo veres
fárkánynak a' te haragodnak tűzes vas zabo-
láját, kötőzd-meg kemény ítéletednek vas
lánczával, és a' fetétségnek kötelével, vef-
fed alá a' mélységre, hogy ez fene ellenség
szégyen vallással, orcsa pirulással, és foga
csigorgatásával fússon-el, én penig hatal-
mad és erőd által meg-szabadulván: Tége-
det dicsőítheffelek mind örökkön örökké.
Amen. *Mi Atyánk,*

Már

M A S.

Az ördög kisírteti ellen.

OH Idvesség reménye Ur Jesus Christus!
ki az el-fáradt és meg-terhelte-
nagy bűnösöket hivod ki-terjesztett kézzel
te magadhoz, tégedet kérlek szabadíts-meg
engemet az én bűneimnek terhétől, mel-
lyek mindenkor szemeim előtt forognak
énnékem, töröld-el őket, és juttasd örök-
ké való feledékenységre te magadnál,
hogy soha azok a' te nevedet káromlásban,
Anyaszente gyházadat botránkozásban ne
hozzák. Ime Uram te előtted nyitattott-meg
az én szívemnek ajtaja, jövel azért oh áldott
Jesus! és csinály az én szívemben te ma-
gadnak, és a' tellyes Szent Háromságnak
kedves lako hajlékot.

Adgyad Uram nékem az igaz hitnek ö-
römét, és te benned nyugovo lelki békef-
séget, és végezd-el én bennem az jó dol-
got, melyet én bennem el-kezdertél. Erő-
síts Uram engemet, erősíts az lelki bajvia-
dalban, mert kér engem a' fátán szüntelen
te tőled, hogy meg-rostállyon mint a' Ga-
bonát; de te édes lelkemnek hűséges pász-
tora,

M₃

tora, esfedezzél a' te mennyei Szent Atyád előtt én érettem, hogy meg ne fogyatkozzék az én hitem. Telátod Uram az egek-ből az ő hálóit és tőreit melyeket az álnok mester láthatatlanképpen én előmben akar hánni, te azért lábom előtt hárits-el mind azokat kegyelmesen. Imé Uram ez a' te hi-veidnek amaz vádoloja, ez a' te tisztaságos nevednek káromloja, ki meg nyittya száját az Isteni névnek káromlására.

Kely-fel azért oh kely-fel! ez ellen a' te erődnek nagyságában, dorgald-meg, ronts-meg hamar őtet, az én lábaim alatt, és fzegyenits-meg minden ő gonosz-példa adá-fit, és veszedelemre vivő s' intő késértetit, czáfold-meg ezer mesterségét, szaggald-el tőreit, ronts-el kelepcejét, verd hátra; szivemet hevítő s' lelkem sebefitő minden tűzes nyilait.

Te légy Uram nekem amaz lelki bajviadalnak háború szélveszei között erős kősziklám, minden lelki hajbaim között fő kormányozóm.

Te légy Uram énnékem erős kőváram: paísom, oltalmazom, szabaditom, minden háboruságimnak napján, Te hartzolly Uram én

ram én mellettem, és engem-is öltöztets-fel, tetetül fogván talpig, minden lelki fegyverben, ki által lehessek győzedelmes vitézed, és hartzolhassam-meg amaz nemes hartzot; az őrdóg ellen, és e' világ ellen, a' test ellen.

Nevelly Uram és erőfits minden napon hitemben, reménségben, Isteni és Atyafiúi szeretetemben, hogy hihezzem álhatatosan bűneimnek botsánattyát, és lelkemnek örök idvességét, had hihezzem Uram: hogy sem élet, sem halál, sem mélység, sem magasság, sem Angyalok, sem hatalmasságok, sem jelen valo, sem következő nyomorúságok, el nem szakaszthatnak engemet a' Christus Jesus szerelmétől.

Ne hadd idvezítő Christusom a' késértetnek napján ki-fzáradni az én szivemből az hitnek nedvességét, és a' te szent igédnek magvát, hogy e' világi gazdagság, szorgalmatosság, testi gyönyörűség, meg ne fojthassa az én szivemben a' te igédet; hanem inkább meg-gyökerezvén az én szivemben: adgyad hogy Szent Léleknek erejéből teremhessem annak száz-annyi gyümölsét, a' békefséges tűrés által.

Jőj hozzám oh vigasztalo Szent Lélek Ur Isten! és gyujts-meg szivemben az örök életnek örömet és fényességét, és ne hadd egy szem-pillantásig-is magának szegény lelkemet, vigasztald meg-alélt szivemet, botsás öröm mondo követet szivemben, a' ki azt mondgya énnekem: bizzál jo fiam meg-botsáttartanak tenéked minden bűneid, mondgya azt az én lelkemnek: el-vette az Ur immár a' te bűneidet, és meg-kegyelmezett tenéked, hogy meg-tisztulván régi bűneimből, meg-ujúlhassak minden tagaimban, és ezután élhessek a' Christusban, és a' Christus én bennem.

Tarts-meg Uram, oh tarts-meg! elmémet épségben, lelkemet, testemet ártatlanságban, és szabadíts-meg engemet Szent Fiadnak keserves vére hullásáért, most és halálomnak oráján, minden tisztátalan és szomorú kisértetektől, gonosz hirtől, névtől, gyalázattól, gonosz lelki isméréstől, kétségben valo eséstől, és kárhozattól, minden tévelygéstől, czégeres bűnben való eséstől, és el-vesztéstől; Rövidíts-meg az én nyomoruságimnak napjait, és ne próbály fellyeb hanem csak a' menyire el-szenvedhe-

vedhetem; fot mind a' késértettel egyetemben, nyífs utat a' szabadulásra, hogy azt el-szenvedhessem. Végezetre adgy Uram énnekem boldog, békeséges, és idveséges ki-mulást e' világból, készíts-el naponként arra az orára, hogy mikor el-jön az én lelki vő-legényem a' Christus: akkoron én találtaffam igaz hitben, fegyhertetlen jó életben, és békeséges lelki ismeretben. Adgyad Uram nékem halálomnak oráján leg-nagyob mértékben a' Szent Lélek Istennek vigasztalo bátorito erejét, melly által az ördög ellen, és bűneimnek rettentése ellen hitemben meg-erősödjem, és az én lelkemnek hűséges pásztorát, és meg-váltóját előttem állani láthassam, és az ő érdemét, elégtételét, igazságát, hitemmel hozzám kaptsolván: vitéfsék bé lelkem Szent Angyalid által, az Abrahamnak kebelében, holott tégedet színről színre láthassalak és a' Szent Angya'okkal, és boldog szentekkel egyetemben dicsirhesselek, és fel-magasztalhassalak mind örökkön örökké, Amen. *Mi Atyánk.*

M A S.

Hasonlo a' kétségben és ellen.

EN ISTENEM, EN ISTENEM.
Édes Jésum, és egyedül való remén-
sem, fordítsad az egeből az te könyörű-
letességednek szemeit én reám, nyavalyás
bűnőfre. A' te ellenséged nekem-is ellensé-
gem, ki azon incselkedik, hogy azt el-
hitesse velem, hogy te engemet nem szeretz
ugy mint édes Atyám; hanem gyűlölsz
engemet, mint ellenségedet.

Ugy kereng én környüllöttem mint a'
sivalkodo oroszlány, hogy engemet bé-
nyelheffen, sem éjjel, sem nappal nem
hagy engemet nyugodnom.

Ne engedgyed azért ő néki: hog' engemet
tovább ostromlyon, vagy én rajtam győ-
zedelmet vehessen.

Adgyad inkább énnékem, azt a' te győ-
zedelmedet mellyel ötet a' keresztfán mint
meg-kötöztetett ellenségedet meg győzted,
hogy én-is ezzel a' te győzedelmeddel ál-
hassak hatalmason ő ellene.

Oh örökké való Szent Lélek Ur Isten!
szabadíts ki engemet ennek a' pokolbéli csa-
lárd

lárd léleknek töriből, és kötelebül, és ol-
talmaz-meg engemet mindenkor a' te szár-
nyaidnak árnyékában.

Oh gyönyörűséges meg-tartó Jésum!
a' te kezed mire késedelmezik ennyire! A-
vagy csak edgyik ujjadat-is nyujts ki én ré-
ám; sőt szóly csak edgy ígét; sőt csak
edgyszeri szemlélésséddel tekints én reám,
és azonnal minden lelki sérelmim, és titkos
belső sebeim meg-gyógyúlnak énnékem.

Örvendeztess-meg újonnan engemet a'
te orczádnak örömével. Engedgyed énné-
kem hogy mint fiad érezhessem jeleit a' te
Atyai kedvednek, és szerelmednek én ma-
gamban; Sőt Uram enged-meg: hogy tsak
ugy elhessek bár mint valami kőlykőcske
azokkal a' morfalékokkal: mellyek a' te
könyörületességednek asztalárúl le-hulla-
nak. Ne nézd azért Uram bűneimet, ha-
nem tekints a' keresztfára fel-emelt Chri-
stus orczájára, és az ő váltságára, nagyobb
Uram a' te kegyelmed és a' Christus vére-
nek érdeme az én bűneimnél, hatalmasabb
az igaz Abelnek a' Christusnak vérenek ki-
áltása az én álnokságomnál; bizzál azért oh
én lelkem Istenben! nézd a' te kegyel-
mednek

mednek bővséges kintsét, mellyet te előtted az Istennek bé mutata a' te Idvezitőd, ha azért oh én Istenem! a' te szent Fiadnak vállára raktad az én bűneimet, és ő benne meg oltoroztad minden álnokságimat, ne bűntesd ujjonnan az én gonosz életemet, ne szenved hogy bűneim miatt el-veszszék és én bennem haszontalan légyen a' te Szent Fiadnak vére, kiben engemet már hit által bé-öltöttál plántáltál.

Edgy kevesse el hadtál engemet; de ismét a' te soha el nem fogyható kegyelmességedből kedvedben fogatz és meg látogatz engemet, csak edgy szempillantásig tart a' te haragod; de a' te kegyelmességednek vége nintsen, a' kit te a' tiéd közzül el-hatz oh szerelmes Atya! nem sokáig hagyod-el; a' kit te a' tiéd közzül el-hatz nem az ő veszedelmekre hagyod-el; hanem az ő meg-jobbulásokra, és meg-tartattatásokra.

Meg-vallom te előtted oh szerelmes Atyám! hogy az én meg-cselekedett nagy gonofságom miat az én lelkem ismérleti fellelte igen meg-sérült, meg-félemlött, és márdoso féreg gyanánt annyira gyötör, és hábor-

háborgat engemet, hogy igen kitsiny és rettegő hitűvé lőttem, noha a' te szent igéd minden én bűneimnek bocsánattyát változhatatlanul meg ígérte, mind azonáltal ugyan még-is gyenge és csak kitsiny szikrani az én hitem.

Ellenben penig az ördög igen erős, a' ki azon igyekezik: hogy az én szivemből minden vigasztalást, ki-fzaggasson és ki-fogyasson. Tégedet annakokáért oh szentséges Atyám, tégedet hijlak segítségül! ne engedged tovább: hogy én a' te Isteni kegyelmedről (mellynek bizonyos zálogát immár magamban meg-érzettem) avagy most vagy ennek utánna kételkedgyem, hogy igya' bűnöknek leg sértegetőbb tüzeben, tudni illik: az hitelenségben és kétségben ne essem, az Cainnal, élő Istennek Szent Fia, minden kegyelemnek el-fogyhatatlan kut-feje! ohajtozó szivel kérlek tégedet, hogy az én el-fáradt, el-törődött, és meg-erőtlenedett gyenge hitemet, a' te kezesves kénfzenvedésed és haláloed által nevellyed és öregbítsed. Emlkezzél-meg a' meg-térő bűnösökhöz tót számlálhatatlan sok rendbéli igéretidről, és fogadásidról, és a' példákrol-is
N₃ mennyi

mennyi fok Isten káromlokat, üldözőket, bálványozokat, és egyéb fertelmes fajtalan czigéres bűnből meg-tért embereket vettél immár bé a' te kegyelmedben. Tekints tehát én reám-is azokkal az irgalmas szemekkel, mellyekkel tekintettél vala az Dávidra, Zacheusra, Mária Magdalénára, a' Szent Péterre, ama' publicánusra, a' keresztfán függő tolvajra, és több hozzád esedező bűnös fiadra s' leányidra.

Oh én lelkemnek edgyetlen edgy gyönyörűséges vendége aldott Szent Lélek Ur Isten! légy segítségemmel énnékem az én legutolsó szűkségemben, midőn a' Sátán engemet te előtted sulyoson fogvádolni, és az én lelkem ismérést fogja vizsgálni: Midőn engemet a' Gyehenna tűzének tekinteti fog rettegten: midőn az halálnak szorongatásával és a' fok rettenetes kétfertekkel környül vétetem: midőn az egész világ engemet csak magamnak hágy, és énnékem ellenséggemmé lesz: Tégedet kérlek hogy akkor vigasztaly engemet hogy az én reménységem én belöllem ki ne aludgyék, hogy az én bűneim bocsánattyát el hiessék, és a' te én velem kötött frigyedet

gyedet, és abban le tött drága szép igiret-det nagy szivem meg-vidulásával magamra szabhasztam, intézhessem, Amen. *Mi At:*

Más, az ördög kétferteti ellen.

Szent és hatalmas Isten, fel-fegyverket a' te ellenséged, ama' régi kigyó a' te gyarló szolgád ellen, és mint a' fivo ordito orofzlán széllyel jár keresvén kir el-nel-lyen, számtalan tsalárdságival mesterkedik, hogy engem törben ejtsen, mind a' gazdagságban, mind a' szegénységben, mind a' gyönyörűségben, örömben; mind a' szomorúságban, mind az egétségben; mind a' betegségben, mind a' tisztettségben; mind a' gyalázatban, és egyéb teremtet általokban el-rejtette horgát, és meg-vetette hálóját, hogy meg-ejtsen engem: valahová fordulok körüllem forog, mind jártomban nyugtomban, mind álmomban; mind vigyázásomban, hol erejével késztet, hol csalárdságival édesget a' gonoszra.

Csalárd és álnok ez az ellenség, fok kü-lömb különb féle képpen olázkodik, mi képpen meg-csalhasson, hol ide, hol tova mégyen, hol báránnya, hol farkasá, hol

serét-

setétséggé, hol világossággá tettetvén önön magát, az időhöz, helyhez, állapothoz, személyekhez magát ízabni mindenképpen igyekezik.

Mert hogy a' szomoruságban lévőket meg-tsallya, szomorkodik; hogy az örvendőket meg-tsufollya, tettetí magát örvendezni; hogy az Egy-házi szolgákat el-hitessé, világosságnak Angyalává tünteti magát; hogy az erőfeket el-nyomja, magát báránynak; hogy az együgyűeket el-nyelyle farkasnak mutattya magát.

Uram ki szabadíthat meg engem ennyi veszedelemből, egyéb te nálladnál: ébredgy-fel Uram és ronts-meg ellenségimet. Légyen a' te neved erős tornyom, és oltalmam, melly oltalmazzon a' kegyetlen oroszlán erejétől: Te Judának magvából származot Oroszlán, adgy erőt szegény gyarló szolgádnak, hogy ez régi kigyónak csalárdságát ama' pusztaban fel emelt kigyó által meg-győzzem, nyisd-fel azért Uram szemeimet, hogy lássak világosságot a' te világosságodban, erősítsed gyarlósgomat, hogy e' világ fejedelme ellen, a' lelki gonosz ellen, fel-fegyverkezvén: az igaz

gaz hitnek paífsával, a' jó reménységnek sí-
sákjával, a' tőkéletességnek pánczélyával,
szent igédnek erős pallosával, szent ke-
gyelmed által győzedelmet vehessék, a' mi
Urunk Jesus Christus érdeméből, Amen.

Más, a' testnek késérteti ellen.

ŐRök Atya mindenható Isten, te tudod
hogy az én testemben nem lakozik a' jó,
mivel én bűnben fogantattam anyám mé-
hében, gyermekségtől fogva hajlando
voltam a' gonoszra, testem penig pártot
útvén és fel-támadván: lelkem ellen, mint
belső házi ellenség, szüntelen viaskodik
ellenem: kevélységre, tobzódásra, bősztű-
állásra, bujaságra, és egyéb vétkekre, iz-
gat engem; de ha te mellettem léfzész U-
ram ki árthat nékem.

Azért én idvezítő Istenem, szabadíts-
meg engem a' testi kívánságoktól, mellyek
viaskodnak a' lélek ellen, hogy nem a' test-
nek; hanem néked szolgáljak. Adgy
lelki erőtséget gyenge és gyarló szivemben,
hogy meg-ostorozzam, és szolgálat alá ves-
sem; sőt ugyan meg-feszítsem az én teste-
met, gonosz indulatival és kívánságival e-
gyetem-

gyetemben: ne szolgáljak a' testnek; hanem csak te néked, ki érettem a' keresztfán meg-feszítettél. Es hogy a' rothadando test; az ő rövid és undok gyönyörűségével mind magát; s' mind lelkemet örök rabságra ne vigye; adgyad szent kegyelmed által, hogy e' földön élteben a' léleknek szolgáljon, és a' te fanyaru keresztedet hordozván: e' világon választott fiaid közé; a' más világon pedig dicsőösleges szenteid közé számláltassam, a' mi Urunk Jé-
sus Christus által, Amen. *Mi Atyánk.*

Más, a' testnek késérteti ellen.

TUdom én Istenem, hogy tisztán nem élhet az emberi gyarłoság a' te aján-
dékod nélkül: mellyre nézve: a' te kegyel-
mességednek széki előtt le-borúlván: alá-
zatos lélekkel könyörgök tenéked, zabo-
lázd-meg minden érzékenségit, tisz-
títs-meg szívemet minden testi gondola-
tóktól, oltalmazd testemet s' lelkemet,
minden otsmányságtól, és fajtalan gyö-
nyörűségtől. Távoztasd-el minden vesze-
deiemnek a' bűnnek okait, és eszközeit én
tülem, és meg-ismértetvén velem gyar-
lóságomat:

ságomat: adgyad hogy el-kerüllyek minden
veszedelmes tekinteter, nyájaskodást, és
beszélgetést, tudván azt: hogy a' tsepű kőn-
nyen fel-lobban a' tűz mellett, és a' tapló ha-
mar fel-gerjed a' szikra mellett. De minde-
nek felet adgyad hogy a' te gyönyörűségedet
meg-kostolván: és a' te vigasztalásodnak
örömeiben el-merülvén: minden testi gyö-
nyörűségekről, el-felekezze az én lelkem,
és meg-részegülvén gyönyörűségednek
tisztá folyásával, minden testi otsmánysá-
got meg-utálljon.

Oh én lelkemnek Jegyese Jé-
sus Christus!
ki szent példáddal meg-tanítad a' tiszta é-
letnek modgyát, szent igéddel meg-muta-
tád ennek jutalmát, és drágavoltát: a' te
szent halálodnak érdemeért adgy szent lel-
ket énnékem, igaz hitet, igaz meg-térést,
és a' lelki ismeretnek békefességét, hogy e'
világon tisztán élvén: a' más világon kő-
verhefselek és dicsírhéfselek tégedet, a' te
választot seregeddel mind örökkön örökké,
Amen. *Mi Atyánk.*

Más, a' testnek késérteti ellen.

Oz.

Oh tisz-

OH tisztaság szerető Isten! ki a' fertelmességért viz-özönt bocsátál e' világra, hogy a' fajtalanságnak lángját el-oltanád: tekints-meg az emberi testnek gyarolását, és a' gonosz indulatoknak erejét öltö-meg szent kegyelmeddel; mert a' te ajándékoz és segítséged nélkül tisztán nem élhet az emberi erőtlenség. Ne szenved azért én Istenem, hogy az én testemet a' te templomodat, (mellyet tisztaságos szent tested és véred által magadnak szentelél,) meg-ferteztessem; hanem adgyad, hogy tenéked testi és lelki tisztaságban végig szolgáljak, és az házi ellenséget meggyőzven: e' világ gyönyörűségét megtárván: a' te örömödben, melly fellyül halad minden gyönyörűséget, részesülhessek, Amen. *Mi Atyánk.*

Más. E' Világ kétférteti ellen.

URam széles e' világ el-merült a' gonoszságban, telibotránkozással: kevélységgel, test és szem kívánságával, most kiváltképpen e' világnak fogyatéka seprein, mellyben annyira uralkodik a' tobzódás, fajtalanság, hamisság, és minden felfertett er-

lett erkölts., hogy a' ki ezeket utálja, esztelennek ítéltetik e' világ-fiaitúl, és meg-utáltatik.

Azért kérem Felfégedet, szakazd-el az én szívemet e' csalárd álnok vilagtúl, és kaptsold magadhoz minden kívánságimat, mert hamar el-mulik e' világ, és a' ki ezzel akar társalkodni; Istennek ellensége lesz. Adgyad azért hogy én e' világnak; és e' világ énnékem meg-feszítettések, mert nem akarok véle semmi frigyét tartani, melly a' te Sz. Fiadat illy igen gyűlölte, illy gyalázatos halállal illette, kiből nyilván meg-ismérem e' világnak vakságát, ki a' te bőltséfségedet bolondságnak alította.

Enged azért oh kegyelmes Isten! hogy ellene mondván e' világi kívánságoknak, mértéktelesen, igazán, és szentül éllyek. Oh Uram! olly tsalárd ellenség ez: hogy ez én velem két kézre hartzol; mert job-felől kisért engem gazdagsággal, egészséggel, tisztességgel; bal-felől kisért, szegénységgel, betegséggel, gyalázattal, Uram te meg-győzted e' világot, adgyad hogy én-is a' te győzedelmed által meg-győzhessék ötet, és tellyes szível lélekkel csak te hozzád ragaszkodhassam, Amen. **O3**

Más, A' joban végig való meg-maradásért.
Mit használnak én Istenem, és én idvesfégem, a' joságos cselekedetek, végig meg-maradásnak ajándéka nélkül, mi haszna a' jó szerentsés hajón járásnak, ha a' rév parton el merül a' hajó: Avagy mi haszna a' jó szántás vetésnek, és a' szépen kelésnek, ha az aratás idején el vész a' gabona: semminémű tökéletes élet, semmi joságos erkölts, nem juthat a' boldogságnak nyugodalmára, végig meg-maradás nélkül; mert te igaz Isten mindeneket abban az állapotban ítélsz, mellyben halála óráján találsz, és a' melly-felé dül a' fa, ott marad örökké.

Ezt azért a' drága ajándékor, mellyet csak te egyedül adhatz irgalmas Ur Isten, önts a' te méltatlan szolgád lelkében, hogy semmi háboruság és késértet, semmi fáradság és kárvallás, semmi öröm és vigaság, semmi gyönyörűség és szomorúság el ne szakaszson engem a' te szerelmedtől, és az Istenes élettől, a' te Szent Fiadnak a' mi Urunk Jesus Christusnak drága szent vére hullásának érdemeért, Amen.

Más

Más, A' meg-erősítő kegyelemért.

OH Uram Jesus Christus! én Idvezítőm, én Királyom, ki engem a' te Zászlod alá vitézségre hijtal; elein lassan és vékonyon vitézkedtem; sőt ideig (az erős és kemény késértetekben) meg-is győztetttem, mellyért én meg-szégyenitvén: állottam te elődben, mostan ilyen nagy ortza pirulással; de oh ditsősféges királyom! ki az el-esteket fel-emeled, végy-fel engemet, és minden szempillantásban erősíts meg engemet, a' test ellen, e' világ ellen, és az ördög ellen. A' te szent kezedd tart és támogas engemet, és Isteni erőddel őriz (mind végiglen) hit által az idvességre.

Oh Uram! csak egy szem-pillantásig-is ne hagy-el engemet; mert a' kiket te elhatz, ideig azért hagyod-el: hogy az önnön magok erőtelenségét meg-ismerjék, és minden ő állásokat csak te néked tulajdonítsák, de engemet oh Uram! azért-is ne hagy-el, mert én az én testemnek gyarlóságát, és nagy erőtlenségét igen mélyen meg-ismérem, és minden állásomat csak te néked tulajdonitom, és jól tudom hogy te nálad

te nállad nélkül semmit nem tselekedhetem.

Azért vigyázz én reám minden órában, és a' te szemeid csak egy szem-pillantásig-is el-ne szakadgyanak én rollam; sőt úgy meg őrizz engem mint a'tennen magad szemed fénnnyét, és adgyad: hogy én-is meg őrizzem minden parancsolatodat. Utaltasd-meg tellyes szivből lélekből én velem a' bűnnek undokságát, úgy hogy: a' leg kedvessebb bűnöm leg utálatosabb és gyűlöltsegebb legyen előttem, úgy tartván azt mint leg főb ellenségemet, és gyilkosomat, hogy így a' bűnt meg-utálván, és attul elszakadván: minden gyönyörűségem legyen csak te benned, a' te törvényedben és szent szolgálatodban.

Adgyad hogy az én fok és nagy bűnemet nagy pœnitentiával, kegyességgel, és keresztyéni igaz szent élettel potolhassam ki, hogy mint Mária Magdaléna a' te hozzád való szeretetben és nagy buzgoságban, egyebeket meg-haladgyak, és mint Enoch teveled járván: egész életemet a' te törvényed szerint rendelhessem. Oh édes Uram! nem kívánok tőled gazdagságot, nagy

hirt

hirt nevet, és világi ditsőiséget, sem azt: hogy itt e' világon hasamat hizlallyam; hanem azt kívánom: hogy adgy énnékem idvezítő hitet, (jó reménfeggel egyetemben) igaz meg-térést, a' lelki ismértnék békeiséget, a' Szent Léleknek őrmét, és halálomnak óráján idvességes boldog ki-mulást, Amen. *Mi Atyánk.*

Más, Az el-vótt jökért való hálá-adás.

OH örökké áldando és imádando Isten! tégedet áldlak, dicsirlek és fel-magasztallak; hogy engemet képedre és hasonlatosságodra teremtetél, kegyelem-ből (öröktől fogva) az örök életre el-választottál, Szent Fiad által meg-váltottál, Szent Lelked által meg-világosítottál, meg-szenteltél, anyám méhétől fogva kegyelmes Istenem voltál, kitsinységemtől fogva minden bujdosásomban, járásomban, kelésemben velem voltál, kemény és erős ké-sértetemben el nem hadtál, az örök kárhozatnak és halálnak torkából meg-szabadítottál, bűneimben meg nem óltél, életem meg-jobbitására időt, és alkalmatosságot engedél. E' mellett meg-oltalmaztál tűz-től, viz-

P

túl, víztúl, véletlen szörnyű nyavalyától, hertelen haláltól, a' pokolbéli ördögtől, (annak ártalmas tagjaitól,) pogány ellenségtől, erőszaktevőktől, ártalmas férgek-től, meny-űtő kövektől, gonosz hirtől névtől, gyalázattól, gonosz lelki ismérrettől, kétségben való eféstől, és kárhozattól, és minden lelki testi veszedelmektől, kegyelmessen meg mentettél, mind ezekért legyen Felségednek örökké való halál.

Vízontag könyörgők Felségednek, alázatosan mind ezektől a' meg - nevezet gonoszoktól, és ezekhez hasonlóktól ennek utánais (az enyéimmel és keresztyén atyámfiaival edgyűt) Atyai képpen őrizz, oltalmaz meg mind végiglen, és kegyelmez meg az én fok és számtalan bűneimnek, melyeket gondolatimmal, vétkes indulatimmal beszédimmal, és cselekedetimmal te ellened, jótevő kegyelmes Atyám ellen tselekedtem.

Ennek nagyob bizonyosságára: bocsásd el. (Isteni nagy erőddel) Szent Lelkednek nemes ajándékat, szivemben, lelkemben, ki az én bűnöm miatt fel-háborodot lelkem isméretit csendefítse; titkos sérelmimet a' Christus sebeivel gyógyítsa, és ez életnek utánna

utánna lelkemet örök boldogsággal koronázza, Amen. *Mi Atyánk.*

Más, A' meg tétítő kegyelemért.

OHén Uram, és én Istenem! a' miképpen a' szarvas kívánczik a' folyó vizekre: akképpen kívánczik az én lelkem te hozzád; de hogy hogy mehessek Uram hozzád; holott én bűn alá rekesztettem, és a' bűn rekesztet - el engemet te tőlled, holott az én bűnöm térszen külömbséget te közötted; és én közöttem, ved - el azért oh én Istenem! az én szivemnek álnokságát, és ronts - el bennem a' bűnnek erejét, támasz - fel engemet a' bűnnek koporsojából, az uj és szent életre. Szaggasd - fel előlem bűneimnek sűrű fellegeit, had mehessek te hozzád, minden jó gyönyörűségnek kút fejéhez.

Tisztíts - meg szivemet minden bűntől, gonosz kívánságtól, és minden tisztátalan, fajtalan, és vétkes indulatoktól, hogy az én szivem legyen felségednek kedves lakóháza, szállása, temploma, igaz hitnek általa.

Adgyad oh kegyelmes Atyám! hogy soha tége-

ha tégedet jó tévő kegyelmes Atyámat meg ne bántsalak, a' bennem lakozó Szent Lelket, és a' környüllöttem szolgáló Szent Angyalokat, meg ne szomorítsam, lelkem ismertetit meg ne sértsem, magamat Sátán töriben ne kerítsem, és másokat meg ne botránkoztassak.

Oh édes Istenem! kegyelmezz-meg, engedgy meg, még nekem, és végy ismét kedvedben, ugyanis oh Uram! el-vetnéle tsak egyedül engemet, ki a' fukarokat, paráznákat, és egyéb bűnösöket, valakik megtérefek által kegyelmedet ohajtották, magadhoz fogadád. Tsak egyedül énnékem kellé irgalmadból ki-rekednem: Távol légyen Uram az te tőled; mert nekem-is azon irgalmas Istenem vagy, a' ki nékiek, irgalmaságid-is minden reggel meg-ujjúnak tenéked.

Irgalmaz azért énnékem-is Uram, és minden bűneimet ved olly meszfe magad elől: mint nap-kelet nap-nyugottúl, hogy soha én ellenem fel ne támadhassanak, és se ez életben meg ne szégyenithessenek; sem pedig a'következendő örök kárhozatra ne sentenciázhassanak. Adgyad ennek felet-

te, hogy

te, hogy életemnek minden hátra maradt részét térithessem dicsősféges szent nevednek killyeb terjesztésére, Anyaszentegyházadnak hasznára, énnékem életemnek meg-jobbitására, és lelkemnek örök idvességére boldogságára, Amen. *Mi Atyánk,*

Más, A kegyes szent életért, és boldog ki-mulásért való Imádság.

OH mennyei kegyelmes Atya! dicsirlek tégedet, hogy ez mái napot-is életemnek napjai közzé szamlálrad, és életemnek meg jobbitására időt és alkalmatosságot engedtel. Kérlek tégedet szerelmes Atyám, bortsáfd-meg nekem minden bűneimet.

Oh kegyelmes Atyám! (Szent Lelkednek általa) öldököllyed naponként én bennem az ő embert, és éppits-fel az új emberbē, részeltes nagy mértékben a' Christus^{us} halálában, és fel-támadásában, hogy az ő szent halálának, és fel-támadásának, én réám-is kihatót lelki erejével, énis hallyak meg a' bűnek, és támadgyak-fel az új és szent életre.

Erősíts-meg bennem ama' királyi papságot: (melly a' te választat népednek tulajdona;) sőt ugyan nagy mértékben részel-

#pülsébe

P₃

a. pülsébe

tefs a'

tefs a' Christus Kiralyságaban, és Papságában, hogy annak erejével én-is uralkodhassam a' bűnön, és (ennen magamat fel áldozván:) állathassam az én testemet élő szent és Istennek keves áldozatul.

Nevellyed idvezítő igaz hitemet, élő reménységemet, Isteni Atyafiui szent szeretemet, jó és tiszta lelki ismérettel, fegyheterlen szent élettél ruház-fel engemet, és ne hadgy engemet olyan vétekben esnem, melly engemet Felséged haragjában ejtene, melly lelkem isméretit meg-sértené, és az ördögnek töriben ejtene.

Adgy ennek felette énnékem bűnön bánkodo keserves szívet, bűnt utáló, bűnt elhagyó, te hozzád igazán meg-térő, töredelmes pœnitencia tarts lelked. Ne hadgy én Istenem, az én bűneimben el-veszném, és ne adgy engem sem az ördögnek; sem pedig az én indulatimnak kezében, titkos zabolán hordozz Uram engem, hogy ne vétsek ellened. Adgyad hogy igaz hittel, jó lelki ismérettel, hirrel, nével, menyek bé az én koporsóban. Adgyad hogy egész életemet úgy intézhess (a' te törvényed szerént) mint ha mindenkor ezt hallanám: ez

nám: *ezetszaka meg-kívánnák a'te lelkedet te tőled.* Adgyad Uraam hogy mikoron eljön utolsó orámra az én lelki vő-legényem, akkor a' Szent Lélek által (nagy mértékben) gerjedgyen-fel az igaz hitnek olaja lámpásomban, mellyel készen várván Idvezítőmet, mehessek-ki eleiben, és az én lelkemet (igaz hitben, békefészes lelki isméretben, Szent Lélek örömeiben, igaz meg-térésben, ép elmében) adhassam-meg az én meg-váltomnak, és hűséges lelki pásztoromnak a' Christusnak, mellyet az Angyalok által ~~iktatás~~ bé az Abraham kebelében, Amen. *Mi Atyánk. # vites*

Más, Az Atyához, Fiúhoz, és Sz. Lélekhez nyújtando Imádság.

OHén mennyei szerelmes Szent Atyám! ki mint Atya könyörűlsz a' téged felőkön, kérlek tégedet könyörűly én rajtam, miként a' tékozlo fiun ~~az ő Atya~~ könyörűlé, és arra kegyelmes szemmel tekint. Oh édes meg-válto Jesus Christusom! ki vagy ez egész világnak Itélő Birája, könyörűly én rajtam mostan, és akkoron: mikoron nekem a' számadásra elő kel állanom,

nom, könyörűly rajtam akkoron: mikor eljő az ítéletnek rettenetes napja! mikor az egek meg-jelentik az én hamiságot, és mikor e' világ engemet el-hágy, és a' föld ellenem támad. Mikor a' lelki ísméretnek könyvei meg-nyitvatnak, és a' mondatik én felöllem: *Imé az ember és az ő cselekedeti.* Imé én akkor semmit nem fogok felelőtni (ha te én rajtam nem könyörűlsz:) hanem szégyen valva reszketvén, és pironkodva: állok elő a' számadásra, te azért édes meg-váltom, és idvezitöm, irgalmaz énnékem akkor, (és halálomnak oráján,) hogy kétségben ne essem.

Oh áldott Szent Lélek Isten! lelkemnek édes és gyönyörűséges vendége, fáradságban nyugalom, nyomorúságban könyebítő, serkents-fel a' bűnnel édes álmaiban szunnyadozó lelkemet, az új és szent életre. Jöj hozzám vigasztaló Szent Lélek, ki vagy bűnöknek tisztítója, sebeknek gyógyítója, árváknak tutora, meg-fogyatkozotaknak gyámola, meg-keferetteknek vigasztalója, özvegyeknek gondviselője, szegényeknek reménsége, erőtléneknek erőfésége, és a' veszedelemben forgoknak hűségese-
ges re-

ges reménye, jóvel szály-bé szívemnek belső rejtekében, foglaly templomul magadnak engemet, és taníts a' te akaratodat cselekedni, hamiságomnak homályát távoztasd-el töllem, és szent szeretetednek tűzét gerjezd-fel bennem. Oh irgalmas Atya ~~Uram~~ Isten! légy halálomnak oráján lelkemnek gyönyörűséges bé-fogado hajléka, oh kegyes Jésus! légy énnékem Jésum, és Idvezitöm! Oh áldott Szent Lélek! légy énnékem erős vigasztalom, most és halálomnak oráján, Amen. *Mi Atyánk,*

Más, A' késértetnek idején mondando Regeli (és Estvéli) Imágság.

Ó Rök mindenható Isten, töredelmes szívűből lélekből adok tenéked hálákat; hogy engemet egész életemben, ez el múlt étfzaka-is, (ez mái napon-is) meg-öriztél, minden lelki testi veszedelmektől; de kiváltképpen az én reám törő, s' tört hányo, pokolbéli ördögnek, és a' setétségnek Fejedelmének környüllöttem lefelkedő kőlykeinek ártalmas tselekedetétől, s' martalékjától, a' ki oh menyiszer akart Uram engemet el-nyelni! de te annak a' tűzes Sár-

Q

kánynak

kánynak kegyetlen torkából engemet ki-
ragadtál, menyiszer akart reám tátott szá-
jával fetét gyomrában ejteni, az én fok iz-
ben valo gonosz eselekedetimért, de oh U-
ram Isten! engemet meg-oltalmaztál, me-
nyiszer készült ellenem ez kárhozatnak
mérgező kölyke, midőn te ellened hamissá-
got cselekedném, hogy a' pokolnak fetét
mélységében alá taszítana; de te Uram
viszszá verted őtet.

En tegedet én Istenem meg-bántlak vala,
és te engemet őrsz vala; én te tőled
nem félek vala, mégis te engemet oltalmaz
vala; En te tőled el-szakadtam vala, és
az én fene ellenségemhez ragaszkodtam va-
la, de mégis te oh Uram! őtet én érettem fe-
nyegeted vala. Oh én édes Atyám! te köz-
lód vala ezeket a' jokat én velem, de én
eszemben nem veszem vala; Mert ekkép-
pen fok izben szabadítottál-meg az őrdög-
nek kezéből, a' sivo rivo oroszlánnak szájá-
ból, és engemet tudatlant kezemnél fogva
ki hoztál a' pokolnak torkából; mert én
alá szállottam mind a' pokolnak ajtajáig;
de te hogy bé ne mennék meg-fogtál enge-
met, színtén az örök halál kapuja eleiben
közél-

közelgettem; de te hogy énnékem meg ne
nyilnék erőssen bé-szegezted.

Továb Uram menyiszer vettél ki enge-
met a' halálból: Oh én idveségemnek drága
Zalaga! menyiszer gyógyítottál meg-be-
tegségemből, és mikor veszedelemben for-
ganék a' tengeren és a' földön, tűz és fegyver
közöt, mindenkor mellettem állottál, és ir-
galmassan meg-szabadítottál; Mert te jól
tudod vala Uram, hogy ha akkoron énné-
kem (meg-téretlen) halálom történt vol-
na, az én lelkemet mindgyárt a' pokol
nyelte volna bé, és öröke el-kárhoztam
volna; de a' te könyörülő irgalmaságod e-
lőlvött engem, meg-tartván: mind lelke-
met, mind testemet a' haláltúl.

Ezeket és ezekhez hasonló fok javaidat
közöltted én velem; de vak lévén meg
nem ismértem, miglen meg nem világosi-
tottál engemet; mostan annak okáért is-
mérlek és dicsirlek tegedet, oh én erős kö-
sziklám! kö-várom, paísom, oltalmazóm,
szabadítóm, hirdetem a' te dicsőiségedet,
mivel ki-ragadtál engemet, nem egyszer;
hanem százszor, avagy ezerszer, a' pokol-
nak leg alsó mélységéből; úgy annyira:
Q2 hogy

hogy én mindenkor a' pokolra fietvén futok vala; de te engemet mindenkor viszfahozsz vala, és ekképpen engemet számtalan ezerszer igazságod szerint a' kárhozatra faszithattál volna, hogy ha akartad volna; de nem akartad, oh én idvességemnek drága kintse! mert el-fedezed a' pœnitentia tartó bûnösöknek álnokságokat.

En szerelmes Atyám, ki a' tégedet szeretôkhöz ezeriglen való irgalmafságu Isten vagy, most vezem eszemben mind ezeket a' te meg-vigasztalásod által, és tellyeséggel el-fogyatkozik az én lelkem én bennem, a' te irgalmafságodnak ilyen nagy voltát látván rajtam, és a' jó reménységgel meg-erősített hitbôl származó indulattal, imádlak, hogy az én sok fertelmes vétkeimért ne vess-el, és ne hadgy-el engemet, melyeket a' te nagy irgalmafságodnak színe elôtt meg-vallok, és a' te kegyelmességednek segítségével életemet meg-jobbitani igyekezem; Te néked ajánlom Uram lelkemet testemet, ôrizd-meg minden érzékenségit, gondolatimat, és cselekedtimet, hogy a' fajtalan világnak rettenetes vakságában, a' sötétségnek Fejedelme a' Sátán

Sátán engemet meg ne gyôzzôn, és iszonyú szorongatásában kéfértetiben, és veszedelmes töriben ne kerítsen, de nevellyed én bennem az én lelki ismértemnek igaz esendefségét, és tökélletes tisztaságát, és légy énnékem halálomnak idején erős vigasztalásom. A' te kezeidben ajánlom Uram testemet és lelkemet, minden hozzám tartozokkal egyetemben, ez máinapon, (ez mostani estizakán) és minden időben, Atyának, Fiunak és Szent Léleknek nevében, Amen. *Mi Atyánk,*

Más, A' késértetnek idején mondando Imádság.

OH én Uram Jesus Christus! ki a' szíveknek titkos rejtekét jól érted, tudod azt-is minémû nagy örömeft vinném te elôdben tisztán a' bûnnek fertelme nélkül az én lelkemet, ha lehetséges volna; De imé mostan meg-rakodtak az én lelkemnek minden undok rejteki sok tisztátalan, és ártalmaskésértetekkel.

Annak okáért töredelmes szível kérlek tégedet, hogy tisztíts-meg az én lelkemet, a' te drágalátos véreddel, minden tisztátalan go-

lan gonofztúl, és szomorú késértetektől, és az én láthatatlan-képpen én velem tufakodo ellenségemnek előmben hánt lefelkédőtül, és minden próbától ments-meg engemet; hogy a' bűnre való alkalmatosságot, és a' kísérteteket diadalmason meggyőzővén: testemet verhessem lelkemnek birodalma alá.

Es engedgyed hogy az én keserves nyomorúságom legyen az én lelkemnek idvességére, és az én bűnnel meg-rutitatott testemnek és természetemnek tisztulására. Imé Uram az én lelkemnek sebeit! és az örögi kísérteteknek rajtam el-mérgecsült csapásit, mellyeket a' bűnnek cselekedeti által nyertem, a' te irgalmaságodnak szem-eleiben a' meg-gyógyításra ki-terjesztem. Oh nagy kegyelmű Uram Jézus! könyörűly-meg az én erőtlen voltomon, fog-ságomon, szorongatásomon, és szabadsít-meg ama' tűzes sárkánynak minden ő kísértetinek farkallo szélveszeitől.

Imé Uram háborúságban vagyok! és nem jól áll az én szívem, szorongatásban vagyok; de te fogits-meg engemet, és nem rettegok, ha tovább kell-is késértetnem. Légyen a'

gyen a' te szent akaratod Uram; mert én ezt igen meg-érdemlettem, és azért jutottam erre a' késértetre, hogy te ditsőítessél, mikoron én igen meg-aláztatom, hatalmas penig a' te kezed, melly c' kísérteteknek szörnyűséget meg-enyhitheti, hogy tellyesféggel meg ne győzettefsem.

Oh nagy kegyességnek tüköre Ur Jézus Chrístus! ha tenéked úgy tetszik, hogy én utálatos és tisztátalan bűnös ember amaz utálatos és tisztátalan bűnöknek, és szomorú kísérteteknek halál hozó mérges nyilaitól az én akaratom ellen ostromoltasfiam, és nehezíttefsem, mellyek olyanok mint a' farkantyúk, kikkel a' rest lovak gyorsaságra indittarnak, legyen a' te szent akaratod, csak hogy arra kérlek tégedet: hogy egy szem-pillantásig-is ne hadgy-el engemet. Adgyad oh édes Uram! hogy (győzedelmessen) olly erős szenvedhető hűséges bizodalommal ragaszkodhassam hozzád, hogy mind halálom idejeig, semminémű bűnnek cselekedetire edgyet ne értsek, kívülled semminémű vigasztalást ne keressék, és hogy minden késértetek annyira őregbitsék a' bennem lévő kegyelmet,

met, hogy csak edgy-is azok közzül ne legyen romlásomra.

Végezetre engedgyed: hogy midőn az halál az én nyavalyás testemnek szemeit el-foglallja, akkoron-is az én szívemnek te reád való nézése másuvá ne fordullyon, és adgyad hogy az igaz hitnek világa szívemben tündököllyön, ragyogjon; midőn az én fűleim meg-fosztatnak az hallástúl, akkoron-is a' te Szent Lelkednek kegyelme zengedezzen az én fűleimben; midőn az én nyelvemnek szollása meg szűnik, akkoron-is szívem szüntelen ezt kiáltsa: Uram a' te kezeidben ajánlom az én lelkemet. Tenéked legyen dicsíret, dicsőőség, mind örökké, Amen. *Mi Atyánk,*

Más, A' bűnnek botsánattyáért mondando
Imádság.

OH igaz ítéletű! és véghetetlen nagy kegyelmű Szent Isten! én szegény nyavalyás bűnös ember tudván azt hogy te felette igen engedelmes, szelid, és nagy túrhető kegyelmes Isten vagy, te hozzád folyamodom ez én buzgo könyörgésem-mel.

Jolle-

Jollehet nints egyéb mit elődben vigyek, és mivel elődben menni merjek szerelmes edgyetlen edgy Fiadnál: ezt azért az én keze-femet: az én szívemnek őlében, és lelkemnek karjain viszem tenéked elődben, oh mennyei kegyelmes Atyám! és kérlek tégedet, hogy az ő oldalán való sebnek helyéért, az én szívemnek éktelen, fajtalan, gonosz gondolatit, kívánságit, indulatit botsásd-meg, annak érdemével fedezd-el, és abból ki-folyt piros vérrel és vízzel kegyelmesen mosd-el.

Az ő kezein való sebeknek helyéért, az én kezeimnek minden éktelen, és utálatos cselekedetit botsásd-meg, azoknak érdemével fedezd-el, és azokból ki-folyt piros vérrel kegyelmesen mosd-el. Az ő lábain való sebeknek helyéért, az én lábaimnak gonosz uton való járását botsásd-meg, azoknak érdemével fedezd-el, és azokból ki-folyt piros vérrel kegyelmessen mosd-el. Az ő fején való tövis koronának sebeinek helyéért, az én fejemnek gonosz, és kevély maga viselését botsásd-meg, azoknak érdemével fedezd-el, és azokból ki-folyt piros vérrel kegyelmessen mosd-el.

R

Ugyanis

Ugyanis mit téfzen Uram tenéked! ha ilyen méltatlan szolgádnak tízezer tálenrum adófságát meg-engeded, azzal a' te irgalmafságodnak gazdag tár-háza meg nem szűkül. Ne perely azért én velem te szolgáddal; mert ha te az emberrel perléndesz: ezer közzül sem felelhet meg edgy tenéked, és senki az élők közzül meg nem igazulhat te előtted: ha az álnokságot meg-tartándod Uram kitsoda maradhat meg te előtted.

Ne tégy azért Uram engemet czélul te elődben, hogy a' te busult haragodnak nyilaival én reám lövöldöznél: emlekezzél-meg rola: hogy én csak ollyatén vagyok a' te haragod előtt, mint a' polyva a' szél előtt, és a' pozdorja a' tűz előtt.

Tudom hogy az én bűnöm meg-számlálatatlan; de azt nem tudom hogy meg-bocsáthatatlan, nagyok úgy vagyon az én bűneim; de nagyob a' te Szent Fiadnak érdeme, és elégtétele, ki az én adófságot a' te igazságodnak meg-fizette, nem mulandó veszendő ezüsttel, arannyal; hanem az ő fáját drágalátos szent vérével, és immár az én bűneimnek fantza, és váltsága a' te igazságodnak kébelében vagyon le-téterve.

Nagy

Nagy úgy vagyon az én hamisságom; de nagyob a' te Szent Fiadnak érdeme, és igazsága, kiáltnak az égben az én bűneim én ellenem; de erősebben kiált a' te Szent Fiadnak az én bűneimért ki-ontatott vére te hozzád én mellettem. Meg-érdemlik azt az én bűneim: hogy engemet el-kárhoztass; de sokkal inkább meg-érdemli a' te Szent Fiadnak halála: hogy engemet idvezits.

Azért Uram ne tekintsed azt mit érdemel az én semmire kellő voltom; hanem tekintsed azt: mit érdemel a' te jó voltod, és a' te Szent Fiadnak érdeme. Könyörűly azért én rajtam én Istenem a' te irgalmafságod szerint; és a' te irgalmafságodnak foksága szerint töröld-el az én bűneimet. Moss-meg engemet az én álnokságimból, és az én bűneimből tisztíts-ki engemet.

Engedgyed hogy halljak örömet és vigasfságot: hogy örvendezzenek az én teteim, mellyeket meg-rontottál. Fordíts-el az én bűneimről a' te ortzádat; és minden én álnokságimat töröld-el. Teremts én bennem tisztá szívet Isten; és az erős lelket ujirs-meg én bennem.

Ne vész-el engemet a' te orzád elől, és a'

R₂

te Szent

te Szent Lelkedet ne ved-el én tőlem. Add-meg énnékem a' te idvezítésednek örö-mét, és az engedelemnek lelkével erősíts-meg, engemet. Szabadíts-meg engemet az én bűneimnek undok veritől, oh Isten! én idveségemnek Istene: és az én nyelvem nagy örömmel hirdeti a' te igaságodat. Uram adgy ennékem Szent Lelket, igaz hitet, élő reménséget, szent szeretetet, jó lelki isméretet, szent életet, lelki örömet, és békefséget, a' kereszttalat olly békefsé-ges tűró lelket: hogy reám botsatot Atyai veszfzödet mint jó fiú meg-csokolhassam, és tőled hálá-adással vehessem, meg-gon-dolván azt: hogy te a' végre dorgálsz, és fanyargatz engemet, hogy ezzel a' gonosz világgal el ne veszfzek, és ne légyek azok-nak számok közzül való: kik kedvek sze-rint élík világokat, és edgy szem-pillan-tásban a' pokolra szállanak.

Engedgyed végezetre, hogy ez nyava-lyakkal tellyes napjaimat, a' te neved tisz-tefségére, lelkem idveségére töltheffem-el. E se' világból való ki-mulásomnak oráján: lelkemet a' minden lelkeknek Páfztorának kezében ajálván: juthassak a' te dicsőfsé-ges szi-

ges színednek végnélkül való látására, ho-lot tégedet az örökké áldando és imádan-do Szent Háromságban dicsirheffelek, és fel-magaszthalhassalak, mind örökkön ö-rökké, Amen. *Mi Atyánk.*

Más, Betegség, és orvosság vételekor mondan-do Imádság.

OH kegyelmes Atyám! ki meg-ölsz és meg-elevenítesz, meg-sebesítesz, és meg-gyógyítasz, te hozzád járultam, mint edgyetlen edgy orvosomhoz, ki meg-gyo-gyíthatod lelkemet a' bűntől, testemet a' betegségtől; kérlek azért tégedet, hogy mi képpen a' te áldomásod edgy tsomo fű-ge által, meg-gyógyítá az Ezechiás Király halálos betegségét; a' Jordán vizében hért-szer való mosódás által a' Námán bel poklof-ságát: edgy kis nyállal edgyelitet sárral való kenés által ama' vakon született embernek vakságát: edgy kéz illetéssel a' Szent Pé-ter Napának hideglelését: ruhád préminek illetése által, ama' vér-folyásban feküvő Asz-szonyi állatnak vér-folyását; Ezenképpen énnékem-is véghetetlen jó voltodból és ir-galmafsá godbúl szenteld-meg az orvossá-got mel-

got, mellyet szent nevedben el-vészek, fuvally gyógyító erőt beléje, és mutasd oly áldomáfodat rajta, hogy (ha Felségednek úgy tetszik) ez nyavalyámat és betegségemet el-vehesse, és előbbeni jó egészséget és örömet helyre állithassa; De ha életnek vége el-közelített, és ha ez betegség által akarsz ki-szollítani ez halando életből; légyen a' te szent akaratod. Egyedül csak arra kérlek tégedet, hogy öregbitsd én bennem az igaz idvezítő hitet, az élő reménységet, nevellyed és gyarapítsd bennem az igaz meg-térést, a' lelki ísméretnek békecséget, Szent Léleknek örömet, és a' békecséges türeést.

Ne hadgy soha a' te kegyelmed és irgalmaságod nélkül engemet meg-szűkölködni, hanem az én leg utolsó szűkségemben, légy jelen énnékem Szent Lelkessel, hogy örömmel ajánlhassam lelkemet (faját vérednek árrát) kegyelmes kezeid és oltalmazáfod alá. Adgyad oh kegyelmes Atyám! hogy hihezzem (és érezhezzem én magamban) hogy a' Christus meg-holt én érettem, és hogy az ő vérével meg-mosogatott minden bűneimből: Ne mérj többet reám, hanem

nem csak a' mit el-szenvedhetek; mutasd meg Uram nagy erőtlenségemben nagy erőt, oltalmaz a' Sátánnak inszelkedéle és késérteti ellen: ki (a' mint egész életemben) most kiváltképen (erőtlenségemben) oltromol engem.

Oh tarts-meg az én lelkemet! és fedd-meg a' Sátánt; parantsold-meg Szent Angyalidnak, hogy legyenek én környüllöttem, segítsenek engem, és a' gonosz álnok lelkeket üzzék melízze töllem: Unasd-meg velem inkább inkább ez világot, hogy kívánczohassam el-oszlanni, és a' Christussal lenni. Es mikor az a' jó ora, (melyben ki szollitando vagy engem) el-érkezik, adgyad kegyelmedet nékem, hogy igaz hitben, nagy lelki békecségekben és örömben bocsáthassam-ki lelkemet irgalmas kezeidben. Vedd kegyelmedben te-is ötet, és áldott Angyaliddal vited fel Szent Országodban. Tegyed utolsó orámat leg job orává, utolsó beszédimet leg jobb beszédekké, és utolsó gondolatimat leg jobb gondolatokká. Es mikor szavam is el-áll, Szent Lelked izerezzon meg-mondhatatlan fohászkodáfokat bennem, mikor szemem világa el-vész, adgyad (oh Uram!) hogy öröökké (Szent Istvánnal) nézhezzem a' Jesus Christust az egekben. Amen. *Mi Atyánk.*

Kegyes elmélkedés a' Mennyei Jerusálemről.

UGy kel minékünk életünket rendelnünk ez világban: hogy midőn testünk kezdetik a' fergektől meg-eméztetni a' koporfóban, lelkünk örvendezzen a' Szentekkel az egekben; azért oda kel fietnünk az hol örökké élünk, és a' holot többé az haláltól nem félünk.

Hogy ha ennyire szerettyük ez veszendő és el-mulando életet, mellyben ilyen nagy fáradságos munkával élünk, melyben

melyben étellel, itallal és aluvással alig tehetünk eleget a' nek szűkségének: mennyivel inkább tehát kell szeretn az örök életet, melyben semmi munkát nem szenvedün melyben mindenkor tökéletes gyönyörűség, tökéletes boldogság, boldogságos szabadság, és szabados boldogság vagyon. Holott hasonlatosok léfznek az emberek az Isten Angyalihoz, fénlenek az igazak mint a' Nap az ő Attyoknak országában: Holot nem léfzen semmi szomorúság, semmi szorongatás, semmi felelem, semmi munka, semmi halál.

Holott a' börtsek fénlenek mint az égnek fényessége, és a' kik fokakat az igazságra vífznek, miként a' csillagok örökkön örökké.

Oh mely dicsősféges dolgok mondatnak te felölled Istennek Várofa! mint a' kiben minden örvendőzőknek lakása vagyon, melyben vagyon az Istennek dicsősfége, melyben nintsen vénség, sem a' vénségnek nyomorusága. Nem ötlík ott elménkben a' gonofság, sem a' testnek nyomorusága, nintsen ott semmi betegség, semmi szűkség, nintsen ott éhség, szomjuság, hidegség, hévség, nints a' böjtölésnek fáradsága, sem az ellenségnek késérteti, nintsen ott akarat a' bűnre; nintsen alkalmatofság a' vétkezésre; de éppen mindeneket öröm és vigaság tölt bé.

Az emberek-is penig az Angyalokkal táralkodván: a' testnek erőtelensége nélkül léfznek mind örökkön örökké.

Mert ott léfzen véghetetlen gyönyörűség, örökké való boldogság, melyben valaki egyfzer bé-fogattatik, abban mind öröké meg-marad. Ott vagyon nyugodalmunk a' munkától, békességünk az ellenségtől, ott vigaságunk származik az új dolgoktól, bátorságunk az örökkévalóságról, édeségünk és gyönyörűségünk az Istennek látásától. Es kitsoda nem kíváncznék telyes erejeből az ott való lakásra, avagy csak a' békességért, a' gyönyörűségért, az Istennek látásáért, és az Istenrel való örök táralkodásért, Amen.

V E G E.

Beregeiv való imádság

Oh Isten ki ölsz, és elevenítesz, sebesítesz, és meggyógyírsz, a' pokolba vezed, és orvonn viszonság ki hársz. Vagyon Isten Isten sz. Felsége nek egy nag faja al makkal megvereit bűnös szolgája sz. szolgája sz. kirebb az orv teretn mint menyec orvos nek kömpörgeimul aat be mma: tunk. Te Isten Isten egy csó mofige aat meg gyógyad Erakias Kiraly Dalátos beregeiv, a' jordan vízében Beregeiv való meg fides: aat a' Namar bed pokloságát, egy kis nyállal meg elegyítesz Salval való meg kenis aat Anna vaton gyűltor embernek valóságát, kedet nek illeresimul sz. Péter Napanak tiédgelek'sei, Zuhad premenjenik illerise aat Anna ver fohásig le vő apsomnak vi fohásai.

Amen

Häonkeppien

